Minnes-Skrift

1882-1907

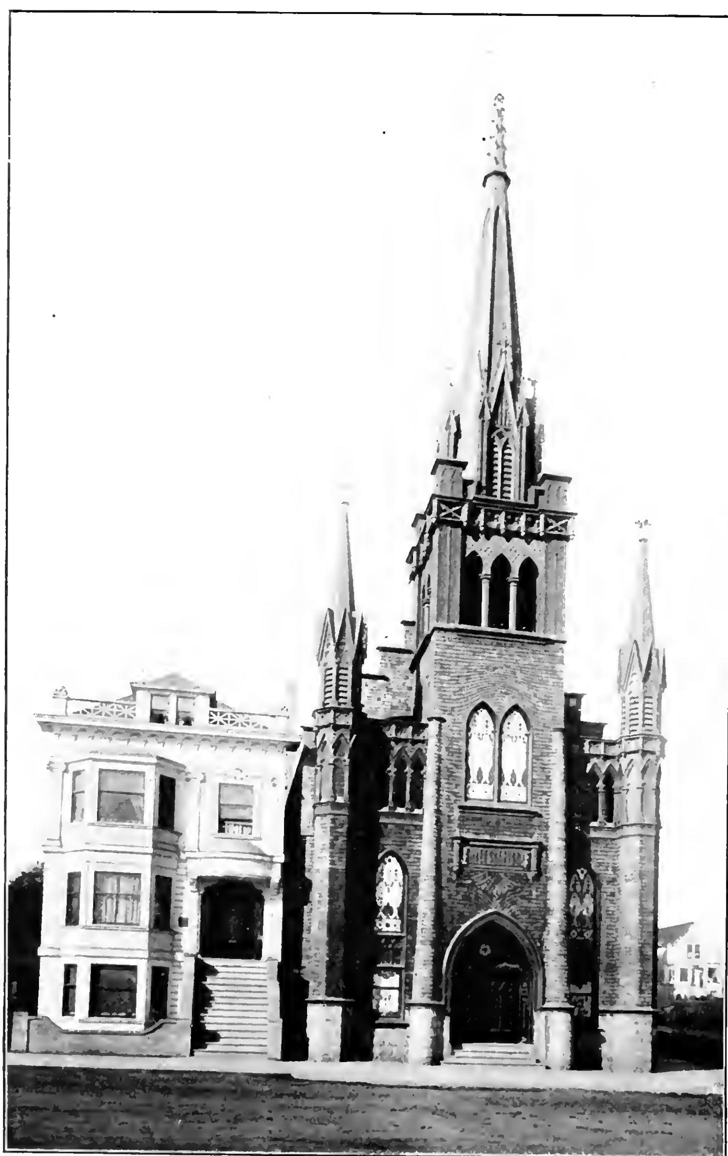
Svenska Ev. Lutherska

EBENEZER-FÖRSAMLINGEN

SAN FRANCISCO, CAL.

Rev. Dr. Philip Andreen.

Den nya Sv. Ev. Luth. Ebenezer-kyrkan,

15:de och Dolores-gatorna, San Francisco.

Hörnsten lagd i februari 1904. Invigd i februari 1906.

MINNESSKRIFT

ILLUSTRERADT ALBUM

UTGIFVET AF
SVENSKA EVANGELISKT LUTHERSKA
EBENEZER-FÖRSAMLINGEN I SAN FRANCISCO, CAL.
MED ANLEDNING AF DESS

TJUGUFEM-ÅRS JUBILEUM, DEN 8—12 AUGUSTI 1907

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI.
1907

Sprid Glädje!

En liten fågel sjöng från kvist
den kulna dagen långa;
hans kvittrande det rör till sist
mitt hjärta, dystra, trånga.
Han sjöng i moll, men mest i dur. —
För mig den sången blef en kur!

Tack, sångarfågel: Du mig lär
att kring mig glädje sprida. —
Om än på djupet sorg jag bär,
skall ingen för mig lida:
Min' ord, mitt lif skall bli en sång,
som glädje sprider dagen lång!

Philip Andreen.

Åt fädrens minne.

DEN 10 AUGUSTI 1907 blir den Svenska Evangeliskt Lutherska Ebenezer-församlingen, den äldsta svenska lutherska församlingen i California, tjugufem år gammal. Med anledning däraf har hon beslutat att vid den tiden fira ett högtidligt jubileum.

Vid nyårsstämman, den 2 januari 1907, beslöts äfven, "att ett Jubel-album och en historik utgifves med anledning af jubel-festen och att församlingens pastor väljes till redaktör". Äfven beslöts att anskaffa lämpliga illustrationer för jubelskriften. Kyrkostyrelsen anmodades ock att tillsammans med församlingens medlemmar bidraga i den mån de kunde.

Strax efter nyåret började församlingens pastor att genomläsa kyrkans protokollsamling och göra lämpliga anteckningar. Vi hafva sökt att se allt ifrån den ljusa sidan. På den jämförelsevis korta tid, som stått oss till buds, hafva vi ock försökt att i "ord och bild" till församlingen och dess vänner, öfverlämna en kort återblick på församlingens uppkomst, tillväxt och närvarande ställning, under den glada förvissningen att detta arbete skall mottagas med välvilja och öfverseende.

Genomläsandet af protokollen har varit ett högeligen intressant och lärorikt arbete, och såsom pastor hafva vi vunnit på det, ty det är nödvändigt för en pastor att känna sin församlings historia, om han med visdom och förstånd skall kunna rätt leda församlingsarbetet.

Vi tacka alla, som på ett eller annat sätt bidragit till denna historik med råd och upplysningar.

Måtte denna minnesskrift, i sin mån, få tjäna vår Herre, Jesus Kristus, till hvars ära vårt Ebenezer blifvit rest, till lof och pris, och hans församling till välsignelse!

Åt fädrens minne, under tacksamhet till Gud för hans nåd och ledning, ägnas detta arbete.

San Francisco, Pingstdagen, den 19 maj 1907.

Philip Andreen.

KONUNG OSCAR II OCH DROTTNING SOFIA.

Hälsningsbref.

FRÅN H. M. KONUNGEN, OSCAR II AF SVERIGE.

Stockholms Slott d. 7 April 1907.

Biskop Schéele.

Till Sv. Ev. Lutherska Ebenezer församlingen af Augustana Synoden, Philip Andreen, pastor, San Francisco, Cal.

I anledning af det förestående tjugofemårsjubileet nästkommande, den 10 augusti, till erinran om svensk församlings grundande i San Francisco, sänder jag min hjärtliga hälsning med erkännande af det goda arbete, som där utförts för svenskarnes väl samt bevarandet af de ädla traditioner, hvilka medförts till fjärran västern ifrån det gamla fäderneslandet.

Med tillgifvenhet
OSCAR.

(*N. B. Originalet, satt i ram, pryder nu Ebenezer templets kyrkosal.*)

K. H. GEZ. VON SCHÉELE, BISKOP I VISBY.

FRÅN BISKOP K. H. GEZ. von SCHÉELE, R. N. O. MED STORA KORSET M. M.

Stockholm, den 8 April, 1907.

På samma gång jag har glädjen öfversända denna nådiga skrifvelse från H. M. Konungen, hälsar jag för egen del hjärtevarmt Svenska församlingen i San Francisco, med tacksam erinran af den välvilja, jag fick vid mitt oförgätliga besök därstädes i så rikt mått åtnjuta, och innerlig tillönskan i sant broderssinne af en lång, välsignad framtid såsom värdig fortsättning af nu fullbordad 25-årig verksamhet till heder och gagn för edert forna ej mindre än edert nya ärorika fosterland.

Eder i Herren förbundne
K. H. GEZ. von SCHÉELE.

DR. E. NORELIUS.

FRAN PASTORN OCH DOKTORN E. NORELIUS, R. N. O., DEN ÅLDRIGE OCH VÖRDADE PRESIDENTEN FÖR AUGUSTANA-SYNODEN, SVENSKA KYRKAN I AMERIKA.

Med anledning af din 25-årsfest får jag härmed bringa dig min vördsamma hälsning med tillönskan af vår Herres och Frälsares rika nåd och ömma herdetrohet! Måtte den glada fest, som du nu firar, blifva för dig en ny anledning att uppresa ditt Ebenezer med tack och lof till Herren, som så nådeligen hulpit dig fram till denna nya seger. Det har varit tider i din historia, då det verkligen såg mörkt ut. Jag hade icke så litet att beställa med de första missionärernas utsändande till San Francisco och till västkusten, som då i kyrkligt hänseende var en fullkomlig vildmark. Hvem kunde då tro, att vår kyrkas hemmission någonsin skulle få ett fotfäste där ute? Men det otroliga har skett. Både i San Francisco och på andra platser i California hafva åtskilliga församlingar uppstått, en prydnad för Augustana-synoden och för Guds rike, vittnande om evangelii kraft, som är Guds kraft till frälsning. Huru ofta har icke du fått erfara denna kraft och icke minst då, när det såg som hopplösast ut, och du fick rika anledningar att tacksamt utropa: "Ända härtill har Herren hulpit!"

Kära hälsningar! Gud välsigne dig, församling, allt fortfarande! Välsigne Gud din pastor och gifve honom nåd, kraft och visdom att föda och fostra den hjord, som Herren har gifvit honom! Lofvadt vare Herrens namn!

Vasa, Minnesota, i Maj 1907.

Vördsamt
E. NORELIUS.

VÅR KYRKA

DEN 10 AUGUSTI 1907

Hell dig, o, Ebenezer! högt ditt namn jag vill besjunga.
I dag du fem och tjugo år har trofast stått oss bi,
ett värn, en tillflykt och ett stöd för gamla som för unga.
Till dig jag bringar offret af min lyras harmoni.

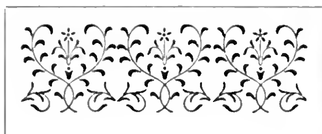
Vi samlas här i dag i dina festbeprydda salar
med tacksamhet på djupet af vårt ofta sorgsna bröst:
och andaktsfullt vi lyssna till vår pastor, då han talar
om *honom*, som på korset med sitt blod oss återlöst.

Fast tungt du ofta pröfvats har af stormens vilda vågor
och sårats djupt i striden emot mörkrets hemska makt:
dock när till Gud du ödmjukt gått i bönens varma lågor,
har *han* dig alltid hulpit, som han i löftet sagt.

Här står du vid vår gyllne port till västerns rika dalar
en älskad hoppets fyrbåk på en klippströdd stormig strand.
För Sveriges ädla söner stå de sköna tempelsalar,
där lifvets väg du lyser till ett evigt fridens land.

Och när till sist vi kämpat ut — den stora dag är inne,
vårt ankar redan kastats ut vid evighetens strand
då skall du, Ebenezer, än förblifva i vårt minne,
ty genom dig vi fördes fram till himlens sälla land!

J. August Sandell.

HISTORIK.

(Samlad och skrifven af Philip Andreen.)

"Och Israel drog ut och lägrade sig vid Ebenezer."
Samuel.

"Hvad som icke varit för ringa för Gud att skapa, det kan aldrig blifva för ringa för oss att lära känna."
Fries.

"Om Herren icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som bygga därpå." *Salomo.*

"I ären medborgare med de helige och Guds husfolk, uppbyggda på apostlarnas och profeternas grund, där hörnstenen är Jesus Kristus själf."
Paulus.

"Vår karaktär är vår egentliga historia."

I.

Om de första försöken till grundandet af församling.

Den första egentliga svenska invandringen till California började samtidigt med upptäckten af guld, 1849. Före denna tid var svenskarnes antal i California ringa och bestod af en och annan svensk sjöman, som kommit att stanna kvar i San Francisco, trött af lifvet på hafvet.

Sedan år 1849 började den svenska invandringen tilltaga, och kommo de flesta då som lyck- och guldsökare. Men först på 1860-talet hade så många svenskar anländt och nedslagit sina bopålar i San Francisco, att man kan börja tala om begynnelsen till en svensk koloni.

Augustana-synodens uppmärksamhet på California, och särskildt på San Francisco, väcktes redan 1860, då synoden stiftades, men alldenstund prästernas antal då endast var 12, kunde ingen umbäras för ett så aflägset fält. De behöfdes alla i de nya och växande samhällena i mellanstaterna. År 1870 väcktes ånyo, på synodalmötet i Andover, synodens uppmärksamhet på San Francisco, och hade blott missionsmedel funnits i kassan, hade nog mannen kommit fram, som förklarat sig villig att resa ut till yttersta västern för att där grundlägga bland det svenska folket vårt lutherska Sion.

I början af 70-talet funnos minst 3,000 till 4,000 svenskar i San Francisco, men de voro som får utan herde. Ingen samhörighetskänsla fanns hos dem. De flesta ansågo, att det bästa de kunde göra var att glömma sitt ärfda språk och sina svenska seder så fort som möjligt och blifva amerikaner. Inga svenska tidningar, ingen svensk predikan, och icke något slags svensk organisation fanns, och som en följd hafva alla dessa första svenskar glömt sitt språk, deras barn känna knappast till sin härkomst.

Det kristliga elementet var ringa, men det var ändå detta ringa kristliga element, några få med kyrkligt sinne, som togo *första* steget för att härute i "ulliga" västern, i argonauternas land, bevara svensk *tro* och kult. Några af dessa, (deras namn äro okända) hade lyckats, 1867, öfvertala en pastor från Sverige att komma hit ut för att här grundlägga svensk luthersk församling. Han kom verkligen hit, men sedan han besett fältet, insåg han, att han icke skulle kunna stanna kvar, såvida han icke kunde få finansiellt understöd ifrån Sverige. Då denne pastor återvändt till Sverige, öfvertalade han en ung komminister att resa till California. Denne sökte påbörja verksamhet här och höll gudstjänster, men intet intresse kunde väckas. Den unge komministern höll på att förgås af hunger, ty inga medel inkommo. Han lefde på vänliga människors gåfvor, och slutligen sammansköts en summa och han återsändes till Sverige.

Ännu en tredje pastor direkt ifrån Sverige kom, hvilken snart tillvann sig folkets ynnest och äfven deras pengar. Men, tyvärr, denne siste var en äfventyrare, som aldrig skulle haft rätt att bära en prästkrage. Det påstås, att han samlade $7,000.00 (summan är troligtvis mycket öfverdrifven) för ett blifvande kyrkobygge, men schappade i väg med alltsammans.

Sedermera förmälde ryktet, att han någonstädes här i California hade köpt sig en afvelsgård.

Efter några års förlopp gjordes ännu ett försök att grunda en svensk luthersk församling, och en summa af $4,000.00 lär insamlats, men så kommo ledarne (ingen pastor var här då) i beröring med en del norsk-danska "bröder", och dessa öfvertalade svenskarne att inlämna den summa som samlats till en "skandinavisk" församling. Svenskarne fingo aldrig mer höra af sin kassa: den var död och — begrafven.

I början på 70-talet gjordes ett femte försök att få församling till stånd, men lämplig ledare fattades. Hr M. Johnson, en svensk som vunnit rikedomar i Californias guldfält, då bosatt i San Francisco och ägare af Grand Hotel, hade erbjudit de få kyrkliga svenskarne, som här voro, en tomt för kyrkobygge strax intill hotellet. (Sagda tomt var då icke värd så mycket, men i dag, 1907, är tomten värd omkring $100,000). Sedermera drog han sitt löfte tillbaka, emedan vissa yrkade på att det borde blifva en *skandinavisk* och icke en *svensk* församling. Om de hade velat ena sig om att grunda en *svensk* församling, så stod dock hans anbud kvar. Tiden gick, ingen enhet kunde vinnas, ingen organisation hade åstadkommits, inom kort dog välgöraren, hans arfvingar brydde sig icke om hans löfte och tomten gick förlorad.

Vi se af det ofvanstående, att vårt folk önskade bibehålla sitt klangfulla modersmål och uppfostras i luthersk lära. Inga svenska föreningar hade ännu stiftats, och sekterna hade ej heller vunnit insteg. I början på 70-talet fanns här penningar i öfverflöd, och hade vår synod, som då hade ondt om medel, blott kunnat sända ut lämplig man, hade församling lätt kunnat stiftas. De "gamla svenskarne" hade tröttnat på sina försök och skingrats. Nya invandrare hörde talas om att fem olika försök gjorts att få församling till stånd — fem försök, och alla hade för en eller annan orsak misslyckats. Intresset föll helt och hållet bort, och då vår synod 1874 började göra allvar af saken, fann den här ett stenbundet fält — utan gensägelse det mest stenbunda fält, som synoden ännu i sin historia gett sig in uppå. Mången immigrant hade nog sjungit:

> "Jag ville bort till det stora landet i väster,
> där ingen kung finns och inga kittsliga präster,"

och nog syntes det så till en tid, som om vårt svenska folk skul-

le få blifva utan präst härute, men det blef icke så. Nu är den (präst till på köpet), som skrifver detta,sysselsatt med arbetet att skrifva en svensk-luthersk församlings i San Francisco 25-åriga historia; och nu finnes knappast en svensk i staden, som icke med glädje, vänlighet och kärlek tänker på församlingen. Det är en god Gud, som ledt arbetet till seger. Men vidare......

II.

Synodens försök till församlings stiftande.

I synodens protokoll 1875 står att läsa: "Pastor Jonas Auslund (1874) har arbetat i synodens missionstjänst i San Francisco, Colorado och Utah i 5 månader." (Sid. 17). "För verkets fortsättning i San Francisco har styrelsen kallat pastor A. G. Setterdahl, men har ännu icke fått hans svar. *Det är högst* nödvändigt att snart finna en man för den platsen, såvida icke alla förhoppningar om en svensk luthersk församlings uppkomst i denna viktiga stad skola blifva alldeles tillintetgjorda." (Sid. 18).

I synodens protokoll 1876 läses: "Pastor C. P. Rydholm har verkat (1875) i missionens tjänst 6 månader, större delen af tiden i San Francisco." (Sid 22). Vidare läses: "Hade missionsverket kunnat fortsättas från den tid pastor Auslund var där, är intet tvifvel, att där nu varit en *icke så liten* församling...... Klart är, att skall något uträttas på en plats som San Francisco, måste en man stationeras, som står stadigt vid arbetet. Men att finna en sådan man är just uppgiften!"

Därefter är det tyst i synodens protokoll angående San Francisco till år 1880 (sid. 58): "Missionsstyrelsen diskuterade (1879) tillståndet på Stilla hafs-kusten med anledning af ingångna underrättelser från pastor P. Carlson." Teol. studeranden L. G. Abrahamson kallades till missionär för California. Hans svar blef nekande.

I 1881 års protokoll (sid. 60) läses: "Af missionsstyrelsen har intet kunnat uträttas för missionen i San Francisco; men något kunde uträttas, om vi hade en passande pastor att stationera därstädes. Styrelsen har fattat det beslut, att allvarliga försök måste göras för att kalla en man dit."

PASTOR JONAS AUSLUND.

Förste Augustana-pastorn i California.

Uti 1882 års protokoll (sid. 55) läses: "Med afseende på San Francisco får synodens missionsstyrelse upplysa, att den gjort allvarliga försök med att få pastor stationerad därstädes. Först kallades pastor S. P. A. Lindahl i Galesburg, Ill., och sedan han afgifvit nekande svar, utfärdades liknande kallelse till pastor J. Telleen i Denver, Colo....... Styrelsen lefver i godt hopp om att detta skall blifva efter önskan. Meningen är dock ej,att pastor Telleen lämnar Denver, förrän efterträdare erhållits. Må nu Herren leda det så, att vårt folk i den stora staden på Stilla hafs-kusten, hvilket så länge förgäfves höjt det macedoniska ropet, måtte få sin önskan och bön uppfylld!"

Pastor J. Telleen besvarade kallelsen jakande och började sitt arbete i juli 1882.

Bättre än hvad eder historieskrifvares egna ord kunnat berätta om huru Augustana-synoden slutligen fick fotfäste i denna västerns drottningsstad, hafva dessa utdrag ur synodens protokoll omtalat för oss motgångarna, som måste mötas,och hindren, som stodo i vägen. Segern var slutligen vunnen, och synoden, genom sin driftige, begåfvade och uppoffrande missionär, — genom Guds ledning — hade planterat en telning, som skulle slå rötter, djupt och fast, i vår rika svensk-amerikanska jordmån. I 25 år har församlingen gått stadigt framåt, om än där varit växlingar, om än det ibland synts som om den skulle duka under. Genom hvarje motgång, hvarje pröfning har hon utgått skönare och starkare.

* * *

Innan vi gå vidare, vända vi vår blick tillbaka för att ett ögonblick skärskåda de tvenne första Augustana-missionärernas verk. Synodens förste missionär, pastor Jonas Auslund, som på hösten 1874 anlände till San Francisco, var en begåfvad och from man. Han var en evangelisk predikant som få. Han är synodens förste pastor i San Francisco. Under den tid han var här väckte han till lif det slocknade intresset, och det berättas, att stora folkskaror — många visserligen af nyfikenhet för att se huru en luthersk präst månde se ut — kommo för att höra Guds ord. Han tillvann sig ifrån början folkets förtroende och kärlek, och man samlade för honom under de 4 månader han var här $400.00 till lön och sände dessutom gåfvor till hans maka i östern, i hopp om att han ville kvarstan-

na. Hvarför han icke stannade under så gynnsamma förhållanden, är för oss nu en gåta. Fältet var då vårt. De forna misslyckade försöken af prästerna ifrån Sverige voro förgätna, och alla fromma själar tänkte att deras bön blifvit hörd, och att de nu fått en skaffare, som ville blifva kvar hos dem för att utdela lifvets håfvor. Orsaken var troligen den, att hans hälsa

PASTOR C. P. RYDHOLM.

gaf vika, och ingen kände detta förhållande bättre än han själf. Han delgaf dock aldrig sina skäl fulleligen till någon. Den framgång han mötte var stor, och då han nu så hastigt lämnade fältet, förbittrades mången i sitt sinne, och hos andra väcktes förtviflans missmod. Pastor Auslund återvände till sin församling i St. Paul, flyttade sedermera till Minneapolis,

Minnesota, där han afled den 26 maj 1878, blott 35 år gammal. Pastor Jonas Auslund var född den 12 juli 1843 i Hassela, Helsingland, i samma församling som doktor E. Norelius. Han prästvigdes den 19 juni 1870 i Andover, Ill. Den som skrifver detta var då blott 3 år gammal, men nästan hvarje dag under synodalmötet i Andover fingo vi följa med vår fader, pastor A. Andreen, ifrån Swedona till Andover; och sedermera hördes mötet omtalas i flera år, så att det är som om vi komme ihåg "synoden i Andover". Pastor Auslund fick tjänstgöra som pastor blott i åtta år, men han hade gjort sig älskad och sörjes än i de kretsar, där han var af Gud satt att verka.

Fältet stod nu öde, men 1875 tillkännagaf pastorn i Burlington, Iowa, Carl P. Rydholm, sig beredvillig att besöka västern. Missionsstyrelsen gladde sig åt hans beslut och kallade honom för detta fält. På vägen hit stannade han i Colorado och ledde kyrkobyggnadsarbetet i Golden. I San Francisco stannade han blott i fyra månader, ty han fann fältet hårdt och sinnena delade. Han fick fälla många bittra tårar, ty det understöd,som kommit hans företrädare till del, fick han icke emottaga. Af sorg och motgångar sönderslets hans hjärta och han måste lämna fältet i brist på uppmuntran. All frukt af hvad som utsåtts förlorades. Pastor Rydholm återvände till Rock Island och kallades till lärare i kristendom och svenska i underafdelningen vid Augustana College. Här stod han i flera år, blef så pastor i Chicago, och slutade sina dagar i New Sweden, Texas, där han då var pastor, den 16 augusti 1902. Pastor Rydholm var född den 31 maj 1843 i Hvena, Småland, och prästvigdes 1871 i Chisago Lake, Minn. Vid sin död var han 59 år gammal.

I Oregon hade synoden i ett par års tid haft missionärer anställda, nämligen pastorerna P. Carlson och J. Vender.

På en resa från synoden på sommaren 1879 mot sitt hem i Oregon aflade pastor P. Carlson besök i San Francisco, stannade här, undersökte förhållandena och skref till missionsstyrelsen, att den med det första borde sända lämplig pastor för detta fält. Teol. stud. L. G. Abrahamson blef då kallad, men hans svar blef nekande. Nödrop höjdes väl ännu då och då, och en och annan från västern lät höra af sig. Missionsstyrelsen erbjöd än en, än en annan kallelsen, men ingen ville gå, och så förgingo ännu några år. Sedan pastor S. P. A. Lindahl

1882, svarat nej på kallelsen till San Francisco, föll valet på pastor Johannes Telleen.

Han blef mannen. Det tillkom honom,under Gud, att blifva den egentlige grundläggaren af vår svensk-lutherska kyrkas verksamhet i California.

Innan vi öfvergå till den 3 perioden af vår verksamhetshistoria, bedja vi att få här meddela ett bref som belyser pastor Auslunds arbete.

Vi hafva mr J. P Sandberg att tacka för att följande bref, (tryckt i "Augustana" den 5 mars 1897, 10 år sedan, och skrifvet af E. J. A. R.), inkommit i historiken:

Några strödda barndomsminnen från den svenska lutherska kyrkans första verksamhet i San Francisco, Cal.

"Det är ingenting att företaga en resa till San Francisco och tillbaka ingen", säger man. Detta är också mycket sant i våra dagar. En dylik resa behöfver ej upptaga mer än några få dagar med de utmärkta kommunikationer, som nu finnas att tillgå. Det har dock ej alltid varit lika lätt och enkelt att från de östra staterna uppnå Stilla hafs-kusten.

För snart 29 år sedan, eller år 1868, då den, som skrifver detta, skulle färdas från New York till San Francisco, eller kanske rättare Santa Cruz, som just då var målet för vår färd, hade vi att välja mellan att antingen begagna oss af oxskjuts öfver västerns vilda slätter eller "prairies" samt genom passen i Klippbergen, eller ock att fara sjövägen från New York till Aspinwall, därifrån på järnvägen öfver Panama-näset och sedan från Panama till San Francisco. För vår del valde vi den sistnämnda vägen och uppnådde efter en både långvarig och besvärlig resa vår destinationsort, Santa Cruz, Cal.

Det kunde synas, som om en sådan resas besvärligheter skulle afskräcka alla från hvarje tanke på dessa aflägsna platser, men detta var ingalunda förhållandet. Bland dem som ej gåfvo sig till freds, förrän de hade uppnått denna från deras ursprungliga hem aflägsna punkt på jordklotet, befann sig ett mycket stort antal skandinaver och däribland många svenskar. Hvad som utgjorde en sådan dragningskraft, att det kunde locka den eljest hemälskande nordbon till dessa aflägsna nejder, är svårt att säga. Kanske var det ett mera starkt

utpräglad t drag af den natur, som Gud danat hos människan genom sin befallning "uppfyllen jorden".

Den som själf ej erfarit hvad det vill säga att slå sig ned uti ett fullkomligt främmande land, så långt från sitt barndomshem, har svårt att föreställa sig de känslor, som med oemotståndlig makt tränga sig uppå den ensamme främlingen uti det främmande landet. På den tiden tänkte vi på Chicago och New York såsom liggande uti den omedelbara närheten af den älskade fäderneb ygden. Denna föreställning framkallades af medvetandet om saknaden af de samfärdsmedel, som alltid varit ägnade att förringa alla afstånd. Ehuru ännu ej hunnen ur de späda barndomsåren kunde jag ej undgå att göra några barnsliga betraktelser öfver mina föräldrars ofta uttalade tankar och känsloyttringar. Om Guds ord redan förut varit dyrbart, huru mycket mera dyrbart blef det ej där borta i ensamheten. Hvilken klenod blef ej den gamla bibeln med de nötta pärmarna. Huru högtidliga voro ej de stunder, som hvarje morgon samt under söndagen användes till morgonandakt eller fingo träda i stället för det söndagliga besöket uti Herrens hus. Här var det ej fråga om huru stor församlingen var, eller hur många hade infunnit sig. Ingen svensk och ingen vare sig svensk eller engelsk luthersk kyrka fanns då i Santa Cruz.

MRS ANNA HULTBERG.
Enda medlem, som ännu står kvar ifrån organisationsmötet, d. 10 augusti 1882.

Huruvida det fanns någon tysk luthersk, är mig ej bekant. Mina yngre syskon måste döpas uti en engelsk kongregationalistkyrka, hvars söndagsskola vi sedermera bevistade. Sedan vi kort därefter flyttat till San Francisco, var det kyrkliga förhållandet enahanda, till dess vi funno en tysk luthersk kyrka, som af den tyska församlingen godhetsfullt uppläts åt

norskar och danskar under en kort stund på söndagseftermiddagarna. Här var det, som tillfälle för första gången gafs mina föräldrar att gå till Herrens heliga nattvard.

Vi voro dock ej alldeles utan förbindelse med den svenska lutherska kyrkan här i landet. Äfven dit ut hade denna tidning, *Augustana*, som då utgafs under namnet "Det Rätta Hemlandet", funnit väg. Det kan knappast beskrifvas, huru mycken glädje denna tidning spred i vårt hem. Ännu minnes jag så väl många af de tilltalande lärorika berättelser ur denna tidning, som lästes under söndagseftermiddagen och i all synnerhet under julhögtiden, och det var särskildt en berättelse, som lästes hvarje julkväll under många år, till dess tidningshäftet var så godt som utnött. Såsom nämndes, sattes vi genom denna tidning uti en kär förbindelse med Augustana-synodens kyrkliga verksamhet och med skolan i Paxton, dit jag så ofta längtade, och som utgjorde målet för så många framtidsplaner och förhoppningar.

MRS JACOBSON.
Medlem sedan 80-talet, numera i Sverige.

Upprepade gånger skref min moder till dr Hasselquist, bedjande honom att om möjligt utsända någon pastor eller missionär, som kunde samla våra förskingrade landsmän omkring Guds ord samt meddela dop och nattvard åt dem, som länge och innerligt längtat därefter. Dr Hasselquist svarade hvarje gång mycket

ADOLPH HEDBERG. †
Medlem sedan 1884.

vänligt och bad henne sända så mycket upplysningar hon möjligtvis kunde angående våra landsmän och deras förhållanden. "Huru gärna", säger han i ett af sina bref, "skulle vi ej vilja sända någon, om blott någon funnes att sända".

MRS CAROLINA HULTIN.
Medlem sedan 1883.

De böner, som uppsändes af sådana, som hungrade efter Herrens ord skulle dock ej blifva ohörda. År 1874 nådde oss underrättelsen, att pastor Jonas Auslund i St. Paul lofvat att inom kort aflägga ett besök i San Francisco. Huru gladdes man ej då öfver detta löfte. Hvilket föremål för tankar och förhoppningar blef ej detta löfte. Rätt som det var, anlände ett bref till vårt hem, adresseradt pastor *Jonas Auslund*. Då förstodo vi, att han kunde väntas inom några dagar, och snart fingo vi barn den stora glädjen att få emottaga det första besöket af San Franciscos sv. luth. missionspastor. Då vår moder hemkom, blef det ännu större glädje, och man samtalade nu blott om bästa sättet att uppsöka svenskarne uti olika delar af staden och inbjuda dem till gudstjänst. Som åtskilliga svårigheter erbjödo sig att få låna den ofvan omnämnda tyska lutherska kyrkan, måste man vända sig åt annat håll, och vi lyckades till sist finna en liten sjömanskyrka, belägen långt nere vid hamnen. Enkelt och anspråkslöst var visserligen detta hus och omgifvet af uppstaplade bräder samt andra varor, som aflastats från de otaliga skeppen. Men hvem tänkte uppå detta, då vi här för första gången firade vår julhögtid uti San Francisco med högtidlig *svensk luthersk gudstjänst*. Väl minnes jag, hur jag en gång skulle fullkomligt ensam uppsöka denna kyrka, men var nära att blifva borttappad ibland brädhögarna. Kyrkan påträffades dock till sist och var då alldeles fylld af uppmärksamma åhörare.

Pastor Auslund aflade ofta besök i vårt hem, som låg helt

ensligt uti en dalgång mellan de höga kullarna och därför af pastor Auslund kallades "mitt Bethania". Här var det ock, han talade till mig om den sköna och härliga kallelsen af en Herrens och ordets tjänare. Men tiden för detta första missionsbesök blef dock kortare, än hvad vi hade väntat. Helt oförmodadt kom bud från församlingen i St. Paul, Minn., att pastor Auslund med allra första måste återvända hem. Han försäkrade dock, att det var med stor sorg han nödgades säga farväl åt den lilla planteringen, hvars framtid han ansåg mycket förhoppningsfull.

Jag minnes nu blott några namn af dem, som deltogo uti denna första verksamhet 1874. De voro familjen Kasén, af finsk börd, Hansons, hvars dotter sedermera blef organist uti den år 1882 bildade sv. ev. luth. Ebenezerförsamlingen; Petersons, Rosenmöller, Anderson, Vidén och Himmelman. Många andra deltogo dock med varmt intresse och arbetade lika mycket, ja, kanske ännu mer.

Kort efter nyåret 1875 hölls en enkel afskedsfest för pastor Auslund, som då måste lämna oss. Han åtföljdes af många varma böner, och många voro de ögon, som fuktades af tårar, då vi bjödo ett sista farväl. Man försökte till en tid att fortsätta det påbörjade arbetet, men i saknad af en lärare upplöstes snart den lilla skaran. Vi tro dock, att månget sädeskorn, som under den tiden utsåddes, fick genom Guds nåd slå rot för att i sinom tid uppspira och bära frukt.

MISS MARTINA BENGTSON.
Numera medlem i Oakland.

Samma år 1875 fram på sommaren lämnade vi San Francisco för att återvända till vårt gamla kära fädernesland. Först tio år därefter, efter afslutad skolkurs i Sverige, uppfylldes mina barndomsförhoppningar att få undersöka den där underbara Paxtonskolan, som dock nu var förlagd uti Rock Island.

Då fick jag äfven för första gången se dr T. N. Hasselquist. Mycket hade väl förändrat sig under de tio åren. Min egen barndom med dess minnen låg nu bakom mig. Uti mitt barndomshem vid Stilla hafvets kust höll en blomstrande församling på att uppväxa. Nu har omkring denna tvenne små, men icke desto mindre betydelsefulla konferenser uppblomstrat. Må Gud välsigna dem och de missionärer, som där arbeta."

Författaren af ofvanstående bref är pastor E. J. A. Rosenquist, född den 7 dec. 1862 i Kristianstad, Skåne. Han var endast 6 år gammal, då han i sällskap med sina föräldrar anlände till hafs-kusten, och 13 år gammal då han flyttade bort. Han prästvigdes i Chicago, Ill., inom vår synod, i juni 1887. År 1905 skildes han från synodens tjänst och är nu bosatt någonstädes här i California. Han lär nu äga en hönsfarm, någon har sagt nära Petaluma.

III.

Församling stiftad i San Francisco.

Pastor J. Telleens verksamhet.

Synodens protokoll för år 1883 (sid. 50) innehåller följande rapport:

"Ett af de mera betydelsefulla missionsfälten är *San Francisco*. Då synoden för 10 år sedan begynte aktgifva på nödvändigheten af att därstädes begynna en mission, uppstod den så vanliga och så bekymrande frågan: "Hvar skola vi finna den rätte mannen?" Omsider lyckades den dåvarande missionsstyrelsen att få den nu i Herrens hvila ingångne pastor Jonas Auslund att resa dit och påbörja missionsarbetet. Det var hösten 1874. Han kvarstannade i 4 månader och gjorde en god början i detta viktiga arbete. Följande år, 1875, tillbragte pastor C. P. Rydholm en ungefär lika lång arbetstid på detta fält. Intresset bland vårt folk i denna Stillahafs-kustens största stad att få ordets predikan och sakramentens förvaltning ibland sig var nu väckt, men trots alla ansträngningar var det *omöjligt* att finna en man, som ville och kunde åtaga

DÖTTRARNA RUTH, SIGNE OCH MAMIE.

DR OCH FRU J. TELLEEN.

SÖNERNA FRED, LEONARD OCH MARTIN.

sig detta arbete. Så förgingo hela sju år. Slutligen fann man en arbetare, som ansåg sig böra ägna denna kallelse, att fara öfver till San Francisco och hjälpa i den andliga nöden, någon uppmärksamhet. Denne man var synodens nuvarande missionspastor, J. Telleen.

Han ansåg sig dock icke utan vidare kunna antaga den permanenta kallelsen, utan önskade han dessförinnan resa till San Francisco för att göra sig bekant med därvarande förhållanden. Så företog han en resa dit i början af juli månad 1882. På vägen dit stannade han i Salt Lake City för att där ordna missionsangelägenheterna. I San Francisco tillbragte han omkring tvenne (2) månader, hvarunder han organiserade den svenska ev. luth. Ebenezer-församlingen, i hvilken trettio (30) kommunikanter inträdde. Pastor Telleen nödgades dock återvända till sin församling i Denver, som ingalunda ville försaka honom för missionens tjänst. Slutligen medgaf dock församlingen, att dess pastor skulle få ett års tjänstledighet, med villkor att vikarierande pastor kunde erhållas för nämnda tid. Efter några fruktlösa försök lyckades man omsider i pastor P. J. Källström finna en sådan, hvarpå pastor Telleen den 18 jan. 1883 begaf sig mot San Francisco igen för att där under ett års tid bedrifva missionsarbetet, som betydligt försvårats därigenom, att synoden allt för länge försummat dess fortsättande, då det en gång blifvit påbörjadt. Det var nu såsom att börja på nytt igen. Af underrättelser från detta missionsfält, som varit synliga i *Augustana och Missionären*, framgår, att arbetet under denna korta tid rönt riklig välsignelse af Herren. Otron och nådesföraktet hafva visserligen ställt sig hindrande i vägen, men ho är den som mäktar afvända, då Herren verkar. Ho är så stark och mäktig som Herren vår Gud?

Under bön och träget arbete har evangelii dörr allt mer öppnats. Åhörareskaran har ökats. Församlingen har tillväxt, så att dess kommunikantantal nu uppgår till 67 och hela folkmängden till 113. Kyrkotomt har inköpts för en summa af $10,000 00, och ämnar församlingen oförtöfvadt skrida till verket med uppförande af kyrkobyggnad därå. På platsen har pastor Telleen upptagit subskriptioner till ett sammanlagdt belopp af $4,000.00 (juni 1883). Med anledning af styrelsens i *Augustana* offentliggjorda upprop, att räcka Ebenezer-församlingen en hjälpsam hand, har från församlingar och enskilda någon hjälp inkommit.

Skall det påbörjade verket krönas med framgång, så kräfves ett kraftigt understöd af synoden. Ledsamt nog är nu ock pastor Telleen på grund af sjuklighet i sin familj urståndsatt att fortsätta arbetet i San Francisco. Styrelsen har nyligen kallat annan man (teol. stud. C. A. Beckman) i hans ställe, men ej ännu erhållit svar."

Vid årsstämman 1884 utfärdade Ebenezer-församlingen själf kallelse till pastor Telleen, hvilken kallelse han antog. Samma år, på hösten 1884, insände pastor Telleen en artikel om församlingens grundläggande till "Korsbaneret" för 1885.

Pastor Telleens historik är som följer:

"Vid besöket 1882 stiftades den 10 augusti "Den Svenska Ev. Luth. Ebenezer-församlingen i San Francisco, Cal." Församlingen räknade vid sin stiftelse 31 kommunikanter; hela medlemsantalet var 48. Men var fältet svårt för 8 eller 10 år sedan, nu var det tiofaldigt svårare. Vårt samfund ringaktades, där det ej föraktades, och det af alla utom ett ringa fåtal. Öppet yttrades med glädje: "Augustana-synoden kommer dock aldrig att göra något här". Sekter och hemliga sällskap innehade fältet och ämnade visst icke insläppa den ofördragsamma Augustana-synoden. Och på hvem skulle vi klaga? Hade ej vi, genom att ej besätta fältet, nödgat folket att förena sig med hemliga sällskap och sekter eller ock stå utom allt slags förbindelse? Med många var det gånget därhän, att man ej tålte höra den sanningen: "Synd är ett folks fördärf". Den beprisade "samhällsgräddan" befanns oftast vid närmare påaktande vara endast skum. Väl syntes mången veta det rätta, och att syndens lön är döden, men man saknade förmåga och vilja att bryta med de gamla sällskapskretsarna. Det var sant, hvad en yttrade: "Vår kyrkliga verksamhet kommer nu tjugu år sent och 10 år *för* sent".

Den 27 jan. 1883 anlände pastor Telleen till San Francisco. Den svensk, af hvilken mesta hjälpen förväntats, befanns nu vara död. Väl syntes "hans mantel hafva fallit på änkan", ty redan den 30 jan. lofvade hon gifva till kyrkotomt $1,000, och den 5 febr. lofvade hon ytterligare $1,000. Längre fram fäste hon vid löftena det villkor, att pastor Telleen måste stanna i San Francisco; men den 4 okt. samma år återtogos löftena, i det hon påstod sig aldrig hafva gifvit dem. På samma sätt gick det med en del mindre löften.

Den 9 febr. 1883 inkorporerades församlingen enligt statens lagar, och under synodalmötet i Red Wing, Minn., samma år upptogs hon i synodens gemenskap.

PASTOR JOHANNES TELLEEN, D. D.
Ebenezer-församlingens grundläggare.

Den 14 mars gick en af församlingen tillsatt deputation till härvarande svensk-norska konsulat och framlämnade en i lämpliga ordalag affattad petition, däri konsuln ombads att gifva företaget sitt så väl moraliska som finansiella understöd, men vår begäran blef afslagen. Vi fingo lära äfven här: "Det

är godt att förtrösta på Herren och ej förlita sig på människor."

Dagen därpå kunde vi i "San Francisco Savings Union" deponera $90. Visst var det ringa, men dock en Guds handpenning på hvad som skulle följa, och bank-kassörens önskan vid mottagandet af denna första insats "att se dessa penningar förökade hundradefaldt" har vunnit fullbordan.

Den 25 april beslutades att köpa antingen kapellet, däri vi hade våra gudstjänster, eller ock en tomt söder om Missiongatan, mellan 7:de och 8:de gatorna. Kapellet kunde ej fås, och på tomten kunde ej erhållas klara papper. Subskriptionen och penningsumman ökades sakta, men en lämplig tomt för rimligt pris stod ej att få.

Den 26 april påbegyntes en serie föreläsningar. Det troddes, att många dymedelst skulle kunna nås, då det var omöjligt att förmå dem till att öfvervara en gudstjänst. Äro föreläsningarna sunda, med bestämd kristlig halt och tendens, så får man tillfälle att "säga folk sanningen" under ett annat namn och i en annan form än predikan, och här vid lag må väl tillämpas 2 Kor. 12: 16. Dock gäller äfven vid dylikt förfarande, att man med Paulus intet annat vet än "Jesus Kristus och honom korstfäst."

Den 13 maj 1883 stiftades en söndagsskola, och den 15 i samma månad organiserades "Ebenezer-församlingens ungdomsförening," men som hon i brist på lokal ej kunnat hålla regelbundna möten, blef hon omorganiserad den 8 aug. 1884. Man säge hvad man vill om ungdomsföreningar, men visst är, att de genom Guds nåd kunna blifva till mycken välsignelse. Visst är, att om kvicka fötter, flitiga händer och snabbt löpande tankar ej sättas i det godas tjänst på för ungdomen afpassadt sätt och under lämplig tillsyn med vis ledning, skall djäfvulen veta att begagna sig af dem, och då får Guds församling sorg, när det kanske är för sent att slå in på en bättre väg.

I september 1883 kom en syförening till stånd, och samtidigt organiserades en sångkör, ledd först af herr Liljegren, sedan af herr Björkqvist och sist af den amerikanske lutherske pastorn i staden, Luther M. C. Weicksell. I kören finnas goda röster, och välförtjänt erkännande har tilldelats kören af stadens tidningspress.

I mars 1883 insjuknade pastor Telleens maka mycket all-

varsamt i Denver, och det såg ut som skulle missionären nödgas dit återvända, innan de sex månaderna, som skulle gifvas missionsfältet, tilländalupit; men Gud, som är Herre öfver lif och död, återgaf hälsa och krafter.

I april blef det klart, att tomt och kyrka ej kunde anskaffas på den tid man tänkt; äfven blef det uppenbart, att ingen ville åtlyda styrelsens kallelse att komma hit. Antingen skulle pastor Telleen hålla sitt till församlingen i Denver gifna löfte och återvända på bestämd tid, eller måste han bryta detta löfte och kvarstanna. Augustana-församlingen i Denver var villig att öka tjänstledigheten med sex månader och mera, om det vore nödvändigt, endast hon finge äga det vissa hoppet att återfå sin lärare. Men som vårt system är, kunde det ju hända, att en hvar, som blefve kallad, komme att svara nej ännu i 8 år, och att nu lämna San Francisco tomt vore att begrafva hvarje hopp. Under det att vårt system synes vara det mest fria i afseende på val och kallelser, knyter det därför med de allra hårdaste och starkaste band, för så vidt nämligen den enskilde har ett vaket samvete och ömmar för förtviflans fält. Pastor Telleen nödgades och nödgas än i dag stå inför Augustana-församlingen som en löftesbrytare, därför att han ej under omständigheterna *kunde* lämna Ebenezer-församlingen. Detta har föranledt många och bittra lidanden ömsesidigt. Synoden kan och bör införa en annan reglering än det s k. fria valet med afseende på missionsplatsers besättande.

Under böner, tårar, ängslan, suckan och många trötta steg fortskred arbetet i San Francisco. Hade t. ex. $5,000 erhållits från östern strax arbetet började, kunde mycket blifvit annorlunda. Nu ansträngde sig partier att åtminstone få försprånget, om det ock ej ginge att döda vår verksamhet. Och då vi den 25 april 1883 lämnat handpenningar på en tomt, belägen ett kvarter ifrån den tomt vi nu äga, köptes af en viss församling tomt i nästa kvarter, och $6,000 erhöllos österifrån. Visst kände vi, att man ock här ville tränga oss, ty i 7 à 8 år gör man intet, men då det synes, att vi mena allvarligt, då får man brådtom. Kom så härtill, att dessa gingo från hus till hus bland vårt folk, tillbragte där hela timmar, inspekterade bokhyllor, sökte värfva folket och pressa till sig penningar, sägande: "I bören gifva oss, ty vår är den första *svenska* kyrka (hon är dock inkorporerad såsom *skandinavisk* M. E., och kallades så, innan vi begynte vår verksamhet), och hvem

vet hvad det blir af den lutherska?" Gud höll dock sin skyddande hand öfver oss, så att dessa proselytbemödanden föga lyckades.

Visst uteblefvo och uteblifva icke hårda domar och kärlekslösa slagord om lutherska kyrkan, men trots allt detta samlades dock folket kring Guds ord, och åhörareskaran tillväxte stadigt. Herren bekände sig till sitt ord, så att flere under tiden kommo till tron på Jesus Kristus. Detta var så mycket mera dyrbart och uppmuntrande, som församlingens pastor denna tid nödgades vara så upptagen med allehanda och själf ofta var så "förströdd" och så "tom". Men *Herrens* ord kommer ej fåfängt tillbaka. Herren, som utsänder det, är trofast. På ett missionsfält får pastorn ej låta det förtryta sig att vara alla tjänares tjänare, allas dräng (utan lön), infinna sig allestädes, där nöden kräfver, hafva sin dörr, sitt öra, sin tunga, sin börs öppen hvarje timme af dygnet. Och allt detta utan minsta tecken till förslappning eller trötthet och utan att blifva förtretad.

MRS ANNA ARNOLD.
Medlem sedan 1884.

Då nu sekterna ägde försprånget med afseende på gudstjänstlokal och kunde bestämma lämplig tid för allehanda möten och vi däremot hade det mycket inskränkt och olämpligt i dessa afseenden, kunde man frukta, att vi skulle gå under. Också tillropade oss de förre: "I kunnen vänta i 5 eller 6 år. Så hafva vi måst göra." Värst var det, att denna mening förefanns ock bland de våra i östern. Men hvem inser ej, att denna åsikt är lika falsk som skadlig? En drunknande bör räddas skyndsamligen. Själaspis kommer för sent, sedan själen är i evig död innesluten. Vi böra aldrig experimentera för att "se, hur det går.' Hvarje fält, som upptages, bör aldrig lämnas, ej ens för en kort tid. Man beslute sig att där segra eller dö.

Bland yttre svårigheter är ej den minst, att jorden är så dyr. Den 4 febr. 1884 köptes en lämpligt belägen tomt för

$10,500. Den är 40x160 fot, med front åt Missiongatan och åt Minnagatan, men är ej hörntomt. Tomten ligger söder om Missiongatan mellan 8:de och 9:de gatorna. Kyrkan, som, där hon är bredast, mäter 40 fot och i längd 80 fot, med front mot Missiongatan, kommer färdig att kosta omkring $10,000. Med front åt Minnagatan äro på tomten tvenne hus, af hvilket det ena är pastorsboställe. Husen äro gamla, men kunna väl ännu stå i 6 eller 8 år.

Många, helst de som bo på landet, kunna ej fatta, att man i en stor stad *måste* hafva en *lämpligt* belägen tomt, ty folket nödgas dels gå till kyrkan till fots, dels befordras medelst spårvagnar. Jag har sett mer än en församling lefva ett tynande lif och en och annan utdö i anledning af kyrkans läge. Men lika svårt som det är att fatta frågan om läge, lika svårt är det att fatta kostnadsfrågan. Och härutinnan bli ofta både pastorn och folket orätt bedömda för extravagans, under det man så tarfligt möjligt varit sökt möta fältets kraf.

I California är det svårt att få klara åtkomsthandlingar, helst i San Francisco. Norra gränsen af vår tomt var omtvistad, och om den södra fördes rättegång. Tomtens ägare bodde i Tyskland. Flera bref och depescher måste afgå till honom. Svensk-norska konsulatets lagkarl, herr Lowe, hjälpte oss fritt i denna sak och förtjänar all tack. Först efter fyra månader var *allt* klart.

Bland andra svårigheter må nämnas, att Californias lagar neka en församling att låna penningar, såvida ej tomten är skuldfri. Presidenten (en tysk lutheran) för tyska banken rådde oss därför att skrifva fastebrefvet i en enskild persons namn, och låta det stå ett år och sedan förskrifva egendomen till församlingen. Det blef så beslutadt, och församlingen fick låna $6,000 mot 6 procents ränta. Ofvan omnämnda lag är visserligen jesuitisk och tyckes vara fattad för att hindra fattiga protestantiska församlingar att få fotfäste (katolikerna äro mäktiga), men om den leder sitt ursprung från katolikerna, är mig obekant.

Under hela tiden har penningfrågan varit ett bland våra största bekymmer. Den 26 febr. 1884 utbetaldes $160 för virke, och därmed var kassan tömd. Arbetet har dock stadigt fortskridit under ängslan och hopp, under bön och växlan mellan tro och klentro. Ofta förebrådde vi oss bristande tro och insågo behofvet af bot- och bönedagar. Stundom gränsade ängslan

nära till tvifvel, men trosstärkande visshet gafs, att "Herren *vill, kan* och *skall* hjälpa". "Frukta dig icke, allenast tro." Hur kassören haft det, kan man sluta af de bibelspråk och öfverskrifter, hvarmed han begynt hvarje sida af kassaboken. Att Gud gifver så mycket medel, som vi med förstånd kunna använda, har Gud äfven här bevisat, ty hvarje vecka har Gud försett det nödvändiga.

Församlingarna österut hafva ju alltid många och mångahanda utgifter för egna och andras behof. På grund däraf blefvo, som vi tyckte, nödropen härifrån långsamt besvarade. Men Herren ske tack, som fått gifva sitt folk i allmänhet ett sådant sinne, att det vill uppoffra, och må detta sinne fostras och bevisa sig ibland oss ju mer och mer! Detta deltagande i ord och gärning visar, att då en lem lider, lida alla lemmarna med. Trosstärkande har det varit att gång efter annan blifva ihågkommen med kära skrifvelser och upprepade gåfvor eller lån. Härigenom är det som Gud gifvit, hvad vi nu äga. Så lofvades oss ur missionskassan $1,000. Till augusti månad 1884 hade inkommit i gåfvobidrag österifrån $4,000. Så hafva t. ex. bröderna Carl Johan och Johannes Samuelson i Ophiem, Ill., upprepade gånger bisprungit med gåfvor, likasom de biträdde Denver 1880—81 och bekostade mina missionsresor 1882, hvarförutan kanske Utah-missionen ej ännu varit upptagen. Herren löne dem! Många andra gifvare, både enskilda och föreningar, skulle vi här gärna vilja nämna, men utrymmet tillåter det icke. Herren löne dem alla af nåd rikeligen för Jesu Kristi skull!

Till stor uppmuntran och hjälp under arbetet här hafva de vänner varit, som hitkommit österifrån under åren 1883—84. Särskildt må nämnas jungfrurna Hilma Johnson, Christine Byström, Clara Värme och Albertina Johnson, familjerna Levin och Schöld, samt herrar Carl Byström, Simon Larson och Sven M. Johnson från Denver, Colo.

Bland stadens folk må nämnas familjerna Hultberg, Haglund, Hanson, Jakobson, Anderson, Peterson, Herlin, Hulteen, Rosenmöller, Johnson, Olson, Lundin, Kronholm, Swan, Samuelson, Sannquist, Arnold, Carlson, Sanders, Berggren, Holm, Benbow, Löfstad, Landegren, Hedberg, Harrison, Nelson, Nordwall, Thorson och Lundberg; herrar J. A. Hammarlind, J. J. Hulteen, bröderna Karlén, Gustaf Riström, Karl Simmer, Alf. Johnson, N. Lindström och Aug. Green, samt jungfrurna

systrarna Jameson, Augusta Anderson, Hedda Peterson, Christine Johnson, Johanna Erikson, Johanna Olson, Christina Anderson, Christina Peterson, Charlotta Anderson, Betsy Olson, Josefina Ryding, Ida Anderson, Annie Sveller, arkitekt A. Henriksen och byggmästaren E. Anderson m. fl. Om förklaring begäres, hvarför vi namngifvit dem, som stått oss trofast bi i nöd och lust, så hänvisa vi till Rom. 16; Kol. 4; Philemon; 1 Petr. 5.

Gud har låtit Ebenzer-församlingen växa. Den räknar, som vi hafva skäl att hoppas, ej så få troende själar. Vi påstå oss ej äga "en ren församling", helst Herren Jesus själf sagt detta vara omöjligt på jorden. Matt. 13: 24—30, 47—50. Församlingens kommunikantantal i augusti 1884 var 150, hela folkmängden vid samma tid 257.

J. PATRICIUS SANDBERG.
Bibliotekarie för ungdomsföreningen 1907.

Kyrkobygget hade fortskridit, så att församlingens sångkör den 1 augusti 1884 kunde sammanträda i kyrkans undervåning. Den 3 augusti, då den första gudstjänsten där hölls, var för församlingen en stor glädjedag, enär hon nu fick *komma hem* till sitt kyrkliga hem efter att hafva setat trångt, inhyses hos andra i ett och ett half år. Det var väl ej att undra på, om månget öga fuktades af en glädjetår. Om vännerna österut varit här, hade de säkert delat fröjden och känt sig betalda för sina uppoffringar.

Skulden på kyrkoegendomen är $10,000. Det ser väl alltså ännu mörkt ut, men Gud lefver, och han, som hittills hulpit, skall ock hädanefter hjälpa. I januari 1883 begynte vi med *intet*. Gud, vår fader, som hittills anskaffat det nödvändiga, skulle han nu lämna oss? Nej, hans hand är ej afkortad, hans förråd ej uttömda. Jag har ej beklagat bristen på penningar så mycket som bristen på tro. Säger icke Jesus, att alla ting

äro möjliga honom som tror, och att om vi hade tro såsom ett senapskorn, kunde vi försätta berg?

Kyrkans undervåning, som är 11 fot och 6 tum hög, utgöres af en "entrance hall", en sal omkring 36x60 fot samt tvenne små rum, som torde komma att bebos af kyrkväktaren. Kyrkans stil är den götiska från 14 hundra-talet, 20 fot höga sidoväggar samt "open ceiling." Den är enkel, men smakfull, hög och ljus. I fronten är en alkov, och vid kyrkans andra ända en orgelläktare. Predikstolen är ämnad att blifva efter svenskt mönster. Ett smakfullt torn pekar mot himlen och är på samma gång ett pekfinger, som säger till sjömannen och enhvar af Sveas barn: "Se Guds Lamm!"

Kanske det skall förunnas Ebenezer-församlingen att missionera bland de många kineserna i denna stad och alltså midt i kristenheten bedrifva hednamission. Det gifve Gud! Och lägge han härtill sin nåd och välsignelse.

Redan senhösten 1882 påbegynte pastor Luther M. C. Weicksell (medlem af General Council) en engelsk-luthersk missionsverksamhet i San Francisco. Verksamheten afstannade till en tid, men är åter påbörjad,och möteslokalen är Ebenezerförsamlingens kyrka. Den musikaliske pastor W. är till stort gagn för Ebenezer-församlingen.

Utom i California bedrifvas dessutom mission i Oregon, Washington och Idaho territorier, så att Augustana-synoden i augusti 1884 på västkusten hade 6 pastorer, 10 församlingar och 6 kyrkor. Genom Guds godhet har den fattiga Augustanasynoden fått vara med öfver hela detta lands bredd och se på, huru Gud det gör. Ett fjärdedels sekel har synoden bakom sig, och nu ser den Kristi fana svaja öfverallt i den mäktigaste republik på jorden. Ja, riket är *Herrens*, *hans* är ock *makten* och *hans* är äran nu och evinnerligen.

Det torde måhända tillåtas mig att här till slut anföra några på fältet gjorda iakttagelser och vunna erfarenheter.

En missionär bör ej låta sitt utgående eller kvarblifvande på ett fält bestämmas af hur han "trifs". Är han flitig och trogen, torde han ej ens hinna tänka på den frågan. Visar oss Gud sin viljas väg, låt oss gå den, om den än är hvass, törnbeströdd och för köttet obehaglig.

Ej minst af vikt på ett missionsfält är en vis organisation, att ej företaga för mycket, men ej heller för litet, att gifva allt en sund och rätt riktning samt att med kärlek och allvar öfva

kyrkotukt. Men välsignelsen af vis kolonisation är ej mindre påtaglig, vare sig det är i staden eller på landet. Den bör på ett förståndigt sätt upparbetas och handledas, men ej motarbetas. Den pastor, som gör det senare, borde tvingas ut på det fält, hvarifrån han afråder. Lämnad utan vänner, utan stöd, finge han känna hvad det smakar och skulle visst ändra taktik.

På nya fält i detta land,och synnerligast i städerna, äro våra barn indragna i sekternas söndagsskolar, och det är mycket svårt att därifrån afskilja dem, sedan de fästats. Men de måste därifrån afskiljas eller ock för oss gå förlorade, ty sekternas skolor äro trappsteg till ingång i deras församlingar. Att med våld frånslita dem går ej, helst som de i många fall fattat en afsmak för våra gudstjänster och skolor. Men få de bland oss så mycket att göra (t. ex. en svensk och en engelsk söndagsskola, en ungdomsförening, de allmänna gudstjänsterna m. m.), så att de ej *hinna* gå bort, skall det ej dröja länge, förrän alla äro vunna, som kunna vinnas. Föräldrar och målsmän äro ock skyldiga att härutinnan bistå sin pastor, i annat fall äro de otrogna så väl mot Gud och hans sanning som mot sina barn.

Må vi blifva små, endast Herren får bli stor för, i och genom oss, och må allt hos oss, som ej är af Gud, krossas och dö. Gånge Gud sin egen väg, blott folket räddas.

Partisinne är vår tids synd, och subjektivism är vår tids svaghet.

Bättre är att ej vidröra ett missionsfält än att bearbeta det en tid och åter släppa det. Det är endast arbeta partierna och otroslägren i händerna, och fältet blir sjufaldt svårare, än det var i början.

Man får ej sky att inträda i usla kyffen för att uppsöka de förlorade, ej heller frukta för de höge i denna värld, utan dristigt säga dem Guds sanning, ehuru man vet, att man genom detta kommer att ådraga sig deras ovilja. Ej heller må man låta afskräcka sig däraf, att människor spå: "Det går ej", ty hvem har i Guds namn rest baneret upp och blifvit slagen?

Är det underligt, att ett folk, som lämnats utan Guds ord under en hel mansålder, ändtligen blifvit afvandt? Människoanden har kraf. Tillfredsställas ej dessa af Guds ord i Guds församling, ansluter människan sig till hemliga sällskap, världsliga nöjen och dylikt; finner ej anden hvila i Gud, söker han den i andeskåderi (svedenborgianism, spiritualism), ty emedan sjä-

len ej vill tro sanningen, sänder Gud kraftiga villfarelser, så att hon skall tro lögnen.

Vill man noga lära känna ett folk, så när som fjärran, så sker det grundligt och öfvertygande, då det blir fråga om att bygga kyrkor, underhålla kristliga skolor och bedrifva missionsverksamhet. Ett stilla vatten uppkastar intet, men det rörliga visar hvad som är på djupet.

Planterar *Gud* en kyrka, så sänder ock *han* välbehöfliga medel till ett fullbordadt verk, äfven om han låter detta ske under mycken förödmjukelse, inre och yttre kamp och strid. Och är det visst, att en sak är absolut af nöden, att Guds ära och själars eviga välfärd kräfva den, då må man därför hurtigt gripa den an, ej på *försök*, utan med bestämdt mål att genomföra den, och Gud skall ej låta tron, som han själf tändt, varda till blygd, utan segra trots allr motstånd.

MRS AMANDA JOHNSON.

Sångens och musikens makt som ock behofvet däraf är ej minst på ett missionsfält, åtminstone i en stor stad.

Visst kan en missionär ock frestas att lämna ett förtvifladt, mödosamt missionsfält, emedan arbetet så ofta liknar grufarbete, där är "much dead work; only occasionally a pay streak." Då är det svårt att emotstå frestelsen att antaga det första feta och lugna pastorat, som erbjudes. Men vore det rätt?

För sundt lif inom hvarje område kräfves en regelmässig växelverkan af tagande och gifvande. Söka vi människopris, så tjäna vi ej Herren, utan oss själfva. Ingen värld upptäckes,

inga framsteg göras, inga storverk utföras, om man låter bestämma sig af hvad "de säga." Lyde man Gud! Han ensam ger öfvertygelse. Frukte man sedan ingen! Endast så kan man drifva Guds verk frimodigt, och detta blir ej proselytmakeri, utan evangelii verk; ej främmande eld, utan Kristi kärleks låga; det verk, som då utföres, skall bestå, ty det är grundadt på klippan.

Fråge man sig: Hvem har satt mig här? Gud eller jag själf? Fråge man sig: Hvarför är jag här? Hvad söker jag? Njutning, trefnad, vinning eller — själar? Är jag renad i Jesu blod? Renas mitt verk i Guds eld? Är jag här att vinna en brud åt Jesus? Söke jag då ej att behaga folket, utan min Jesus.

Ingen sann predikan är fåfäng, om det än kännes så. Då jag predikar Kristi sanning, är Gud med mig, om ock alla människor veke ifrån mig. Herren skall förvisso gifva sin välsignelse.

Skall folket vinnas, måste vi vara och visa oss vara sanna, ärliga, oskrymtade, älskande, allvarliga. En helgad dragningskraft är en dyrbar Guds gåfva.

Läraren smädas för att göra läran misstänkt. Ingen är mera underkastad syndigt dömande än Herrens tjänare, helst på nya fält.

Mången anser arbetet på missionsfältet vara en ytterst lönlös möda. Detta är högligen att beklaga. Visserligen är det hårdt att bearbeta förbrända fält, men hvarför se allt i svart? Skall ej ett missionsfält bedömas mera efter hvad det genom Guds nåd skall blifva, än efter hvad det är, genom synden förfärfvadt?

Den som är stilla blifver ofta kallad loj; den som är verksam blir benämnd äregirig. Hur godt att vara tvagen i Lammets blod, att äga ett godt samvetes vittnesbörd, att ej i minsta mån bero af människors domar, tycken och meningar, men vädjande till högre ort säga: "Mitt vittne är i himmelen, och den mig känner bor i höjden."

Må man ej sträfva efter att vara bland de storslagna, men nöjd, om vid ens graf det sanningsenligt kan sägas: "Han var trogen." Luk. 16: 10; 1 Kor. 4: 2; Matt. 25: 23.

Så vare vår Guds rikssak, den heliga missionen, Gud och hans kyrka och församling anbefalld!

I, genom och *bland alla* folk verke *Guds* mission! Ja, amen.

J. T.

Denna historik var skrifven just i de dagar, då den första kyrkan, på Missiongatan nära 9.de gatan, hade nått sin fullbordan, och historiken omtalar för oss just det självstillstånd, i hvilket den ifrige, arbetsamme och uppoffrande missionären var. Arbetet hade krönts med framgång, de svenska lutheranerna ägde nu en kyrka i San Francisco.

F. D. KYRKOVÄRDEN J. S. MELLIN OCH FAMILJ.

Ur synodens protokoll om Ebenezer-församlingens verksamhet.

1884: "Ebenezer-församlingen i San Francisco kallade vid senaste årsstämman till lärare pastor J. Telleen, hvilken äfven antog kallelsen och nu är med sin familj bosatt därstädes ...... Missionsstyrelsen har beviljat 800 dollars såsom hjälp till lärarelön för innevarande år, men pastor Telleen hoppas att församlingen framdeles kan reda sig utan sådant anslag."......

1885: "Ebenezer-församlingen i San Francisco har nått ett skede i sin utveckling, där hon icke längre behöfver betraktas såsom en missionsförsamling. Väl har hon fått ett anslag af $400 ur missionskassan till hjälp för lärarelön för detta år, emedan hon ännu tryckes af en betydlig kyrkoskuld. Söndagen den 19 april (1885) var för denna församling en minnesvärd högtidsdag, då dess nya kyrka, ett många mödors och böners barn, blef invigd åt Herren. Pastor J. Wikstrand från Swedona, Illinois, förrättade invigningen."

1886: "Ebenezer-församlingen i San Francisco har gått stadigt framåt och utvecklats i både medlemsantal och inre kraft. Den häftar dock ännu i stor skuld på sin kyrkoegendom, hvilket föranledt den att för i år begära $300 understöd ur missionskassan till hjälp för lärarelön. Styrelsen beklagar, att den ännu på grund af bristande tillgångar icke kunnat besluta något angående denna begäran. Denna församling är af stor betydelse, icke blott för det stora antal landsmän, som äro bosatta i staden, utan ock för omkringliggande missionsplatser, och är det med glädje styrelsen erkänner det kärleksnit, hvarmed dess pastor sökt befrämja landsmännens kyrkliga intressen i hela California."

MRS ANNA HOLM.

1887: "Ebenezer-församlingen i San Francisco kan nu icke längre anses som en missionsförsamling. Utan att erhålla någon hjälp från missionsstyrelsen har den under året utöfvat sin verksamhet och utvecklats både i inre och yttre kraft. Vi glädja oss öfver denna vår första själfuppehållande församling på västkusten, och hoppas vi att den må blifva en sann missionshärd, hvarifrån ljus och värme skola tillflöda landsmän på andra platser i staten. Dess lärare, pastor J. Telleen, har också bevisat ett intresse för vår verksamhet på hela västkusten, som förtjänar allt erkännande."

1888: "Ebenezer-församlingen i San Francisco, har nu i tvenne år varit själfuppehållande och varit en härd för utbredandet af vår verksamhet i hela staten. Det är ej mer än rättvist, att styrelsen uttalar ett erkännande för de uppoffringar och omsorger, som dess pastor, J. Telleen, underkastat sig för vårt folks bästa i staten."

1889. Flere församlingar voro nu stiftade i California, såsom Emanuel i San Jose 1884, St. Pauls i Oakland 1887, Bethel i Templeton 1887, Concordia i Kingsburg 1887, Ange-

lica i Los Angeles 1888, Eden i Riverside 1888, och Eureka i Eureka 1889. De anslag, som synoden år 1889 gör till församlingar af Pacific-konferensen, hvilka äro belägna inom California, äro som följer: Oakland $450, San Jose $300, Los Angeles $350, Templeton $100 och Kingsburg $250.

Ebenezer-församlingen är icke ens längre nämnd i synodens missionsstyrelses rapporter, helt enkelt af det skäl, att den icke längre behöfde någon hjälp från missionskassan. Det var nu döttrarnas tur att emottaga understödet.

Från kyrkostämmorna under pastor Telleens tid.

Församlingens första stämmo-protokoll tryckes i sin helhet:

Protokoll öfver organisationsmötet, hållet den 10 augusti 1882.

Enligt skedd pålysning samlades en del svenskar i San Francisco, Cal., uti "Die Ev. Luth. St. Paulus Kirche ', på Mission st., emellan 5:te och 6:te gatorna, torsdagsaftonen den 10 aug. 1882.

Först predikades öfver Dav. ps. 119: 133, med ämne: "Tillit till Gud."

Därefter organiserades mötet på behörigt sätt. Till ordförande valdes pastor J. Telleen, till sekreterare herr Josef Bondson.

"Skandinaviska Ev. Luth. Augustana-synodens" konstitutionsförslag af 1870 antogs helt och oförändradt, med tillägg från mötet i Princeton, Ill., 1878.

Församlingens namn skall vara: "Svenska Evangeliskt Lutherska Ebenezer-församlingen i San Francisco, California."

Till diakoner för församlingen valdes följande herrar:

3 år — K. E. Billing.
2 år — P. Hultberg.
1 år — J. A. Hammerlind.

Till trustees valdes för:

3 år — K. E. Billing.
2 år — J. J. Hulthen.
1 år — Bengt Peterson.

Beslutadt, att församlingen inkorporeras enlingt statens lagar.

Beslutadt, att församlingen begär inträde i "Stilla-hafskonferensen" af "Skandinaviska Evangelisk-Lutherska Augustana-synoden."

Tjuguåtta personer hade begärt att, som nämndt är, förena sig till en församling. Deras namn äro att finna i "Church Record".

Herr K. E. Billing utbad sig att tillsammans med herrar Sander och och Gilbert utgöra en förberedande byggnadskommitté.

J. Bondson, sekr.

Justeradt, San Francisco, California, den 15 augusti 1882.

J. Telleen, ordf.
M. Hermanson,
P. Hultberg.

N. B. (Protokollet är skrifvet i pastor Telleens handstil.)

Under de första åren af församlingens historia höllos stämmor oupphörligen. Under året 1883 hölls icke mindre än *nio* kyrkostämmor.

Pastor Telleen återvände till San Francisco den 27. jan. 1883, och redan den 6 februari hölls stämma, då beslut fattades att köpa kyrkolott på McAllister st. Den 20 februari utnämnde en annan stämma den första byggnadskommittéen, bestående af J. A. Hammerlind J. J. Hulthen, C. E. Olson, P. Hultberg och K. E. Billing, med pastorn som själfskrifven medlem

Redan den 24 april hölls ännu en stämma, och då beslöts att köpa ett presbyterianskt kapell för $12,000, som var beläget på Mission st. emellan 3:dje och 4:de gatorna, och om icke kapellet kunde köpas, så skulle en viss tomt, 40x80, på Mission st. emellan 7:de och 8 de gatorna köpas för en summa af $6,000.00.

För en eller annan orsak blef intet köp af. Pastor Telleen var ännu oviss i sitt sinne, om han kunde stanna kvar härute, ty på en stämma den 15 maj kallades pastor P. J. Källström till pastor. Detta var församlingens första officiella pastorskallelse.

I maj kunde pastor Telleen rapportera, att $2,000 kontant fanns i banken. På tre månaders tid hade han subskriberat

och insamlat denna summa, och den 22 maj beslöts att köpa en tomt å Howard st. nära 3:dje gatan för $10,000.

Den 21 augusti sammanträdde åter församlingen och valde en ny byggnadskommitté, som nu skulle bestå af: pastorn, diakonerna, trustees, konsul August Berggren, kapten Carl Sundberg, A. Swan, E. B. Harrison, J. P. Herrlin, Alfred Peterson, August Olson, Casper, Gardén och R. E. Olson.

DIAKON CARL N. P. AHLGREN OCH FAMILJ.

Den 11 september antog församlingen arkitet Hendriksons ritning till kyrka, hvars storlek skulle vara 40 fot x 80 fot. En utförlig beskrifning om kyrkan är införd i protokollet.

På stämman den 13 november invaldes byggmästaren Emanuel Anderson att leda kyrkobyggnadsarbetet, och hans betalning skulle vara $4 om dagen, men han skänkte $1 om dagen tillbaka till församlingen. Tegelarbetet utläts till P. Hultberg. Äfven beslöts om ett upprop för fria dagsverken.

Ännu en gång beslöts om ett annat köp af tomt, nämligen den 11 december, och nu skulle man köpa en tomt på Mission

st., nära 12:te. På denna stämma ombads pastor Telleen att kvarstanna som pastor, samt beslöts det, att en julfest skulle firas och att templet skulle prydas med en julgran.

Så hade församlingens första egentliga arbetsår gått tilländа, men ännu hade ingen tomt för kyrka inköpts.

Så började ett nytt år, ett nytt arbetsår, 1884. Synodens missionsstyrelse hade lofvat bidraga med $800 till pastorslönen, och församlingen lofvade $500. Nyårsstämman hölls den 8 januari. Åter beslöts om tomtköp, och detta blef det sista "tomte"-beslut, ty tomten på Mission gatan emellan 8:de och 9:de gatorna inköptes för en summa af $10,500. Förutom lönen bestämdes det, att både jul- och påskkollekterna skulle tillfalla pastorn.

Blott en enda stämma hölls under år 1884. Pastor Telleen berättar själf å annat ställe om kyrkobygget, som pågick under detta år. Redan i augusti flyttade församlingen in i sin egen kyrka.

Vid nyårsstämman den 8 jan. 1885 talas om dekorationer för kyrkan, eller dess inredning. En dekorationskommitté tillsattes, bestående af A. J. Schold, J. A. Levine, A. W. Berggren, J. A. Hammerlind, Lindström, Simon Larson, Anton Anderson, Jacobson, mrs O. Håkanson, mrs Sabina Hanson och Dora Johanson.

Pastor Telleen började alltid stämmorna med en kort predikan. Ofta uppgifves i protokollen hans text och ämne. Den 13 april beslöts att "låta belägga altarring och predikstol med förgyllda ränder."

Den 4 maj rapporterades,att brandförsäkring å kyrkan uttagits till ett värde af $8,000. Äfven talades om att upprätta en svensk småbarnsskola, men församlingen ansåg sig icke kunna aflöna en lärare. Pastor Telleen höll om lördagsförmiddagarna en tid svensk skola, men skolan besöktes aldrig riktigt flitigt af barnen.

Vid nyårsstämman den 8 januari 1885 värderades kyrkoegendomen till $23,000. Att utse mönster och göra ritning för kyrkans bänkar utnämndes Emanuel Anderson, J. A. Levine, A. J. Schold, mr Lindblom och J. A. Hammerlind. Församlingsmedlemmar böra själfva skaffa sig psalmböcker, och icke vänta att kyrkan skall bestå dem med böcker. Till fattighjälp upptages kollekt,när så behöfves. Medlemsafgiften blir för året

helt frivillig, såsom hvar och en vill bidraga. Ett försök skulle nämligen göras att tilltala hvars och ens pliktkänsla.

Ifrån nyåret 1885 bestämdes, att huset å kyrkotomten med front mot Minnagatan, nummer 738, skulle blifva pastorsboställe. Den 22 januari antogs J. A. Levines ritning för kyrkobänkarna. Sedermera, den 12 mars, då bänkarna skulle öfverlämnas till församlingen, rapporterade J. A. Levine, att firman i "the armrail" (armstödet) insatt "California redwood" i stället för hvit-ceder. Bänkfirman tillstod sitt fel, men lofvade rätta det, och församlingen röstade att gifva $25 mer till bänkfirman än hvad kontraktet fordrade.

KYRKOVÄRD EDWARD FRANKLIN OCH FAMILJ.

Af stämman den 26 mars 1885 tillsattes en kommitté att ombestyra om mattor för kyrkan, nämligen: Fruarna Arnold, Hanson, Hultin, Anderson, Schold, Tell och Harrison samt fröken Erikson.

Den 27 augusti 1885 hölls stämma för prästval (pastor Telleen hade antagligen resignerat, ehuru icke något säges därom). Då frågan kom upp om prästval, blef det 13 nej mot 6 ja, och följaktligen ägde intet nytt prästval rum.

Vid nyåret 1886 den 17 januari valdes igen pastor Telleen. Medlemsafgiften bestämdes till 2½ cts om dagen för hvar och en. ($9.12 om året). Emanuel Anderson invaldes såsom församlingens kollektör.

Den 7 oktober 1886 kallades professor Tore Norman ifrån Boston, Mass., som organist. I kallelsen bestämdes, att han

icke,såsom organist i församlingen, finge spela vid danstillställningar. Professor Norman svarar sedermera och förklarar sig villig antaga, men "*betonar*" sina "*rättigheter*". — och kallelsen föll igenom.

Den 6 dec. beslöts att som julgåfvor för söndagsskolbarnen köpa böcker. Äfven ansåg stämman, att pastor Telleens boning var för trång, alldenstund hans familj var ganska stor.

1887 den 3 januari beslöts, att församlingen betalar sin skuld af $1.000 till synodens missionsstyrelse.

Den 2 febr. lofvades pastor Telleen att själf utse lämpligt boställe för sig och sin familj.

I april 1887 kallades O. A. Classel från Minneapolis, Minn., till organist och biträdande predikant med en lön af $200 för första året. Att inkassera medlemsafgiften till församlingen valdes: Jonathan Anderson, John L. Wallin, Wickstrom och Molthe. Den 1 maj antog Classell kallelsen som organist, men ville icke åtaga sig att blifva biträdande predikant. Söndagsskolans sommar-picknick skall hållas den 4 juli.

Vid nyårsstämman d. 2 jan. 1888 valdes fröken Ellen Hedvall att "verka för församlingens andliga och ekonomiska väl, samt att hålla lördagsskola." Sin lön skulle hon få dels af församlingen och dels af pastor Telleen. Som kommitté att besöka familjer i hemmen och uppmuntra dem med *Guds ord* tillsattes Ellen Hedvall, O. A. Classell, A. Molthe, W. Anderson, Emanuel Anderson och Carl Ahlgren. Äfven ville stämman uppmuntra föräldrarna att taga barnen med till gudstjänsten.

Vid stämman den 10 sept. 1888 gällde frågan om Ellen Hedvall, huruvida hon skulle upphöra eller fortsätta med sitt arbete. Församlingen och pastorn funno det svårt att aflöna henne. Hon lofvade då kvarstå till nyåret utan lön.

Pastor Telleen var nu bosatt å nummer 1230 Mission gatan. Hyran ifrån församlingens hus, nummer 738 Minna st., tillföll pastorn till hjälp för hushyra.

1889 den 2 januari beslöts, att hyran för pastorsboställe betalas af församlingen. Den 17 januari utsågs J. L. Wallin, O. A. Classell och Carl Rosen att uppställa stadgar för kyrkoväktarebefattningen.

Den 7 februari leddes stämman af John L. Wallin. Frågan gällde då om att gifva E. E. Nylander rättighet att bo i kyrkoboningsrummen.

Den 29 augusti 1889 fattades stämmobeslutet: "att så-

som församling vara med om att gemensamt med svenskarna i staden fira nationalfest den 14 september, på grund däraf att hela den svenska nationen bör fira densamma."

MRS SABINA HANSON.

(Pastor Telleen höll i Pioneer Hall, San Francisco, den 14 september ett föredrag: "Våra förfäders dag", hvilket sedermera trycktes i broschyr och såldes till förmån för Ebenezer-församlingens kyrkoskuld.)

Ifrån denna första allmänna nationalfest i California leder *Patriotiska förbundet* sitt ursprung. Om patriotiska förbundet läses i "Vår Kyrka" (juni 1905) följande:

"Svensk-amerikanska patriotiska förbundet i Cal. bildades för 11 år sedan, efter den mycket lyckade "svenskarnas dag" å midvinterutställningen härstädes 1894. Dess mål är att samla svenskarna uteslutande kring de nationella och ideella intressena, uppmuntra svensk sång och musik samt att vara en anknytningspunkt mellan det gamla och det nya fosterlandet. Hvarje år anordnar förbundet en storartad svensk nationalfest där svensk sång klingar, och där svenska talare låta höra sig. I det förflutna har förbundet hälsat

EMANUEL HANSON.

Svensk-Amerikas ledande män ifrån Östern välkomna till vår vackra stad, det har åstadkommit en gemensam mötesplats för landsmännen, bidragit till nödens afhjälpande i Norrland och till svenska herrgårdens underhåll i St. Louis, samma herrgård, som nu pryder läroverkssätet Bethany College i Lindsborg, Kans. Ordförandena, som tjänat hittills, äro: dr Fr. Westerberg, C. G. Kjellstrom, H. Brunell, Andrew Olson, dr O. L. Gruggel, Emil Högberg, D. Molander och redaktör Alex. Olsson, som i år för andra gången valts till ordförande efter att hafva varit sekreterare oafbrutet sedan förbundets organisation. Den närvarande styrelsen är: Red. Alex. Olsson, ordf.; R. Dybergh, 1:ste vice ordf.; C. A. Lund, 2:dra vice ordf.; Hulda Bordin, korr. sekr.; Harry Mentzer, prot.-sekr.; G. Peterson, kassör; Ch. Ramberg, J. Okerblad och fru Aug. Olssen, förtroendemän

Ordföranden, redaktör Olsson, utgifvare af *Vestkusten*, är väl känd i hela Svensk-Amerika såsom kåsör, krönikör och poet. Till börden tillhör han de konservativa hallänningarna. Ernst Skarstedt säger om honom; "Han är i hög grad fosterländskt sinnad, och det var han som tog initiativet och som genomdref den vackra tanken till stiftandet af en årlig fosterländsk fest i San Francisco, och har han sett sina bemödanden krönta med framgång." I år, 1905, firas svenskarnas dag lördagen den 24 juni, midsommardagen i Shellmound Park, Berkeley, då Ebenezer-församlingens pastor, Philip Andreen, håller det engelska högtidstalet."

* * *

Vid nyårsstämman den 18 januari 1890 höjdes pastor Telleens lön till $1,200, men på hans egen begäran förblef den hvad den förut varit, nämligen $1,000 samt hushyra. En kollekt skall upptagas för kassören under året.

Den 25 januari 1890 inlämnade pastor J. Telleen sin resignation till församlingen för att antaga sollicitörs-befattningen vid Bethany College i Lindsborg, Kansas.

Den 1 mars 1890 valdes pastorn och professorn C. M. Esbjörn, Ph. D., ifrån Augustana College, Rock Island, Ill., till pastor.

Vid stämman den 26 april 1890 var Carl Ahlgren ordförande. E. E. Nylander invaldes som kollektör för inkasserandet af medlemsafgifterna, och som lön gafs honom 10 procent af

hvad han lyckades inkassera. Medlemsafgiften för familj bestämdes till $12 årligen, för enskilda personer $9 och för konfirmanderna, tills de nått 20 år, $6. Pastor A. M. L. Herenius kallades att fylla vakansen efter pastor Telleen, tills svar ingått från doktor Esbjörn.

N. B. — För en del torde ofvanstående utdrag ur kyrkostämmo-protokollen vara torr läsning, men för den som är intresserad i församlingens historia är det i sanning spännande. Längre fram bjudes på mera af samma slag.

* * *

Pastor Johannes Telleen, Ebenezers stiftare, är född den 4 augusti 1846 i Knäred församling, Hallands län, Sverige. Vid 6 års ålder kom han till Amerika i sällskap med sina föräldrar. Han prästvigdes den 29 september 1872 i Galesburg, Ill. Hans verksamma arbetsdag är i korthet som följer:

"I Des Moines, Iowa, 1870—80, i Indian Territory en tid af åren 1877—79, i Denver, Colo., 1880—83, i Utah en del af 1882, i San Francisco 1882—90, i Lindsborg 1890—92; i hednamissionsstyrelsens tjänst 1892—02; i Chicago under åren 1896—1898; i engelska missionens tjänst 1902—05, som teologie professor vid norska läroverket Red Wing Seminary 1905—till dato."

Om sitt arbete säger han själf: "Jag har fått vara med en del och skåda hvad Gud gjort!"

ADOLF HEDBERGS FEM DÖTTRAR OCH SON SAMT DOTTERSON.

Församlingens första kassabok

fördes af pastor Telleen. Boken är en dagbok, och alla inkomster, såsom medlemsafgifter, gåfvor, kollekter, subskriptioner och lön från synodens missionskassa, allt är infördt i boken. På första sidan skref pastor Telleen:

KASSA BOK

för

"*Sv. Ev. Luth. Ebenezer-församlingen i San Francisco, Calif.*"

Påbörjad 1883. (Januari 28.)

I Jesu namn! *Amen.*

O, Gud! Gif inkomster! Led och välsigna utgifterna!

1 Kor. 3: 22. Joh. 16: 24. J. T.

* * *

Å öfre raden af hvarje sida af de 190 sidorna äro bibelspråk och utrop skrifna, af hvilka en del citeras:

"Gud, vår Fader!"
"Led oss, Herre, med dina ögon!"
"Ebenezer!"
"Immanuel!"
"Israels nödhjälpare är du, Herre."
"Till dig, o Gud, ropa vi!"
"Ack, Herre, led oss rätt!"
"Frukta icke, allenast tro."
"Gud förser väl fåret!"
"Visa oss, Herre, din väg!"
"Tum för tum, med Gud!" o s. v.

Då boken var fullskrifven, den 1 januari 1885, inskref han följande:

"Herre vår Gud! Vi äro för ringa till all den godhet, och all den barmhärtighet, som du med oss gjort hafver. Vi begynte med *intet* (blott dig, o Gud, ägde vi, men därmed ock *allt*) för mindre än tvenne år sedan, och nu äga vi jord och kyrka, värda jan. 1, 1885, minst $23,000.00. Väl hvilar härå en skuld af $13,000.00, men du,Gud,som skaffat oss $5,000.00 om året nu i tvenne år, då vi få och ringa voro, skulle du nu taga handen ifrån oss, eller skulle vi inrymma misströstan? O nej, du rike Gud, som är kärleken, är allt fort vår Gud. Lär oss på dig förtrösta! Ebenezer.

Dig, Gud, allena äran! Amen. J. TELLEEN.

Hälsning till Ebenezer-församlingen i San Francisco.

Från pastorn och professorn J. Telleen D. D. 1 febr. 1907.

Californiens metropol, Nord Amerikas Förenta staters största stad på Stilla hafs-kusten, grundlades 1849 vid guldupptäckten i staten. Staden ligger på en halfö, skuren af San Francisco viken, till hvilken Gyllene Porten bereder inloppet från hafvet. Detta inlopp är nog djupt för de största fartyg i världen, och hamnen är tillräckligt stor för världens alla flottor.

Staden ligger vid breddgraden 37° 47′ 35″ n. och longitud 122° 24′ 15″ w., på norra ändan af den 20 mil långa halfön, som här mäter 6 mil i bredd. Den är en kullarnas stad, som Rom och Jerusalem. På Nob Hill bor noblessen. Denna bodde i stadens yngre dagar på Rincon Hill. Här är nu de fattigas kvarter, som ock North Beach. På Bernal Heights ses stadens Sunny Belt. Här skiner solen nära nog dagligen året om. Många sandkullar hafva utjämnats, och mycken klippgrund är sprängd.

Redan från stadens början nedslogo svenskarna här sina bopålar, stundom i bokstaflig mening, såsom jag senare såg det i Seattle: pålar i vattnet, hvarpå uppfördes små hus.

Vid mitt första besök i San Francisco, 1882, var staden ett tredjedels sekel gammal och räknade en fjärdedels million invånare, af hvilka kanske en person bland 25 var svensk.

Under den så kallade vintertiden är här stundom regn och dimma. Från oktober till maj liknar det en vacker vår och försommar i östern. I regel regnar det ej från maj till oktober. Under denna tid blåser det från hafvet hvarje dag från förmiddagen till aftonen. Värmen är därför aldrig tryckande, och kölden besvärar ej.

Men detta klimat och dessa förhållanden hafva en särskild inverkan på folket såväl fysiskt som psykiskt. Klimatet är ej enerverande, fastmera toniskt, men den jämna, behagliga väderleken och paradisiska naturen locka med sina tjusande behag till allehanda förströelser och utflykter, för att ej säga utsväfningar.

Augustana-synodens uppmärksamhet fästes tidigt vid stadens betydelse. En herr Johnson, som ägde Grand Hotel,

hvilket låg tätt vid det beryktade Palace Hotel, som, då det byggdes, sades vara världens största hotell och kostade tre och en fjärdedels million dollars, denne herr J. meddelade Augustana-synoden, att om den blott ville utsända en pastor, ville vårt svenska folk i staden självt bygga kyrka och underhålla lärare. Herr J. ville skänka hörntomten å Mission och femte gatorna, midt emot Förenta staternas myntverk, fyra block från City Hall, och två block från nya postkontoret. Då var hela fältet vårt i Herren. Då kunde vi hafva byggt upp en storartad och storslagen verksamhet. Men synoden sände ingen. Pastor Jonas Auslund besökte staden 1874, och pastor C. P. Rydholm aflade ett besök 1875, båda sända af synodens missionsstyrelse. Hvardera stannade omkring fyra månader. Den förre rönte mycken uppmuntran, den senare blott föga. Pastor Peter Carlson reste genom staden 1879 på väg till nordvästkusten, Oregon, Washington och Idaho.

MRS JOSEPHINE ABRAHAMSON.
Medlem sedan 1883.

Herr J. Sander sammanträffade på en resa med pastor H. O. Lindeblad och framhöll nya löften, men när jag kom ut för att upptaga arbetet, var herr S. död, och af de $2,000, som änkan utlofvade, inbetaltes blott $20.

Och nu skulle en ensam man, så sent, upptaga arbetet i denna stora stad, så länge försummad af vårt lutherska Sion. Nu blef det att gå gata upp och gata ned. Apostlahästarna fingo göra mycken och flitig tjänst. Ofta har jag tackat Gud för mina fötter, men mer än en gång värkte det i dem. Jag gick då in på en mindre gata, drog af skorna och frotterade fötterna, tills värken upphörde, och fortsatte så att söka förskingrade landsmän och för tomt och kyrkobygge nödiga me-

del. De extra inkomsterna voro $60 per år, lönen $1,000, och hushyran $30 i månaden. Hvad min hustru försakade, vet blott Gud och hon, men hon klagade ej. Ett år följdes vi åt för att samla medel bland icke-skandinaviska folk, och vårt kära Ebenezer fick så en $3,000 till hjälp.

Sjömansmissionen fick ej försummas. Hospitalen måste besökas. Sjömanshemmen och de svenska hotellen fingo mottaga många besök, och fängelserna kräfde besök. Ja, skall jag säga det? Ofta besökte jag krogarna och osedlighetens nästen för att utdela traktater och bjuda till Guds hus. Den som då var mig mest behjälplig var min vän och broder, trofast och kärleksfull som alltid, nuvarande pastorn i Alaska J. A. Levin i Douglas City. Gud löne honom! Han är from och ädel som få.

1885 grundlade jag tidningen "*Vestkusten*", hvars första nummer jag kallade med det kära namnet "*Ebenezer*", men som jag sedan ändrade till den för vårt folk på kusten och i landet mera lämpliga "*Vestkusten.*" Och detta mitt kära barn växte äfven. Den utkom första gången ej större än min hand, men hvad är den ej nu? Det ledande svenska bladet på Stilla hafs-kusten. Må Gud få välsigna det så som han själf det vill. Då kan det fylla en skön och stor mission.

Att prästgården var gästvänlig, att dörrklockan ofta ringde, att pastorns börs var öppen för allt och alla, huru pastorn måste tjäna på alla områden, att pastorsfamiljen bestod af idel vänner till en och hvar, hög och låg, rik och fattig, lärd och olärd, aktad och ringaktad (ja, äfven den som var föraktad), allt detta behöfver jag ej säga.

Augustana-synodens församlingar i östern bidrogo till arbetet i San Francisco med omkring $4,000. Allt det öfriga samlades på fältet. Det erhölls af det ädla, gifvande folket i staden. Ej glömmer jag den söndag, då $500 kontant gafs i Ebenezer kyrkan till minskande af kyrkoskulden. Visserligen var denna gåfva förberedd

Jag skulle nu vilja skildra vårt präktiga folk i familjerna, den snälla ungdomen, de kära barnen, de uppoffrande tjänstflickorna, de gifvande unga männen, som tjänte här och hvar i staden eller arbetade i olika fack, på faktorierna, vid skeppsdockorna, funnos bland militären eller stodo i flottans tjänst, eller annars foro till sjös. Ofta tänker jag på kapten Anderson och hans fru i Alaska, som ändå nödvändigt ville tillhöra

FACSIMILE AF

EBENEZER.

1 ÅRG. SAN FRANCISCO, OCTOBER, 1886. No. 1.

"EBENEZER" utgifves af församlingens, med samma namn, Ungdomsförening.

Allt som rör redaktionen, m. m. tillställes: J. TELLEN, 738 Minna St., S. F.

1517—DEN 31STE OCTOBER, —1886.

369 år sedan, uppspikade Doktor Martin Luther sina 95 teser på slotts-kyrkodörren i Wittenberg.

Hvilken helsosam verkan hade ej dessa teser? Vi kunna ej anföra dessa teser af brist på utrymme.

Teserna innehöllo bland annat, att en kristens lif utgöres af en daglig bättring, och att GUD ousam, ej påfven, förlåter synder. Samtidigt med teserna utkom Luther's predikan "Om aflaten och nåden"

Hvilken omgestaltning i verlden då och intill tidens slut föranledde ej dessa teser? Hvilken makt i ordet! Vi hafva nu en öppen bibel, en öppen väg till GUD och slippa att vara belamrade med påfvens kram. Hammarslagen 1517 gifva sitt eko vid yttersta hafvet ännu 1886.

Ebenezer Forsamlingen i San Francisco.

Denna församling stiftades i Augusti 1882. Den räknade då endast ett trettiotal kommunikanter.

Af dessa qvarstå numera endast ett tiotal. Sedan församlingens stiftelse har pastor Telleen döpt 144 personer, konfirmerat 12, vigt 91 par och jordfästat 3 personer. Församlingen räknar nu mer än 250 kommunikanter, och hela medlemsantalet öfverstiger 350. En Lördags-skola hålles och besökes af ett begränsadt antal. Söndags.skolan utgöres af 11 klasser, deraf 3ne Engelska, och räknar omkring 75 besökande. Ungdomsföreningen är ungefär lika stark. Sångföreningen är liten, men naggande god!

Jag vill icke.

Det är klockan 6 på qvällen den 18de April 1521. Luther står inför riksdagen i Worms. För honom framläggas en del böcker med frågan:

"Äro dessa dina skrifter?"

Härtill svarade han ljudeligt:

"Ja!"

"Vill du återkalla hvad deri står skrifvet?"

"Jag vill icke!"

"Du har försmädat påfven. Vill du återkalla?"

"Jag vill icke!"

"Vill du återvända till den katolska kyrkan som det höfves en lydig son?"

"Jag vill icke!"

"Vill du tillbedja englar och helgon?"

"Jag vill icke!"

"Vill du tro på aflaten?"

"Jag vill icke!"

"Vill du upphöra med predikan om rättfärdiggörelsen af nåd för Jesu skull?"

"Jag vill icke!"

Och hjeltesjälen vann seger slutande med orden:

"Här står jag. Jag kan icke annat. Gud hjelpe mig! Amen!"

Möten.

Kyrkostyrelsen sammanträder 1sta Måndagen i månaden i pastorshuset, kl. 7.30, e. m.

Ungdomsföreningen möter hvarje Fredagsafton i kyrkans undervåning, kl. 7.30, e. m.

Lördagsskolan börjar dersammastädes kl 10 f.m.

Sångkören möter hvarje Lördagsafton kl. 8, på kyrkans läktare.

Söndagsskolan sammanträder i kyrkans undervåning kl. 9 f. m.

Årets konfirmander möta hvarje Tisdag.

F. d. konfirmerade möta i pastorshusets förmak 1sta Fredagen i hvarje månad, kl. 3.30 e. m.

Gudstjenster.

Högmessa kl. 10.45 f. m., Söndagar. Aftonsång kl. 7. 30.

Thorsdagsafton kl. 7.30, Engelsk predikan.

Kommunion.

Intagning i församlingen och nattvardsgång 1sta Söndagen i hvarje månad. Början sker med intagningstal kl. 10.30 f. m.

Pastor.

J. TELLEEN. Bostad, 738 Minna Street, emellan 8de och 9de gatorna.

FÖRSAMLINGENS KASSÖR, HR. KARL AHLGREN.

SÖNDAGS-SKOLANS SUP'T. HR. J. L. WALLIN.

Kyrkor.

SV. LUTH. KYRKAN i San Francisco, Cal., södra sidan om Mission gatan, emellan 8de och 9de.

SV. LUTH. KYRKAN i San José, Cal., cor. Market Street och Auzerais Ave.

SV. LUTH. KYRKAN i Marshfield, Oregon.

SV. LUTH. KYRKAN i Portland, Oregon, 230 B St.

SV. LUTH. KYRKAN i Astoria, Or.

SV. LUTH. KYRKAN i Tacoma. Wash. Terr.

SV. LUTH. KYRKAN i Seattle, Wash. Terr.

SV. LUTH. KYRKAN i Moscow, Idaho.

SV. LUTH. KYRKAN i Salt Lake City, Utah.

SV. LUTH. KYRKAN i Leatt Co., Wash. Terr.

SV. LUTH. KYRKAN i Cordelia, Idaho.

FINSKA LUTH. KYRKAN i Astoria, Or.

Pastorer.

P. CARLSEN, Moscow, Nez Perces Co., Idaho Terr.

A. JACKSON, Astoria Oregon.

L. O. LINDH, Vacouver, Wash. Terr:

C. M. RYDEN, Marshfield, Oregon.

J. TELLEEN, 738 Minna St., San Francisco, Cal.

A. M. LE VEAU, Sacramento, Cal.

F. A. LINDER, San José, Cal., P. O. Box, 948.

J. W. SKANS, Portland, Oregon, 230 B Street.

G. A. ANDERSON, Tacoma, W. T., P. O. Box, 232.

J. A. KRANTZ, Salt Lake City, Utah.

Ebenezer församlingen i San Francisco. Och afstånd betydde då föga. Jag hade omkring 700 mil till min närmaste grannpastor i Augustana-synoden, farbror Peter Carlson, nu på diakonissanstalten i Omaha, Nebr., i sitt 85 år. Ofta frågade man mig: "Trifvens I? Hur trifs du?" Jag svarade: "Jag trifves alltid och allestädes, där jag har arbete att utföra för Gud och mänskligheten. Jag skulle trifvas godt bland allehanda folk, äfven vid världens ända." Och min kära maka hade samma sinne. Hvilken lycka för mig och för arbetet. Ja, hvilken nåd, man kan ej för mycket prisa en huld och älskad maka. Af henne beror så mycket i församlingsarbetet. Jag har sagt: "Af henne beror väl hälften."

MISS HANNA OLSEN.
Medlem sedan 1880-talet.

Gärna skulle jag velat teckna vårt ädla folk vid västervåg, detta blida, men klippfasta folk. Det intager ett aktadt och framstående rum. Är ej detta en Guds nåd? Har det ej skett genom Guds ord? Svensk-amerikanens stora anlag, utmärkta pålitlighet och kraftiga energi hörde jag med egna öron beprisas i Sverige sistlidet år, och det af hög och låg, till och med af hans majestät konungen och af kronprinsen. Ja, konsul Oscar Ekman, 94 år gammal, bad mig, om möjligt, sända Sverige en half million af våra ädla svensk-amerikaner. Han tillbjöd sig att bekosta allas resa. Så, menade konsuln, skulle Sverige uppryckas och framryckas. Men huru mycket af allt detta sanna, sköna ha vi ej att skrifva på vår kära lutherska läras betydelse? Har den ej gjort oss till det folk vi äro? Vi tro och påstå så. Det är mig omöjligt att tänka mig mitt folk, vårt kära svensk-amerikanska folk, som så fattat sina plikter och sina förmåner, som visar sådan lojalitet mot sin kyrka och sin stat, att det skulle neka klippan Kristus, hvarur det är uthugget, och hvarur det erhållit allt hvarför det lofprisas i världen.

Vårde nu Herren fortfarande flamman vid västervåg! Lyse den många, många seglare på lifvets haf, att de må hitta genom en ännu skönare gyllene port in i en ännu skönare och lugnare hamn, den himmelska! Ja, i västerbygd vårt fyrtorn står. Det Ebenezer är. Allt hitintills har Herren hulpit. Han skall ock hädanefter hjälpa. Gud har själf tändt i dig sin heliga eld. Han skall vårda flamman, att den ej slocknar. Du skall stå en härd för bekännelsen och för modersmålet. Svensken och den sanna svenskheten böra aldrig dö någonstädes i världen, där de vunnit burskap. Svensken är och bör alltid i god mening vara vek och receptiv. Då hör han ock, som jag så ofta hörde, Guds stämma vid hafvets strand, i de svallande vågornas sus, där de bryta sig mot stranden. Hvilket underligt, mästerligt, gripande tal. När jag så hört Jehovah tala, kunde jag återvända till min lilla kära, trofasta åhörareskara, som hyrde hus de första åren i presbyterianernas kapell å Mission och 3 gatorna. Ofta sändes vi in i en liten skrubb, och man fråntog oss stundom den lilla kammarorgeln, den jag spelade, när ingen annan närvarande ville göra det. För söndagseftermiddagen och en kväll i veckan betalte vi $5. Men åhörareskaran växte allt fortfarande.

Och nu är ett fjärdedels sekel svunnet hän, ett stort stycke af evigheten, ej blott af tiden. Och vi fira en minnets, en segerns fest. Hvilka vunno? De, som gått i Jesu skola. De som suttit vid Jesu fötter. De som vandrat i Jesu efterföljd. De som hört Guds ord och gjort därefter. De som varit Guds medarbetare. De som bedit och arbetat. Och Ebenezer är i dag en knäböjande Jesu Kristi brud. Den vill ej veta af rang, titel, stånd, grädda, skillnad. Dess bekännelse är: syndabekännelse och trosbekännelse. Men hvad du nu har ärft, det måste du dagligen förvärfva, om du skall stå fast intill ändan och ärfva lifvets krona. Du får aldrig öfverlefva dig själf. Bland sekterna och bland de utanför stående måste du ständigt vara din Guds sanna och trofasta Ebenezer. Och härmed vare du Gud anbefalld.

"Men Gud, som all nåd kommer af, den dig kallat hafver till sin eviga härlighet i Kristus Jesus, han fullborde dig, som en liten tid lider, styrke, stödje och stadfäste. Honom vare ära i all evighet!

På eder pastors begäran har jag sändt ofvanstående.

PASTOR C. M. ESBJÖRN, PH. D.

IV.

Pastor C. M. Esbjörns, Ph. D., verksamhet.

Grundläggningstiden upptager i denna historik det största utrymmet, dock vilja vi ägna församlingens öfriga pastorer, hvar och en, en kortfattad runa. Vi lämna det till den dag, då församlingen firar sitt 50års-jubileum, att i det jubelalbum, som då utgifves, införa en utförligare historik om sina första pastorers verksamhet.

* * *

Pastor Esbjörn kom till Ebenezer direkt från Augustanasynodens gemensamma läroverk, där han i flera år i college-afdelningen innehaft professorsstolen i svenska språket och litteraturen. En tid under sin professorsperiod hade han varit pastor för församlingen i New Windsor, Ill., men Ebenezer blef hans egentligen första pastorat.

* * *

Från kyrkostämmo-protokollen under pastor Esbjörns tid inhämta vi ett och annat.

Vid årsstämman den 8 jan. 1891 beslöts, att past. Esbjörns lön blir $1,000 och $300 för hushyra, samt ett juloffer.

Vid stämman den 9 febr. 1891 tillsattes en kommittté, bestående af pastor Esbjörn, Emanuel Anderson, Knut Ljungman, Adolf Hedberg, John L. Wallin och A. Swan, som fick sig ålagdt att upprätta en svensk småbarnsskola. Esaias E. Nylander gjorde förslag, att bönemöte hålles en halftimme före hvarje söndagsaftons gudstjänst såsom förr. Förslaget gick igenom.

Vid nyårsstämman den 7 jan. 1892, beslöts, "att endast de medlemmar, som betalt åtminstone halfva medlemsafgiften för det gångna året, hafva rätt att rösta vid stämman". (Denna praxis har alltsedan följts af församlingen). Påskdagens offer skulle tillfalla församlingens kassör. Det beslöts äfven, att kyrkoväktaren icke får i kyrkan bedrifva affär. En kommitté, som skulle utdela sparbanker för insamling af medel till skuldens reducerande, tillsattes, och bestod den af: Carl Carlén, J. P. Sandberg, Carl Yngve, O. A. Classell, A. Mohlte, L. Ham-

mar, C. V. Nelson, Edw. Tengborg, Edw. Franklin och K. Ljungman.

Vid stämman den 20 jan. 1892 upptogs åter frågan om svensk sommarskola, och anslogs för skollärarelön $150. Pastor Esbjörn lofvade att till skolläraren skänka kost och logi. Vid denna stämma beslöts äfven att upprätta en månadsskrift, hvilken på pastor Esbjörns rekommendation ficknamnet "*Beständig.*" Pastorn valdes till redaktör, och affärskommittéen blef C. V. Nelson, A. Mohlte, K. Ljungman, E. E Nylander samt pastorn. Prenumerationspriset sattes till 25 cts per år. Till kommitté att låta trycka och sprida församlingskonstitutionen tillsattes pastor Esbjörn, Carl Ahlgren, F. G. Strandberg, E. E. Nylander och A. Swan.

DR C. M. ESHJÖRN OCH HUSTRU.
Kodak "snapshot".

Vid nyårsstämman den 12 januari 1893 hölls endast val af ämbetsmän. Stämman fortsattes den 19 januari, då det bestämdes att fortsätta med utgifvandet af "*Beständig*" samt att öfverlämna tidskriften till den blifvande California-konferensen, såvida konferensen ville mottaga den. Pastorn återvaldes till redaktör, och den nya finanskommittéen blef Es. E Nylander, O. A. Classell, K. Ljungman och C. V. Nelson. Carl Yngve invaldes att vika tidningen, och att sprida den tillsattes J. P Sandberg, L F. Sandén, Frans Rosen. Återigen anslogs $150

OSCAR BENZON.†
Skollärare 1893.

för en svensk sommarskola. Den 27 augusti 1893 beståmdes om att lägga en "cement sidewalk" framför kyrkan.

Den 25 januari 1894 hölls åter årsstämma. Vid denna stämma nedsattes pastorns lön till $600.

Församlingens finanser hade under det senare året icke blomstrat på grund af de hårda tiderna, och ansåg församlingen sig icke mäktig att betala pastorn större lön. Oenighet och strider hade uppstått i församlingen, och möjligen var denna tid församlingens dystraste period. Några upprorsmakare ville hafva ombyte af pastor, och det gick verkligen så långt, att äfven en del af de annars sansade och förståndige gåfvo efter. Församlingens förste pastor hade också på ett ogrannlaga sätt lagt sig i församlingens angelägenheter, hvilken omständighet till stor del förvärrade saken.

Församlingen var medveten om att den handlat orätt, och den 14 februari 1894 hölls en andra stämma, vid hvilken K. Ljungman var ordförande (pastorn var icke närvarande), och beslöts där "att till pastorslönen för året lägga $400 för hushyra. Äfven beslöts, "att alla manliga medlemmar, som fyllt 18 år och som ordentligt fullgjort sina skyldigheter i kyrkan, äro röstberättigade vid församlingsstämmor, samt att kvinnliga medlemmar ock ha rösträtt, men icke få bekläda ämbeten."

Vid extra stämma den 3 augusti 1894 antogs pastor Esbjörns till församlingen inlämnade resignation, och pastor P. A. Edquist kallades att tillsvidare förestå församlingen med en lön räknadt efter $600 per år samt fri bostad.

Till stämman den 18 oktober 1894 var pastor L. J. Sandén i Eureka uppsatt som kandidat, men blef icke vald i brist på tillräckligt antal röster. Pastor P. A. Edquist, som var bosatt i San Francisco som synodens immigrantmissionär, förestod församlingen. Om sin verksamhet skrifver pastor Edquist följande:

Dundurn, Sask., Canada, i maj 1907.

Till Ebenezer-församlingen!

Käre broder Andreen.

Frid och hälsa!

Ditt brefkort just mottaget. Det har varit länge på vägen, hvaraf man väl kan ana, att vi bo här i ett fjärran land, där köld och snö ofta hindra samfärdseln dagar och veckor. Min hälsning till Ebenezer-församlingen torde därför komma något post festum.

Det gör mig hjärtans godt att veta det Ebenezer sträfvar framåt med stora steg. San Francisco har från början varit ett stort, men svårarbetadt fält. Mer än en gång har det sett mörkt och hopplöst ut, men tron har segrat, ty Herren är trofast och barmhärtig. Det är nu hög tid att det myckna arbete, som där blifvit nedlagdt, börjar bära frukt.

Det var oroliga tider, då jag på sommaren 1894 vistades i San Francisco några månader. Församlingen betjänade jag

DIAKON F. A. HJELTE OCH FAMILJ.

endast omkring en månads tid, eller från den 18 nov. till den 18 dec., tror jag. Dr Esbjörn hade afsagt sig församlingstjänsten, men bodde kvar i staden för att hvila upp sig. Betryckt och eländig på många vis bäfvade mitt hjärta, då jag märkte honom bland mina många åhörare, men han gaf mig mycken uppmuntran. Och vi hade nog skäl att sympatisera med hvarandra, ty vi voro båda — pank. Många gånger fattades det både mat och annat. Men Gud styrer allt till en god utgång.

Af hela mitt hjärta lyckönskar jag församlingen till den framgång hon vunnit. Måtte hon i sitt nya, sköna tempel få

röna mycken nåd och riklig välsignelse från vår himmelske Fader!

Ofta ila mina tankar till den "gyllene portens" stad och ännu oftare till "ängladrottningens" stad, det "lilla paradiset" på slätten i söder. Från dessa snötäckta vidder skyndar jag i andanom till de enkla herdetjällen i städer och byar och till stugorna i de doftande trädgårdslundarna, där borta i den eviga sommarens land, för att värma mitt hjärta vid

DIAKON C. A. A. ROSÉN MED FAMILJ.

gamla kära minnen. Gud vare tack för hvarje liten ljuspunkt i lifserfarenheternas töckniga atmosfär!

Min varma hälsning till församlingen och ämbetsbröderna i California. Varen frimodiga och hafven tröst, ty Herren är med eder!

Guds frid med eder alla! Broderligen,

P. A. Edquist.

* *
*

Genom beslut, 1893, infördes vid aftonsången den af synoden året förut utgifna Hemlandssångboken.

C. V. NELSON OCH FAMILJ.

Vid årsstämman 1893 resignerade Carl Rosén som söndagsskolföreståndare, emedan han flyttat till Sausalito; Edw. Franklin som trustees emedan han flyttat till Palo Alto, och C. Ahlgren som kassör, hvilken syssla han länge innehaft.

Den 11 jan. 1893 inrapporterade dr C. M. Esbjörn angående subskriptionen till den af artisten Olof Grafström målade altartaflan, som följer:

Genom Alida Mattson och Annie Mattson	$ 62.75
" Lovisa Anderson	24.50
" dr C. M. Esbjörn	152.55
	$239.80

hvilket skulle bekosta taflan, som ock uppsättning.

Den 1 november 1894 hade stämma sammankallats för prästvals hållande. Pastor J. Telleen var uppsatt som kandidat, men alldenstund meningsutbyte uppstod, blef intet val af. I stället kallades pastor Edward Nelander, som då var i Riverside, Cal., att öfver julhelgen förestå församlingen, hvilken kallelse antogs.

* * *

Ur *Beständig* hämtas följande, skrifvet af redaktör pastor C. M. Esbjörn: "Den 15 mars 1892: *Om konferensen.* Pacific-konferensen är Augustana-synodens yngsta och spädaste dotter. Dess upprinnelse går tillbaka till slutet af år 1879, då pastor P. Carlson kom hit ut. Den stiftades vid ett möte i Tacoma, Wash., den 5—9 april 1888 och omfattar California, Oregon, Washington och Idaho. På 12½ år hafva här bildats 24 församlingar med 20 kyrkor, 10 präster, omkring 3,000 medlemmar, 500 söndagsskolbarn och årsutgifter af inemot $25.000. Konferensens ämbetsmän äro för närvarande: ordf. pastor J. W. Skans, vice ordförande pastor C. M. Esbjörn, sekreterare pastor A. M. Le Veau, kassör pastor G. A. Anderson. Ju mera den svenska befolkningen på västkusten blir bekant med konferensen, med desto större förtroende sluter den sig till sin moderkyrka.

Vid årsstämman beslöt vår församling att inbjuda konferensen att hålla sitt årsmöte här. Konferensen kommer ock att sammanträda här fredagen den 11 mars. Somliga af pastorerna hafva för att närvara att resa omkring 1,000 mil. Hvarje församling äger rätt och plikt att sända ett lekmannaombud till konferens-mötet. Vår församlings delegat är ingeniör Kn. E. Ljungman. Om vi än för de långa afståndens

OTTO SOHL OCH H. H. EMMA SAMT SONEN MARSHALL.

skull ej kunna påräkna så många besökande, skall det blifva ett nöje att i vår församling och våra hem välkomna de långväga gästerna. För så vidt programmet för mötet ännu är bestämdt, har det följande utseende: Fredag kl. 9 f. m. verkställande kommittéen, kl. ½8 e. m. konferenspredikan af ordf.; lördag löpande göromål samt diskussion öfver "den kristna gudstjänsten", som inledes af pastor C. P. Edlund; söndag intagning af nya medlemmar i församl:n, skriftetal af past. P.A. Edquist, högmässopredikan af pastor Edlund, aftonsångspredikan af pastor Anderson; i Oakland högmässopredikan af pastor Anderson och aftonsångspredikan af past. Edquist; i San José skriftetal på f. m. och aftonsångspredikan af pastor Skans; måndag löpande göromål, på måndags kväll eller senare afskedsord af närvarande pastorer. Må så många, som kunna, komma tillstädes både på söndag och de tre veckodags-aftnarna!

GERDA HANSON (MRS C SIMMER).

Ebenezer församlingens förste ordinarie organist.

Under fastan äro altaret och predikstolen draperade i svart, och jubeltonerna i mässan hafva tystnat

Den 9 mars 1892 beslöt kyrkorådet att till församlingsskollärare för tre månader kalla hr O. M. Benzon. Han är son till en af

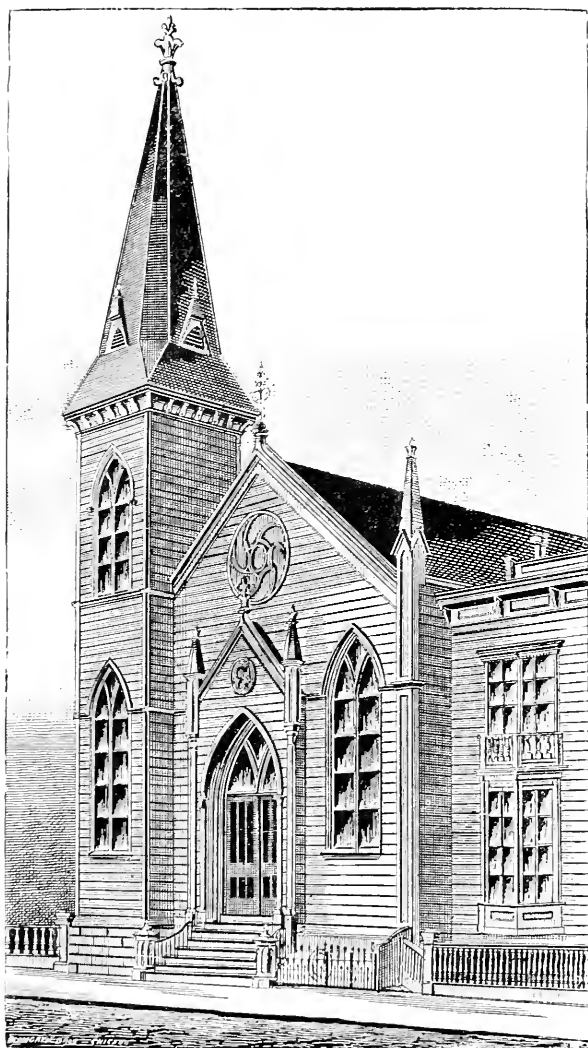

F. D. DIAKONEN ESAIAS NYLANDER.

PORTRÄTT AF EBENEZER-KÖREN 1891, TAGET AF ERNST SKARSTEDT I GOLDEN GATE PARK.

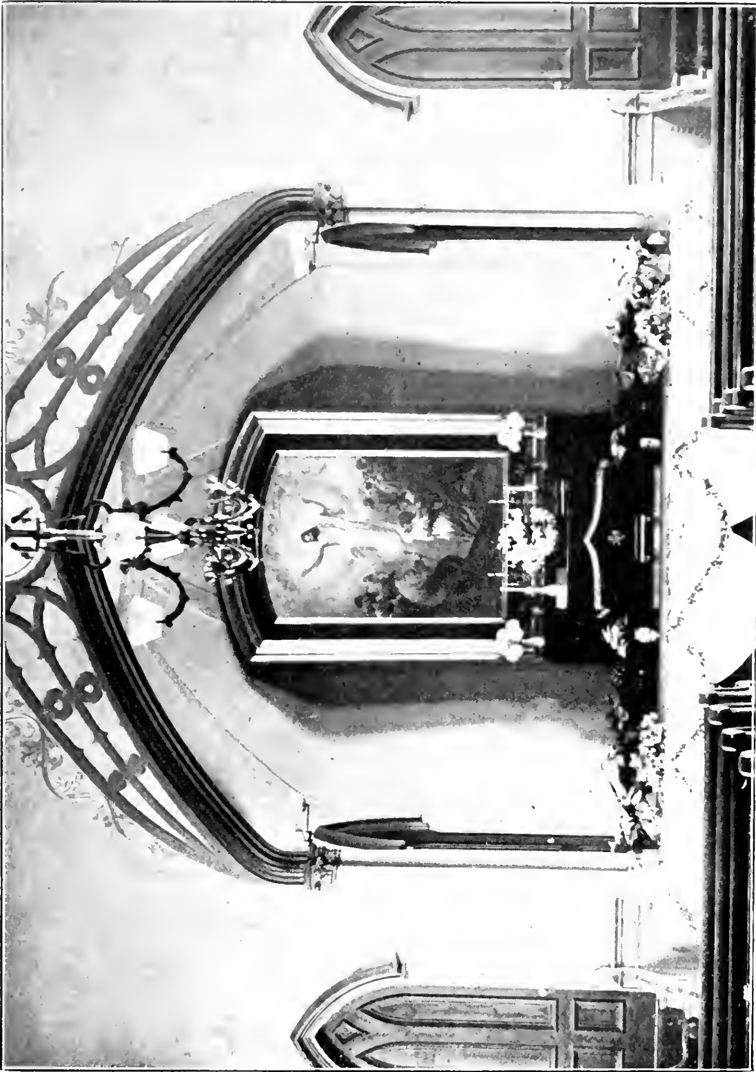
AUGUST HEDBERG, MISS NELSON, JENNIE HEDBERG, CLARA BJÖRK, MISS HEDWALL, MISS M. FRANK, ANTON HJELTE, A. MOHTE, O. A. CLASSELL, WM. LARSON.

SV. EV. LUTH. EBENEZER-KYRKAN, SAN FRANCISCO.

Gamla kyrkan på Mission St. Nedbrann den 18 april 1907. Egdes då af "Salvation Army".

vårt samfunds äldste präster, afslutade i fjor på ett hedrande sätt sin college-kurs vid vårt läroverk i Rock Island, Ill., och äger flerårig erfarenhet såsom lärare på både svenska och engelska. Han anlände hit den 25 mars och är för närvarande pastorns gäst. När skolan öppnas, pålyses i kyrkan.

INTERIÖR AF GAMLA KYRKAN Å MISSION ST.

Den 15 april 1892. Nyligen var församlingens banklån på $3,000 förfallet. Trusteerna upptogo då enligt stämmans tillåtelse ett lån på $8,000, emedan det var förmånligare att hafva församlingens alla skulder på ett ställe än på många händer. Detta är således vår nuvarande skuld. I förhållande till kyrkans egendom är skulden ej stor, men den äter räntor och bör

så fort som möjligt bortskaffas. Om alla medlemmarna regelbundet inbetalte sina månadsafgifter, skulle skulden snart försvinna. En kommitté tillsattes af stämman för att utlämna 100 sparbössor för $10 hvar för att på så sätt insamla till skuldens betalande. Denna kommitté håller just nu på att utföra sitt uppdrag. Må vi alla för Kristi skull vara villiga att mottaga en sparbössa och få den fylld före årets slut!

EMANUEL ANDERSON,

byggmästaren af första kyrkan.

Påskdagen var härlig. På lördagen hade koret smyckats i grönt och blommor af damer och herrar. Ett kors och ett ankare af blommor tilldrogo sig särskild uppmärksamhet. Vädret var vårligt. Kyrkan var fullsatt med folk. Kören sjöng vackra sånger. Församlingens stämning var högtidlig. Ett tacksamhetsoffer upptogs på förmiddagen för vår outtröttlige kassör, hr C. Ahlgren.

Den 14 juni 1892: Augustana yttrade den 5 maj: "*Beständ-*

dig lämnar en klar inblick i Ebenezer-församlingens omfattande verksamhet samt råd och vinkar till dess medlemmar, huru de allra bäst skola kunna draga fördel af sina förmåner och uppfylla sina plikter. *Beständig* skulle, synes oss, med synnerlig fördel, kunna tagas till mönster, huru sådana församlingstidningar böra redigeras."

BYGGMÄSTAREN EMANUEL ANDERSON OCH FAMILJ.

En moder i vår församling, mrs Sabina Hanson, hvilken drabbats af långvariga sorger, har i två år underhållit en gosse vid en missionsskola bland telugerna i Indien och ämnar fortsätta därmed. Det kostar $20 om året. Huru många lyckliga tacka Herren på ett så verksamt sätt? Förr i världen, då kristna tillfrisknat från någon sjukdom eller undgått någon fara, bevisade de alla goda gåfvors gifvare sitt hjärtas

tacksamhet på ett talande sätt, d. v. s. icke blott i ord, utan ock i gärning.

Den 15 juli 1892: I sin årsberättelse till synodalmötet yttrade presidenten past. P. J. Swärd om vår konferens: "Det mest ansträngande och bekymmersamma arbetet hafva bröderna inom Pacific-konferensen, emedan hela konferensen egentligen blott är ett missionsfält. För det mesta är afståndet mellan platserna mycket stort. Vårt folk är icke heller samladt i större kolonier, med undantag af i San Francisco, utan bo några familjer här och andra där. På många platser är det blott ungdom. De flesta, att icke säga alla, pastorerna äro mera resepredikanter än församlingslärare. Fältet är för stort och arbetarna för få. Kan synoden finna något sätt att bistå våra pastorer inom det vidsträckta fältet, så är det visserligen behöfligt. San Francisco ensamt behöfde 3 eller 4 pastorer, då där nu är blott en. Arbetet går framåt där ute trots fattigdom och hårda tider. Inom konferensen äro icke mindre än 8 nya kyrkor uppförda samt ett kapell.

PETER A. HERLIN.

Augusti 1892: Onsdagskvällen den 27 juli voro åtskilliga vänner af båda könen samlade hos hr L. F. Sandin för att lyckönska honom på hans födelsedag. Bland dem var en lagkarl, två redaktörer, en präst med sin lifstidskominister, en sättare, en skolmästare, två poeter, en skräddare, en snickare, en målare, en organist med ett ansenligt sällskap af sångare, som icke fingo spela blindpipa.

J. A. JOHANSON † OCH H. H. PETRONELLA.

Stor svensk basar i San Francisco hålles i vår kyrkas undervåning tisdagen, onsdagen och torsdagen den 29 nov. — 1 december 1892. Det är en lust att se, huru ifriga syföreningens damer äro att göra detta till ett lyckadt företag. Tidt och ofta samlas de hos fru Esbjörn för att rådslå, dag efter dag äro de ute och uppköpa material för att sedan af flitiga händer förarbetas till de vackraste fruntimmers-artiklar. Äfven andra damer och herrar lämna sitt välvilliga biträde. Många hafva skänkt och lofvat varor. Ännu är det dock rum för hjälp af flera. Alla, som hafva samma förmåner, hafva äf-

J. NICOLAUS ANDERSON OCH HANS HUSTRU.†

ven samma plikter. Hvarje afton skall ett godt litterärt och musikaliskt program gifvas. Rummet kommer att prydas med en jättestor fonddekaration öfver nordmännens landstigning i Amerika, af artisten Olof Grafström. 8 eller 10 konstnärligt smyckade stånd blifva uppsatta, såsom nordpolen, blomsterstånd, konstmuseum och andra, i hvilka de allra näpnaste toalettvaror, porträtt m. m. tillhandahållas. Värdefulla möbler, tyger, kinaporslin o. s. v. afyttras till rampris. På gården uppsättes ett tält, som klädes i grönt och upplyses af kulörta lyktor, och där vanliga förfriskningar erbjudas, såsom det arabiska lifselixiret, franska smörgåsar o. s. v. Försäljerskor och uppasserskor uppträda i våra täcka gammalsvenska

dräkter. Det hela blifver en stor öfverraskning för den ärade publiken. Meningen är att visa, hvad svenskarna i San Francisco kunna åstadkomma i denna väg. Tusental besökande väntas komma för att understödja det ädlaste af alla företag. Publiken ombedes att infinna sig redan första aftonen för att undvika trängsel mot slutet. Det ringa biljettpriset, 25 cents

H. A. HENRIKSON OCH H. H. HANNA SAMT SONEN EMANUEL.

för kvällen och 50 cents för alla tre kvällarna, berättigar till festprogrammet och inträde vid basaren. Kommen och bjuden edra vänner med eder!

Konsert och reformationsfest i sv. ev. luth. kyrkan, San Francisco, torsdagen den 27 okt. 1892, kl 8 e. m. Inträdesafgift 25 cents.

1 "Vår Gud är oss en väldig borg." sv. ps. 124: 1, 2..................LUTHER
Kör och församlingen.

2 Pianoduett: "The Shepherd's Evening Song"........................C. D. BLAKE
Agda och Jennie Anderson.

3 "Det är en kostelig ting". Davids Ps. 92....................................PALMER
Kören.

4 Reformationstal: "Kolumbus och Luther"..
C. M. Esbjörn.

5 Trio, "O, restless sea"..WHITE
Augusta Hedberg, Carl Carlén och Frank Hjelte.

6 Radetzky March..STRAUSS
Svenska Musiksällskapet.

7 Solo: "Merry Birds"..GUMPERT
Jennie Hedberg.

8 Pianosolo..
Emelie Hulteen.

9 Solo...
Hjalmar Brunell.

10 Duett för violin och piano: Serenad.......................................MOSKOWSKI
Ernst Skarstedt och O. A. Clasell.

11 a) Kapellet..CREUTZER
b) Jägarsång...NORDBLOM
Kören.

12 "Oss välsigna och bevara", Sv. ps. 3: 7..
Kören och församlingen.

December 1892: Ett nyårsbeslut, som en gång stod att läsa i en engelsk tidning: "Genom Guds nåd skall jag blifva trogen i kyrkan och söndagsskolan. Jag skall tala väl om min pastor och församling. Jag skall göra allt i min makt för att föra andra till Kristus och föröka medlemsantalet i min församling. Jag skall alltid sträfva efter Guds ära, människors frälsning och lifvets krona."

Mars 1893: *Konferensmötet.* Pacific-konferensens årsmöte hölls i Portland, Oregon, onsdagen den 1 mars — söndagen den 5 mars, 1893. Närvarande voro 19 röstägande medlemmar; 10 pastorer, 7 lekmannaombud och 2 studerande, som upptogos såsom kateketer. Af dessa pastorer voro två från California: pastor Le Veau och *Beständigs* redaktör. Detta var det största kyrliga möte, som svenska lutheraner haft på västkusten. Vår kyrka här på kusten räknar nu 27 församlingar, hvilka uppstått på 14 år. Af ordförandens årsberättelse framgick, att konferensens tillväxt under det flydda året varit uppmuntrande: 3 nya pastorer hade förökat arbetskrafterna, 3 kyrkor blifvit invigda, 2 stå färdiga att in-

vigas, och ännu 2 stå under uppförande; 2 nya församlingar hafva blifvit stiftade och 2 prästhus fullbordade eller uppförda. Pastor M. J. Englund ombads vänligen att icke öfvergifva sin församling i Templeton, som så länge stått vakant, utan i dess upprepade kallelse aktgifva på Guds vink. Församlingarna uppmanades att under året på lämpligt sätt fira minnet af Uppsala möte 1593, hvarigenom reformationen fick fast fot bland vårt folk. Synodens definiton begärdes på hvad som i vårt kyrkliga arbete är att förstå med "hemliga sällskap". Pastorer och församlingar i östern uppmanades att lägga hit utflyttande landsmän på hjärtat att ej ställa sig främmande för vår kyrkliga verksamhet på kusten. Det viktigaste göromålet var delningen af konferensen, som var nödvändig på grund af de stora afstånden. Denna verkställdes på lördagen den 4 mars, så att församlingarna i Oregon, Washington och Idaho nu utgöra Columbia-konferensen, och California, Nevada och Arizona innefattas i California-konferensen. Efter två års tillvaro har sålunda den ena konferensen vuxit ut till två. Columbia-konferensen höll organisationsmöte måndagen den 6 mars, och California-konferensen sammanträder i Kingsburg i april. På e. m. torsdagen, fredagen och lördagen hölls en uppbygglig diskussion öfver ämnet: "Huru det andliga lifvet uppväckes, visar sig och bevaras". På fredagskväll hölls missionsfest, på lördagskväll ungdomsfest. På söndags e. m. invigdes en ny kyrka i förstaden Albina, hvarvid en insamling, belöpande sig till $325, upptogs till förmån för byggnadskassan. På kvällen firades minnet af Uppsala möte år 1593, därvid pastor G. A. Anderson berättade hufvuddragen af den svenska reformationens historia, pastor Le Veau betraktade kyrkans historia i profetians ljus och *Beständigs* redaktör re-

JOHN L WALLIN.
F. d. diakon och församlingssekreterare.

dogjorde för skillnaden mellan den lutherska och den reformerta kyrkan. Alla sammankomsterna under mötet voro väl besökta af intresserade landsmän. Sammanträffandet med bröder var uppmuntrande. En sak kändes smärtsam: att det var sista gången, som ombud från hela Stilla hafs-kusten så fingo samlas, och man skildes därför äfven med vemod i hjärtat. Men, såsom årsberättelsen uttryckte det, nord och söder räckte hvarandra handen till tack för flydda dagars ljufva erfarenheter i hvarandras sällskap och till ett evigt fostbrödralag, som inga konferensgränser kunna slita, ett fostbrödralag i den segervissa trons bekännelse, den Kristus-födda kärlekens tjänst och det himlaburna hoppets längtan till de härlighetshyddor, i hvilka alla Jesu bröder och systrar från östan och västan, från nordan och sunnan slutligen skola församlas till en oupplöslig fridskonferens.

Maj 1893. *California-konferensen.* Nu utgöra då vi lutheraner i California en särskild konferens inom Augustana-synoden. Det blef beslutadt på konferensmötet i Kingsburg den 12—16 april af pastorer och ombud för våra församlingar. I tre dagar diskuterades konstitutionen och antogs slutligen på lördagskvällen Bland de vid mötet närvarande voro lekmannaombud från San Francisco, Templeton och Kingsburg. Följande beslut må omnämnas. Till sekreterare valdes pastor Herenius, till kassör pastor Le Veau, till arkivarie pastor Ed-

CARL CARLÉN OCH FAMILJ.
(Medlem sedan 1883.)

quist. I verkställande kommittéen invaldes pastorerna Le Veau och Herenius, hr K. E. Ljungman i San Francisco, samt en lekman från Oakland. Medlem i synodalrådet blef hr Clasell i San Francisco. *Beständig* rekommenderades hos församlingarna i California, och pastorerna lofvade att insända bidrag. Synodens missionsstyrelse uppmanades än en gång på det enträgnaste att i samråd med konferensens ordförande anställa en prästman i San Francisco och omnejd såsom stads- och sjömansmissionär, och verkställande kommittéen får bestämma om hans användande ¼ af tiden på hans öfriga missionsfält. Konferensen delades i två distrikt, det norra bestående af Eureka, San Francisco, Oakland och San José, det södra af Templeton, Los Angeles, Kingsburg, och Riverside. Alla församlingarna äro nu själfuppehållande utom en. Till hösten hålles en pastoralkonferens i Templeton, då vi hoppas få inviga kyrkan där och installera pastor Englund. Alla de vakanta församlingarna ha hopp att snart få pastorer. Nästa konferensmöte hålles i S. Francisco onsd. ef. fastl. söndag 1894. Mötet har efterlämnat idel angenäma minnen. Hjärtligt var det bemötande, som röntes. Liflig var hos folket lusten att höra Guds ord. På de fem dagarna höllos tio gudstjänster, däraf på torsdag tre och på fredag tre. Men människor syntes ej tröttna, alltid lika uppmärksamma, då tal och predikningar aflöste hvarandra vid de flesta tillfällen. Både torsdagens och fredagens kväll firades den svenska reformationen. På förra kvällen kastades blickar in i grannlägren på högra och vänstra sidan, de romerska och reformerta samfunden. På senare kvällen fingo vi höra, huru vår svenska reformation förlopp, och hvilket beslut fattades i Uppsala 1593.

MRS LOUISE VANCE.

Sedan marscherade alle man till prästgården, där en riktigt äkta luthersk folkfest gick af stapeln. Kroppsliga förfriskningar, anekdoter från reformationshistorien, nordiskt djupsinniga

ELWARD TENGBORG. ROBERT NELSON.

(F. d. diakon, medlem sedan 1886, numera församlingens kyrkoväktare) och hans medhjälpare.

sagor, uppbyggelsens ord och andlig sång omväxlade hart när utan att vilja taga slut, och folket stannade kvar i prästgården och där ute under den klara himmelen till långt in på

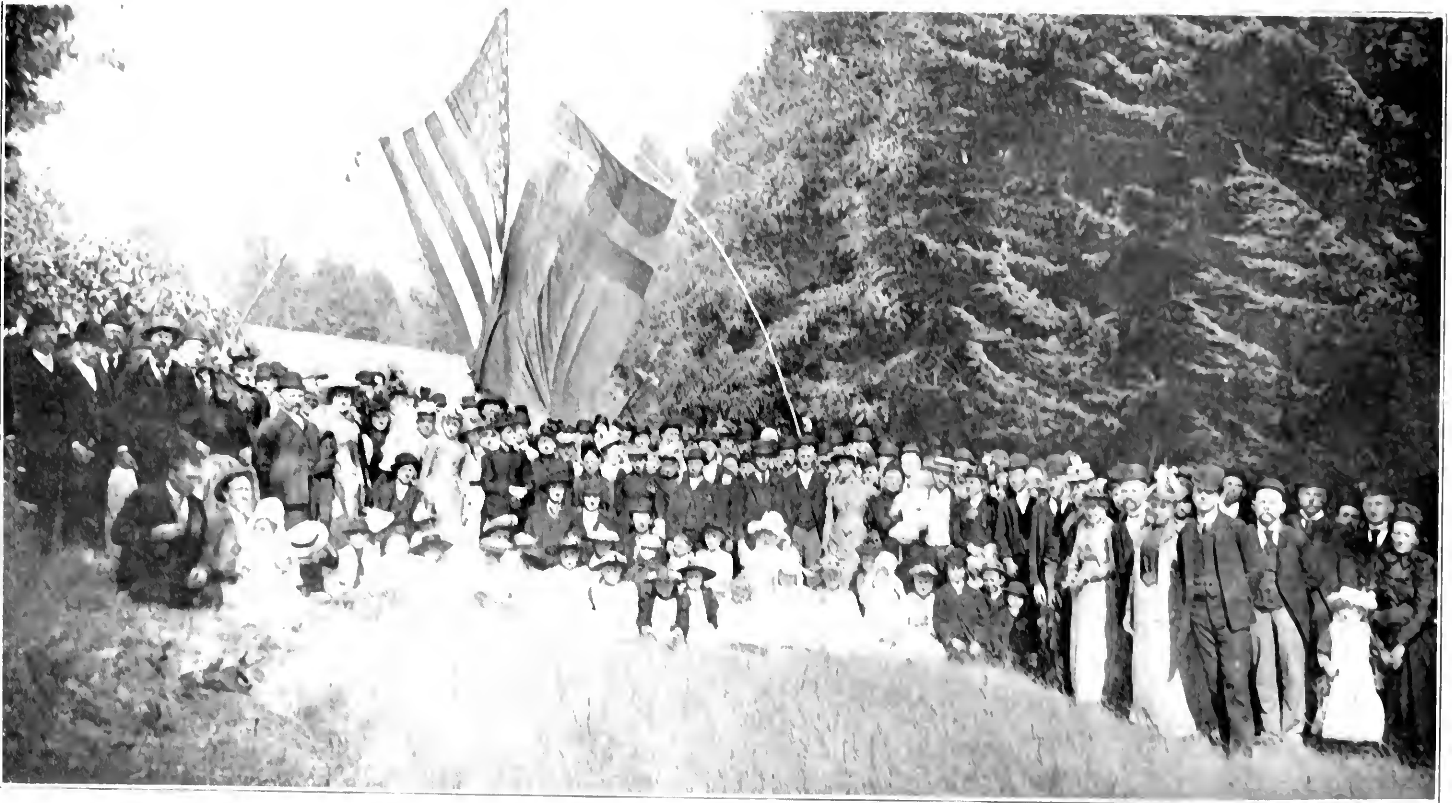
natten. O, huru trefligt i ordets sanna betydelse ett kristet folk kan hafva!

Det ligger en viss okonstlad hjärtlighet utbredd öfver nybyggarelifvet. Och det gör riktigt godt att, om ock blott tillfälligtvis, få sätta sig in i det. Boningshusen äro ännu lätta, dagern lyser här och där igenom springorna mellan bräderna. Kyrkan är ännu ej fullt färdig. Men när vinträden till hösten bära frukt, ämnar man ej låta narra sig af amerikanska skojare, utan behålla penningarna själf. Framtiden är lofvande för hela nybygget. Snart få vi komma åter, inviga den stora kyrkan och fröjdas åt vårt folks andliga och lekamliga välgång. 50 mil i öster ligga de höga, snöbetäckta bergen, och en god vän där ute, mr Eriksson, broder till pastor E. M. Eriksson i Kansas, lofvade att vid tillfälle skjutsa San Francisco-prästen dit upp. Men på slätten vid bergskedjans fot ligger vårt svenska nybygge, stilla och fridfullt såsom få andra platser. Gud gjute allt rikligare välsignelse däröfver!

O. A. CLASSELL.
F. d. Organist.

En glad nyhet. Vi lutheraner hafva nu jubelår. Vi veta hvarför. År 1593 blef vid ett möte af vårt folk afgjordt och klart, att Gud i sin nåd hade för alltid förlossat oss ur vantrons bojor, och att han återställt åt oss de kristnas höga arfvelott, det rena evangelium. Sådan välgärning kunna vi ej förgäta, och därför vill vårt folk, sedan vi nu i 300 år åtnjutit denna nåd, bringa Gud en allmän och gemensam tacksägelse. Äfven i San Francisco känna vi pulsslagen i vårt folks hjärta och ämna uppmärksamma detta stora minne. Och vi skola få en välkommen hjälp därtill genom besök af biskopen i Visby stift K. H. G. von Schéele. Det är nu afgjordt, att han kommer.

EBENEZER-FÖRSAMLINGEN PÅ UTFLYKT 189[illegible]

Ty från pastor L. G. Abrahamson i Chicago hafva följande underrättelser ingått:

"Nu ändtligen har isen brutits kring Gotland, så att jag har fått bref från biskopen och följaktligen kan bestämma något visst rörande resan västerut. I kunnen hafva eder fest torsdagen den 29 juni. Vi komma till San Francisco norr-

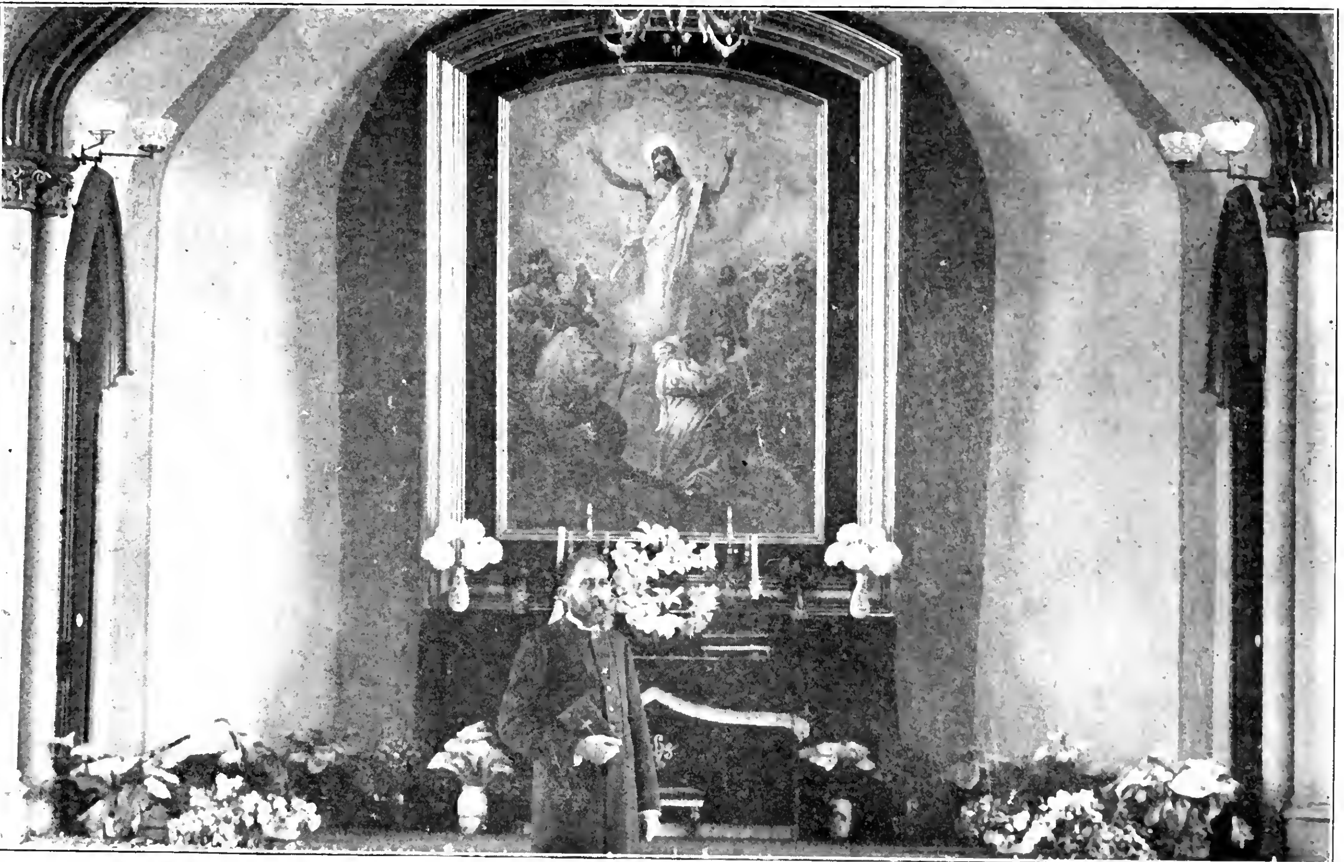

PASTOR J. A. LEVINE.

Medlem sedan 1884.

ifrån på torsdagsmorgonen och stanna till fredagskvällen, då resan fortsättes till Salt Lake City. Broder C. A. Swensson och jag komma med. Biskopen har blott lofvat att hålla 12 föredrag. Här i Illinois skall han blott uppträda på tvenne platser, och det fastän minst 20 församlingar hafva begärt besök."

Det är en heder för San Francisco att vara en af de få plat-

INTERIÖR AF GAMLA KYRKAN Å MISSION ST.

ser, som få hälsa honom välkommen. Och då han kommer såsom en målsman för vår moderkyrka i norden — han är den förste svenske biskop, som gästar Amerika —, så skola vi visa honom,att vi icke glömt denna vår älskade moder. Han är för öfrigt känd såsom en af vårt fäderneslands bäste talare och har, såsom bekant, varit universstetslärare i många år, hvarför han här kommer att, såsom få andra kunde det, representera hela den svenska odlingen. Det vore därför fullkomligt på sin plats, att hans mottagande blefve gemensamt för hela vårt svenska folk här i nejden. Reformationsjubelfesten är bestämd till den enda kväll, han kan vara här, den 29 juni. Hvilken lokal blir utsedd, är ännu för tidigt att säga. För att täcka omkostnaderna för resan måste en liten inträdesafgift på 50 cents begäras, och den skola vi gärna erlägga för ett så ovanligt tillfälle Närmare underrättelser skola senare meddelas i både svenska och engelksa tidningar.

MISS CLARA LEVINE.

Pastor J. A. Levines dotter.

Juni 1893. *Svenskarnas hedersgäst.* Vid detta laget ha väl alla landsmän och landsmaninnor i Amerika reda på att vi hafva en hedersgäst från den gamla norden ibland oss.

K. H. G. von Schéele, filosofie och teologie doktor, f. d. professor vid Uppsala universitet, biskop öfver Visby stift, namnkunnig författare och berömd vältalare, anlände i början af maj till Amerika för att deltaga i de svensk-amerikanska reformationsfesterna detta år Och han kommer ej på eget bevåg. Inbjuden af Augustana-synoden erhöll han äfven svenske konungens uppdrag att vid sitt besök i Amerika representera den svenska kyrkan; och vid afskedet från konungen sände denne sina personliga välönskningar till de forna medborgarna af det folk, som han regerar. Han är den förste lutherske biskop, som beträder Amerikas jord, och den förste man med officiell beskickning till vårt folk i detta land. Redan har biskopen

deltagit i storartade jubelfester i New York, Philadelphia, Boston, Worcester, Minneapolis och Chicago, och skaror, uppgående till 10,000, trängas om att lyssna till hans ord. Den 8 och 9 juni skall han närvara vid examenshögtidligheterna och vid den stora synodala jubelfesten i Rock Island.

Hvarje nummer af österns tidningar innehåller spalt efter spalt om hans uppträdande. Se här blott några uttalanden, som visa, hvad intryck han framkallat. "Med sin varmhjärtade kristendom, sitt ridderliga och humana väsen och en kyrklig lutherdom är von Schéele sedan en längre tid en inom Augustana-synoden känd och älskad representant af moderkyrkan." "En högrest, smärt, vördnadsbjudande gestalt med behaglig stämma; själfva älskvärdheten och hjärtligheten." "Det kändes, som om en vind från Luther-dagarna i Wittenberg, Worms och Augsburg genomfläktat det heliga rummet. När biskopen uppstod och talade, kunde man ej annat än häpna öfver en sådan ödmjukhet, innerlig gudsfruktan, tankedigerhet, snillekraft och formfulländning, som hela föredraget andades. Alla kände, att här fanns en öfverlägsenhet, som väl anstod en biskop. Han behärskar öra, öga och hjärta." "Äfven små barn uppmärksammar han med glädje; och då de se på hans vackra guldkors, talar han med dem om Jesu kors och säger, att det är hans uppgift att tala äfven för små barn om den gode herden." "Jag väntade mig få se en högdragen kyrkans prelat, men i stället fick jag erfara en vänlighet, som t. o. m. kunde väcka förundran hos vissa diakoner. Hans blick är djupt begrundande och mild, hans samtal lärorikt. Uti honom bor en af Gud tuktad och helgad ande." "Den ämbetsskrud, han bär, är: prästkrage, sidenkappa, guldkors och Nordstjärne-ordens kommendörs-stjärna, hvilken han bär såsom konungens ombud. Han är en vacker och

FRED E. SOHL.

ståtlig karl. Men det bästa är, att han är en ödmjuk och allvarlig kristen."

* * *

Endast 14 löpande nummer af "*Beständig*" utgåfvos. På sommaren 1893 upphörde dess verksamhet. Vid vissa tider utkom tidningen något oregelbundet, och kallades därför månadsbladet af tidningsskribenten P. M. Paulson för "*Obeständig*". Af ofvanstående citat fås en klar idé af församlingens och särskildt konferensens utveckling under pastor C. M. Esbjörns tid.

Fru pastorskan Hilmore Elizabeth Esbjörn, född Svärd, i Vaxholm, Sverige, (pastor Esbjörns första hustru) var en synnerligen begåfvad och bildad kvinna. Hon hade en stark poetisk åder. Under senare tiden af sin vistelse i San Francisco var hon sjuklig och reste därför till Marshfield, Oregon, för återvinnandet af sin hälsa. Hennes sjukdom var till stor del anledningen, hvarför pastor Esbjörn flyttade till Marshfield, dit han erhållit kallelse. Fru Esbjörn afled sedermera i Marshfield, Oregon, i tron på sin Frälsare.

Ifrån år 1894 till på sommaren 1900 kvarstod pastor Esbjörn i Marshfield, Oregon. Sedan 1900 till nu i maj 1907 (i 7 år) har Esbjörn varit pastor i Kingsburg, Cal. Han är numera pastor i New Haven, Connecticut.

Liksom församlingens öfriga pastorer var pastor Esbjörn ombedd att för denna historik skrifva en redogörelse af sin verksamhet här, men på grund af hans flyttninsbestyr har det blifvit honom omöjligt.

V.

Pastor Edward Nelanders, Ph. D., verksamhet.

Vid stämman som hölls den 13 december 1894 var pastor Edward Nelander för första gången ordförande vid en Ebenezer församlingsstämma. Då det blef fråga om val af pastor, aflägsnade han sig, och med diakon Carl Ahlgren som ordförande blef pastor Nelander enhälligt vald till pastor med en lön af $1,000, samt pingst- och juloffer.

PASTOR EDWARD NELANDER, PH. D.

Vid nyårsstämman den 2 Januari 1895 tjänstgjorde Carl Ahlgren som ordförande pro tem., och vid stämman förekom hufvudsakligen val af ämbetsmän för året. Den 17 januari fortsattes stämman. Pastor A. M. L. Herenius från San José var ordförande. Följande är ett af besluten som fatttades: "Frågan om val af ombud till föreningen Svenska Patriotiska Förbundet af California ansågs icke till någon åtgärd föranleda."

Vid nyåret 1896, den 2 januari, beslöts att hvarannan af-

PASTOR EDWARD NELANDER, PH. D., OCH FAMILJ.

tonsångsgudstjänst under året hålles på engelska språket, för öfrigt hållas gudstjänster som förut, nämligen på svenska språket.

Såsom delegater till det svensk-amerikanska nationalförbundet af California invaldes pastor Edward Nelander, K. Ljungman, F. Malmquist, L. Hammar, mrs Sabina Hanson, mrs Lottie White, mrs Ljungman, miss Agda Anderson och miss Clara Björk, — en för hvarje 50 medlemmar, räknande således 450 medlemmar i församlingen.

Den 2 januari 1897 hölls stämma. I oktober 1896 hade hållits en större basar, hvars nettoinkomst var $1,534,77. Mrs Maria Nylander hade under året varit kassör för kvinnor-

nas syförening, hvars inkomst hade varit $550.58. För söndagsskolan hade mrs Sabina Hanson varit kassör, och dess inkomst hade stigit till $229.50. Basarkommittéens kassör var C. V. Nelson och enligt hans rapport voro totalinkomsterna $2,045.77, och totalutgiften $511. Vid denna stämma beslöts att åter hålla alla gudstjänsterna på svenska. Åt kyrkorådet gafs dock rättighet att, om det såge för godt, en och annan gång anordna om engelsk gudstjänsts hållande.

Det var vid denna stämma, som en kommitté tillsattes att inköpa för kyrkan en orgel. Kommittéen blef pastor Edward Nelander, J. V. Engquist, August Johnson, Karl Yngve, Edward Tengborg och N. Gustafson. Äfven bestämdes att till förmån för kyrkans finanssekreterare och kassör upptaga en årlig kollekt, samt att äfven skänka en kollekt åt församlingen i Duquesne, Pa., som genom storm fått sin kyrka förstörd.

* * *

Om sin verksamhet inom församlingen skrifver pastor Nelander själf:

1895—1896. Alltså ett kort skede i Ebenezer-församlingens historia — kanhända ock det minst viktiga af alla — men äfven detta tarfvar ett blad i denna historik.

* * *

I början af november 1894 mottog jag i Riverside följande telegram från pastor Edquist, då sjömansmissionär i San Francisco: *"Can you supply Ebenezer for a few weeks?"* Ej många dagar därefter mötte mig denne broder vid Ferry station i San Francisco. Det första intrycket af staden var icke godt. Dagen var mulen, dimmig och kall. Lower Mission st., genom hvilken gata min ledsagare förde mig, var då blott en rad af usla ruckel. Jag önskade mig åter bland Riversides orangelundar. Ändtligen kommo vi till diakonen Esaias Nylanders gästvänliga hem vid Stephenson st., där jag genast blef bättre till mods.

Den 18 november 1894 höll jag min första predikan i Ebenezer-församlingens kyrka vid Mission st. Kyrkan var blott till hälften full af åhörare. Ansiktena voro främmande, och allas ögon tycktes betrakta mig med misstroende. Detta var pur inbillning, ty sedan jag lärt känna Ebenezer-folket, fann jag idel tillgifvenhet. Logis anskaffades midt emot kyrkan, 1224 Mission st., och snart var jag i selen. Af min dagbok

STUD. OSCAR BENZON OCH HANS SKOLBARN 1893.

(Porträtt taget framför första kyrkan.)

framgår, att tiden var ständigt upptagen, och det var godt, ty längre fram läses: "Jag är hemsjuk efter de mina."

Man hade redan före min ankomst gjort förberedelser för firandet af en större Gustaf Adolfs-fest, det var nämligen ett 400 års minne som det året firades öfverallt i den protestantiska världen. Den 9 december inföll äfven på en söndag. Kyr-

PASTOR P. A. MATTSON, PH. D., D. D.

kan pryddes, kören inöfvade festsånger under dåvarande orgelnistens, O. A. Classels, ledning, men i följd af ett ihållande störtregn, hvars like sällan inträffar i San Francisco, voro högst få personer närvarande. Däremot rådde härligt julväder, och kyrkan var under julgudstjänsten till trängsel fylld. Men så var ock med detsamma min tjänstledighet från Riverside-församlingen tilländalupen, och redan dagen efter jul återvände

jag till apelsinlundarna och de mina. Dessförinnan hade Ebenezer-församlingen hållit prästval. Fastän jag väl visste, att jag var uppsatt som kandidat, var det som om det gällt en annan person, till dess, efter stämmans slut, mr John L. Wallin störtade in i min studerkammare, tog mig i famn och underrättade mig, att jag blifvit enhälligt vald. Det var dock ej därmed afgjordt. Riverside-boarna tyckte illa vara, och ogärna lämnade jag dem. Men då pastor L. J. Sandén lofvade att öfvertaga vården af församlingen, tycktes det vara en Guds ledning. Jag antog kallelsen till Ebenezer och anlände med familjen i San Francisco i febr. månad 1895. Mr Emanuel Anderson mottog oss vid stationen med droska och förde oss till sitt hem vid Pond st.

Församlingen hade under denna tid rätt svåra finansiella bekymmer. En stor skuld hvilade på egendomen, och intresset å lånet hotade att blifva en olidelig börda. Mer än en ansåg ställningen förtviflad. Något särskildt måste göras, och det beslöts omsider att anordna en större nationalfest. Det medgifves allmänt, att svenskarna i S. F. aldrig åstadkommit något så lyckadt, hvarken förr eller senare. Nettovinsten blef något öfver $1,000, och återigen fattade man mod. Vissa andra svårigheter förekommo. Vår tyske granne, som ägde lotten intill kyrkan, påstod, att kyrkan var byggd några tum öfver märket inpå hans egendom, och tillställde hvarjehanda krångel. Än hotade han att lagsöka oss, än spikade han bräder öfver fönstren till nedre våningen och lämnade oss där i mörker. Redan vid den tiden talade man om en ny kyrka, men egendomen be tingade ej då den summa som behöfdes.

Församlingen ökades betydligt i medlemsantal. Frid och endräkt rådde. Hvad som skedde å det andliga området kan ej med statistiska uppgifter angifvas. Till Guds pris bör det dock sägas, att Herren bekände sig till verksamheten, hvarom så väl den enskilda själavården som äfven den offentliga församlingsverksamheten vittnade.

Vid jultiden 1895 mottog jag kallelse till "*The First English Lutheran Church of San Francisco*". Helt osökt och oväntadt kom den, och min fulla mening var att nekande besvara den. Så vidt jag vet, var förhållandet mellan mig och Ebenezer-församlingen det bästa, och ingen anledning att göra annorlunda var för handen. Emellertid hade jag vid den tiden vissa inre betänkligheter med afseende på de många barn af

icke-församlingsmedlemmar, som döptes, och de stora klasser af konfirmerade, som aldrig lärt sig svenska språket och därför icke kunde af oss få nödig andlig vård. Kom så en dag en delegation unga män från den engelska församlingen, som upplyste, att ett möte hade af deras ungdom hållits den kvällen, där mitt antagande af kallelsen gjordes till ett böneämne. Sedan de gått, tillbragte jag flera timmar i inre strid. Vid midnatt skref jag jakande svar, gick ut till närmaste breflåda och släppte ned brefvet. Nästa ögonblick önskade jag det tillbaka — men det var nu för sent. Söndagen den 5 april 1896 höll jag afskedspredikan, med hvilka känslor kan jag ej beskrifva. I tio år betjänade jag den engelska församlingen. Under den tiden förenade sig blott fem personer med den från Ebenezer, och dessa under sådana omständigheter, att ingen anklagat mig för proselytmakeri.

* * *

Så är detta blad i Ebenezers historia fullskrifvet. Måtte den store öfverherden alltid hafva den kära församlingen i sitt milda hägn!

EDWARD NELANDER

PASTOR ALFRED APPELL.
För närvarande bosatt i Rockford, Ill.

* * *

Den första juli 1905 återinträdde pastor Nelander i vår synods tjänst, och har han sedan dess varit pastor för Angelika församlingen i Los Angeles, Cal. På synoden i Denver 1906 återupptogs han som pastor inom vår synod, och vid konferensmötet i Riverside, i febr. 1907, invaldes han till konferensens vice orförande. Pastor Nelander betjänade Ebenezer ett och ett halft år. Pastor Nelanders tillfällige efterträdare blef pastor P. A. Mattson, som själf berättar om sin verksamhet följande:

"På grund af hälsoskäl hade jag fått ett års tjänstledighet från min församling i Tacoma. Wash., och reste då till California för min hälsas vårdande. Jag stannade de första 6 månaderna i Kingsburg. Cal. och då dr E. Nelander lämnade Ebenezer-församlingen i San Francisco samt antog kallelse till en annan församling i samma stad. tillhörande Generalsynoden. erhöll jag först kallelse att tillfälligt förestå församlingen samt sedermera pastorskallelse. Min verksamhet i San Francisco omfattade en tid af omkring 6 månader. Jag kom

MR OCH MRS ANDREW PETERSON.

till San Francisco den 17 maj 1896 och mottogs i kyrkans undervåning på ett angenämt sätt. Pastorerna A. M. Le Veau och E. Nelander voro närvarande och höllo välkomsttal. Under den tid jag förestod församlingen. hann jag ej med att sätta mig in i församlingens alla förhållanden. Jag sökte dock att lära känna församlingsmedlemmarna och gick därför till dem i deras hem. De voro mycket strödda öfver den stora och vidlyftiga staden. Jag lärde känna många i Ebenezer-församlingen. hvars hjärtan innerligt ömmade för vårt svenska lutherska Sion. Folket besökte flitigt gudstjänsterna. och många sökte uppmuntra andra att komma med. I söndagsskolan gingo många barn. Lärarna visade mycket intresse för barnens undervisning. Ett af de svåraste uppdrag jag hade under

denna tiden var att sända en flicka till asylen. Hon var skild från vänner och bekanta, långt från älskadt barndomshem och härd, och så omtöcknades hennes förstånd. Många unga svenska flickor har det gått så illa med därute. Många hafva rest dit för att i guldlandet förtjäna penningar. De arbeta tidigt och sent, och följden blir ett genom öfveransträngning ruineradt system, och så följer vansinne.

I ungdomsföreningen gick det lustigt till ibland. Vid mitt första möte därstädes deklamerade ett par flickor några stycken om tokroliga kärleksäfventyr från gamla Sverige, och dessa stycken mottogos af stormande applåder. Jag blef snart föreningens ordförande och kritiserade skarpt världsligheten, som så djärft framträdde i ungdomsföreningen. Det var då en af medlemmarna sade till en annan: "Du skulle hafva slagit den där prästen på käften". Emellertid fick föreningen upphöra med sina applåder, äfven om det var med stor ovilja från en del. Under denna tid utströko vi en hel del namn ur kyrkoboken. I statistiken stod det, att församlingen hade öfver 500 kommunikanter, men sedan kyrkorådet gjort sin plikt och utstrukit sådana som skulle utstrykas, var det, vill jag minnas, 180 kommunikanter. Vi togo in åtskilliga medlemmar under denna tid. Mot slutet af min tjänstetid sjuknade jag i nervfeber och låg sjuk i omkring 5 veckor. Sent skall jag glömma den kärlek, som bevisades mig af vännerna där, bland hvilka tillåt mig nämna mr E. Nylander, mrs S. Hanson, mr Carl Ahlgren, mr J. A. Hammarlind, m. fl. Herren löne dem för deras kärlek! På det hela taget har jag ljufva minnen från min vistelse i Ebenezer och skall städse minnas dessa trogna vänner, som så träget verkade för Ebenezers väl. Må Ebenezer

MRS CAROLINA HAWKINS.
Kvinnoföreningens ordförande.

blifva en fristad för de tusental svenskar, som finnas i San Francisco, och må vårt folk i den nyligen så svårt hemsökta staden lära att undsätta sig på berget, att det icke må förgås."

ANTON HJELTE OCH FAMILJ.

Numera medlem af St. Paul-församlingen i Oakland.

VI.

Pastor C. J. E. Haterii verksamhetstid.

De pastorer, som längst betjänat vår församling, äro pastor C. J. E. Haterius och församlingens grundläggare, pastor J. Telleen. Om pastor Telleen kan kallas församlingens grundläggare, så kan pastor Haterius kallas församlingens räddare. Då han vid nyåret 1898 anlände till San Francisco, hade församlingen i ett och ett halft års tid varit vakant. Pastor Nelander, som på våren 1896 hade antagit kallelse till annan luthersk (engelsk) församling i staden, hvarken ville eller försökte draga medlemmar med sig ifrån vår församling till sin

EBENEZER SANGKÖR 1902.

August Johnson, Esaias Nylander, F. A. Hjelte, Clarence Haterius, Carl Carlén, Nellie Blade, Mrs C. J. E. Haterius, Andrew Peterson, Clara Levine, Edna Nelson, Louise Frank, Prof. A. O. Eckman, ledare, Mary Lundgren, Nils Kinell.

nyantagna verksamhet, men på grund af hans popularitet hade mer än hälften af det svenska folket vändt sig till honom för att utföra prästerliga förrättningar. Pastor Haterius började sin verksamhet under ganska ogynnsamma förhållanden i det yttre, men inom församlingen var det enhet och medlemmarna fylkade sig omkring honom till en kraftig verksamhet.

I sin första årsberättelse skrifver han (den 3 jan. 1899): "Enligt gällande bruk tillkommer det mig såsom ordförande i kyrkorådet och församlingens pastor att afgifva en årsberättelse med afseende på församlingens verksamhet, tillstånd och möjliga framtidsutsikter. Denna berättelse kan, på grund af bristande kännedom, förorsakad af min korta vistelse här, icke blifva fullständig, men jag skall lämna en så kortfattad och fullständig, som omständigheterna medgifva.

1. *Gudstjänsterna.* De ha under det flydda året varit väl besökta, icke allenast af församlingsmedlemmar, utan äfven af många utom församlingen stående. Åhörarna ha alla, utan undantag, varit stilla och mycket uppmärksamma, hvarför vi ha skäl att tro, att det Guds ord, som blifvit förkunnadt, icke skall komma fåfängt tillbaka, utan uträtta hans vilja som sändt det.

Med blicken på det gångna årets verksamhet, och hvad som uträttats, våga vi uttala den önskan, att församlingen skall under nu ingångna år taga ett stort steg framåt på alla områden. Skulden har blifvit betydligt förminskad, medlemsantalet ökats och ett allmänt intresse visar sig för församlingens framgång.

De pastorala förrättningarna ha visserligen icke varit mer än hälften så många som under föregående år, och detta af lätt förstådda orsaker, men vi hoppas, att den svenska allmänheten skall mer anlita den ende svenske lutherske pastorn i San Francisco under innevarande år."

Under sommaren 1898 gjorde pastor Haterius en resa österut, och under tiden förestods församlingen af pastor Alfred Appell från Peoria, Ill. (numera i Rockford). Pastor Appell skrifver:

Rockford, Ill., i maj 1907.

Dyra församling!

Frid vare inom dina murar, och lycka i dina palats!

Då det var mig förunnadt att tillbringa sommaren 1898 hos dig, så vill jag med glädje sända dig en kär hälsning. Lör-

PASTOR C. J. E. HATERIUS.

dagen den 11 juni kl. 11 på natten "landsteg" jag och hälsades välkommen af pastor August Rodell och hr G. Bergström, dit ut "där pepparn växer". Under min första söndag hade anordnats en afskedsgudstjänst för svenska och danska soldater, som skulle begifva sig ut till Philippinerna, och med anledning däraf valde jag till text orden: "Din vän och din faders vän skall du icke öfvergifva" (Ords. 27: 10). Under hela sommaren fylldes ofta kyrkan af folk, och en mera tacksam och uppmärksam åhörareskara har jag aldrig haft. En synnerlig lifaktighet spårades i församlingens alla grenar. Landets födelsedag firades i Oakland tillsammans med St. Paul-församlingen. En välment man hade tillställt en täflan uti potatisplockning, men det gick så, att den ena församlingen icke ville täfla och den andra var glad att slippa, och så afgick potatisen med segern, men en medlem lär hafva förlorats för församlingen.

MRS. C. J. E. HATERIUS.

Ett behof af evangelii spis och åstundan efter sådan bestraffning och förmaning, som hjälper dem till bättre självkännedom, märkte vi hos många. Den 23 aug. hölls för oss en afskedsfest. Pastor C. J. E. Haterius hade redan anländt. "Saliga äro de, som bo i ditt hus; de lofva dig beständigt!" Må ditt nya, sköna tempel mer och mer värderas, och draga själar till Gud!

Med hjärtlig hälsning, din förbundne vän.

ALFRED APPELL.

Ehuru pastor Haterius hade besökt församlingen i början på året 1898, började dock icke hans egentliga verksamhet förr än i augusti samma år.

Pastor Haterius blef snart känd som en väldig predikant, och stora folkskaror kommo för att lyssna till honom förkunna det saliggörande ordet. Det tog honom icke länge, förrän han började tänka på att bygga kyrka å bättre belägen tomt. Redan vid nyåret 1900 (d. 2 jan.) skrifver han i årsrapporten:

STUD. J. A. BENANDER OCH HANS SKOLBARN SOMMAREN 1901.

"*De allmänna gudstjänsterna* ha varit väl besökta af mycket uppmärksamma åhörare, och Guds ords utsäde har i många fall visat sig kraftigt. Intresset har tilltagit och åhörareskaran förökats för hvarje söndag, så det är nu tydligt, att kyrkan blir snart för liten för att rymma dem, som vilja komma för att höra Guds ord. Det torde därför blifva nya bekymmer under det nu ingångna året, men de äro kära bekymmer, huru man skall bereda rum för dem, som komma till gudstjänsterna. Antingen kan kyrkan tillbyggas eller, hvad som vore ännu bättre, säljas, en annan lott köpas, stor nog för både kyrka och pastorshus, en ny och ändamålsenlig kyrka byggas. och man skulle få bevittna denna församlings framgång med förundran. Det vore visst icke omöjligt och torde vara det enda praktiska."

SV. EV. LUTH. EBENEZER-KYRKAN.

Porträtt efter arkitektens ritning.

Äfven detta år tillägger han: "De pastorala förrättningarna äro ungefär hälften så många som de fordom varit, hvilket har sin naturliga orsak."

Pastor Haterius, som ledt arbetet i uppbyggandet af vår vackra kyrka i Kansas City, Mo., och där haft en stor hjälp i sin maka, fru pastorskan Olivia Haterius, dotter till den gamle banbrytaren i vår synod, pastor Håkan Olson, visste väl att han äfven här skulle kunna leda ett kyrkobygge till framgång. Den stora skulden besvärade församlingen icke litet. I sin tidning "*Hemåt*" skrifver pastor Haterius:

"*Sättet att betala kyrkoskulden.* Ebenezer-församlingens skuld är omkring $8,000. Kunde man bland svenskarna i San Francisco organisera en tvåhundramannakår, som åtoge sig att en och hvar gifva eller samla för detta andamål $40, blefve skulden med ens utplånad. Här äro nog många af våra landsmän, som både kunna och vilja gifva mer. Jag vet redan en, som är färdig att gifva $100 för utplånandet af skulden. Vi sätta genast verket i gång. Man anmäle sig och sände sina bidrag till församlingens pastor, och penningarna skola sättas på bank, tills den erforderliga summan inkommit. Redovisning skall göras hvarje månad i "*Hemåt.*" Skynden nu och låtom oss döda den svenska kyrkans alla björnar. Det kan och skall ske!"

Vidare skrifver han: "Det är sant, att vi äro få, fattiga och svaga, men om en och hvar gör hvad han bör och kan göra, i första hand hvad han lofvat inför Gud och församlingen, punktligt inbetala sin kommunikantafgift till församlingens kassör, så skulle det gå mycket bättre och lättare i allt annat. Kanske man anser detta för en småsak, men den är af stor betydelse för en församlings icke blott vidmakthållande, utan framgång. Och "den som är trogen i det lilla, han är ock trogen i det större; och den, som är otrogen i det lilla, han är ock otrogen i det större."

I sitt eget namn inköpte pastor Haterius de tomter, på hvilka vår kyrka och prästhus nu stå. Under sommaren 1900 uppbyggdes den första prästgården, nr 1931—15 st. Ur *Hemåt* rycka vi följande: "Torsdagskvällen den 20 d:s bjöds pastorsfamiljen till herrskapet Sandens. Vid hemkomsten var det stora, nya huset på 15 gatan fullt af folk, som hälsade prästfolket välkomna i sitt nya hem och uttalade många lyck- och välönskningar. Diakonen Carl Ahlgren talade å de församlades vägnar förnämligast till prästfrun om hennes out-

tröttliga och framgångsrika arbete, och öfverlämnade $100 i guldmynt. Fru Haterius tackade så godt hon kunde under omständigheterna och uttalade sina känslor i berömmande ordalag om både svenskar och s. k. amerikanare för deras godhet och villighet att hjälpa till, så att huset står där nu både stort, vackert och ändamålsenligt, med ganska liten skuld. Våra vänner utomkring behöfva alls icke hafva några onödiga bekymmer eller hufvudskakningar öfver huru det skall gå, ty Gud är med oss och vi med honom, och det skall

PASTOR C. J. E. HATERIUS OCH FAMILJ.

gå väl. Pastor Haterius svarade med aposteln Johannes ord: "Vi veta, att Gud hörer oss, ty vi hafva de böner, som vi bedit af honom, samt att detta hus var ett bönhörelsens hus och hoppades att det skulle blifva ett bönehus."

Året därpå sålde pastor Haterius sitt hem. I *Hemåt* skrifver han: "Den 25 oktober 1901 uppgjordes och afslutades försäljningen af pastorshuset till dr W. H. Harrey, för $6,250 kontant. Det hade nog varit önskligt, om församlingen kunnat behålla denna vackra lägenhet och byggt en kyrka på hörnet af Dolores och 15 gatan, men då det icke synes möjligt att sälja den gamla kyrkoegendomen för hvad den anses vara

värd, var det nog bäst att sälja hvad man kunde och så reducera skulderna."

Under sommaren 1901 arbetade stud. J. H. Benander sex veckor i San Francisco, två månader i Oakland och en månad i Eureka.

På hösten 1902 reste pastor och fru Haterii äldsta son Clarence till Bethany college, Lindsborg, Kansas, för att där bereda sig genom studier till prästkallet. "*Hemåt*" säger därom: "Torsdagskvällen den 14 aug. gifver församlingens sångkör en afskedskonsert till förmån för församl:s organist, som strax därefter ämnar resa till Bethany College, Lindsborg, Ks., för att studera. Clarence kommer att saknas i prästhuset, ungdomsföreningen, sångkören och församlingen. Våra innerligaste välönskningar och hjärtevarma böner skola följa honom."

ANNA MATILDA SWENSON.

"Clarence E. Haterius skrifver från Bethany College, Lindsborg, Ks., att han trifves utmärkt bra i den lilla skolstaden, har ämnen i alla College klasserna utom senior. Han tror sig gå igenom College på två år — en fyraårig kurs — kanske om han "lägger riktigt manken till." Han säger sig tycka bättre om Kansas än Californien."

Om 20 års-festen, som firades den 17 augusti 1902, säges i "*Hemåt*": "Tjugoårsfesten, som firades den 17 aug., var intressant och lärorik. Dr C. M. Esbjörn höll ett allvarligt, djupsinnigt och högstämdt, tankefullt och till hjärtat gående skriftetal. På e. m. talade pastor Rodell öfver "Ebenezer" och pastor Le Veau öfver "den brinnande busken". Dessa tal voro sinnrika och anslående. Dr Telleen talade på kvällen om sin verksamhet och gjorda erfarenheter i San Francisco. Han organiserade församlingen och var hennes pastor i sju år, från 1882 till 1889. Församlingen har existerat sedan och äfven gått framåt, om ock ingen människa framstått såsom den ver-

kande orsaken, sökt och fått ära därför. Ebenezer-församlingen är en Herrens plantering, som, i likhet med andra församlingar, fått göra skiftande erfarenheter. Men äfven under storm och oväder har Herren varit med i församlingsbåten, om han ock stundom förhållit sig som hade han sofvit. Han gör så emellanåt, på det vi må ropa till honom om hjälp och bedja om räddning, och så näpser han vind och vågor — och det blir lugnt och stilla, och båten föres i den önskade hamnen."

DIAKON AUGUST JOHNSON OCH H. H. AGDA

Vidare ur *Hemåt*. (sept. 1902): "På stämman den 18 aug. beslöt församlingen att icke antaga den af pastorn inlämnade resignationen. Man uttryckte det så, att om pastorn måste lämna, "skulle han få med våld slita sig lös."

Nu blir det frågan om att bygga pastorshus på 15 och Dolores gatan. En stor del af virke är redan skänkt, och vi ha goda utsikter att få det mesta, kanske allt. Men så behöfva vi penningar för att betala byggmästaren och arbetarne. Mr J. Corper, presidenten för "Kona & Chicago Coffee Company, Ltd.", har skänkt $1,000 af aktier i detta bolag till pastorshuset. Då detta är ett säkert bolag med de allra bästa framtidsutsikter och man näppeligen kan insätta penningar i något säkrare och mera vinstgifvande, vänta vi att man skall ofördröjligen begagna sig af detta tillfälle och köpa så många aktier som möjligt."

December 1902: Kyrkan är nu hvarje söndag — f. m. och kväll — full af den mest uppmärksamma åhörareskara, och det utsådda Guds ord bär och skall bära ännu mera frukt. Hvad är tiden, hvad är lifvet här på jorden utan Guds ord och församlingsgemenskap — utan Gud i världen och utan hopp för evigheten! Huru kan människan, Gudsbelätet, skapad att ärfva evigt lif, lefva ett sådant lif och våga gå döden dagligen närmare till mötes utan minsta gnista af hopp för evigheten?"

I januarinumret af *Hemåt* 1903 skrifver pastor Haterius:

"Stämman, som hölls den 2 jan., utmärkte sig för lugn, enighet och samdräkt. Ett anbud på $22,500 för kyrkoegendomen inrapporterades, och efter en stilla och sansad diskussion beslöts nästan enhälligt att sälja, men försöka få mer. Det lyckades ock, så att kyrkan såldes för $24,500.

För tre år sedan köpte pastor Haterius fem lotter på hörnet af Dolores och 15 gatan för $6,500, i förhoppning att församlingen och svenska folket i allmänhet skulle möjligtvis intressera sig häri, gifva frivilligt och liberalt, betala lotterna och skänka dem till församlingen för att där bygga kyrka och pastorshus. Denna förhoppning slog delvis fel. Penningar måste lånas för att göra den första afbetalningen, kyrkan kunde icke säljas och församlingen kunde omöjligen öfvertaga egendomen, och att samla medel för afbetalandet af den gamla kyrkoskulden var icke heller möjligt. Hvad skulle man göra? Det gafs endast en utväg. Det visade sig icke vara omöjligt att få byggnadsmaterial, åtminstone en del, af amerikanerna till ett hus. Fru H. gick till verket, fick virke och material, något kontant och en del arbete. Huset byggdes på 15 gatan för att vara och blifva pastorshus, om församlingen sålde kyrkan och ville öfvertaga det för hvad det kostade. Kyrkan kunde icke säljas, och ehuru åtskilligt material, en del kontant och arbete blifvit skänkt till huset, hade skulden på lotterna och huset stigit till den stora summan af öfver $9,000. Egendomen var värd mycket mer, men det var omöjligt för pastor H. att ensam bära och uppehålla denna skuldbörda. Då man icke kunde sälja kyrkan och tillfälle gafs att sälja huset, såldes det för $6,250. Nu hade man kvar 71 fot front på den breda Dolores gatan och 95 fot på 15 gatan, nog i en stor stad för både kyrka och pastorshus. Hörnet midt emot, icke så stort eller fördelaktigt, kan icke köpas under $10,000, och detta kommer att kosta församlingen endast omkr. $5,000.

MR OCH MRS H. HELGESON.
Båda döda.

Således har man genom denna transaktion samt hårda och ofta mycket bekymmersamma arbete lyckats förskaffa församlingen omkring fem tusen dollars. Herren har varit med, ledt och uppehållit, annars hade det varit ute med oss. Lofvadt vare hans namn evinnerligen!

För fem år sedan, då församlingen var vakant och pastor H. kom hit på besök, skötte församlingen tre månader och fick kallelse hit — huru såg det då ut? Man hade talat mycket och allvarligt om att stänga kyrkan, upphöra med verksamheten och naturligtvis låta församlingen upplösas, fordringsägarna taga kyrkoegendomen och de som ville och kunde förena sig med den engelska lutherska kyrkan, hvilkens vård Ebenzer-församlingens pastor hade antagit och nu gjorde allt för att få den svenska Ebenezer-kyrkans medlemmar att komma dit. Församlingens skuld var omkring $9,000, 171 kommunikanter och något öfver ett dussin personer vid gudstjänsterna, en allmän förbistring och nedstämdhet var rådande — det såg i sanning mörkt och förtvifladt ut. I april 1898 skulle banklånet omsättas och ett tusen dollars afbetalas. Hvar skulle man få penningar, hvem kunde skaffa dem? Ingen hade heller sinne och vilja att gifva något, ty man ansåg det icke vara lönt.

KYRKOVÄRD CHAS. J. LANDER.
Församlingens kassör.

Fru H. kom hit på besök och lyckades på några veckor samla den erforderliga summan. Församlingen hade stämma och kallade pastor H. Efter mycken tvekan, allvarlig bön om Guds ledning, mycken kamp och stor ångest antogs kallelsen, och man flyttade hit i aug. 1898. Huru det kändes när man kommit till "världens ända", hemlös och husvill med en stor familj till en trångbodd och bullrande världsstad, knappast något kvar af församlingen utan den stora kyrkoskulden och ganska litet folk vid gudstjänsterna, kan lättare tänkas än

beskrifvas. Kastar man en blick tillbaka på dessa fem år, kan man icke förneka, utan att Gud varit med, hulpit och rikligen välsignat, så att församlingen nu räknar 300 kommunikanter, kyrkan full af andäktiga och mycket uppmärksamma åhörare och utsikt att få en ny och ändamålsenlig kyrka och ett stort och präktigt pastorshus på en mycket lämplig lokal — allt är fullt och färdigt, värdt omkring $30,000 och utan skuld! "Af Herren är det skedt och är ett under för våra ögon"!

FRANS ANTON ROSEN OCH FAMILJ.

I februari 1903: "Arkitekt Aug. Nordin håller på med att arbeta på plan och ritning för Ebenezer-församlingens nya kyrka. Pastorshuset torde blifva färdigt om några veckor. Det blir utan tvifvel det största, bästa och dyrbaraste prästhus inom Augustana-synoden. Det hade icke blifvit så, om icke större delen af virket och en del arbete skänkts till detsamma, ty det är icke svårt att skära breda remmar af andras läder".

I vår kyrka ha vi verklig luthersk kyrkosång och musik under prof. A. O. Ekmans skickliga ledning. Det är en fullständig gudstjänst i och för sig själf. De, som hafva någon

känsla för verklig luthersk kyokosång och musik, kunna icke låta bli att komma till vår kyrka för att höra sin egen själs allra djupaste känslor och sin andes trängtan uttalade i sången och musiken.''

I mars 1903: "Konfirmationsföreningen mötte i herrskapet Emanuel Andersons hem onsdagskvällen den 8 april. Denna förening håller på att omorganisera sig till en Luther League, och om hon icke glömmer sitt stora mål och höga kallelse, skall hon vinna framgång, blifva till glädje för församlingen samt nytta och välsignelse för både sig själf och andra."

LOUIS F. SANDÉN OCH FAMILJ.

Mr Sandén är Sjukföreningens ordförande och f. d. kyrkovärd.

I juli 1903: "Onsdagen den 8 juli invigdes det nya och präktiga pastorsbostället, 208 Dolores st. På e. m. höll syföreningen sitt möte därstädes; och på kvällen samlades å samma ställe ungdomen jämte äldre medlemmar och andra vänner till församlingen för att hälsa pastor H. välkommen tillbaka från synodalmötet. Det torde ha varit mellan 200 och 300 personer, som fyllde det stora fyrvåningshuset. Efter musik å piano och violin af Ruth och Clarence Haterius samt bibelläsning och bön af pastor H., talade denne om sina erfarenheter och intryck under resan österut. Han var glad att vara tillbaka i Cal., den lyckligast lottade landsdel i Amerika. Intressanta episoder meddelades från det gamla, historiska Paxton, där talaren tillbragt en tid som studerande. En teckning lämnades af de stora svenska settlementen i östern, hvilka gå framåt i andligt och lekamligt välstånd samt förstå att göra sitt politiska inflytande gällande. Och svenskarna uppmanades till enighet och samarbete i både den kyrkliga och

politiska verksamheten. Efter ett musiknummer uppträdde pastor Rodell, "aftonens vältalare'; vältaligheten bestod i att till herrskapet Haterius öfverlämna en kärleksgåfva från de församlade på $90. Sedan pastor H. tackat för den välvilliga öfverraskningen, uppvaktade äfven tidningsmännen Alex. Olsson och P. M. Paulson med välönskningar om tomtebolycka, hvarpå kaffe med dopp serverades till alla de närvarande. "För det nya pastorshuset, så väl som för det förra, nu sålda, står församlingen i stor tacksamhetsskuld till mrs Haterius, som genom sitt outtröttliga arbete lyckats erhålla det mesta af både material och arbete gratis", anmärker V.—k.

I Augusti 1903, dödsruna: Moline, Ill., den 14 juli 1903. Vördade ordförande i California-konferensen C. J. E. Haterius! Guds frid! Vid synodens missionsstyrelses möte den 9 juli beslöts att *icke* bevilja California-konferensens begäran om understöd för sjömansmission i San Francisco, emedan styrelsen anser sig icke kunna upptaga sjömansmissionsverksamhet därstädes. Medel saknas. Å styrelsens vägnar.

Carl A. Hemborg, sekr.

I oktober 1903: "Nu ändtligen är kyrkoförsäljningen afslutad, och vi ha fått penningarna. Vi skola genast börja bygga. Få begagna kyrkan söndagsförmiddagar och fredagskvällar sex månader räntefritt. Hoppas kunna flytta in i den nya kyrkans undervåning den 1 febr." Det är den s. k. frälsningsarméen, som inköpt egendomen; och mycken svårighet vid försäljningen har vållats däraf, att oklara ägandeförhållanden längre tillbaka ej blefvo vederbörligen utredda, när församlingen köpte egendomen. Undervåningen har redan blifvit afdelad i flera kontor och dylikt för arméens tjänstemän. Uppe i den gamla kyrkans öfre våning håller ännu under sex månader vår församling gudstjänst på söndags f. m. och ungdoms föreningen sina möten på fredagskvällarna. Aftonsången på söndagarna och Luther League möten hållas tills vidare i den nya prästgården, 208 Dolores St."

I december 1903: "Församlingens organist, prof. Eckman, har bland annat den goda seden att börja spela, då tiden för gudstjänsten är inne, oafsedt om pastorn är tillstädes eller ej. Han sköter sitt och låter pastorn sköta sitt. Och då är det som det bör vara."

* * *

8

EBENEZER-FÖRSAMLINGENS BYGGNADSKOMMITTÉ, 1904—1906.

Andrew Peterson, August Johnson, Carl Ahlgren, Carl Rosén,
Frank Hjelte, Pastor C. J. E. Haterius, Pastor Philip Andreen, Göran Bergstrom,
C. A. Tellsen, Chas. J. Lauder, J. August Sandell, L. F. Sandén, Fr. G. Strandberg,
Edw. Franklin, Frank Renstrom, J. S. Mellin, Fritz Palm.

Ur *Westkusten*, den 11 februari 1904, af redaktör Alex. Olsson: *Ebenezer-församlingens jubeldag.* Kyrkan å Mission st. var vid gudstjänsten på förmiddagen i söndags den 7 febr. packad af en stor skara åhörare. Dr Abrahamson höll skriftetalet, pastor Le Veau förrättade altartjänsten och dr Carl Swensson höll högmässopredikan, hvarvid han med ledning af dagens text om såningsmannen fick anledning att framställa de fyra olika slags kristna i församlingarna, hvilka liknelsen åsyftar med de fyra olika jordmånerna. Han uttalade äfven sin glädje öfver att ännu en gång vara här närvarande samt få träffa icke blott sina ämbetsbröder härute och forna kamrater från läroverket, utan äfven församlingens alla medlemmar, hvilka på en dag sådan som denna ägde särdeles stor anledning att glädja sig öfver den framgång församlingens verksamhet under de senaste åren haft.

Efter predikan inbjöd pastor Haterius alla de närvarande att infinna sig till middag i pastorshuset, hvilken syföreningens damer med anledning af dagens högtidlighet serverade därstädes och hvilken var ämnad att bereda församlingen en liten inkomst. Nattvardsgång ägde därpå rum, hvarvid pastorerna Edlund från Los Angeles och Magnuson från Riverside, pastor Haterius här ifrån staden och pastor Le Veau från San José officierade. Miss Elvira Le Veau sjöng ett solo efter högmässans slut.

Efter gudstjänstens slut antogo de flesta inbjudningen till pastorshuset, som till följd däraf blef till trängsel fylldt, och middagens servering tog ett par timmar i anspråk. Specerihandlanden Fredell hade skänkt alla specerier för middagen, och damerna hade utfört arbetet, ett i sanning drygt arbete, hvarom de närvarande bäst kunde döma. Anrättningarna, voro både omväxlande, rikliga och vällagade. Efter det alla intagit middag, samlades en väldig skara vid tretiden utanför kyrkobygget, s. k. "kameraknäppare" intogo sina platser framför platformen, det yngre släktet fyllde bjälkar och stegar och nedanför voro alla brädstaplar fyllda med högtidsklädda människor. Vagnar med för sitt nöje åkande stannade utanför kyrkobygget för att åse högtidligheten, och tre till brandkåren hörande vagnar bildade bakgrunden till det hela.

Å estraden sutto de besökande prästerna, svensk-norske konsuln Henry Lund, representanter för pressen, Svenska sångsällskapet och luth. kyrkans sångkör, byggnadskommitterade

och församlingsmedlemmar, så långt utrymmet medgaf. Ceremonien inleddes med stridsbönen: "Du, som världar har till rike" af Sångsällskapet, hvarpå pastor Haterius höll bön och framhöll som motto: "Om Herren icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga". I en blecklåda nedlades därpå kyrkans årsstämmoprotokoll, ett exemplar af Vestkusten och de olika dagliga tidningarna samt Augustana och andra luth. kyrkotidningar, hvarefter hörnstenen sänktes på sin plats och inmurades. Den hade årtalen 1884–1904 inhuggna. Pastor Haterius förklarade därpå hörnstenen lagd till den lutherska Ebenezer-kyrkan i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn och trosbekännelsen upplästes unisont af de närvarande. Dr L. G. Abrahamson höll därpå tal öfver ämne ur profeten Jeremia. "Tänken på Herren i fjärran land, och låten Jerusalem ligga eder om hjärtat". Han påminte i det följande om svenskarnas utvandringar sedan hedenhös samt huru vi nu egentligen i många fall kunde kalla oss främlingar, ehuru de flesta voro bosatta här. Vi kunde dock aldrig upphöra att älska det gamla fosterlandet, och det borde äfven vara oss angeläget att tänka på Herren i fjärran land samt bevara vårt dyrbara arf från fosterlandet, den evang.-luth. tron, ren och obefläckad. Den lutherska kyrkan är här, den har följt oss från den tidiga utvandringens dagar och har sin höga betydelse som en fostringsanstalt för det kommande lifvet. Kyrkan har

PROFESSOR ALEXIUS O. ECKMAN.
Organist och körledare.

också i förening med pressen gjort mycket för att bibehålla svenska språket i Amerika. Pressen böra vi glädja oss åt, men det bör icke glömmas, att den har ett starkt stöd i våra svenska skolor af alla slag, grundlagda af kyrkan. — Svenska

DR CARL SWENSSON.

sångsällskapet sjöng ännu en sång, och därpå introducerades dr Swensson af pastor Haterius, som förklarade, att denna högtidlighet framflyttats tvenne gånger för att man skulle blifva i tillfälle att få se denne talare närvarande vid hörnstensläggningen. Dr Swensson höll sitt tal på engelska, och

hans kraftiga stämma ljöd vida omkring och höll de lyssnande i spänd uppmärksamhet under hela tiden. Hans imponerande figur och hans i solida satser framrullande tal verkade harmoniskt och medryckande. Hufvudtemat i hans tal var: "Följer Mästaren". Kristus är idealet för den kristna människan, man må sedan tala om de olika sekternas stiftare och trossatser; det finnes endast ett Kristusideal. Trots allt hvad som säges till protestantismens förringande visar det sig likväl, att en tredjedel af alla världens kristna äro protestanter och att den stadigt tillväxer. Det finnes för närvarande 140,000,000 protestanter i världen, och hälften af dessa äro lutheraner. Ehuru vi älska alla kristna, sade talaren, älska vi naturligtvis lutheranerna mest, ty vi äro ett med dem. Men vi äro för tillbakadragna. Vi måste stöta i trumpeten mera, vi måste gå ut i världen och framhålla vår egen och protestantismens betydelse inför alla dem, som ingenting veta därom eller som tro, att det är en obetydlig rörelse i den kristna världen. Talaren redogjorde därefter för den svenska kyrkans utveckling i Amerika sedan 1850, då den grundlades. Den räknar nu omkring 250,000 medlemmar indirekt och 140,000 kommunikanter. Han påminte äfven om de stora framsteg som lutheranerna i San Francisco gjort under de senaste 20 åren.

Som afslutning framhöll han, hurusom materialism och själfviskhet gripa omkring sig allt mera, och att det är de kristnas plikt att motarbeta detta. Här och där späckades talet af humoristiska anspelningar och diverse anekdoter, som verkade uppfriskande på åhörarne. Sist framhöll dr Swensson, att församlingen behöfde $10,000 för att blifva skuldfri, och uppmanade alla att skänka församlingen sitt understöd genom att lägga liberalt i de kringsända hattarna. Resultatet blef en kollekt å $200.

Pastor A. M. LeVeau höll ett kort tal på svenska öfver ämnet: "På denna klippa skall jag bygga min församling" samt uppläste som afslutning ett för dagen författadt poem, som finnes infördt å annan plats i dagens nummer. Sedan församlingens sångkör afsjungit ett par sånger, afslutade pastor Haterius festen med bön."

* * *

Ur *Hemåt*, november 1904: "Clarence Emanuel Haterius föddes i Saronville, Nebr., den 31 mars 1884; den 6 april blef

han upptagen genom det heliga dopet till medlem i Guds församling, blef Guds arfvinge och Jesu Kristi medarfvinge, hvarvid pastor J. E. Swanbom var den tjänstförrättande prästen. Den 2 april 1899 konfirmerades han af sin fader i Ebenezer kyrkan, San Francisco, då han med egen mun aflade den sköna bekännelsen: 'Jag tror på Gud Fader, på Jesus Kristus och på den Helige Ande', samt lofvade att blifva sin kyrka, sin Herre och Frälsare trogen. Han trodde sig stå kvar i döpelsenåden till 1901. Clarence fick också erfara syndens bitterhet, som förorsakar smärta hos kristna föräldrar. Deras böner: 'Herre,

GUSTAV NYLANDER OCH FAMILJ.

Numera bosatt i Oakland.

fräls hans själ med hvad medel du behagar', har skett. Han har varit sjuk i nära två år, har haft en lång och skön beredelsetid. Förliden juni trodde han sig vara förvissad om sina synders förlåtelse för Jesu skull. Med tanken på att han skulle återfå kroppens hälsa lika väl som själens, var det hans önskan att bereda sig för det heliga predihokallet, men den tärande sjukdomen han hade blef öfvermäktig, och den sista veckan af hans lefnad längtade han på att blifva förlossad från detta jordiska och vara med Gud. Han bad föräldrarna hälsa ungdomen i Ebenezer kyrkan, att han går hem till Gud och vill möta dem där. Den sista natten af sin lefnad, mycket svag som han var, bad han; 'Herre Jesus, gif mig nåd att ha tålamod att lida den pröfning, som du lagt på mig.' 'Herre Jesus, tag mig

som jag är;' och på engelska: 'Take me as I am.' Under senare åren har det varit hans ständiga bön: "Herre, hjälp." Några minuter före hans jordiska lif slocknade knöt han sina händer så starkt, att man icke kunde öppna dem. Då sade fadern till honom: 'Clarence, öppna din hand,' och han gjorde det och tog ett fast handtag med fadern och sade: 'Oh, that makes me feel stronger to go.' Och med dessa orden svagt framsagda: 'Herre Jesus', utandades han sin sista suck, för att möta tvenne bröder och en syster, som i sina späda år föregått honom till den eviga hvilan.

KYRKOVÄRD FRITZ PALM, H. H MATILDA OCH DOTTERN IDA.

Clarence var en mycket begåfvad yngling, ett musikaliskt snille. Han begynte sina studier redan vid 5 års ålder i församlingens skola i Galesburg, Ill. Vid 8 års ålder inskrefs han i publika skolan; vid 13 års ålder hade han genomgått grammar skolan i Galesburg, studerade ett år i högskolan. hvarefter familjen flyttade 1898 till San Francisco. Här graduerade han år 1901 från Mission High School; bevistade Bethany College, Lindsborg, Kans., skolåret 1902—1903 och bevistade California Stats universitet 1904. Han begynte spela piano och fiol vid 8 års ålder och har allt sedan dess spelat, tills hans sjukdom hindrade honom därifrån. Vid 15 års ålder spelade han kyrkoorgeln i Ebenezer-kyrkan, blef år 1900 vald till denna församlings organist och har innehaft denna befattning allt sedan, med undantag af år 1903. Nu spelar han på de himmel-

ska instrumenten i den himmelska orkestern, hvilken icke vet om någon disharmoni, men genom sin fullkomliga sång och musik lofvar och prisar Lammet, som var dödadt, men har igenlöst oss åt Gudi med sitt blod.

Den 22 oktober 1904 kl. 11:40 f. m. i skötet af föräldrarna i Vinland, Fresno co., Cal., afsomnade han stilla och fridfullt i tron på sin Frälsare i en ålder af 20 år, 6 månader och 21 dagar, sörjd och saknad af föräldrar, 3 bröder och 2 systrar, många släktingar och en stor vänkrets vid läroverk och i församlingar både här och i östern. Onsdagen den 2 nov jordades han vid sidan af tvenne bröder i svenska lutherska kyrkogården i Mariadahl, Kansas."

* * *

Pastor Haterii verksamhet är framställd hufvudsakligen i citat ur hans tidning *Hemåt*, men det beror därpå, att församlingssekreterareboken från 1898 till 1903 kommit bort; ingen säger sig veta, hvar den finnes. Pastor Haterius har blifvit ombedd att inlämna en karaktäristik af sin verksamhet, men på grund af sin svåra sjukdom 1907 har han icke kunnat tillmötesgå oss.

Under hela sin tjänstetid i Ebenezer var han ock ordförande för California-konferensen, och hvarje sommar gjorde han resor till öster, besökande synodalmötena.

Om hans lifliga och arbetsamma hustrus bidrag till insamlandet af medel kan icke ett för godt vitsord uttalas.

Kärt i minne håller nu Ebenezer alla sina pastorer och pastorsfamiljer.

VII.

Pastor Philip Andreens tjänstetid.

Denna afdelning skulle behandla min egen verksamhet som pastor uti San Francisco, men det lämna vi därhän. Vi upptogo verksamhet efter vår mångårige vän, pastor Haterius, som ansett sig föranledd att resignera och lämna California, mest på grund af den djupa sorg han kände efter sin aflidne son,

PASTOR PHILIP ANDREEN, A. M.

PASTORSKAN THEKLA ANDREEN.

född Lethin, i Elgin, Ill., den 22 oktober 1872.

Clarence. Den 11 april 1905 anlände vi med familj till San Francisco och emottogos på det hjärtligaste och varmaste sätt. Skulden å kyrkoegendomen (lånet) var då $10,500.00 samt småskulder till ett belopp af $1,000.00. Kyrkan var ännu icke inredd, och denna inredning kostade mer än $6,000.00. Pastor Sandström gjorde insamling bland rika amerikaner, och på min lott föll att leda byggnadskommittéens arbete för insamling mestadels inom församlingen. Resultatet af ett två och ett halft-årigt arbete är, att kyrkoegendomen står nu, värd $43,000.00, med en skuld af blott $4,000 00.

Omkring $2,000.00 förlorades å egendomsvärdet genom skador från jordbäfningen och branden den 18 april 1906. Närmare $7,000.00 insändes till hjälp för Ebenezer, af hvilket omkring $5,000.00 kunde appliçeras å skulden.

Inkomsterna å medlemsafgiften — stommen i församlingens inkomster — ha under de senare åren stigit betydligt.

Skyldigheter till synod och konferens hafva fullgjorts. Stora skaror hafva besökt gudstjänsterna. Innerligt och djupt har jag lärt mig att älska Ebenezer-församliugen. Kyrkorådet har varit mig ett godt stöd. Ärligt och uppriktigt hafva de behandlat mig, och om små tvistigheter uppstått, hafva de aldrig fruktat att bestämdt, ehuru med mildhet och vänlighet, utdela rättvisa.

Till sist låtom oss tacka Gud genom Jesus Kristus för allt det goda han gifvit oss! Inför honom ödmjuka vi oss! Ifrån honom utbedja vi vi oss all välsignelse!

Ebenezer! Gud vår hjälp!

PASTOR PHILIP ANDREEN OCH FAMILJ.

Föreningar och Skolor.

Söndagsskolans föreståndare, tjänstemän och lärare.

Söndagsskolan stiftades den 13 maj år 1883.

1883. Pastor Johannes Telleen.

1884. John L. Wallin, supt.; S. M. Johnson, kassör; pastor Telleen.

1885. John L. Wallin, supt.; J. A. Levine, kassör; pastor Telleen.

1886. J. A. Levine, supt.; Carl Ahlgren, vice supt. *Lärare:* J. Olson, sekr.; B. Nelson, kassör; Wm. Anderson, M. B. Mattson, Fritz Sohl, Otto Sohl, J. L. Wallin, pastor Telleen.

1887. John L. Wallin supt.; Wm. Anderson, vice supt.; Alfr. Mohlte, sekr.; Carl Ahlgren, kassör; Fritz Sohl, Sabina Hanson, Sarah Poohlman, Gust Wickstrom, Christina Dylén, Carl Carlén, Tillie Hultberg, Sofia Hultberg, Emanuel Anderson, Edward Tengberg, Hilda Ellgren, Ellen Hedwall, Selma Hedwall, pastor Telleen.

1888. John L. Wallin, supt.; Amalia Olson, Sabina Hanson, Sarah Poohlman, Carl Ahlgren, Ellen Hedwall, Alfred Mohlte, Hilda Ellgren, G. F. Wickstrom, Carl Carlén, Selma Hedwall, Carl Sahlholm, Edw. Tengberg, Frithjof Sohl, Emanuel Anderson, Sofia Hultberg.

1889. John L. Wallin, supt.; pastor Telleen, F. Jackson, sekr.; Wm. Anderson, kassör; Wm. Belfrage, bibliot.; Fred. Telleen, Amalia Olson, A. Mohlte, Carl Ahlgren, H. Henrikson Edw. Tengberg, Sarah Poohlman, Sabina Hanson, Frans Rosén, Carl Rosén, Emanuel Anderson, F. Sohl, A. de Remé, A. Jackson, J. P. Sandberg.

1890. H. A. Henrikson, supt.; Carl Rosén, vice supt.; Fred Telleen, sekr.; F. Sohl, finanssekr.; Emanuel Anderson, kassör; Leonard Telleen, bibliot.; Wm. Belfrage, F. Jackson, J. P. Sandberg, A. Mohlte, Sara Poohlman, Edw. Tengborg, mrs Maria Nylander, Frans Rosén, Sabina Hanson, pastor Telleen, Amalia Olson, E. E. Nylander.

1891. Carl Rosén supt.; pastor Esbjörn.

1892. Carl Rosén, supt.; mrs Sabina Hanson, F. Sohl, Emily Hulteen, Frans Rosén, Ellen Hanson, Lina Hulteen, J. P. Sandberg, John L. Wallin, C. V. Nelson, Teresa Herlin, pastor Esbjörn.

1893. Dr C. M. Esbjörn, supt.; Carl Ahlgren, vice supt.

1894. Carl Ahlgren, supt.; C. V. Nelson, vice supt.; pastor Esbjörn.

1895. Carl Ahlgren, supt.

EBENEZER SÖNDAGSSKOLA 1907 — 150 BARN OCH LÄRARE.

1896. Dr Edw. Nelander, supt.; Carl Ahlgren, vice supt.; J. P. Sandberg, sekr.; Sabina Hanson, kassör; Edw. Nelson, bibliot.; Agda Anderson, mrs Charlotta Mellin, Minnie Peterson, Fred Sohl, Anna Ljungman, Joel Swenson, H. A. Henrikson, J. A. Hammerlind, Göran Bergstrom, C. V. Nelson, Carl Rosén, mrs Ellen Witley Lina Hulteen, Edw. Nelson, mrs Anna Arnold.

1897. Carl Ahlgren, supt. och kassör; Göran Bergstrom, vice supt.; Carl Carlén, sekr.; J. P. Sandberg, bibliot.; John L. Wallin, C. V. Nelson, mrs A. Arnold, H. A. Henrikson, J. A. Hammerlind, Joel Swenson, F. Sohl, Agda Anderson, mrs J. S. Mellin, miss L. Hulteen, Maria Malmberg, pastor P. A. Mattson.

1898. Carl Ahlgren, supt.; Göran Bergstrom, vice supt.; Carl Carlén, sekr.; Agda Anderson, kassör; J. A. Hammerlind, bibliot.; Lena Hulteen, August Johnson, mrs Anna Arnold, J. P. Sandberg, J. A. Hammerlind, Göran Bergstrom, N. Gustafson, G. A. Nylander, Joel Swenson, Alice Anderson, mrs J. S. Mellin Sabina Hanson, mrs Haterius.

1899. Andrew Peterson, supt.; Göran Bergstrom, vice supt. och kassör; J. A. Hammerlind, bibliot.; Agda Anderson, Carl Carlén, Sabina Hanson, G. A. Nylander, E. E. Nylander, mrs Olivia Haterius, mrs Anna Arnold.

1900. Andrew Peterson, supt.; Carl Ahlgren, vice supt.; Clarence Haterius, sekr.; August Johnson, kassör; Carl Carlén, bibliot.; E. E. Nylander, G. A. Nylander, Göran Bergstrom, mrs Olivia Haterius, mrs Carl Carlén, mrs O. Hawkins, mrs Olson, Sabina Hanson, mrs E. E. Nylander, J. A. Hammerlind, Belle Carlson, Signe Swanson Nellie Blade.

1901. Andrew Peterson, supt.; Carl Ahlgren, vice supt.; August Johnson, kassör; E. E. Nylander, sekr.; G. Swenson, finanssekr.; J. P. Sandberg, bibliot.; Sabina Hanson, mrs Olivia Haterius, Clarence Haterius, Göran Bergstrom, G. A. Nylander, Belle Carlson, Signe Swenson, J. A. Hammerlind, Anna Kinell, Eva Nelson, C. V. Nelson, Emily Wilson, Edna Nelson.

1902. Carl Ahlgren, supt.; Andrew Peterson, vice supt.; mrs Amanda Johnson, Eva Nelson, mrs F. O. Carlson, Edna Nelson, C. V. Nelson, Göran Bergstrom, G. A. Nylander, Anna Kinell, Sabina Hanson, August Johnson, Belle Carlson, J. P. Sandberg, Nils Kinell, Chas. Hedberg.

(Genom synodalbeslut i Ishpeming 1902 är församlingspastorn ex-officio superintendent eller söndagsskolans öfversyningsman).

1903. Carl Ahlgren, supt.; Andrew Peterson, vice supt.; Nils Kinell, sekr.; August Johnson, kassör; Paul Strandberg, bibliot.; mrs Amanda Johnson, Edna Nelson, Anna Kinell, Sabina Hanson, C. V. Nelson John Johnson, Göran Bergstrom, J. P. Sandberg, mrs Olivia Haterius, Edw. Telleen, mrs Anna Arnold, Ruth. Haterius, pastor Haterius.

1904. Carl Ahlgren, supt.; Edw. Telleen, vice supt.; J. P. Sandberg, sekr.; August Johnson, kassör; C. V. Nelson, bibliot.; Edna Nelson, mrs Olivia Haterius, Anna Kinell, mrs Anna Arnold, mrs Amanda Johnson, Göran Bergstrom, Carl Monson, Andrew Peterson, Ester Swanson, mrs C. A. Telleen, Hilding Nelson, Carl Rosén.

1905. Carl Ahlgren, supt.; Carl Rosén, vice supt.; mrs Anna Arnold, kassör; Frank Johnson, sekr.; Hilding Nelson, bibliot.; Carl Monson, bitr. sekr.; Edw. Telleen, C. A. Telleen, Ester Swanson, Louise Frank, Anna Kinell, mrs Olivia Haterius, mrs Amanda Johnson, Edna Nelson, Göran Bergstrom, Carl Monson, Algire Nelson, Ellen Erlandson, pastor Pihilip Andreen (bibelklassen).

1906. Carl Ahlgren, supt.; Carl Rosén, vice supt.; C. A. Telleen, kassör; A. Strandberg, sekr.; Stanly Boquist, bibliot.; Edna Nelson, Thelena T. Anderson, J. P. Sandberg, Göran Bergstrom, mrs Amanda Johnson, Algire Nelson, J. E. Henrickson, mrs Anna Arnold, Belle Carlson, Geo. Lohr, Edward Telleen, pastor Andreen.

1907. Carl Ahlgren, supt.; Carl Rosén, vice supt.; pastor Philip Andreen, Geo. Lohr, sekr.; C. A. Telleen, kassör; mrs Anna Arnold, mrs dr Abel W. Johnson, Belle Carlson, Emanuel Henrikson, Ida Palm, Alma Hjelte, mrs Amanda Johnson, Edw. Telleen, Sigrid Mellin, Alma Hjelte, Percy Lohr, J. P. Sandberg, Gerhard Bengtson, Ester Helin, Percy Lohr, Stanly Boquist, Arvid Franzen, Ruby Fisher, Hazel Lind, Anna Erlandson.

Den ofvan angifna namnlistan på lärare och lärarinnor är så fullständig som sig göra låter, ty en del af anteckningsböckerna hafva kommit bort. Någon historisk skildring öfver söndagsskolan är icke heller nödvändig; den ena söndagen har varit den andra lik i alla de 25 åren, det vill säga, lärarna hafva varit sysselsatta att under timmen emellan 9:45 till 10:45 hvarje söndagsförmiddag undervisa barnen uti kristendomen. Sedan början af år 1906 har söndagsskolan användt vår synods söndagsskolritual. Under juli månad en del somrar har söndagsskolan tagit sig litet hvila. Hvarje sommar hafva lärarna anordnat en utflykt för barnen, och hvarje jul har firats en julfest.

Om julfesten 1906 skrifver *Vår Kyrkas* redaktör:

"Barnfesten, som hölls annandagen, var ock väl besökt, och ehuru det regnat nästan hela annandagen ock, blef det dock ett litet uppehåll på kvällen. Söndagsskolans 160 barn deltogo i festen. Under det att sången "Hail to the King" sjöngs af barnen, marscherade de fram i kyrkan. Föreståndaren Carl Ahlgren började programmet, hvarpå biträdande föreståndaren Carl Rosén ledde i bön. Programmet bestod af 41 nummer och var i allo intressant och lärorikt. På superintendent Ahlgrens begäran leddes det af pastorn. Det är att märka, att alla de små talen och dialogerna handlade om julens stora ämne: "Jesu födelse", och intet i sötvaror om Santa Claus utdelades, och föräldrar och vänner voro glada däröfver. Vår söndagsskolfest har intet med den mångbesjungne Santa Claus att göra, utan söndagsskolan är helt kristlig, och Jesu födelse måste vara och förblifva vårt höga och stora glädjeämne. Vi hafva intet att säga emot Santa Claus-kulten, men till de kristna barnjulfesterna hör han icke.

Vår gemytlige organist, prof. A. O. Eckman, var där med sina sångare, hvilka höjde högtidligheten med en sång.

Så höll pastorn ett tal. Han menade icke precis att peka på föräldrarna, men han måste omtala en del fakta, nämligen att många föräldrar icke

LÄRARNA I EBENEZER-FÖRSAMLINGENS SÖNDAGSSKOLA, 1907.

IDA PALM, SIGRID MELLIN, STANLEY BOQUIST, EM. HENDRICKSON, J. P. SANDBERG, GERHARD BENGTSON,
ARVID FRANZÉN, MARTA DAHLSTROM, ALMA HJELTE, BELLE CARLSON, ESTER HILLEN, ED. TELLEEN,
MRS ANNA ARNOLD, CARL AHLGREN, PASTOR ANDREEN, CARL ROSÉN, C. A. TELLEEN, GEO. LOHR.

föregingo sina barn med de bästa exempel, ty där finnas sådana som till och med brösta sig öfver att de "gå till kyrkan blott om jul och påsk", och detta är visserligen icke sättet för föräldrar att leda sina barn in uti kristendomen. Men där finnas så många, som icke bry sig om hvad prästen säger, ty de liksom vänta, att han bör pälsa på ibland, ja, om han icke håller gnistrande straffpredikningar, så tycka de, att något fattas. Ja, sa'na ä' vi nu. Låt nu denna barnfest uppmana många föräldrar att blifva kyrkobesökare och församlingsmedlemmar!

Till sist höll superintendenten Ahlgren ett tal, och hans ord kommo lätt och ledigt, varmt och gripande. Han gaf erkännande åt alla sina medhjälpare: till Rosén, den trogne assistenten, till Belle Carlson, Thelena Anderson och Edna Nelson, hvilka inöfvat de många vackra sångerna; till den outtröttlige ungkarlen Patricius Sandberg, hvars öga lätt tåras, när han tänker på barnens framtida väl, — och det är han som alltid tänder julgranen, och det har han gjort så länge i Ebenezer, att det liksom blifvit en del af hans natur; till den arbetsamme Geo. Lohr, sr., och hans pojke Percy; till mrs Amanda Johnson, Alma Hjelte, Emanuel Henrickson, Martha Dahlstrom, C. A. Telleen, Edw. Telleen, Stanly Boquist, Albert Strandberg, Arvid Franzen, Marshall Sohl; och Sigrid Mellin, som snart i två år skänkt sitt arbete som organist till söndagsskolan; och så till sist mrs Anna Arnold, men hon var icke tillstädes, dock ofta under kvällens lopp tänkte vi på henne och hennes mångåriga arbete bland barnen, och vi visste, att hennes väg var för lång att komma ut i det regniga vädret — i hjärtat var hon med. Och så tänkte vi på mrs Sabina Hanson; det är nu någon tid sedan hon nedlade ett så troget arbete i söndagsskolan, men hon lefver än därborta mot Piedmont till, och hennes böner till Gud för Ebenezers söndagsskolbarn upphöra nog icke, så länge hon andas jordens luft.

Och nu fån I förlåta, om prästen ger sig in i leken, det är icke blott bland ungdomen och i församlingen, han vill hafva något att säga, utan äfven bland söndagsskolarbetarna och barnen. Hvad han vill säga är bara: 'Gud välsigne eder, lärare och arbetare i söndagsskolan. Tröttnen icke! Hållen ut! Och I båda, Ahlgren och Rosén, söndagsskolans *Aron* och *Hur*, heder och tack.' Konfekt och presenter utdelades.

Biljetter såldes efter 15 cents stycket för mer än $50. Med alla voro där omkring 600 i kyrkan. På hemvägen tänkte nog många med kärlek på församlingen, som beredt oss denna glädjefest för Jesu Kristi skull."

* * *

Påskdagskvällen är äfven barnens kväll, och vanligtvis hålles äfven då barnfest. Under de senaste två eller tre åren har söndagsskolan vuxit betydligt.

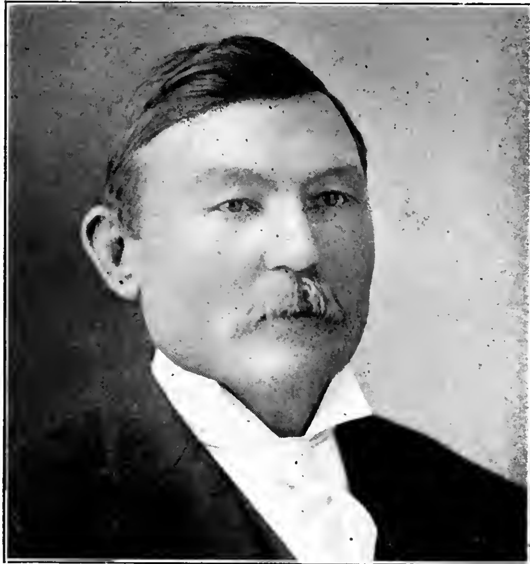
Den första kollekten, som vi hafva räkning på, upptogs i söndagsskolan den 24 augusti 1884 och blef 25 cents. Inkomsterna detta första år (1884) blefvo inalles $13.50.

* * *

Under pastor Nelanders tid, 1895, påbörjades en söndagsskola i Potrero. Lärarna voro John L. Wallin, supt., J. P. Sandberg, Joel Swanson,

Georg Bergstrom, mrs Sabina Hanson. Omkring 23 barn voro inskrifna i denna söndagsskola. I oktober 1895 skrifver J. P. Sandberg om denna skola i *Augustana:*

"*San Francisco, Cal.* Kära *Augustana.* Enligt löfte vill jag nu sända dig, vår älskade och kärvordna *Augustana,* några få rader af underrättelser, huru det går ibland oss vid Stilla hafvets stränder.

GEO. J. LOHR.

Söndagsskolans sekreterare.

Söndagen den 15 september gingo vi, en del utaf vår lilla kämpande söndagsskola, ut till en viss stadsdel, som heter Potrero, och där stiftade vi i Herren Jesu namn en ny söndagsskola. Pastor Nelander sade söndagen förut, att vi skulle gå och intaga 'Jeriko'. Och nu så kalla vi honom Josua och platsen 'Jeriko'. Vi gingo, som sagdt, ut och stiftade en annex-söndagsskola i Jeriko. Ja, såsom Israels barn intogo Jeriko, så intogo vi Potrero. Af Herren är det skedt. Detta är nämligen en stadsdel, som ligger litet aflägsen, och under den våta tiden särskildt så är det svårt för föräldrarna att sända barnen in till vår kyrka. Det var därför en bön, ja, ett rop om att vi skulle komma till dem. Således har Herren beredt vägen för oss.

Vi voro ganska många vid första mötet, oaktadt det inte var så väl annonseradt, som det bort vara. Vi upptogo äfven en kollekt, hvilken uppgick till den vackra summan af $4.80. Då vi taga i betraktande de omständigheter, som vi befinna oss uti, så tycka vi, att det var godt. Herren vare allena äran!

'Jeriko' intogs af Israels barn med musik och sang. Var skola började med musik och sang, bibelläsning och bön utaf vår 'Josua'. Vår snälle 'Josua' omtalade nu för barnen, att de voro alla konungabarn (Dom. 8: 18). Ett mycket skönt tal, hvarom jag skulle säga något mera, men jag måste lämna det, ty jag har mycket annat, som jag önskar att vår kära *Augustana* skall vara snäll att bära omkring. Och därför vill jag endast till sist bedja eder, kära vänner, som läsen detta, bedjen för oss, att Herren ville välsigna denna lilla planta i sin vingård! Jag ville äfven tacka L. A. B. C. för deras välvilliga hjälp till denna nya söndagsskola i Potrero.

I går, måndagen den 16:de, hade vi äfven en högtid inom vår församling. Den bestod däruti, att vår älskade pastor, Edward Nelander, fyllde sina fyrtio år. Vi kunde icke gifva stora och dyrbara gåfvor, ty folket är fattigt; men vi älska vår lärare, som Herren gifvit oss, hvarför vi ville uppmuntra honom i hans arbete att fortfarande här utså den ädla säden i många år. Ungdomsföreningen klädde undervåningen i kyrkan, och de snälla kvinnorna försågo hvad på bordet komma må. Kyrkan var fullsatt af folk. Pastorn blef tämligen häpen vid sitt inträde i kyrkan. Han sade, sedan det lilla programmet var genomgånget, att det var en riktig öfverraskning. Till svar på det lilla tal, som en af diakonerna ställde till honom, kunde han knappt få ord. Mången tår, icke sorgens, utan glädjens, syntes uti de församlades ögon. Herrens frid och välsignelse hvilade öfver det hela."

Skolan uppehölls blott i tre månaders tid eller till nyåret 1896.

* * *

Vid nyåret, detta jubelår, beslöt församlingen enhälligt att upprätta en ny "branch"-söndagsskola nära Mission street och Courtland ave. i San Francisco. Pastorn kommer att hafva ledning af arbetet med den erfarne och bepröfvade söndagsskolläraren John L. Wallin såsom superintendent. Planen med denna söndagsskola är, att den må blifva grunden till en ny luthersk församling i denna del af vår stad.

Kvinnoföreningen.

I september 1883 började kvinnoföreningen sin verksamhet med blott 3 medlemmar, nämligen pastor Telleen (själfskrifven medlem), pastorskan J. Telleen, mrs Emanuel Anderson. Mrs Telleen hade sammankallat genom sin man, pastor Telleen, ett möte i deras hem, där församlingens små flickor skulle få tillfälle att lära sig sömnad. Kvinnoföreningen var således påbegynt såsom en förening för de små. Vid det andra mötet som hölls voro mrs J. Telleen, mrs Emanuel Anderson och mrs Anna Arnold närvarande, undervisande de små i sömnad. Pastor Telleen höll tal till de små. Efter någon tid kommo allt fler kvinnor tillstädes, och man började arbeta för att samla medel för församlingens befästande, och om en kort tid utvecklade sig föreningen till en ordinarie församlings-kvinnoförening. Den

har aldrig antagit något visst namn. Stundom har den kallats "Ebenezer-församlingens *sy*-förening", och stundom har den benämts "Ebenezer-församlingens *kvinno*-förening". Under de första 10 till 15 åren sysselsatte sig föreningen med sömnad. De saker som förfärdigades såldes sedermera vid auktioner, som föreningen föranstaltade. Under det senare tiotal år, på grund af den korta tiden för mötets hållande, har man upphört med sömnad. I stället hafva medlemmarna vid auktioners hållande skänkt gåfvor till föreningen.

Den första onsdagseftermiddagen i hvarje månad har föreningen sammanträdt i hemmen. Församlingens pastor har varit med, inledt i bön, läst Guds ord samt hållit tal eller läst en berättelse.

Af alla församlingens föreningar har kvinnoföreningen varit församlingens förnämsta finansiella stöd. Där har funnits tider i församlingens historia, då kvinnoföreningen stått som en räddande ängel med sin finansiella hjälp. Ungkarlen Edw. Tengborg är den ende af männen, som tagit aktiv del i kvinnornas verksamhet. Han har ofta bjudit föreningen hem till sitt, och det veta kvinnorna, att om det är fråga om att koka godt kaffe, så kommer Tengborg icke till korta. *Församlingens* förening har dock kvinnoföreningen alltid varit, ty dess mål har alltid varit att arbeta för församlingen och icke för sig själf. Under de första 17 åren af sin tillvaro förde den dock icke sekreterarebok, utan blott kassörsbok. Mrs O. Hawkins skänkte den 3 januari 1900 den första sekreterareboken till föreningen. Så långt vi kunnat utröna, hafva tjänsteinnehafvarna varit som följer:

1883. Pastorskan J. Telleen, ordf.
1884. Pastorskan J. Telleen, ordf.
1885. Mrs Emanuel Anderson, ordf.
1886. " "
1887. " "
1888. " "
1889. " "
1890. " "
1891. Pastorskan Hilmore Esbjörn, ordf.
1892. " "
1893. " "
1894. " "
1895. Pastorskan Edward Nelander, ordf.
1896. " "
1897. Mrs Anna Arnold, ordf.
1898. " "
1899. " "
1900. Mrs Anna Arnold, ordf.; mrs F. O. Malmquist, vice; mrs O. Hawkins, sekr.; mrs Nellie Helin, kassör.
1901. Mrs F. O. Malmquist ordf.; mrs Ludvig Olson, sekr.; mrs C. Carlen, kassör.
1902. Mrs F. O. Malmquist, ordf.; mrs Nellie Helin, vice; mrs Ludvig Olson, sekr.; mrs S. Nelson, kassör.

EN DEL AF MEDLEMMARNA AF EBENEZER-FÖRSAMLINGENS KVINNOFÖRENING, 1907.

1903. Mrs Anna Arnold, ordf.; mrs F. A. Hjelte, vice; mrs Ludvig Olson, sekr.; mrs J. S. Mellin, vice sekr.; mrs O. Hawkins, kassör.

1904. Pastorskan Olivia Haterius, ordf.; mrs J. S. Mellin, sekr.; mrs O. Hawkins, kassör.

1905. Mrs Anna Arnold, ordf.; mrs Ludvig Olson, sekr.; mrs O. Hawkins, vice sekr.; mrs Edw. Franklin, kassör.

1906. Pastorskan Thekla Andreen, ordf. (efter jordbäfningen i april 1906 valdes pastor Philip Andreen till ordf.); mrs Anna Arnold, vice; mrs J. A. Sandell, sekr.; mrs Edw. Franklin, kassör.

1907. Mrs O. Hawkins, ordf.; mrs L. F. Sandén, vice; mrs August Johnson, sekr.; mrs Edw. Franklin, kassör.

Pastorn i församlingen är, naturligtvis, ex officio ordförande i kvinnoföreningen, såsom han är inom alla församlingens grenar och hufvudföreståndare för söndagsskolan. "Ett hus kan icke vara söndradt mot sig själft."

Medlemmarnas namn äro detta år, 1907:

FRUARNA:

1. Josefina Abrahamson
2. C. Anderson
3. Emanuel Anderson
4. Thekla Andreen
5. Carl Ahlgren
6. Anna Arnold
7. A. Bergman
8. Elna Bergstrom
9. Göran Bergström
10. I Berkenkopf
11. S. Boquist
12. Amanda Carlson
13. Carl Carlén
14. C. Carlson
15. Emma Danielson
16. Betty Eklund
17. Miss Louise Frank
18. Hannah Franklin
19. Minnie Fisher
20. Mrs dr Fehlen
21. Mrs Frost
22. S. P. Gröning
23. O. Hawkins
24. Mrs Lemfesty
25. C. Hultin
26. F. A. Hjelte
27. Nellie Helin
28. Sabina Hanson
29. Maria Holm
30. Agda Johnson
31. Amanda Johnson
32. Christina Johnson
33. Carl Johnson
34. Pella Johanson
35. Emma Johnson
36. J. B. Jacobson
37. Gus. C. Johnson
38. Dora Larson
39. Agnes Lethin
40. Peter Larson
41. Carrie Mattson
42. John Mattson
43. Charlotte Mellin
44. Freda Minor
45. C. V. Nelson
46. Augusta Nyqnist
47. Esaias Nylander
48. Anna Nelson
49. Lena Nelson
50. John Nelson
51. Peter Nilson
52. Sigrid Nyberg
53. Ludwig Olson
54. Miss Hilma Olson
55. Miss Hilda Olson
56. Miss Tillie Olson
57. Nels Olson
58. Emma Peterson
59. Tilda Palm
60. Andrew Peterson
61. O. Peterson
62. Miss Rosengren
63. Miss Reisin
64. Mrs Smith
65. L. F. Sandén
66. Mrs Söderman
67. Alfred Sellman
68. Catherine Strandberg
69. J. Aug. Sandell
70. F. G. Strandberg
71. Mrs Spencer
72. Frank Sivenson
73. Emma Sohl
74. Mrs Schumacher

EN DEL AF MEDLEMMARNA AF EBENEZER-FÖRSAMLINGENS TVENNE UNGDOMSFÖRENINGAR (SVENSKA UNGDOMSFÖRENINGEN OCH LUTHER LEAGUE, ENGELSK).

75. C. A. Telleen
76. J. Thompson
77. Louise Vance
78. Lottie White
79. J. Westerlund
80. Marie Wilson
81. Pontus Olson

Inkomster från medlemsafgifter blott uppgå årligen till mer än $200, och inkomsterna genom auktioner och den "*årliga middagen*" i kyrkosalen variera från $150 till mer än $300. Flere år har denna förening inbringat mer än $500. Det är ju klart, att församlingen uppskattar det arbete kvinnorna gjort, och nu, detta jubelår, gifva vi dem fullt erkännande. Då ingen inbjudning kommer att sammanträda i något hem, hållas mötena i den trefliga kyrkosalen. Pastorn är naturligtvis själfskrifven medlem i föreningen och i dess styrelse.

Ungdomsföreningen.

Talet om stiftandet af en ungdomsförening inom församlingen började redan vid nyåret 1883, och i maj hade man möte därom. Ungdomsmöten höllos, hvilka leddes af pastor Telleen. Ungdomsförening stiftades den 8 augusti 1884. Hvarför den icke förut stiftats, berodde på att ungdomen icke hade egen lokal att samlas uti, förrän kyrkan blifvit färdigbyggd. Mycket vore det att skrifva om ungdomsföreningen och dess 23-åriga verksamhet, men dess historia är församlingens historia. Föreningen har till i augusti 1905 sammanträdt hvarje fredagskväll, men i augusti 1905 öfverlät ungdomsföreningen den första fredagskvällen i månaden till "The Luther League", hvilket beslut sedermera stadfästes vid nyårsstämman 1906. De vackra fönstren i den nya kyrkan har ungdomsföreningen insatt. Föreningen väljer sina ämbetsmän hvar tredje månad, utom kassören, som står för året.

Dess verksamhet har varit till stor nytta för församlingen, och medlemmarna i föreningen hafva haft stor nytta af att tillhöra samt äfven nöje. Knappast ett möte har hålits, utan att nya ansikten visat sig bland ungdomsskaran. Hundratals, för att icke säga tusentals, unga, som kommit främlingar till San Francisco, hafva sökt upp vår kyrka (förr i världen den nu nedbrunna kyrkan och under de senaste tre åren vår nya helgedom) för att där med vår ungdom blifva bekanta. Ingen kan omtala huru många af det unga folket, nu familjefäder och familjemödrar, som först träffades i vår kyrka. Flere par, som jag vigt, ha berättat för mig, att de träffades för första gången på ett af våra ungdomsföreningsmöten.

Mycket har ock föreningen gjort för församlingen i penningehjälp. Äfven har den stått för att bevara det svenska språket. Det är ock tydligt, att denna förening gjort sitt till för att på västkusten bevara "ärans och hjältarnas klingande språk". Programmen hafva bestått af öfningar, debatter, diskussioner, deklamationer, musik och sang.

Det är få af våra äldre medlemmar, som icke en gang voro aktiva

EDWIN ADAMS.
Ungdomsföreningens ordt. 2:dra terminen 1907.

PHILIP ENGLUND.
Ungdomsföreningens kassör 1907.

CARL SANDELL.
Ungdomsföreningens vice ordförande, 1:sta terminen 1907.

EDWARD TELLEEN, A. B.
Ungdomsföreningens ordf. 1:sta terminen 1907

arbetare i vår ungdomsförening. Att här söka omnämna alla, som stått som tjänstemän och ledare i föreningen, samt att berätta om föreningens verksamhet vore en lång berättelse i sig själf.

En fara har alltid varit till hands uti föreningens arbete, nämligen den, att glömma att föreningens första mål är att bland ungdomen väcka intresse för och kärlek till Guds ord, Jesu Kristi evangelium. Men under årens lopp hafva personer, som kommit in i ungdomsföreningen utan att äga kärlek till församlingen, lärt sig att förstå, att det icke gått att motarbeta församlingens intressen. Detsamma kan sägas om alla föreningarna inom församlingen, att de mer och mer vuxit in i församlingen, och stå icke för någon enskild persons intresse, utan för församlingens intresse. De äro icke oberoende föreningar, utan de äro *församlingens* föreningar, och deras första mål är att arbeta för, icke sitt eget intresse, oberoende af församlingen, utan för församlingens tillväxt.

Den välsignelse, som ungdomsföreningen varit till, tacka vi Gud för!

Luther-Förbundet,

eller Luther League räknar sin början från dr C. M. Esbjörns tid som pastor, eller 1892, och stiftades af dr Esbjörn, som af dr Carl A. Swensson en gång benämndes "den svenskaste svensk i Amerika". Luther League officiella språk är det engelska språket. I början kallades förbundet "The Confirmation League", men under pastor C. J. E. Haterii tid ändrades namnet till Luther-förbundet, såsom bestående af ungdom af luthersk tro och bekännelse. Ifrån 1892 till i augusti 1905 sammanträdde Luther-förbundet hvarannan onsdagskväll i månaden, men har de senare två åren sammanträdt den första fredagskvällen i månaden. Till en början bestod Luther-förbundets medlemmar af blott dem som konfirmerats inom vår församling, men under de senare 5 åren hafva många, ja, de flesta af ungdomsföreningens medlemmar äfven förenat sig med Luther-förbundet. Ämbetsmännen tjäna i sex månader, utom kassören, som tjänar hela året.

JOHN O. HANSON,
vice pres. Luther League.

GRUPP AF UNGDOMSFÖRENINGENS OCH LUTHER-FÖRBUNDETS MEDLEMMAR. 1907.

Ebenezer Sångkör.

Det var i september 1883, som man för första gången började samla sångarna inom församlingen för stiftandet af en sångkör, men den första protokollsbok som finnes i behåll är från 1887. Denna bok innehåller en kort konstitution. Sångkören hette då

Ebenezer-Lyran.

Medlemmarna år 1887 voro mrs Ella Ahlgren, Annie Anderson, Hilda Anderson Selma Hedvall, Ellen Hedvall, Caroline Petterson, Lovisa Wingren, Amalia Olson, Emelia Danielson, Lydia Anderson, Carl Ahlgren, Frithjof Sohl, Alfr. Mohlte, Emil Egnell, Wm. Larson, R. Sjögren, Gustaf Wickstrom, John Nordall, Jonathan Anderson.

År 1888 finna vi F. A. Hjeltes namn där. O. A. Classell var sångledare och hans lön var $4 i månaden. År 1889 möta vi namnen Carl Carlén och E. E. Nylander. Åtskilliga gånger om året gaf sångkören konserter och "socials".

År 1890 träffa vi på namnet Axel Pihlstrom bland sångarna. Sångkören har sammanträdt en veckoafton till öfning. I början sammanträdde den tisdagsaftnar. I protokollet vid nyåret 1892, läses: "Af utom föreningen stående personer känna vi oss särdeles tacksamma till redaktör Ernst Skarstedt och hr Axel Pihlström, hvilka, den förre på violin och den senare på violincello, vid våra aftonunderhållningar ofta låtit höra sig i den himlaburne Mozart's sonater och oförgätlige Haydn's melodiska trior". I början af 1891 finna vi nämnda bland medlemmarna Anton Hjelte, G. Nylander, Augusta Hedberg, Jenny Hedberg, Amalia Frank.

År 1895 träffa vi på åter nya namn: August Johnson, Göran Bergström, Agda Anderson. Vi hafva A. O. Classell att tacka att vi kunnat bevara ofvanstående.

Körmedlemmarna jubelåret 1907 äro: Sopranon: mrs Agda Johnson, Edna Nelson, Sigrid Mellin, Alma Hjelte, Hulda Long; alton: Louise Frank, Ester Helin; tenorer: Carl Carlén; basar: August Johnson, F. A. Hjelte, Carl Andreen, John Hanson, Andrew Peterson. Prof. A. O. Eckman är ledare.

Hjälpföreningen

började sin verksamhet för flera år sedan. Den sammanträdde hvarje sista fredagskväll i månaden. Till en början togo församlingens alla medlemmar del i den, men under de senare åren var den öfverlämnad helt och hållet at ungdomsföreningen, men på stämman 1906, för att göra insamlingsar-

betet till hjälp för fattiga mera allmänt, beslöts att hvarje församlingsförening samt kyrkorådet (som ända enligt konstitutionen är församlingens fattigvård) skulle utgöra hjälpföreningen.

Ebenezers fattighjälpförening har nu kommit i gång med sin verksamhet, såsom församlingen på sin årsstämma 1906 bestämde. Onsdagen den 6 mars hade föreningen under dess nya form sitt första möte, hvilket började med bön af pastorn. Fattighjälpföreningen består nu af *kyrkorådet* och två valda delegater ifrån hvarje af församlingens föreningar, nämligen diakonerna Carl Ahlgren, Carl Rosén, Frank Hjelte, August Johnson, Andrew Peterson och Göran Bergstrom samt pastorn, och delegaterna mrs J. S. Mellin och mrs Emanuel Anderson från kvinnoföreningen, Ed. Telleen och Frank Renstrom från ungdomsföreningen, Carl Andreen och Thelena Anderson från Luther-förbundet, Carl Sandell och mrs Nellie Helin från sjukföreningen, J. P. Sandberg och Ida Palm från söndagsskolan, Hulda Long och Selma Herlin från Ebenezers sångkör. Ebenezers fattighjälpstyrelse utgöres således af 19 personer. Alla som äro förbundna med församlingen och dess föreningar äro nu representerade, och räknar man alla med söndagsskolbarnen, är det omkring 600 personer.

Val af ämbetsmän för året utföll sålunda:

Carl Ahlgren, ordförande;
Carl Rosén, vice ordförande;
J. P. Sandberg, sekreterare;
Thelena Anderson, finanssekreterare;
Philip Andreen, kassör.

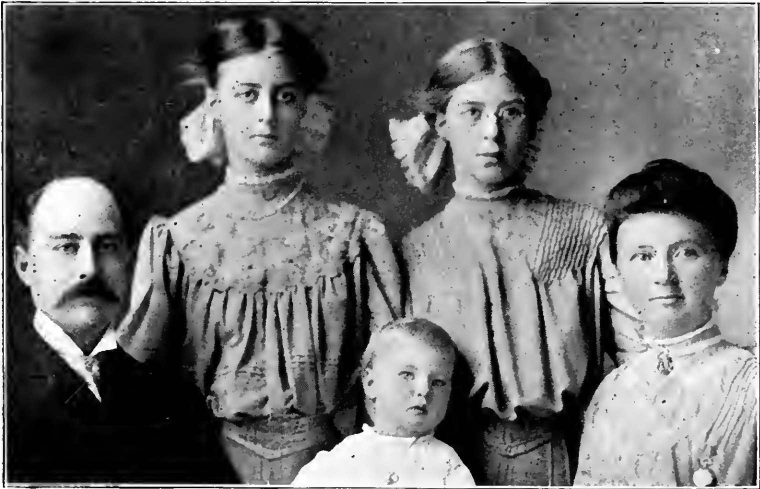
Kommittéen att besöka sjuka är: kyrkorådet, J. P. Sandberg och mrs Nellie Helin. Denna förening kommer nu att hafva hand om kaffefesten, som hålles efter ungdomsmötet den sista fredagskvällen i månaden. Alla församlingsmedlemmar och föreningsmedlemmar, då görligt är, deltaga i dessa kaffefester och bidraga hvarje månad med en slant till hjälp för sjuka och behöfvande.

Om sjukföreningen.

I oktober 1906 skrefs i *Vår Kyrka* följande:

Skall Ebenezer-församlingen få en sjuk- och begrafningshjälpförening? Församlingens kyrkostyrelse har talat öfver saken och är för att en sjukförening stiftas för församlingens medlemmar, män och kvinnor, yngre och äldre. Särskildt i våra stadförsamlingar har det länge varit ett kändt behof. Våra församlingar i de stora städerna i öster hafva nu alla stiftat sjukhjälpsföreningar. Vi namngifva blott sådana församlingar som Gustaf Adolfs i New York, Bethlehem i Brooklyn, Gustaf Adolf i Pittsburg, Immanuel i Chicago. Pastor Andreen stiftade under sin tjänstetid i Pittsburg en sådan församlingssjukhjälpsförening, hvilken nu är denna församling till stor välsignelse och styrka. Det är hvarje kristen församlings kärleksplikt att söka taga vara på och hjälpa sina sjuka. Vi lefva uti

hjälpföreningarnas ålder. Där finnes knappast en arbetare, utan att han tillhör någon slags skydds- eller hjälpförening. I kampen för vår tillvaro som församling blir det en stor hjälp att sammanbinda oss, om vi kunna vidmakthålla en sjuk- och begrafningskassa för att understödja föreningens medlemmar vid påkommande sjukdom, samt att vid dödsfall bereda den aflidne en anständig och hederlig begrafning. Naturligtvis, endast medlemmar af vår församling (säg i ålder från 16 till 60 år) kunna vinna inträde i föreningen. Föreningen blefve till stor hjälp för de kvinnliga medlemmarna.

LUDVIG OLSON OCH FAMILJ.
(Mr Olson är sekr. för Ebenezers sjukförening.)

Om föreningen kunde komma till stånd nu i höst och vara "in good working order" vid nyåret, så har församlingen tagit ett steg, som i vår tid skall bidraga till församlingens styrka. Alla som önska ingå i en sådan förening böra lämna sina namn till pastor Andreen. Glädjande vore det, om hvarje församlingsmedlem, som kan ingå i föreningen, inginge ifrån början som "charter member." Församlingen skall så enligt stadgarna styra och leda denna förening, att den blir till medlemmarnas nytta, samt att den icke på något sätt skall störa eller såra ditt kristliga sinne.

FÖRENINGENS STIFTELSE.

Hela kyrkostyrelsen uttalade sig fördelaktigt om idén och följden blef att ett möte af hela församlingen kallades den 14 november 1906. Ett konstitutions-utskott tillsattes. Konstitutionskommittéen var: pastorn. Vid detta möte antecknade sig 100 personer och förklarade sig villiga ingå som medlemmar. Ett andra möte hölls den 5 december, då antalet steg till 140 tecknade namn. Denna konstitution antogs. Äfven beslöts det

att börja med inbetalningarna den 1 januari 1907. Den 6 januari hölls andra mötet, och nu möter sjukföreningen regelbundet den sista onsdagskvällen i månaden i kyrkosalen, 15:de och Dolores gatorna.

På församlingens årsstämma den 2 januari 1907 uttalades enhälligt, att församlingen gläder sig öfver stiftandet af sjukföreningen och gifver den sitt erkännande.

Endast medlemmar i församlingen kunna tillhöra föreningen.

Sjukföreningen är nu i full verksamhet. Ämbetsmännen äro: L. F. Sanden, ordförande; Edw. Franklin, vice ordförande; Ludvig Olson, protokollsekreterare; August Johnson, finanssekreterare, och Ed. Telleen, kassör. Undersökningskommittéen består af mrs Edw. Franklin, mrs Emma Peterson, C. A. Telleen och J. N. Anderson; pastorn är ex-officio medlem i styrelsen. Sjukkommittéen består af mrs J. S. Mellin, mrs Pella Johanson, Nellie Blade, G .Erikson, Edw. Tengborg och Carl Sandell. Föreningen börjar sin verksamhet med 142 anmälda medlemmar, och endast församlingsmedlemmar kunna vinna inträde i den. Den som därför önskar ingå i föreningen, anmäler sig först till medlemskap i församlingen. Finanssekreteraren August Johnson har ett utmärkt och enkelt bokföringssystem för införandet af inbetalda medlemsafgifter.

Inga utbetalningar börja förr än den 1 juli, det vill säga, förr än medlem tillhört i 6 månader. Undersökningskommittéen och sjukkommittéen, som valdes vid nyåret, få sin första termin till tjänstgöring från den 1 juli till den 1 oktober, ty under de första sex månaderna (jan. 1—juli 1) hade de intet att utföra, utom om någon begärde inträde i föreningen. I så fall var undersökningskommittéen verksam.

Alla församlingens medlemmar böra ingå i föreningen. Alla borde understödja detta företag. Ingen borde draga sig undan. Utdrag ur konstitutionen:

"Denna förening skall hafva trenne afdelningar, nämligen A, B och C."

"Dock får ingen medlem tillhöra mer än *en* afdelning på en gång."

"Inträdesafgiften för tillhörande afdelningen A skall vara $3.00, för B $2.00 och C $1.00."

"Hvarje medlem, tillhörande afedlningen A, skall betala $1.00, afdelningen B 50 cents och afdelningen C 25 cents i månaden."

"Då en medlem genom sjukdom blifvit alldeles urståndsatt att sina göromål uträtta, så skal han (eller hon) om han (eller hon) tillhör afdelningen A erhålla $12.00 i veckan, och om han (eller hon) tillhör afdelningen B erhålla $6.00 i veckan, och om han (eller hon) tillhör afdelningen C erhålla $3.00 i veckan för de första 13 veckorna. Om sjukdomen fortfar, erhaller medlem i afdelningen A $6.00 i veckan, medlem i afdelningen B $3.00 i veckan och i C $1.50 i veckan för de följande 13 veckorna.

Hvardagsskolan.

Den första läraren i församlingens hvardagsskola var pastor J. Telleen. År 1886 och en del af år 1887 höll han en viss tid om året svensk skola,

fritt för alla svenska barn, om lördagarna emellan 10 till 12 f. m. Skolan var aldrig synnerligen väl besökt, men början till svensk skola för bevarandet af det svenska språket var dock gjord.

I ingen stad i Amerika, där många svenskar äro bosatta, glömmes svenskan så lätt som här i västerns drottningsstad, helt enkelt därför, att vår stad är så långt aflägset från de stora svenska centra i mellanstaterna.

* * *

Den första kallade svenske lärare var stud. Oscar Benzon, A. B. Han höll nämligen 2 månaders svensk skola sommaren 1892.

CARL E. ANDREEN.

Skollärare sommaren 1905. Kassör för "Luther League, 1907.

Dr Esbjörn skrifver i *Beständig* i maj 1892:

"Skola våra svenska barn få lära sig att vörda och bevara det språk, hvarpå vi själfva lärde att på vår moders knä jollra vårt "Fader vår"; skall våra fäders väckande och lifvande minne behållas friskt i våra barns bröst; skola vi såsom en egen beståndsdel i det amerikanska folket sättas i stånd att utöfva ett välgörande inflytande i detta land; — då måste vi hafva skolor, där vårt modersmål ej är tyst eller t. o. m. hånas. Men — hvad mer är — skola våra barn uppfostras för Guds himmelska rike; skola de inhämta någon redig, klar och sansad kunskap i salighetens lära; skall Kristi kyrka bevara sig själf; — då måste vi af ännu högre anledning hafva kristna församlingsskolor. Många tänkande föräldrar hafva också ofta önskat, att en dylik skola funnes här i staden.

En kristlig barnskola kommer ock att öppnas i vår kyrka måndagen

den 6 juni och fortsätta tre månader. Både svenska och engelska komma att användas såsom undervisningsspråk. Utom kristendom och modersmålet skola vanliga skolämnen läsas. För att göra skolan möjlig måste en liten afgift begäras af dem, som kunna erlägga sådan. Säkerligen skola många svenska familjer begagna sig af den förmån, vår församling härmed erbjuder.

Vår skollärare, stud. O. M. Benzon, har under de senare veckorna aflagt besök här och där för att göra detta företag bekant. Icke mindre än 50 barn äro redan anmälda att deltaga i undervisningen, nämligen: Antonietta och Carl Abrahamsson; Agda, Alice, Ella och Jenny Andersson; Ellis och Walter Anderson; Carl Bohman; Edward, Hulda och Selma Borggren; Bell och Nell Busch; Hjalmar och Walter Carlson; Lovisa Frank; Emma, Eva och Hilda Hedberg; Alex. Johanson; Anders, August, Fredrik och May Johnson; Oskar och Hilda Korsberg; Adolf, Albert, Anna och Georg Lind; Vilhelm och Viktor Lindberg; Härdis och Ragnar Ljungman; Amy Peterson; Fritz, Gustaf och Tekla Renström; Carl Smith; Paul och Hulda Strandberg; Georg, Signe, Roy och Ruben Swensson; Dagmar och Ernst Wallin; Anny och Teodor Östlund. Vår skola är således redan viss om framgång."

* * *

Följande tvenne poem, författade af skollärare Oscar Benzon, trycktes i *Beständig* sommaren 1892:

KONFIRMANDEN.

Sabbatsfridens ängel breder
vingen öfver Herrens brud,
som i stilla andakt beder
inför alla världars Gud.

Strålar ej ur hennes öga
fram en himmelsk glans i dag?
Speglar sig ej mild den höga
kärleken i hennes drag?

Måtte ej den kärlek släckas,
som nu tändts på hjärtats härd!
Måtte ej din oskuld fläckas
i den onda, onda värld!

Gode änglars vakt dig lede
oskadd genom lifvets snår!
Ordets amulet dig frede —
blott i den ditt hopp består.

Och om stegen börja vackla,
tag din tillflykt till Guds hus:
återtänd där trones fackla,
som i mörker sprider ljus!

Emot dunkla lefnadsöden
kastas du som vågens svall;
men *var trofast intill döden,*
och du kronan vinna skall.

OSKAR."

FRIDEN.

"Hur arm är all den fröjd, som världen skänker,
hur tom och ytlig, ack, hur falsk, bedräglig.
Visst fager till en början, liksom blomstret,
hon snart försvissnar, bleknar bort och dör.
Hur kan i henne själen hugnad finna! —
Nej, ofvan jorden och dess snabba fröjder,
dess låga sinnlighet, dess lustars njutning,
min ande anar uti fjärran rymder
en frid, som utaf jordens växlingar
ej störes, sällhet, ren, oblandad,
med hvilken jordens ingen släktskap äger. —

Ack, där skall åter ljuda
i harmoni mitt hjärtas brustna strängar
och jag, för evigt lyckliggjord, förklarad,
få ostörd njuta af den kärlek sann,
som ofta här i sorgens dystra natt,
i ångerns tårbegjutna däld mig nalkats,
och med sin stämma blid mig bådat: frid.

OSCAR."

* * *

Under sommaren 1895 höll *fru Sabina Hanson* svensk hvardagsskola, och hon säger att omkring 30 barn voro inskrifna i skolan.

* * *

Nästa sommarskola hölls 1901 af teol. stud. *J. A. Benander, A. B.*

I *Hemat* skrifver skollärare Benander i juni 1901:

"Den 10 juni började sommarskola i Ebenezer-församlingens i San Francisco kyrkas undervåning, 1231 Mission street. Alla föräldrar, som ömma för sina barns goda och kristliga uppfostran, böra taga tillfället i akt och sända sina barn dit. Terminen blir nog mycket kort i år, och därför vore det väl, om barnen komme mangrant vid skolans början.

HVARDAGSSKOLAN SOMMAREN 1905. CARL E. ANDREEN, LÄRARE.

Många hinder ligga utan tvifvel i vägen både för föräldrarna och barnen, i all synnerhet som vi icke mer än en gång förut haft svensk skola i församlingen; men dessa hinder kunna nog rödjas ur vägen.

Föräldrar klaga ofta öfver, att deras barn icke förstå svenskan eller taga det intresse i den kyrkliga verksamheten, som de borde göra. Hvad är månne orsaken? I de flesta fall är orsaken den, att barnen icke förstå språket eller hafva fått den kristendomsundervisning, som de behöfva. Huru kan man vara intresserad i eller värdera och älska en sak, som man icke förstår eller blifvit undervisad om?

Vi behöfva icke, nej, vi hafva hvarken råd eller rättighet att förglömma vårt sköna, svenska språk. Och kunna icke barnen lika väl lära sig engelskan? Jo, visserligen!

Det är ett bevisadt faktum, att de barn, som kunna mer än ett språk, göra, såsom en regel, större framsteg i statens skolor, än de, som kunna endast ett. Ofta kunna äfven förtroendeposter lättare erhållas i det borgerliga lifvet, om man är hemmastadd i mer än ett språk.

Våra publika skolor äro goda, och vi inse väl nödvändigheten af, att barnen blifva väl hemmastadda i de ämnen, som där förekomma. Men erhålla barnen någon kristendomsundervisning där? Under närvarande omständigheter kan det ju icke vara annorlunda; men därmed är icke allt väl beställdt. Om människan skall uppnå si sköna och höga kallelse, så måste hon fostras för familjen, staten och kyrkan; därest detta ej sker blir uppfostran ensidig och lifvet förfeladt. Människan har icke blott en kropp, utan ock en själ; hon lefver icke endast för tiden, utan äfven för evigheten; därför böra alla hennes både kropps- och själsförmögenheter utvecklas, så att hon må uppnå sin höga bestämmelse.

Här i San Francisco hafva vi det ypperligaste klimat vi kunna önska oss för sommarskola. Man behöfver hvarken frukta för störtregn eller solstyng, hvilket ofta är fallet i en del af de östra staterna.

Må vår sommarskola blifva lyckad och bringa mycken välsignelse!

J. A. Benander, lärare."

Stud. Benander arbetade härute i församlingarna: sex veckor i San Francisco, två månader i Oakland och en månad i Eureka, och återvände i november till Augustana College.

* * *

Nästa sommarskola hölls af Carl Andreen, A. B., sommaren 1905. I *Vår Kyrka* skrifves därom:

"*Svenska skolan.* Ifrån den 10 juli till den 6 augusti, fyra veckors tid, hölls småbarnsskola, där undervisningen meddelades i svenska språket af Carl Andreen. Söndagskvällen den 6 augusti gåfvo barnen ett afslutningsprogram, som bestod af deklamationer, små tal och skolsånger.

Programmet var genomgående svenskt.

De små hade inlärt sina stycken väl och visade goda prof på att de lärt sig både tala och läsa svenskan. Trettiofyra barn hafva varit inskrifna i skolan, som varit fri. Sitt underhåll fick skolan mest genom gåfvor. Svensk-Amerikanska Patriotiska förbundet visade sitt intresse i och omtanke om svenska språket genom att skänka $50. Förbundets förre ordförande, dr Fredrik Westerberg, och dess närvarande tjänstemän, redaktör Alex. Olsson, ordförande, herr A. Dyberg, vice ordförande, och alla inom

förbundet tackas på det hjärtligaste för gåfvan. Pastor Andreen skänkte $15, och en kollekt upptogs inom församlingen afslutningskvällen, som belöpte sig till $13. Diakon Ahlgren skänkte $1. Gåfvor i böcker utdelades till alla barnen. Totalutgifterna för skolan voro $76.48. Sista skoldagen, den 4 augusti, serverade fruarna Andreen och Berkenkopf *glass* till barnen. Barnens namn i alfabetisk ordning äro, som följer: Cawa Anderson, Ruby Anderson, Leone Andreen, Dwight Andreen, Ruby Beck, Agnes Berkenkopf, Stella Floodberg, Ester Gustafson, Ester Helin, Irene Hill, Sigrid Håkanson, Josie Håkanson, Agnes Inberg, Klara Inberg, Florence Inberg, Jennie Johnson, Ruth Johnson, Elvira Johnson, Olga Johnson, Vilma Johnson, Edith Larson, Edna Larson, Otto Larson, Ellen Lindfors, Sigrid Melin, Ture Melin, Martin Nelson, Agnes Nelson, Eva Nelson, Minnie Nylander, Gertie Person, Silvia Peterson, Agnes Schumacher och Thelma Vance. Omkring hälften af denna barnskara har aldrig förut gått i någon svensk söndags- eller hvardagsskola, men de lofvade att låta inskrifva sig i vår söndagsskola, där undervisning i kristendom meddelas på både engelska och svenska. Alla voro mycket nöjda med barnfesten. Barnen öfverlämnade som tacksamhetsgåfva $15.50 till läraren, som, mycket rörd, i några ord uttryckte sin tacksamhet hjärtligt och varmt. Skolkommittéen tackar Carl Andreen för godt och troget arbete."

Sommaren 1906 hade ock anordningar gjorts för hållandet af svensk skola. Carl Andreen hade lofvat att hålla skola, men på grund af jordbäfningen, branden och förödelsen i San Francisco blef det omöjligt att samla barnen.

Och detta jubelår hålles skolan. af Margaret Troili.

MARGARET TROILI.
(Skollärarinna sommaren 1907.)

Kallade pastorer.

I. Af synodens missionsstyrelse.

1) 1874. Pastor Jonas Auslund (jakande).
2) 1874. Pastor A. G. Setterdahl (nekande).
3) 1875. Pastor Carl P. Rydholm (jakande).
4) 1879. Teol. stud. L. G. Abrahamson (nekande).
5) 1882. Pastor S. P. A. Lindahl (nekande).
6) 1882. Pastor Johannes Telleen (jakande.)
7) 1882. Teol. stud. C. A. Beckman (nekande).
8) 1883. Pastor Johannes Telleen (jakande).

II. Af Ebenezer-församlingen.

9) 1883. Den 15 maj: Pastor P. J. Källstrom (nekande).
Enhälligt: antal röster icke angifna.
10) 1884. Den 8 jan.: Pastor J. Telleen (jakande).
Enhälligt; antal röster icke angifna.
11) 1890. Den 1 mars: Pastor C .M. Esbjörn, Ph. D. (jakande).
36 röster för och 2 emot.
12) 1894. Den 30 aug.: Pastor P. A. Edquist (nekande).
20 röster för och 2 emot.
13) 1894. Den 13 dec.: Pastor Edw. Nelander (jakande).
21 röster, enhälligt.
14) 1897. Den 16 juli: Pastor P. A. Mattson (nekande).
32 för och 3 emot. Men var här och betjänade församlingen från maj till dec. 1897.
15) 1897. Den 12 aug.: Pastor L. A. Johnston (nekande).
38 röster, enhälligt.
16) 1897. Den 23 sept.: Pastor J. Telleen (nekande).
33 för och 3 emot.
17) 1897. Den 2 dec.: Teol. stud. C. A. Tollin (nekande).
Med 32 röster, enhälligt.
18) 1898. Pastor C. J. E. Haterius (jakande).
19) 1904. Den 22 nov.: Pastor Philip Andreen (jakande).
Med alla röster utom *en*: kallelsen gjordes sedermera enhällig.

Ordinarie pastorer.

1. Johannes Telleen, D. D., föddes den 4 augusti 1846 i Knäred, Halland. Prästvigdes den 29 september 1872 i Galesburg, Ill. Han ankom till Amerika 1853 vid 7 års ålder.

2. Constantin Magnus Esbjörn, Ph. D., föddes i Princeton, Ill., den 14 februari 1858. Vid sex års ålder flyttade han med föräldrarna till Sverige, och återvände hit vid 15 års ålder. Prästvigdes den 24 juni 1888 i Galesburg, Ill.

3. Edward Nelander, Ph. D., föddes den 16 september 1855 i Knoxville, Ill. Prästvigdes i Rock Island, Ill., den 16 juni 1889.

4. Carl J. E. Haterius föddes i Drengsered, Halland, den 10 juni 1852, ankom till Amerika 1867 och prästvigdes den 20 juni 1808 i Des Moines, Ia.

5. Philip Andreen, A. M., B. D., föddes i Swedona, Ill., den 20 augusti 1867. Prästvigdes den 17 juni 1900 i Burlington, Ia

* * *

Af Ebenezers pastorer under de första 25 åren äro således tre födda i Amerika och två i Sverige. Det tillhör oss icke att i denna bok söka karaktärisera dessa män, som ledt arbetet för vår synod här i västerns drottningsstad, men så mycket kan sägas — vi tala nu blott om de fyra första — att de äro bland synodens ledande predikanter.

Telleen är en varmhjärtad predikant och i sitt sätt som talare helt och hållet amerikansk. I sina yngre år spelade han mycket på känslorna, tåren var aldrig långt borta. Han var mycket blödig i sitt tal och grät ofta. Han äger stort kontroll öfver så väl engelska som svenska språket. Vi våga säga, att engelskan föll sig för honom mera naturlig än svenskan. Han har i svenskan aldrig kunnat mästra ske-ljudet, utan uttalar det som tje-ljudet. Telleen har varit missionspastor. I sina yngre år utförde han ett storartadt grundläggningsarbete. Andra hade gått före honom, han följde, och genom sin ihållighet lyckades han, där andra icke lyckats. Hvarje pastor har något som han särskildt vurmar för. Telleen har ömmat mycket för vår yttre mission, och i tio års tid reste han oupphörligen i denna missions tjänst. Telleen fick här för sig att hålla föreläsningar om söndagskvällarna en tid, men hans ämnen, såsom till exempel "De bästa kokerskorna", "Frieri och giftermål" m. fl., väckte motstånd hos folket. Telleen skref sina predikoutkast utförligt punkt för punkt, men läste aldrig sina predikningar.

Esbjörn var i mångt och mycket en motsats till Telleen. Han hade mottagit sin ungdomsfostran i Sverige under sin fader, och då han vid 15 års ålder kom till Amerika igen, hade han nästan glömt att han var född amerikan. Doktor O. Olsson kallar honom också "*den* svenskaste svensk i Amerika". Då han kom till San Francisco 1890, vid 32 års ålder, hade han varit lärare ifrån den dag då han tog sin maturitetsexamen. Katedern var hans fäste. Som predikant påminner han icke litet om en svensk statskyrkopräst. Sina originala formfulländade och djuptänkta predikningar, klädda i det mest fulländade poetiska språk, föredrog han merendels

från manuskriptet, men med en viss frihet. Det fordrar å åhörarnas sida större ansträngning att lyssna till och söka bevara en uppläst predikan än det gör att lyssna till en extemporerad sådan. En och annan syntes icke kunna fatta dr Esbjörns predikningar, ehuru alla de mera tänkande af åhörarna på det högsta uppskattade och värderade dem.

Esbjörns vurm har varit konstitutionen. California-konferensen har honom i första rummet att tacka för sin präktiga konstitution. Att konferensordföranden skall vara självskrifven medlem af synodalrådet, är Esbjörns tanke, — en tanke, som ock nu är förverkligad i hela synoden. Det tar många män, af olika naturlynnen, att göra en värld, och så hafva både Esbjörn och Telleen fyllt sin respektiva mission i Ebenezer-församlingen till församlingens väl. Äfven Esbjörn, liksom Telleen, försökte sig på föreläsningar — etiska och litterära — en tid, men folket nöjde sig icke riktigt med det. Då vi äro döda, komma Esbjörns predikningar att läsas af kommande släkten. Såsom högmässopredikant och med en förmåga att sätta sina åhörare i en högstämd högtidlig stämning är Esbjörn oöfverträffad.

Nelander är en vältalare i ren amerikansk stil, hans örn flyger högt, och utan att svikta reser den sig högre och högre till dess den når sin ämnade klimax. Det är möjligt, att förr där låg något i hans predikan som gick öfver folket i stället för till folket. Han tilltalade mera förståndet, skönhetssinnet och fantasien hos åhörarna än viljan eller känslan.

Nelander, liksom Telleen, rör sig något ledigare på engelskan än på svenskan, ehuru där icke är stor skillnad i hans makt öfver dessa våra tvenne språk.

Den predikant, som mest tilltalat viljan hos sina åhörare, är Haterius. Han äger en stark, klingande stämma som få. Klart, redigt och bestämdt talar han, utan utkast eller koncept, utom i särskilda fall. Han bär hela sin predikan i minnet. Han höjer och sänker rösten allt efter behag och talar än högt och kraftigt, än ömt och känsligt. Ingen somnar gärna, när han predikar, och icke blott en naturlig sömnaktighet flyr, utan på ett särskildt sätt har han förmågan att genom ordet väcka samveten. Haterius kommer i predikstolen ganska nära Augustana-idealet, såsom det af våra fäder befästes, af hvad en predikant bör vara. Hans ordförråd är ganska rikt, hans logiska förmåga rör sig i säregna banor. Fritt och ledigt och utan ansträngning för han sig i predikstolen.

* * *

Låt det vara sagdt i detta Jubelalbum till kommande släkten, att Ebenezer-församlingen med tacksamhet till Gud ser tillbaka på sina förra pastorers arbete och gifver dem alla det erkännande, att de förkunnat ett rent och klart Guds ord till väckelse och till tröst. Hvar och en har arbetat med de pund, han fått, till församlingens inre tillväxt och befästande och till själars frälsning uppå vår allra heligaste tro. Hos en väckt syndare måste det blifva en viljeafgörelse, som omvänder hos människan förståndet, känslan och viljan. Denna omvändelse verkas icke af predikanten, utan af den Helige Ande genom *ordet*. Till detta mål hafva de alla sökt verka.

Pastor C. T. Sandström

har verkat i omkring två år som församlingens sollicitör, från den 1 april 1904 till den 1 maj 1906. I *Vår Kyrka* skrefs i maj 1906:

"Ebenezer-församlingen skall aldrig glömma den ärevördige hedersmannen. I sanning gjorde han sitt till att rädda vår kyrkoegendom. Den

PASTOR C. T. SANDSTRÖM.

summa af $7,804.74, som han i kontant insamlade under de två åren han var här, samlad ifrån stadens rika gubbar, gjorde en god insats. För ett år sedan höll Sandström nycklarna till situationen, och i dag äro vi räddade undan all fara, med den hjälp som vi ännu kunna räkna uppå ifrån synodens ömmande och hjälpsamma församlingar; ty under flera år kan nu intet "*tiggnings*"-arbete förekomma. Alla de rika tänka nu på att uppbygga staden, de mindre bemedlade att få igen sina hem, och den, som förlorat allt, att lägga upp en liten sparpenning, men — vi säga det återigen —

men litet kan hvar och en som vill åsidosätta för församlingen, medlemsafgiften och litet till när så behöfs.

Den 25 april inlämnade han till byggnadskommittéen sin afskedsansökan som församlingens sollicitör. Genom beslut ombads pastor Sandström predika den 29 april. Den 1 maj afreste han till Fresno, där han kommer att vistas en tid hos sin svåger och svägerska, pastor och fru Nordström.

FRU PASTORSKAN C. T. SANDSTRÖM.

Efter den hemska jordbäfningen och den därpå följande branden, förfärlig att omtala, är det naturligtvis omöjligt att samla medel till kyrkoskuldens afbetalande här i San Francisco, och pastor Sandström ansåg sig därför bäst kunna tjäna vårt samfund genom att antaga en af de till honom nyligen ställda kallelserna: en till Bethesda Hospital, St Paul, Minn., en till Angelika-församlingen i Los Angeles, Cal., och en till Gloria Dei-församlingen i Providence, R. I. Ebenezer-församlingen tackar ur djupet af sitt hjärta pastor S. för hans arbete. I nästa nummer af tidningen, juninumret, skola vi afgifva fullständig rapport öfver allt, som pastor S. subskriberat och insamlat till vårt kära, men nu hårdt bepröfvade Ebenezer."

Diakoner valda.

1882. K. E. Billing (3), P. Hultberg (2), J. A. Hammerlind (1).
1883. J. A. Hammerlind (3), J. T Jacobson (2), A. Anderson (1), N. Gillberg (3).
1884. Simon Larson (3), Chas. Bystrom (3).
1885. J. A. Levine (3), S. M. Johnson (3).
1886. Carl Ahlgren (3), L. J. Wallin (3).
1887. Simon Larson (3), Chas. Bystrom (3). Att fylla vakans: A. Molthe (1), E. Tengborg (1), P. Hultberg (1).
1888. W. Anderson (3), E. Tengberg (3), Emanuel Anderson (1).
1889. John L. Wallin (3), Carl A. Rosén (3).
1890. O. Hendrickson (3), F. G. Strandberg (3), Carl Ahlgren (1).
1891. F. A. Hjelte (3), A. V. Lind (3)
1892. C. Rosén (3), C. Yngve (3), (C. Ahlgren (3), resignerade).
1893. E. E. Nylander (3), H. A. Hendrikson (3)

DIAKON GÖRAN BERGSTRÖM OCH FAMILJ.

1894. Carl Ahlgren (3), J. P. Sandberg (3).
1895. H. Henrikson (3), F. A. Hjelte (3).
1896. Göran Bergstrom (3), Carl Rosén (3).
1897. Carl Ahlgren (3), Edw. Tengborg (3).
1898. F. A. Hjelte (3), Andrew Peterson (3).
1899. Göran Bergstrom (3), Carl Rosen (3).
1900. Carl Ahlgren (3), Andrew Peterson (3).
1901. August Johnson (3), F. A. Hjelte (3).
1902. Carl Rosen (3), Göran Bergstrom (3).
1903. Carl Ahlgren (3), Andrew Peterson (3).
1904. August Johnson (3), F. A. Hjelte (3), F. G. Strandberg (3).
1905. C. A. Rosen (3), Göran Bergstrom (3).
1906. Carl Ahlgren (3), Andrew Peterson (3).
1907. August Johnson (3), F. A. Hjelte (3).

Kyrkorådets sekreterare.

1886. John L. Wallin.
1887. Alfr. Mohlte.
1888. Alfred Mohlte,
J. L. Wallin, p. t.
1889. John L. Wallin.
1890. Carl A. Rosen.
1891. F. G. Strandberg.
1892. F. A. Hjelte.
1893. F. A. Hjelte.
1894. Knut Ljungman,
Carl Ahlgren, p. t.
1895. Knut Ljungman,
J. P. Sandberg, p. t.
1896. J. P. Sandberg.
1897. Carl Ahlgren.
1898. F. A. Hjelte,
Göran Bergstrom, p. t.,
August Johnson, p. t.
1899. August Johnson.
1900. August Johnson.
1901. Göran Bergstrom.
1902. Andrew Peterson.
1903. Göran Bergstrom.
1904. Carl Rosen.
1905. Carl Rosen.
1906. Carl Rosen.
1907. Carl Rosen.

Trustees valda (år).

1882. K. E. Billing (3), J. J. Hulteen (2), Bengt Peterson (1).
1883. P. O. Peterson (3), Erik Johnson (2), C. Hultberg (1), H. J. Norden (1), J. Hägglund, sr.
1884. Emanuel Anderson (3), A. J. Schold (3).
1885. J. A. Levine (3), J. A. Hammarlind (3).
1886. Carl Carlén (3), Otto Sohl (3), Wm. Anderson (1).
1887. Emanuel Anderson (3), A. J. Schold (3), emedan J. A. Levine och J. A. Hammarlind flyttat, valdes äfven A. Hedberg (3), W. Larson (1), R. Armstrong (1).
1888. Carl Ahlgren (3), Jonathan Anderson (3).
1889. Gust. Swanstrom (3), Frithjof Sohl (3).

1890. Adolf Hedberg (3), Adam Swan (3), Emanuel Anderson (2), Edw. Franklin (1).
1891. C. Ahlgren (3), E. Franklin (3).
1892. Emanuel Anderson (3), C. V. Nelson (3).
1893. F. Malmquist (3), C. Carlén (3), L. Hammar (1), O. A. Classell (1).
1894. O. A. Classell (3), F. G. Strandberg (3).
1895. K. Yngve (3), K. Ljungman (3).
1896. August Johnson (3), J. Sigrid Mellin (3).
1897. F. G. Strandberg (3), C. V. Nelson (3), Carl Carlén (1), (efter K. Ljungman).

KYRKOVÄRD J. AUGUST SANDELL OCH FAMILJ.

1898. G. A. Nylander (3), Johannes Nelson (1), J. S. Mellin (3), N. Gustafson (3).
1899. J. August Sandell (3), Aexl Strandberg (1), Carl Carlén (2).
1900. Fritz Palm (3), C. V. Nelson (3).
1901. G. A. Nylander (3), L. F. Sandin (3).
1902. J. August Sandell (3), J. S Mellin (3).
1903. C. A. Telleen (3), Fritz Palm (3).
1904. L. F. Sanden (3), G. A. Nylander (3).
1905. Chas. J. Lander (3), J. August Sandell (3), Edw. Franklin (2).
1906. Fritz Palm (3), F. G. Strandberg (3).
1907. Edw. Franklin (3), F. O. Renstrom (3).

Kassörer.

1882. Pastor J. Telleen.
1883. J. Nordgren (vald), pastor J. Telleen.
1884. Pastor J. Telleen.
1885. J. A. Levine.
1886. Carl Ahlgren.
1887 Carl Ahlgren.
1888. Carl Ahlgren, Frithjof Sohl, finanssekr.
1889. Carl P. Ahlgren, Frithjof Sohl, finanssekr.
1890. Carl P. Ahlgren.
1891. Carl P. Ahlgren.
1892. Carl Ahlgren.
1893. O. A. Classell.
1894. O. A. Classell.
1895. O. A. Classell.
1896. August Johnson.
1897. August Johnson, Carl Yngve.
1898. Johannes Nelson.
1899. Nels Gustafson.
1900. Nels Gustafson.
1901. Nels Gustafson.
1902. Fritz Palm.
1903. Fritz Palm.
1904. Fritz Palm.
1905. Fritz Palm.
1906. Fritz Palm.
1907. Charles J. Lander.

Församlingssekreterare.

1882. Josef Bondson.
1883. P. O. Peterson.
1884. A. J. Schold.
1885. A. J. Schold (vald p. t.)
1886. Chas. A. Simmer, Alfred Mohlte, p. t., J. L. Wallin, p. t.
1887. John L. Wallin, Alfred Mohlte, p. t.
1888. John L. Wallin, Alfred Mohlte, p. t.
1889. Alfred Mohlte.
1890. C. V. Nelson.
1891. O. A. Classell.
1892. O. A. Classell.
1893. O. A. Classell.
1894. O. A. Classell.
1895. O. A. Classell.
1896. August Johnson.
1897. August Johnson, C. V. Nelson, p. t.
1898. Carl Yngve.
1899. August Johnson.
1900. John L. Wallin.
1901. John L. Wallin.
1902. August Johnson.
1903. Chas. J. Godin.
1904. Edward Telleen.
1905. Charles J. Godin, Edward Telleen, p. t.
1906. John L. Wallin.
1907. Charles J. Lander.

Organister och körledare.

1882. Pastor J. Telleen.
1883. Gerda Hanson.
1884. A. Meyer (för tre månader), organist, mrs Telleen, Gerda Hanson, körledare, herr Liljegren.
1885. Pastor Weicksell (till musiklärare).
1885. Organist, Gerda Hanson (mrs Simmers).
1886. Gerda Hanson, Witlisch (lön $120).

1887. O. A. Classell fr. Mpls. (lön $200).
1888. O. A. Classell.
1889. O. A. Classell (lön $250).
1890. O. A. Classell (lön $250).
1891. O. A. Classell (lön $300).
1892. O. A. Classell (lön $250).
1893. O. A. Classell (lön $250).
1894. O. A. Classell (lön $250).
1895. O. A. Classell (lön $175) söndagar.
Agda Anderson (för s. s. och veckogudstjänster).
1896. O. A. Classell (lön $200).
Agda Anderson (för s. s. och veckogudstjänster) lön $50.
1897. J. V. Engquist.
Agda Anderson (för s. s. och veckogudstjänster).
1898. Agda Anderson.
1899. Olivia Haterius.
1900. Clarence Haterius.
1901. Clarence Haterius.
1902. Clarence Haterius.
1903. Clarence Haterius.
O. A. Eckman.
1904. O. A. Eckman.
1905. O. A. Eckman,
Agda Anderson, p. t.
1906. O. A. Eckman (lön $225).
1907. O. A. Eckman.

Ebenezers konferens-lekmannaombud,

som bevistat mötena, representerat församlingen och således räknas bland dem som stiftat våra lagar och upprättat våra stadgar:

År 1892 i San Francisco, K. O. Ljungman.
" 1893 i Kingsburg, O. A. Classell.
" 1894 i San Francisco, Carl Ahlgren.
" 1895 i Templeton, C. V. Nelson.
" 1896 i Los Angeles*, F. G. Strandberg.
" 1897 i San José, Aug. Johnson.
" 1898 i Oakland, C. Ahlgren.
" 1899 i Riverside, August Johnson.
" 1900 i San Francisco, E. E. Nylander.
" 1901 i Kingsburg (intet ombud).
" 1902 i Templeton (intet ombud).
" 1903 i Los Angeles, John Johnson.
" 1904 i Oakland, Carl Ahlgren.
" 1905 i San José, August Johnson.
" 1906 i San Francisco, J. August Sandell.
" 1907 i Riverside, Carl A. Telleen.

Kyrkoväktare.

1886. J. A. Levine (i dec. E. Tengborg och Mohlte).
1887. Edw. Tengborg och Alfred Mohlte.
1888. Edw. Tengborg och Alfred Mohlte.
1889. Edw. Tengborg.
1890. E. E. Nylander.

* 1896 hade Ebenezer intet prästerligt ombud vid konf. i L. A.

1891. E. E. Nylander.
1892. E. E. Nylander.
1893. E. E. Nylander.
1894. E. E. Nylander och J. A. Johanson.
1895. J. A. Johanson och G. A. Lindgren.
1896. G. A. Lindgren.
1897. G. A. Lindgren (boning i kyrkan), J. P. Sandberg.
1898. J. P. Sandberg.
1899. J. P. Sandberg.
1900. J. P. Sandberg.
1901. John L. Wallin.
1902. John L. Wallin.
1903. John L. Wallin.
1904. J. P. Sandberg.
1905. C. J. E. Haterius, jan.; Carl Rosen, febr.; C. A. Telleen, mars; Edw. Franklin, apr.; Edw. Tengborg, maj; Aug. Johnson, juni; Chas. J. Lander, juli; Göran Bergstrom, aug.; G. G. Strandberg, sept.; Carl Ahlgren, okt.; L. F. Sanden, nov.; Chas. J. Godin, dec.
1906. Edward Tengborg.
1907. Edward Tengborg.

Medlemsafgifter.

1882	$	1895	765.75
1883		1896	709.00
1884		1897	567.00
1885		1898	548.35
1886		1899	583.30
1887		1900	710.80
1888		1901	737.55
1889		1902 ?	600.00
1890	825.00	1903	491.90
1891	987.20	1904	811.25
1892	942.90	1905	1,131.70
1893	797.00	1906	1,302.90
1894	678.00		

Ushers (Platsanvisare) och kollektupptagare.

1882.
1883.
1884. J. A. Hammarlind.
1885. J. A. Hammarlind och mr Nyrell.
1886. M. B. Mattson och Å. Olson.
1887.
1888.
1889.
1890. G. Nylander, E. E. Nylander, Frans Rosén, Wm. Belfrage, J. P. Sandberg.
1891. Edw. Tengborg, G. A. Nylander, Frithjof Sohl, Frans Rosén.
1892. J. P. Nylander, L. Hammar, G. A. Nylander, Edw. Tengborg, Frans Rosén.
1893. L. F. Sandin, K. Yngve, L. Hammar, E. Tengborg, Frans Rosén.

1894. L. F. Sandin, L. Hammar, Harald Hanson, F Sohl, Anton Hjelte, K. Yngve (trustees uppbära kollekten).
1895. J. Lindquist, F. Sohl, L. F. Sandin, K. Yngve.
1896. F. Sohl, F. Malmquist, Göran Bergstrom, J. Swenson, August Johnson, L. F. Sandin.
1897. J. A. Hammerlind, Joel Swenson, F. O. Malmquist, Karl Yngve, Göran Bergstrom, L. F. Sanden.
1898.
1899. Fritz Palm, Fritz Sohl, Paul Strandberg, Nils Kinell.
1900. Fritz Palm, Ed. Abrahamson, Edgar Peterson.
1901. Fritz Palm, Ed. Abrahamson.
1902. Fritz Palm, Ed. Abrahamson.
1903. Fritz Palm, Ed. Abrahamson.
1904. Fritz Palm.
1905. Deacons.
1906. Deacons.
1907. Deacons.

Orgeln.

Vår orgel inköptes af en kommitté, vald vid årsstämman 1897, bestående af dr E. Nelander, prof. Enquist, August Johnson, K. Yngve, Edw. Tengborg, N. Gustafson. Kommittéen förstärktes under året med mrs Lotta White, Agda Anderson (nu mrs August Johnson), Charlotte Smith, mrs J. S. Mellin, mrs Troili, F. G. Strandberg, mrs Emma Peterson och L. F. Sanden. Den kostade $1,350, med $50 afdrag för den gamla orgeln och köptes af Kohler & Chase. Efter ett års arbete för afbetalning af skulden var den ändå $1,079.37. L. F. Sanden var kassör för orgelfonden. År 1899, den 1 januari, var skulden blott $225,05, och vid nyåret 1900 var orgeln betald.

Ebenezer.

AF DR S. M. HILL.

(Uppläst vid vår 20 års-fest.)

Hitintills har Herren hulpit oss,
hulpit under tjugoårig möda.
Då vi varit nära att förgås,
då oss ondskans makter hotat döda,
har han hulpit med sin högra hand,
satt en fyrbåk här vid västerstrand.

Hitintills har Herren hulpit oss,
hädanefter skall han också hjälpa.
Om ock mörkrets makter bryta loss
för att Herrens folk i afgrund stjälpa,
skall han hjälpa med sin högra hand,
skydda liten flock vid västerstrand.

Herrens fyrbåk skall ändå stå kvar
leda fram till hamnen många släkten
och med ordets stralglans lysa klar
likt en stjärna uti morgonväkten.
Han bevarar med sin fadershand
troget sina barn vid västerstrand.

EBENEZER-FÖRSAMLINGEN, PALMSÖNDAGEN 1907. (Samma dag konfirmerades 55 barn.)

Ebenezer-församlingens kyrkotidningar.

1. *Vestkusten*, så var namnet på den första tidningen. Första numret kallades dock *Ebenezer*. Vår församlings ungdomsförening och pastor J. Telleen ha grundlagt den svenska pressen på västkusten.

Tidningens storlek är 4x6 tum, innehållande 4 sidor, mindre än en mans hand. Nästa nummer förstorades till trespaltig och fyrasidig, 9x12 tum. Ungdomsföreningen utgaf blott 9 nummer af *Vestkusten*. I maj 1887 öfvertog Alrik Spencer tidningen. Å ungdomsföreningens vägnar öfverlämnar pastor Telleen *Vestkusten* till Spencer med följande ord:

"*Farväl.* Det är med smärta vi uttala följande ord. För en del af *Vestkustens* läsare är det redan bekant, att undertecknad genom det myckna och hopade arbetet blifvit något klen. Litet hvila behöfs. Jag har därför nödgats afsäga mig redaktionen, och Ebenezer-församlingens ungdomsförening har, ehuru högst ogärna, låtit tidningen gå till enskild man. Tidningen kommer fortfarande utgifvas i samma anda som hittills. Vi önska den all framgång. Blifve de gamla vännerna trofasta, och samle sig många nya.

Hr Spencer är värd edert förtroende, skänken honom det!

Fast vi säga farväl åt det barn, vi ammat, upphör ej vår kärlek. Vi följa detta barn med innerligt deltagande. Hinne det mogen ålder.

J. Telleen."

Församlingens första tidning var ungdomsföreningens egendom.

Pastor Telleen utgaf under 1887 några nummer af en tidning, som han kallade *Uppåt*, hvilken sedermera uppgick i Pacific-distriktets tidning *Herderösten*.

Kort historik öfver *Vestkusten*.

AF REDAKTÖR ALEX. OLSSON.

På uppmaning af pastor Ph. Andreen, som äfven önskar se pressen representerad i sitt "jubelalbum", har undertecknad lofvat skrifva en liten "biografi" öfver *Vestkusten*, Californias äldsta svenska tidning. Som allt det material, hvarpå en dylik uppsats skulle kunna konstrueras, förstördes genom eldsvådan den 18—20 april 1906, blir det ingen lätt sak, men här är ej heller meningen att åstadkomma en långrandig artikel, utan i korta

drag framhålla tidningens historia "från äldsta till våra dagar". Den är lik de flesta svensk-amerikanska tidningars däri, att det tog många års arbete att få den att betala sig, hvarför den allt som oftast bytte om ägare. Det har blifvit undertecknad förunnadt att framhärda till skrifvande stund — i snart 18 års tid! I början var min roll naturligtvis anspråkslös, men så var lefnadsglädjen då så mycket större och ansvaret betydligt mindre.

Vestkusten grundlades af en präst — halländing som jag själf. Det var nämligen pastor J. Telleen som 1886 började utgifva ett litet fyrasidigt blad under namnet *Ebenezer*, hvilket på den tiden skulle fylla samma mission som *Vår Kyrka* nu så förtjänstfullt upptagit. Pastorn fann dock, att mödan var större än förtjänsten, och öfverlät tidningen åt boktryckaren A. G. Spencer 1888, som omdöpte tidningen till *Vestkusten*, gjorde den till ett nyhetsblad och så småningom förstorade densamma. Murberg, Borgström, J. A. Almkvist m. fl. voro tid efter annan redaktörer. Det finnes ännu många prenumeranter i San Francisco, som hållit tidningen sedan den tid, "då den inte var större än en hand." Spencer skördade icke heller guld på företaget och organiserade 1891 ett bolag, tidningen utvidgades ånyo, och Ernst Skarstedt blef i augusti 1891 antagen som redaktör, under det Spencer skötte finanserna. Undertecknad var kassör, rapportör och "kallpratare". Tidningen var fin, men också dyr och betalde sig icke, och då aktieägarna, som väntade vinst från början, icke ville släppa till mera kapital, fingo Skarstedt och undertecknad, som hade största fordringarna, öfvertaga tidningen i jan. 1894. Vi drogo in på staten och arbetade hårdt och fingo snart debet och kredit att gå ihop. Skarstedt utvecklade under sin härvaro all sin talang och förhöjde tidningens litterära värde betydligt, men omsider tröttnade äfven han, fick "utvandringsfeber" och begaf sig till Washington, dit han nu efter många och långa resor fram och åter ånyo begifvit sig för den närmaste framtiden.

1896 i mars stodo "vi" sålunda helt allena, bäfvande för hvad som månde komma, men fast beslutna att "hänga i" — och det ha vi gjort allt sedan, d. v. s. vi ha hängt i, bäfva betalar sig icke. En liten bokhandel bedrefs vid sidan af tidningen, men inbringade föga, ty efterfrågan på svenska böcker har aldrig varit stor här ute. Tryckeriet fick dock ersätta hvad som felades, och aldrig ha vi ångrat, att vi lärde det vällofliga boktryckaryrket i vår gröna ungdom.

Men den 18 april 1906 kom och nära nog knäckte både *Vestkusten* och dess utgifvare, och då vi, under det San Francisco förgicks, en natt hvilade oss med en rökfylld himmel till tak uppe på en trottoar vid Jackson st., undrande huru allt skulle sluta, hade vi föga aning om att vi ett år senare skulle sitta välbeställda i vårt eget hem och skrifva *Vestkustens* historia. Ingen press fanns i San Francisco att trycka tidningen på, och vi måste först bege oss till Fruitvale, sedan till Oakland. "Hvem täljer väl de mödors tal" dessa månader! Men så småningom kom allt in i de gamla gångarna igen. I augusti i fjol flyttade vi tillbaka till Frisco, och om än mycket återstår att uträtta och en förlust uppstod, som det tar åratal att ersätta, hafva vi dock hoppet om framgång i sikte. *Vestkusten* utgifves nu i no. 30 Sharon st., midt i den "svenska kolonien", och allt som behöfs för dess framtida bestånd är — prenumeranter och annonsörer.

Vestkusten har alltid arbetat i samlingens tecken, söker följa den gyllene medelvägen om möjligt. Att vi icke kunna tillfredsställa alla, är gifvet. Ingen tidning har ännu kunnat det. Men det som är svenskt önska vi understödja, och enighet är hvad som mest behöfves. Låt oss ha olika åsikter, olika tro och olika ideal, men låt oss förblifva svenskar och hysa fördragsamhet mot hvarandra! Det är så mycket vi kunna uträtta gemensamt, men ack, huru litet, om vi äro splittrade!

Emellertid gå vi framåt allesamman. Och hvad som är i dag, är mer, än hvad de flesta af oss vågade tro för 10 år sedan. Kyrkor, föreningar, affärer och individer ha gått framåt, och svenskarna kunna kanske en gång på Amerikas västkust blifva lika betydande som de nu äro på dess östkust, vid Michigan-sjön eller vid Mississippis stränder.

Till en sådan framgång står alltid *Vestkusten* redo att dra sitt strå till stacken, och med fortsatt understöd från landsmännens sida äro vi säkra om att vårt arbete icke skall blifva förgäfves.

2. *Herderösten.* Under åren 1888 och 1889 utgåfvo pastorerna J. Telleen och A. M. LeVeau ett fyrasidigt, trespaltigt blad till förmån för Skandinaviska ev. lutherska Pacific-konferensen. Tidningen innehöll en minneslista öfver alla församlingar i staterna California, Oregon, Washington, Idaho och Utah samt poem och uppsatser af religiöst innehåll. Pastor Telleen var redaktör, och pastor LeVeau var affärsföreståndare. Vi hafva sett blott ett exemplar af tidningen, nämligen 2:dra årg., no. 3 och 4, för mars och april 1889. *Herderösten* var dock aldrig en tidning speciellt för Ebenezer-församlingen, utan ägdes af Västkustens missionsdistrikt. Det första numret utkom den 26 april 1888. "Företaget gick med förlust", skrifver pastor LeVeau.

3. *Beständig*, församlingens andra tidning, tillhörde församlingen själf. Pastorn, dr C. M. Esbjörn, var dess redaktör. Den första affärskommittéen bestod af E. E. Nylander, kassör, C. V. Nelson, annonsagent, Knut Ljungman, J. A. Mohlte och C. M. Esbjörn. Det första numret utkom den 15 mars 1892. Församlingen hade således icke haft något eget organ på 5 års tid. Tidningen var tvåspaltig och åttasidig, 7x10 tum. I september 1892 gjordes den trespaltig, 9x12 tum. Dr Esbjörns anmälan var som följer:

"*Hvarför lefver jag?* Huru många människor finnes det icke, som ej kunna gifva ett tillfredsställande svar på den frågan! De hafva styr och bråk i denna värld, men veta icke, hvarthän hela lifvet syftar, till hvilket mål de färdas, hvad som skall komma — *sedan*. De förslösa sin tid, förnöta sina krafter på lapprisaker, men någon ädel lifsgärning hafva de icke utvalt för sig, något af evighetsvärde uträtta de ej. Och dock är ju detta den första viktiga fråga, som du, min läsare, kan och skall ställa till dig själf: Hvarför är jag här på jorden? hvad sträfvar jag egentligen för?

Då läsaren första gången får *Beständig* i sin hand, frågar han helt naturligt: Hvarför har denna tidning kommit till? hvad vill hon? Och *Beständig* är nog lycklig att kunna gifva klart besked på hvarför *hon* lefver.

I flere af våra lutherska församlingar i östern utgifvas små försam-

lingsblad. Dessa hafva visat sig vara till stort gagn vid det kyrkliga arbetet. Och svenska lutherska församlingen här i San Francisco och dess pastor hafva tänkt: Hvarför kunde icke äfven vi till Guds rikes nytta begagna oss af samma medel?

I en församling finnas många lemmar och många olika slags arbete. Och det är just därför hon kallas en *församling:* en kropp och en ande, fast olika gafvor, kallelse och verksamhet. Genom ett litet blad som detta kunna församlingens alla medlemmar hållas i kännedom om alla dess verksamhetsgrenar och sporras till lifaktig kärlek för sitt andliga hem. *Beständig* ville gärna vara ett sådant kärlekens sammanknytningsband.

I vår stad finnas tusental svenskar kringströdda. De äro alla vår kyrkas barn. Men somliga äro förlorade barn. Märkvärdigt nog finnes det sådana, som ännu ej hört, att det i staden finnes en luthersk kyrka och församling, fastän de bott här öfver ett tiotal år. Kanske kunde *Beständig* hitta vägen till några af dem och omtala, hvad de icke veta. Somliga finnas också, som nog veta om detta, men hafva varit så länge borta från sitt hem, att de nästan glömt bort det och just aldrig mera tänka på att besöka det. Nå väl, eftersom människor ej komma till kyrkan, måste kyrkan komma till dem. Medlemmarna i församlingen hafva släktingar, grannar, vänner, bekanta i mängd, till hvilka de gärna skulle vilja säga såsom Filippus: *Kom och se!* Och det går nog litet lättare att göra det, om man har ett bjudningsbref att lämna åt vännen. *Beständig* skulle glädja sig så innerligt, om hon finge blifva en liten kärkommen brefdufva från hemmet till alla de bortavarande.

För öfrigt uttalar bladet sin trosbekännelse och sin lifsuppgift i sitt namn. Hvarje ord, som kommer att inflyta, skall hafva blott *ett* syfte: att i någon mån söka elda dess stadige eller tillfällige läsare till en *beständig* kärlek för vår Herre Jesus Kristus och hans lutherska kyrka.'

En hvar, som vill mottaga exemplar af bladet *till utdelning*, skall med nöje få det. Den som önskar bidraga till tidningens utgifvande, behagade lämna 25 cents såsom prenumerationsafgift till tidningens kassör och skall i så fall få sig bladet tillsändt per post.

En sporre, ett kärleksband, ett bjudningskort, en fridsdufva, ett tändande kol, en missionär — är icke det något att vara för en så liten varelse som *Beständig!* Jesus Kristus gifve därtill sin välsignelse! Eljest går det icke."

Flere af de framstående tidningsmännen uttalade sig fördelaktigt om dr Esbjörns sätt att redigera den.

I aprilnumret 1892 förekom följande dödsruna, författad af dr Esbjörn:

†

Härmed tillkännagifves för alla Adams barn, att den Högste behagat efter sitt allvisa råd genom en blodig offerdöd hädankalla sin enfödde Son,

JESUS KRISTUS,

hvilken dog på Golgata i Jerusalem långfredagen år 34 kl. 3 e. m. till evig fröjd och salighet för alla dem som älska honom.

Sannerligen han bar vår krankhet och lade uppå sig vår sveda. Han är sargad för våra missgärningars skull och slagen för våra synders skull, och genom hans sår äro vi helade. Es. 53: 4, 5.

I denne Jesus hade de, som stodo honom närmast och lärt känna hans älskvärda personlighet och höga egenskaper, funnit den lefvande Gudens Son. Uppfödd i ett fattigt arbetarehem var han alltid en folkets man, på samma gång som ärorika minnen i hans släkt tjänade att rikta sinnet på ädla värf. Detta hindrade dock icke hos Jesus utbildandet af sinnets ödmjukhet, ty han var i hela sitt lif saktmodig såsom ett lamm. Ingen kunde heller tillvita honom minsta förseelse, ren vandrade han enligt allas omdöme bland de orättfärdige. Det mest utmärkande draget i hans karaktär var dock hans brinnande kärlek. Barmhärtigt åtog han sig alla nödställda. Med mild hand förde han de vilsekomna till rätta. Han såg med djupaste deltagande alla de sår, som synden slår vårt släkte, allt det fördärf, hvari orättfärdighet störtar jordens folk. Och utrustad med en öfvermänsklig kraft, kände han sig förbunden att söka förlossa vår jord från de band, hvarunder hon sedan årtusen suckat. Våra lidanden bar han på sitt hjärta. Han kände vår skuld och skam, såsom om de varit hans egna. Aldrig har någon företagit sig en högre lifsgärning än han, att uppsöka och frälsa det förtappade. Under 3½ år var han rastlöst sysselsatt med detta verk. Men i djupaste förblindelse om den sköna uppgift, han föresatt sig, ställde sig hans samtida emot honom, bragte honom skymfligt om lifvet, naglade honom fast vid korsets trä. Aldrig har mörkare illdåd blifvit begånget på vår jord. Nu är det uppenbart, hvad det är att vara en syndare. Förstår du, läsare, att "*din* synd har gjort hans milda, rena hjärta osäglig smärta?" Men i makalös kärlek bad denne Jesus ännu i sin dödsstund till den rättfärdige domaren om förlåtelse för sina bröder. Han bad om miskund för dig. Hans blod ropar med vemodsljuf stämma till himmelen om nåd för dig och tillbaka till jorden igen om förbarmande för dig. Fly till den Fader, som Jesus uppenbarat, och "bed om tillgift och förskoning uti Jesu Kristi namn!" Hvar och en, som åkallar Jesu namn, skall varda frälst.

På skärtorsdag kl. ½8 e. m. kommer den sv. luth. församlingen att fira denne Jesu åminnnelse-fest, hvarvid det kärleks-testamente, som han kvällen före sin bortgång upprättade, äfven kommer att brytas. Det förmodas, att äfven ej så få af våra landsmän skola låta hans sköna minne beveka sig att då sluta sig till hans ännu förblifvande vänkrets. På långfredagen kl. ¾11 f. m. komma vi äfven att med hela den kristna och bildade världen samlas till en högtidlig sorgefest kring hans kors, hvilken evigt talar fridens tankar till syndbedröfvade hjärtan. Du korsfästa kärlek, som gifver allt för oss, vederkvick oss med din lugsvalelse!

PREDIKOÄMBETET.

Namnlistan å dem som inbetalte sina medlemsafgifter kallar Esbjörn: "Hederslistan". Pastor Andreen kallar den i *Vår Kyrka* "Den glada listan".

I oktober blef *Beständig* tidning äfven för St Pauls-församlingen i Oakland, och pastor A. M. LeVeau blef medredaktör.

Vid nyåret 1893 blef hon ett tidningsblad för de svenska evangelisk lutherska församlingarna i California. Det var n:r 11. Sedan utgafs endast tre nummer till.

3. *Hemåt* började pastor C. J. E. Haterius utgifva i juni 1900. Under en tid af 7 år hade ingen tidning till församlingens förman utgifvits. Han utgaf den "beständigt" i omkring 4 och $^1/_2$ år. *Hemåt* var pastor Haterii egendom, och han skötte själf om dess finanser. En del af de första numren voro 12x16 tum, och fyrasidig, men efter första året utgafs *Hemåt*, dels fyrasidig och dels åttasidig, 9x12 tum. Den utkom en gång i månaden och kostade 50 cents om året, och säger pastor Haterius i anmälan (i juni 1901): "Möjligt öfverskott tillfaller konferensens missionskassa." I fem års tid utgafs tidningen eller från den 1 juni 1900 till den 31 december 1904, då enligt öfverenskommelse emellan pastor C. J. E. Haterius och pastor Philip Andreen, *Vår Kyrka* skulle öfvertaga *Hemåts* annonser. Tre månader före pastor Haterius lämnade Ebenezer-församlingen för att flytta till Cleburne, Kans. (Mariedals församling), sändes *Vår Kyrka*, som pastor Haterii efterträdare då utgaf från Pittsburg, Pa., till *Hemåts* prenumeranter.

I mars-numret 1903 skrifver pastor Haterius:

"*Ett ord till Hemåts läsare. Hemåt* har under sin treåriga tillvaro på västkusten gjort sina oregelbundna besök, och dess innehåll har ock varit omväxlande och oregelbundet — allt detta på grund af min knappa tid och ringa förmåga. I och med nästa nummer få vi se en stor förändring till det bättre, emedan dr Esbjörn då kommer att öfvertaga redaktörskapet. Allt som rör redaktionen af *Hemåt* sändes hädanefter till Rev. dr C. M. Esbjörn, Kingsburg, Cal., och hvad som angår prenumeration och expedition sändes till pastor C. J. E. Haterius, 204 Dolores street, San Francisco, Cal. Tidningen kommer icke att som hittills utdelas gratis, men erhålles från nu till nyår för 25 cents pr exemplar. Om församlingarna i California-konferensen önska ett större antal exemplar för att utdela gratis i församlingen, erhålles tidningen för $10 för hvarje 100 exemplar från nu till nyår.

Om nu herrar pastorer och församlingsmedlemmar ville insända nyheter och korta artiklar till dr Esbjörn och prenumeration till undertecknad, skola snart få en mycket väl redigerad, läsvärd och intressant kyrklig tidning. C. J. E. Haterius."

Af detta förstå vi tidningen blifvit konferens-organ. Pastor Haterii stil är klar, på sak gående och icke sällan tvär. "He beats not around the bush", utan han sjunger rätt ut, hvad som ligger på hjärtat. Han redigerade sin *Hemåt* synnerligen väl. *Hemåts* storlek är 9x14 tum i fyra sidor.

4. *Vår Kyrka* är pastor Philip Andreens egendom. Han började utgifva den den 1 juli 1900, strax efter han prästvigts, och utgaf den i fem år till förmån för sin församlming i Pittsburg, Pa. Ifrån början har den tryckts hos Augustana Book Concern i Rock Island, Ill. I San Francisco har Carl Andreen stått som manager och J. Patricius Sandberg som agent och prenumerantsamlare. Den har utgått i 2,000 exemplar hvarje månad, med 1,000 prenumeranter i San Francisco, 300 i Oakland, 200 exemplar hafva sändts till skilda orter i Amerika och Sverige och öfriga 500 exemplar har pastor Andreen skänkt till församlingen för fri utdelning i kyrkan. Dess storlek är $7^1/_2$x$4^1/_2$ tum, 24 sidor, d. v. s. den utgifves i bokform.

Facsimili af första numret af *Vår Kyrka* (första sidan) som utgafs till förmån för Ebenezer-församlingen:

VÅR KYRKA

EVANGELISK LUTHERSK ILLUSTRERAD TIDNING.

Prenumerationspris: Ett år 35 cents. *Adress: Vår Kyrka, 208 Dolores St., San Francisco, Cal.*

Utgifves en gång i månaden af *Augustana Book Concern.* PHILIP ANDREEN, redaktör.

Entered at the post office of Rock Island, Ill., as second class matter, Jan. 16, 1901.

Vol. VI. Rock Island, Ill., och San Francisco, Cal., Maj 1905. **N:r 5.**

Sv. ev. luth. Ebenezer-församlingen,

15th och Dolores Str., San Francisco, Cal.

GUDSTJÄNSTER:

Söndagar högmässa kl. 11 f. m. och aftonsång kl. 8 e. m. Söndagsskola kl. 10 f. m.

Intagning i församlingen, skriftermål och nattvardsgång den första söndagen i månaden.

ANDRA SAMMANKOMSTER.

Ungdomsmöte hvarje fredagskväll kl. 8.

Luther League meets 1st and 3rd Wednesday of each month.

Söndagsskollärarmöte den andra och fjärde måndagskvällen i månaden.

Kvinnoföreningen håller sina möten i hemmen första onsdagen i månaden kl. 2 e. m.

Alla landsmän äro vänligen inbjudna och hjärtligt välkomna till alla dessa sammankomster.

PASTORALA GÖROMÅL.

Vigslar, barndop, begrafningar, hus- och sjukbesök förrättas hvarje dag i veckan.

PHILIP ANDREEN, A. M., pastor.

208 Dolores str., strax intill kyrkan i prästgården. Telefon: Capp 2222.

GLÖM ICKE att insända i frimärken eder prenumerationsafgift å

Vår Kyrka

208 Dolores street, San Francisco, Cal.

CARL ANDREEN, Mgr.

Den lilla gula lappen å tidningen visar till hvilket dato ni betalt. Priset är 50 cents pr år.

Utan Rubrik

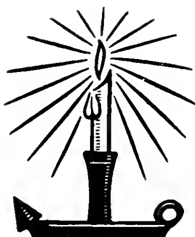
af *Ph. A.*

En resa från Östern till Västern.

Utrymmet tillåter oss icke att skrifva en utförlig reseskildring om vår färd från Pittsburg till San Francisco; vi måste vara kortfattade, och utan långa betraktelser eller beskrifningar omtala blott det, som för oss står klarast kvar i minnet från resan. Tisdagskvällen den 28 mars vinkade vi farväl till vännerna, som kommit till stationen för att se til, att vi kommo riktigt och lyckligt i väg. Nästa morgon befunno vi oss i metropolitstaden Chicago, där vi snart vänligt emottogos i metropolitpastorns Luther Dahlstens hem. Det var vårt första besök i Luthers och Berthas nya och nätta hem. Ett par dagar tillbragtes så i Elgin uti svärföräldrarnas, Matts och Lina Lethins, hem. Familjen hade redan varit *hemma* några veckor för att säga ett långt afsked till morfar och mor-

Det skulle varit omöjligt att utföra det arbete som Ebenezer-församlingen uträttat i det flydda om det icke varit för den hjälp pastorerna haft genom dessa små tidningsblad.

Gud har rikligen välsignat de små bladens arbete och missionsverksamhet!

EBENEZER-FÖRSAMLINGENS JUBELKÖR 1907.

Sigrid Mellin, Carl Carlén, L. A. HJELTE, Louise Frank, Carl Andreen, John O. Hanson, mrs August Johnson,
Andrew Peterson, Alma Hjelte, Elvira Johanson, Prof. A. O. Eckman, Hulda Long, Ester Helin, Edna Nelson, August Johnson.

Molntappar och Solglimtar.

Om församlingens medlemmar.

De första 28 medlemmarna äro: P. Hultberg och h. h. Anna, 5 barn; mrs Mary Hanson; J. A. Hammerlind och h. h. Albertina; M. Hermanson; K. E. Billing och h. h. Anna, 2 barn; A. Anderson och h. h. Anna, 2 barn; J. T. Jacobson och h. h. Karin; Carolina Jemsen; Fredrika L. Jemsen; J. J. Hulthen; mrs Fred L. Rosenlund; August Johnson och h. h. Christine, 2 barn; Josef Bondson; Bengt Peterson; Casper Garden och h. h. Emily, 4 barn; A. Anderson; mrs Lizzie Schwartz, 4 barn; E. Lundquist och h. h. Mathilda; E. B. Harrison och h. h. Charlotta, 1 barn; mrs Lovisa Rosenmöller, 1 barn. (28 namn äro antecknade.)

Redan så tidigt som år 1885, i januari, gjorde pastor Telleen följande anmärkning i rödt bläck i kyrkoboken: "Wonderful! Nearly all those who were present at the organization of chruch, are stricken out, or about to be. Why? Does the church not meet their expectations?"

Märkvärdigt är det också, att inom två korta år hade alla utom ett par tre personer dragit sig tillbaka ifrån församlingen. Knappast en medlem finnes nu som ens känner dessa personer eller vet hvar de tagit vägen.

Af stiftarne är det nu blott 1 kvar i församlingen, nämligen mrs Anna Hultberg (hennes man, P. Hultberg, dog 1888), bosatt i Ross, Marin co., California. Hon är självskrifven hedersgäst vid 25 års-festen. Mrs Lizzie Schwartz står kvar på så sätt att hon är med i kristligt verk, såsom medlem af vår dotterförsamling, St Pauls, i Oakland. Hvar äro de öfriga 27?

Af medlemmar som intogos år 1883 hafva vi ännu med oss mrs Carolina Hulteen, intagen den 1 juli; mrs Josephine Abrahamson, den 1 augusti; Carl Carlén och h. h. Fredrika, den 1 augusti; Karin Hanson, den 1 juni.

Från 1884 finnas kvar: mrs Anna Arnold, intagen den 1 januari; mrs Anna Maria Holm, den 1 jan.; mrs Sabina Hanson, den 1 februari; Otto Engelbreckt Sohl, den 1 juli; J. A. Levine, den 1 augusti (Levine är numera luthersk pastor i Douglas City, Alaska); Adolf Hedberg, den 1 augusti; Charlotte Simonson (nu mrs J. S. Mellin), den 1 november.

Ännu kvarstående och verksamma från 1885 äro: Olof Hawkins och h. h. Carolina, intagen den 19 april; Mathilda Swenson, den 1 augusti; mrs Petronella Helin, den 1 augusti; Carl N. P. Ahlgren och h. h. Ella, den 1

augusti; mrs Charlotte White, den 1 oktober; J. L. Wallin, den 1 augusti; Emanuel Anderson och h. h. Vendla och fyra döttrar, den 17 april.

Från år 1886: Edward Tengborg, intagen den 25 april; mrs Otto Sohl, född Johnson, den 1 februari.

Från 1888 hafva vi detta jubelår ännu med oss: mrs Pella Johanson, intagen den 1 februari (hennes man, J. A. Johanson, afled år 1906); Dorotea C. Erikson, den 1 februari; Frans Rosén, den 1 mars; Carl Rosén och h. h. Johanna och barn, den 1 oktober; F. G. Strandberg och h. h. Betty och barn, den 1 december; J. P. Sandberg, den 1 december.

Från år 1889 räknas ännu kvar i församlingen: Edw. Franklin och h. h. Hanna, intagna den 1 januari; F. A. Hjelte och h. h. Axelina, den 1 april; Esaias E Nylander och h. h. Maria, den 1 april; J. Nicolaus Anderson, den 1 november (hustrun afled 1904); C. V. Nelson och h. h. Hanna, den 1 december; H. A. Henrickson och h. h. Johanna, den 1 april

Medlemmar från år 1889, som nu äro verksamma i St Pauls-församlingen i Oakland äro: Anton Hjelte och h. h., den 1 mars; Gustav Nylander och h. h. Wilhelmina, den 1 april.

* * *

Församlingens hedersgäst vid 25 års-festen är *mrs Anna Hultberg*, den ende kvarstående af församlingens "charter members". Hon var född den 26 januari 1832 i Vesterlanda socken, Bohuslän, flyttade sedan till Göteborg och ingick äktenskap med Peter Hultberg, som var född i Helsingborg, Skåne. Där voro de båda medlemmar af Domkyrko-församlingen till 1865, då de emigrerade till Amerika, bosättande sig i Chicago. I 15 år tillhörde de Chicagos Immanuels-församling. År 1871 bevittnade de Chicago-branden. År 1880 flyttade de till Denver, där de ock ingingo i vår församling, hvars pastor dr Telleen då var. 1 januari 1882 flyttade de till San Francisco, och samma år på sommaren kom pastor Telleen till San Francisco. Pastor Telleen bodde hos Hultbergs en tid, och höll han en del af de första gudstjänsterna i deras hem. Hultbergs togo en mycket aktiv del i vår kyrkliga verksamhet till mr Hultbergs död, den 2 oktober 1888. Under de senare åren har modern och barnen, två söner och tre döttrar, varit bosatta i Ross Valley, Marin county, men mrs Hultberg har alltid stått kvar som medlem. Hon är nu 75 år gammal, men äger god hälsa, och besöken till Ebenezer, då hon kan komma den långa vägen, äro henne ännu dyrbara och kära. Peter Hultberg, murare till yrket, lade grunden till den första kyrkan, i februari 1884. Under sin tid var han en af de lugnaste och mest fasta af medlemmarna.

* * *

Ur ett bref från *J. A. Hammerlind*, som ock var en af församlingens stiftare och som allt sedan frikostigt bidragit till församlingens underhåll, hämta vi följande: "Ämnet för pastor Telleens första predikan var: 'Synd är ett folks fördärf', och ämnet behandlades så, att vi både kände och förstodo det. Nattvardsgång firades äfven samma söndag, och det kändes underligt att här vid världens ända få begå nattvard enligt vår kyrkas bruk. Bland familjepelarna voro Herrlins, Hultbergs, Hägglunds, Hedbergs och mrs Sanders (den sistnämnda var dock icke af svensk börd).

MRS KARIN OLSON.

MR OCH MRS NELS OLSON.

MR OCH MRS OTTO PETERSON OCH DÖTTRAR.

Frank Hultberg var ungdomsföreningens förste president. Miss Hägglund, (nuvarande mrs Peterson), var organist en tid, och undertecknad den förste platsanvisare och "usher". Det kunde hända att stenar och dylikt inkastades mot predikstolen, men då brukade vår pastor uppmuntra oss och säga, att det var ett godt tecken, när djäfvulen begynner rasa. Han som är församlingens hufvud, Mästaren, har varit henne biståndig intill denna dag."

Hammerlind tillhörde, innan han anlände hit, vår församling i Rock Island, Ill. Från 1882 till 1886 var han diakon. Under de tre första åren var han ensam platsanvisare vid gudstjänsterna. En termin var han trustee, 1885—1887. Han talar ofta om sin första pastor i Amerika, dr T. N. Hasselquist. En af de gamla medlemmarna säger, att han bidragit bland de förnämsta till församlingens underhåll under alla åren.

Hammerlind är född i Ofvanåker församling 1857.

* * *

Mrs Carolina Hulteen, född Johnson, ankom till New York för 38 år sedan, eller 1869. Hon föddes i Fagerhult, Kristianstads län, Skåne, den 6 januari 1845, och är hon således nu 62 år. I fyra år bodde hon i New York och anlände 1873 till San Francisco, och ingick samma år äktenskap. Hennes döttrar Carolina och Emily har hon själf under många yttre svårigheter fått uppfostra, ty hon har fått själf försörja dem. Då man tänker på huru hon arbetade ensam, sparade och ofta lånade pengar till kyrkan, då hon bads därom, måste man beundra hennes viljekraft. På ålderdomen bor hon nu tryggt i eget hem, där en hennes dotter, numera gift, vårdar henne. Kvinnoföreningen har hon alltid älskat och i den mycket verkat. Hon räknar sitt medlemskap ifrån juli 1883, men var med ifrån allra första början.

* * *

Carl Carlén, som snart en mansålder varit första bas i Ebenezer-församlingens sångkör, föddes den 3 april 1856 i Timmersdala, Bergs församling, Skaraborgs län, Västergötland. Då han var 26 år gammal, fick han Amerika-feber, och innan han visste ordet af, var han här, och efter att hafva kryssat omkring ett år på lifvets haf satte han slutligen, 1883, fot i San Francisco, och här har han haft fast mark alltsedan. Samma år ingick han i församlingen och 1886 valdes han till trustee, och 1897 blef han åter trustee.

Hans hustru, som under namnet Fredrika Öster 1889 förenade sig med församlingen, hade anländt till västkusten 1888. Hit kom hon från Chicago, där hon i tre år tillhört Immanuel-församlingen. En tid hade hon sitt hem där i prästgården och har många dyra minnen från sin bekantskap med dr Carl Evalds och pastor Erland Carlsson. Mrs Carlén, som är norrländska från Skellefteå, Västerbottens län, är född 1859 och kom till detta landet, då hon var 24 år gammal. Hennes första vistelseort här var Warren, Pa., och där tillhörde hon en skandinavisk luthersk församling en tid. Det var här, inom Ebenezers murar, som karlen Carlén först såg miss Öster från Österland; och nu heta barnen Tor, Melita och Amy, respektive 17, 15 och 13 år gamla. Mrs Carlén älskar arbetet inom kvinnoföreningen, och mr Carlén inom sångkören. Församlingens väl ligger dem

FRED INGMANSON OCH HUSTRU.

JOHN ADOLPH JOHNSON OCH HUSTRU.
(Hustrun medlem sedan 1890.)

MRS EMMA PETERSON.

alltid ömt om hjärtat. Till yrket är Carlén maskinist. Å Vallejo street ägde de ett vackert hem, som gick upp i rök efter jordbäfningen i april 1906. De ha nu å sin tomt uppfört en liten stuga, och bo just nu bland ruiner, och de veta väl att den jordiska lyckan kan finnas i "en hydda och ett hjärta".

* * *

Mrs Josefina Abrahamson är född i Tors församling, Bohus län, 1850. Till San Francisco kom hon 1881 i sällskap med sin man, som sedermera afled här 1889. Johan Jacob Abrahamson, som var född i Grunsunds församling, Bohus län, var i många år sjöman, en tid var han förste styrman, men trött på sjölifvet, bosatte han sig härstädes och arbetade som expressman. Mrs Abrahamson har nu i 18 år försörjt sig själf, och då hennes barn, Antionetta och Carl, voro små, var det ingen lek för henne, utan rena allvaret. Men hon fostrade upp sina barn och har alltid varit trogen kyrkan, där hon funnit en tillflyktsort, som varit och är henne synnerligen kär. Äfven i kvinnoföreningen har hon nedlagt ett förtjänstfullt arbete. Ofta har det hetat, då det varit tal om fester, och man frågat hvem som skulle koka kaffet, "Jo, det gör nog mrs Abrahamson". Och så har det blifvit vid det. Aldrig någonsin, då hon kunnat deltaga i arbetet, har hon dragit sig undan. En son Henrik dog samma år som mannen, 1889.

* * *

Mrs Anna Helena Arnold, född Hendrickson, i Örebro den 3 juli 1851, ankom till Boston 1871 från Göteborg, där hon en tid vistats. Hon var i Boston 1874, då pastor Johanson organiserade församlingen därstädes, men förenade sig icke med verksamheten. I december 1875 kom hon till "världens ända", och har bott här alltsedan. På Washingtons födelsedag, den 22 februari, 1879 sammanvigdes hon af norske sjömanspastorn Lauritz Carlsén med engelsmannen Edward Arnold från Staffordshire, England. Pastor Rydholms gudstjänster besökte hon under år 1875. Ända sedan hon ingick äktenskap med Arnold har hon och Arnold haft mjölkaffär, först i många år på 18 och Diamond sts., och senast å University ave. och Silliman st. Det var 1883 som mrs Arnold först mötte pastor Telleen, nämligen genom en mrs Sannquist. Hon hade hört talas om att en ny pastor kommit till San Francisco, och en dag kom Telleen för att hälsa på. Telleen blickade frågande mot Arnolds-hemmet, och mrs Arnold, som stod i dörren, frågade: "Who are you looking for?" "A Mrs. Arnold", svarade Telleen. "I am she", svarade hon, och Telleen steg på, och då han lämnade hade han en tia med sig för den nya kyrkotomten.

Mrs Arnold har haft en stark ambition att leda uti kvinnoföreningens arbete, och det har hon gjort med kraft. I många år har hon varit ordförande också. I söndagsskolan har hon särskildt nedlagt ett godt arbete. Ända ifrån stiftelsen intill denna stund har hon varit lärarinna. Efter den stora branden, nu ett år sedan, sålde Arnolds ut sin mjölkaffär.

* * *

En af dem som nu vid 25 års-festen ännu är kvar och verksam ibland oss, som hörde pastor Jonas Auslund predika, är änkan *Sabina Hanson*. Långt innan församlingen stiftades var hon intresserad i den lutherska

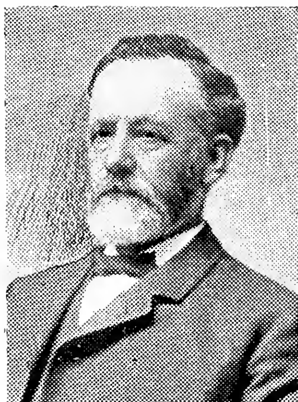
kyrkliga verksamheten. Familjen Hanson kom till Amerika 1873, och strax ingingo de i en skandinavisk (norsk, dansk och svensk, men egentligen norsk) församling. Denna församling hade sina gudstjänster på Howard street nära 5:te gatan, och förestods församlingen af en snäll norsk pastor vid namn Vitsendahl, som på en resa i de östra staterna afled. Härute, berättar mrs Hanson, fick pastor V. lida ganska svår förföljelse. När pastor Auslund 1874 anlände till San Francisco ingåfvo Emanuel Hanson och h. h. Sabina strax sina namn tillkännagifvande sin villighet att vara med i den svenska församlingen, om sådan komme till stånd. Från 40 till 60 personer voro i allmänhet närvarande för att höra pastor Auslund predika. Kort efter pastor Auslunds afresa hemkommo tvenne andra predikanter, hvilka sade sig vara lutherska predikanter, men de voro icke sända af vår synod. De voro troligen sektpredikanter, ehuru de ville lysa med namnet lutheran. De stannade ej heller länge. Då pastor Rydholm anlände hade mr Hanson redan börjat insjukna, och kunde han därför icke deltaga aktivt i arbetet, men familjen understödde äfven hans arbete. Gudstjänster höllos då ofta äfven i hem, som upplåto sina dörrar. Då Telleen, många år efter Rydholm, slutligen kom, stod familjen Hanson ännu var synod trogen och förklarade sig villig att ingå i församlingen, om sådan kom till stånd. Dottern, Gerda Hanson, var på sommaren 1882 organist i en svensk församling, nämligen den svenska lutherska missionskyrkan, (tydligen kongregationalist-kyrkan) som förestods af en predikant Törnquist. Han kände icke pastor Telleen. Vid nyåret 1883, då pastor Telleen återvändt ifrån Denver för att stanna kvar, blef Gerda Hanson vår församlings första ordinarie organist, och hon tjänade i flera år utan lön.

Modern Sabina Hanson ingick i vår församling i februari 1883, och från söndagsskolans stiftelse i maj 1883 till år 1904, eller i 21 års tid, stod hon som en trogen lärarinna i söndagskolan. Träget har hon arbetat och mycket har hon uppoffrat. Mycket lidande har hon genomgått. Efter en mångårig sjukdom afled hennes man, Emanuel Hanson, 1889. Under de sista tre åren har mrs Hanson varit bosatt i Berkeley. Äfven i kvinnoföreningen har hon varit verksam. Såväl i söndagsskolan som i kvinnoföreningen har hon varit mångårig kassör. Från Göteborg är hon Wiselgrenare.

* * *

Ebenezer-församlingen har äfven sin Sohl. *Otto Engelbreckt Sohl*, öläuning från Hammarby, född 1858, kom hit i unga år och förenade sig med församlingen 1884, och 1886 blef han trustee i församlingen en termin. År 1888 sammanvigdes han med Emma Christina Johnson, född i Berga, Kronobergs län, 1860. Mrs Sohl anlände till Amerika 1881 och var först bosatt i Geneva, Ill., ett år, men flyttade 1882 till Elgin, Ill., där hon vistades i omkring 4 år innan hon flyttade till San Francisco. Det var här i vår gamla kyrka som Sohl först såg sin blifvande maka. Mrs Sohl är en af dem som haft kvinnoföreningen kär.

Sohl har ock varit verksam som söndagsskollärare, och sonen Marshall, som konfirmerades för några år sedan, har ock varit söndagsskollärare. År 1897 reste familjen Sohls till Sverige, men återvände 1904, och finna de sig bäst i detta land. I flera år har Sohl varit nattvaktmästare för en af sta-

KAPTEN NELSON
(som gaf $500 till den nya kyrkan).

MRS C. A. TELLEEN.

FREDRIK LARSON.
(Representant för California-konf. i synodalrådet 1906 och 1907.)

C. A. TELLEEN.

dens större "wholesale"- och "retail"-firmor. Hvarje söndag, da han är fri, söker han alltid upp sin kyrka, och hvart han gar bland vänner och bekanta, sa lyser solens glädje fram ur hans öga.

* * *

Pastor J. A. Levine tillhör den grupp som studerade i Paxton, da Aug. Coll. var förlagdt där, men pa grund af sjukdom maste han upphöra med sina studier. Sedan han besökt Sverige, återvände han till Amerika, bosatte sig härstädes och arbetade som snickare, da år 1884 var första kyrka byggdes. Han flyttade sedermera till Templeton, där hans trogna maka dog. Under alla de år han bodde här i California predikade han mycket i våra församlingar, särskildt i Templeton och här i San Francisco. Under atskilliga ar arbetade han som kateket i Washington stat, och kallades sa till missionsfält i Alaska. Vid synoden i Lindsborg, Kans., 1904 prästvigdes han. Han var da 62 år gammal, men ända icke för gammal att ännu, sasom präst, utföra ett välsignelserikt arbete i Guds rike. Med egna händer har denne pastor byggt kyrkan i Douglas, Alaska, under de två år han varit där.

Pastor John A. Levine är född den 30 september 1842 i Köping, Kristianstads län. Han kom till Amerika redan 1869, och strax efter sin hitkomst ingick han som studerande vid Augustana College, men, som sagdt, hans studiebana afbröts. Hans ungdoms önskan blef dock uppfylld: han får sluta sina dagar som präst — inom den för honom så kärblifna Augustana-synoden. Hans enda barn, dottern Clara, är aktad och älskad här i Ebenezer, är hos sin fader för att gifva honom öm omvårdnad och hjälp. Angående Levines vistelse i Ebenezer kan nämnas, att han ankom hit från Denver i början af mars 1884 och stannade här till i slutet af november 1886. Under denna tid tjänade han i församlingen som diakon, trustee, kassör, söndagsskolföreståndare, och för det mesta var han ordförande under den tiden i ungdomsföreningen. Under hela tiden var han ock medlem af sångkören. Under pastor Telleens frånvaro predikade han ofta i kyrkan. Det sista året han var här tjänstgjorde han som kyrkoväktare. Af inredningen i den gamla kyrkan, som nedbrann den 18 april efter den hemska jordbäfningen, förfärdigade han altarbord, altarskrank, två predikstolar, såväl själfva helgedomens vackra predikstol, som den i kyrkosalen i nedre våningen. Äfven gjorde han ritningarna för bänkarna, samma bänkar som vi nu använda här i vår nya kyrka.

* * *

Anna Maria Holm, född Grönvall, i Allerums församling, Malmöhus län, 1838, uppfostrades i Helsingborg och konfirmerades därstädes 1855, och gift med trädgårdsmästaren Nils Holm 1873. År 1893 blef hon änka. Långt innan hon ingick i församlingen besökte hon våra gudstjänster. Hennes man ville aldrig tillhöra någon församling, och ville hon därför rätta sig efter honom, så länge han lefde, men efter hans död var hon vid ett tillfälle i kyrkan och åhörde ett skriftetal af pastor Nelander, som rörde henne djupt, och hon önskade att äfven hon hade lof att gå till Herrens bord, då pastor Nelander, på sitt vänliga sätt, inbjöd alla, som kände sig manade därtill, att komma fram. Hon gick ock fram och kände sig lycklig

som aldrig förr. Efter gudstjänstens slut kom pastorn till henne och talade till henne och säger hon själf: "Då beslöt jag mig för att ingå i församlingen, och det steget var för mig ett lyckligt steg."

* * *

Adolf Ragnar Hedberg, som i sju år varit trustee eller kyrkovärd i Ebenezer, har i mer än fyra års tid varit bunden vid sängen. Vi sökte upp honom en dag och lärde då känna, att han ankom till Amerika 1872. Han föddes den 10 april 1851 i Hannäs församling, Kalmar län. Hans fader var skogsvaktare först för grefve Adelsvärd och sedan för grefve Stockelberg. I Chicago, där han vistades de första fem åren, blef han bekant med pastor Nyquist, som sammanvigde honom med Anna Anderson 1872, som afled här i San Francisco den 13 februari 1893. Hans hustru var från Vennersborg. Hedbergs ha haft 9 barn, 3 födda i Chicago, 3 i Muskegon, Mich., och 3 här. Tremne barn, Augusta, Hilda och William, äro döda. De öfriga bo alla här: Jenny (numera mrs Lindegren), Anna, Emma, Eva (numera mrs Lindgren), Charles och Juanita. Alla hafva "läst fram" i vår kyrka utom den yngsta. År 1877 flyttade Hedbergs till Muskegon, Mich., där pastor Olaus Chilleen var församlingsherde. Här tjänade Hedberg som diakon en termin. Till San Francisco kom Hedberg på hösten 1883 och förenade sig snart med församlingen. Redan vid sin konfirmation fick Hedberg kärlek till Guds ord. Fjellstedt brukade vistas vid Öfverums bruk och då hörde Hedberg honom ofta predika. Det var under Gud Fjellstedt som väckte hos honom kärleken till *ordet*. Den sista gången Hedberg var vid kyrkan var nämligen vid hörnstensläggningen på våren 1904. Diakon Carl Rosén besöker honom ofta och läser Guds ord med honom. Hedbergs käraste skatt under hans sjukdomsdagar har varit *bibeln* med Fjellstedts förklaringar.

Den 27 april detta år, 1907, afled han stilla och fridfullt i sitt hem i en ålder af 56 år och 17 dagar.

* * *

J. S. Mellin tillbragte sin barndom vid Norra Vetterns sköna stränder, vid Motala ström och Göta kanal. Omkring von Platens monument lekte han som gosse. Nu har Mellin sett sina 48 år. Han var endast 21 år då han kom till Amerika, och anlände då hit från Stockholm. I sju år var Chicago hans hufvudort. Han var född i Motala stad, den 3 januari 1859. Under de 27 år han varit här har han följt sitt yrke af "boiler maker". I vår gamla kyrka blef han bekant med Emilia Charlotta Simonson, med hvilken han ock ingick i äktenskap den 19 september 1890. Miss Simonson hade tillhört vår församling sedan 1884, eller i sex år, innan hon förenades i äktenskap med Mellin. Hon är född i Grepstad församling, Bohus län, den 3 juni 1854 och kom till Amerika i sällskap med brodern Simpson, och en af våra äldre medlemmar, numera bosatt i Sausalito, tvärs öfver gyllene porten.

Mrs Mellin har varit verksam i kvinnoföreningen i flera, flera år, och mr Mellin var trustee från 1896 till dess han 1903 ingick som medlem af byggnadskommittéen för den nya kyrkan och kvarstod där tills kommittéen upplöstes nu vid nyaret 1907. Deras tvenne barn äro Sigrid, som konfirmerades 1906, och sonen Thure.

KAPTEN NELSON OCH FAMILJ.

PETER HERLIN OCH HANS TRE DÖTTRAR: MRS THERESE WILSON, MRS SELMA YOUNGGREN OCH MRS EBBA CARLSON.

Miss Anna Mathilda Swenson, som kom till Amerika 1881, bosatte sig först i Eau Claire, Wis., där hon, samma månad som hon anlände, ingick i en norsk luthersk församling, hvars pastor var en Håkanson. I Eau Claire fanns på den tiden ej ännu en svensk församling. Hon är född i Asige, Hallands län, 1853. Då hon i juli 1885 anlände till San Francisco, ingick hon strax i församlingen och har stått kvar allt sedan, alltid trogen och villig till uppoffring. Då det varit fråga om att samla medel till kyrkoskuld, har miss Swenson alltid varit med i ledet.

* * *

Mr och mrs Olof Hawkins tillhöra ock medlemmarna från 80-talet. De hörde både pastor Auslund och pastor Rydholm predika. Ingen har varit mera förbunden med verksamheten än de. Deras förbindelse med religiös verksamhet daterar sig tillbaka före den tid svensk pastor anlände eller vår församling stiftades. Olof Hawkins är från Jensjö, Blekinge, och han fyller nu sina 60 år.

Hans hustru, Carolina Hawkins, är född i Karlskrona, där hennes fader var tjänsteman i flottan. Sin första skolundervisning fick hon i kungliga amiralitetets barnhusskola, och konfirmerades äfven i samma kungliga amiralitetets församling. Kort därefter förlofvades Olof och Carolina. Mr Hawkins var då studerande vid svenska flottan. Detta var begynnelsen till en lång romantik. Den unge studenten blef otålig på grund af de saktfärdiga tillfällen till promotion i flottan, erhöll tjänstledighet och ingick i handelsflottan. Mr Hawkins arbetade sig fram till officer, och slutligen såg han sig mäktig, ehuru efter många års arbete, att eftersända sin trolofvade, som 1871 allena reste den långa vägen, 10,000 mil, från Sverige via New York, öfver Panama, till San Francisco. Under alla dessa åren hade hon varit sin första kärlek trogen och trotsade skeppsbrott och faror för att åter få möta honom här vid världens slut. Mr Hawkins bosatte sig permanent i San Francisco efter sitt ingångna äktenskap, hvilket 1871 förrättades af en dansk pastor,- alldenstund ingen svensk pastor var tillfinnandes här.

Under dessa tidiga dagar gingo svenskarna till danska och norska gudstjänster, till dess en svensk predikant, Turnkvist, anlände, som hade sina gudstjänster i den engelska Howard M. E. kyrkan. Men Hawkins kunde aldrig förlika sig riktigt med hans sätt att verka. Senare, då pastor Telleen kommit, kände de först att de fått hvad de önskat — en luthersk präst, och den 17 april 1885 förenade de sig med församlingen, och hafva stått trogna och pålitliga ända sedan. Deras trenne barn hafva konfirmerats i vår gamla kyrka på Mission street. Mrs Carolina Hawkins har varit synnerligen verksam i församlingen och i kvinnoföreningen, där hon har tjänstgjort som kassör och som sekreterare vid flera tillfällen, och hennes arbete har alltid burit prägeln af villighet och uppoffring med glädje. Under detta år, jubelåret, är hon ordförande för kvinnoföreningen.

* * *

Mrs Petronella Helin inskrefs i församlingen den 2 augusti 1885. Äfven barnen, Carl, Fredrik och Ester, äro inskrifna i församlingen. Mrs Helin är född i Brunneby, Malmöhus län. Dottern Ester, som konfirmerades på

varen 1906, är under detta jubelår finanssekreterare för Luther-förbundet och söndagsskollärarinna. Mrs Helin var en termin kassör för kvinnoföreningen och tillhör nu församligens hjälpförening.

* * *

Carl Ahlgren och hans hustru Ella tillhöra de äldste. Ahlgren föddes i Östergarn, Gottlands län, för 53 år sedan, och hans hutsru stammar fran Mjellby, Blekinge län. I mer än 20 års tid har mrs Ahlgren varit verksam i församlingen och i syföreningen. Från 1886 till 1893 stod Ahlgren som församlingskassör, och det var en fröjd att genomse hans böcker, så väl och exakt förda äro de. Vid slutet af hvarje år brukade han låta trycka en detaljerad årsrapport, där allas namn förekommo, som bidragit till kyrkans underhåll. Han var både diakon och trustee en lång tid, men afsade sig slutligen trusteebefattningen, och har han ända sedan 1892 oafbrutet tjänstgjort som diakon samt i många år varit söndagsskolföreståndare. Liksom Levine och Wallin är han en god predikant, och ofta under årens lopp har det fallit på hans del att predika och leda möten. Hans lugna sätt och rättvisa omdöme har gjort, att han åtnjutit ett särskildt förtroende i församlingen. Äfven har han i flera år varit en af California-konferensens förtroendemän. Till alla församlingens pastorer har han varit ett godt och trofast stöd i allt som tillhört församlingens väl. Enligt naturen är han synnerligen varmhjärtad, öm och trofast. Till yrket är Ahlgren byggmästare och under de senare åren har han gjort stora affärer. Han förestod arbetet af vår nya kyrkas inredning. Under detta år är han hjälpföreningens ordförade.

* * *

Mrs Charlotta White, född Bengtson, är dotter till en af våra grundläggare af församlingen i Golden, Colorado, 84-årige fader Nels Bengtson. I 22 års tid har hon varit med oss, och förr, då hon hade mera tid, deltog hon ifrigt i kvinnoföreningens möten. Hon drifver nu egen restaurantrörelse. Hon föddes i Adolfs församling, Värmlands län, för 53 år sedan. I flera år deltog hon ifrigt i ungdomsföreningen och var ofta sekreterare, samt innehade andra befattningar.

* * *

Mr John L. Wallin, som i flera år tjänat som diakon, är en gärna hörd predikant. Han har en fyllig, kraftig röst, ett särdeles ledigt utförande. Flera gånger har han varit församlingens sekreterare. Han är såsom de flesta af våra svenska arbetare här, snickare till yrket. Under åren 1891 och 1892 predikade han mycket i San José, Oakland och andra platser. Den 31 augusti 1892 erhöll han ordentlig kallelse från San José att förestå församlingen där med Guds ords predikan under vakansen, som uppstod då pastor P. A. Fair lämnade. Wallin är nu 64 år gammal. Han stammar från Gottland, där hans fader var en välbärgad landtbrukare. I barndomen låg hans håg åt slöjd och redan som gosse förfärdigade han enklare möbler. Efter att en tid hafva varit soldat tog han vid 21 års ålder sergeantexamen. Han befordrades till afdelningschef, men efter 5 års tjänstgöring tog han afsked. I Visby köpte han tvenne hus, och utanför österpost grundlade han en möbelverkstad. Han var medlem och tidtals

DR GOTTFRID BERGSTRÖM OCH FAMILJ.

ordförande för Gotlands lutherska missionsförening och söndagsskola. Söndagsskolan i Visby, räknande cirka 300 barn, leddes af f. d. pastorn inom Augustana-synoden, Youngberg, och i hans franvaro leddes söndagsskolan af Wallin, med hjälp af 20 manlige och kvinnliga lärare. Han utförde träarbetet för Visbys nya stationshus. På grund af sin villiga hjälpsamhet och ömhet hjälpte han ofta sina vänner i finansiella företag, äfven anlitades han att gå i borgen för lån å bankerna. Så kommo hårda tider, vännerna infriade icke sina löften, och för att ärligt betala borgesförbindelser sålde han sina egendomar. Efter att hafva vistats ett år i Sundsvall anlände han hit till San Francisco 1885, och ingick i vår församling den 2 augusti samma år. I ungdomsföreningen ingick han den 17 juli. Äfven här blef han verksam i söndagsskolan.

Innan han lämnade sin sergeant-befattning, hade han ingått äktenskap. Hans familj, utom äldste sonen, som följt med fadern, anlände hit i juli 1886.

I september 1886, nu 21 år sedan, drabbades Wallin af en svår olycka, i det han förlorade nästan hela vänstra handen i en hyfvelmaskin. Hans yngsta barn, Myrtle, är född 1889. Hans hustru afled 1902 och hans äldsta dotter, Hulda (mrs Benson), 1903. Dessa förluster hafva verkat en obeskriflig sorg på hans hjärta, och det förundra vi oss icke öfver. Men Wallin är en optimist i ordets sanna bemärkelse; det finns en "sorg i rosenrödt". Ofta har han predikat i Ebenezer, och än i dag, då han påkallas att "hjälpa prästen", är han alltid beredvillig. Han är ock tillfällighetspoet. Ett af hans rim slutar:

"När helgdagsklockan klämtar
och sista budet skall mig nå,
då vill jag vara redo
att inför helga tronen stå. —
Och, iklädd hvita dräkten,
bland frälsta millioner mång
jag skall beprisa Jesus
för evigt uti jubelsång."

* * *

Emanuel Anderson, den man som från den 1 mars till den 1 dec. 1884 ledde arbetet i uppbyggandet af församlingens första kyrka, omtalas här med största aktning. Han föddes i Tranmo pastorat, Ambjörnorps, Elfsborgs län, den 12 dec. 1846, och vid myndighetsår flyttade han till Stengardshult, Småland. År 1870 finna vi honom i Grand Rapids, Michigan, och sedan han besökt åtskilliga platser, kom han ett år efter Chicagobranden, 1872, till denna världsstad. Här fann han sitt andliga hem i Emanuels-försmalingen. Han var son till en byggmästare och följde själf snickeriet. År 1874 kom han till San Francisco i sällskap med sin trolofvade, som i sällskap med pastor Erland Carlsson ankom till Amerika 1873. Pastor Carlsson hade varit i Sverige för att samla medel för uppbyggandet af en ny kyrka i Chicago. Anderson ingick äktenskap 1875, och till honom och hans hustru *Vendla* hafva födts fyra döttrar: Agda, Jennie, Ella och Alice. Anderson tillhör dem som hörde pastorerna Aus-

lund 1874 och Rydholm 1875. Anderson säger, att hvad som egentligen hindrade dessa män här att grundlägga församling var sektmakeriet. Auslund hade samlat en del som önskade bilda en *luthersk* församling, men bland dessa hade inkommit en del villoandar, sektmakare, som gjorde allt hvad de kunde att skingra skaran. Auslund försvarade sig mot dessa på ett präktigt sätt, men ledsnade vid kampen. Rydholm, som var mera tystlåten och tillbakadragen, ingaf sig icke i dispyt med dem. Sedan 1885 har Andersons tillhört församlingen och alltid stått trofasta. Mrs Anderson har alltid varit med i kvinnoföreningen och verksam. Familjen bodde i Oakland i eget hem i 6 år på 80-talet, därefter i eget hem här i San Francisco.

Anderson har varit byggmästare och förman. I församlingen har han varit trustee åtskilliga terminer samt diakon.

* * *

Edward Tengborg, församlingens kyrkoväktare, är ock en af församlingens förtroendemän. Från 1887 till 1890 var han kyrkovätkare, hvilken syssla han äfven de två senaste åren fyllt i vår nya kyrka. Till diakon har han valts vid tvenne tillfällen. Han har ofta deltagit i bönemöten och ledt dem. Äfven har han intresserat sig för kvinnoföreningen, bjudit den hem till sig, och då har han på "ungkarlsvis" själf kokat kaffe. Under de senaste åren har han bott i prästgårdens "flat", och det kan försäkras, att han är en god och uppriktig gramne. Han ingick i församlingen strax han kom från Sverige, 1886. Tengborg är född i Tengeby, Bohus län, den 25 maj 1843. Hans fader var snickare, men själf valde han målaryrket. År 1860 lät han sig inskrifvas i Målanda församling, men började som målare arbeta i Göteborg. Efter någon tid blef han egen herre, och i många år var han målaremästare. Efter att hafva bott i Göteborg i 26 år flyttade han direkt till San Francisco, där han följt sitt yrke som målaremästare. Ehuru Tengborg nu är 64 år, arbetar han hvarje dag och klättrar som en pojke, ty man vet, att en målare kan icke följa sitt yrke utan att klättra.

I Göteborg gick han mest till domkyrkan, och hans sympatier lågo för schartauanism, ehuru, som han själf säger, han aldrig varit en *sträng* schartauan.

* * *

Fred E. Sohl, som nu är bosatt i Seattle, Wash., och medlem från 1884 till 1901, skrifver: "Jag har varit med Ebenezer i skiftande tider, i glädje såväl som i sorg, både andligt och lekamligt. Ännu är jag en gammal ungkarl." Sohl är från Hammarby, Öland, där han år 1856 såg dagens ljus.

* * *

Mrs Petronella Johanson har varit medlem af församlingen sedan januari 1884. Fyra år före denna tid kom hon hit. Hon är född i Forslöf församling, Kristianstads län. Under alla åren har hon tagit en aktiv del i kvinnoföreningsarbetet. Sönerna Frans och Ernst hafva uppfostrats i vår söndagsskola. Efter sin konfirmation var Frans ett år söndagsskolans sekreterare.

MRS C. P. HELIN OCH DOTTER ESTHER.

MISS LINA MANNSTRÖM.

MRS ALIDA ROSENGREN, FÖDD JOHNSON.

FRÖKNARNA GERDA OCH BETTY TROEDSON.

Hennes man, *Johan August Johanson*, var född i Onsala församling, Hallands län, den 21 oktober 1858 och afled i San Francisco (å German Hospital) den 19 oktober 1906 i en ålder af 47 år, 11 månader och 29 dagar.

Vid 17 års ålder lämnade Johanson sitt hem, och i mer än 10 års tid var han sjöman. Under denna tid besökte han nästan alla länder på vårt lilla jordklot. Till New York kom han 1883, och trenne år senare, 1886, ankom han till San Francisco, där han allt sedan varit bosatt. Året därpå ingick han i vår församling, och här i San Francisco ingick han i äktenskap med Petronella Person den 20 december 1888. Vigseln förrättades af denna församlings förste pastor, dr J. Telleen. I omkring 19 års tid hade Johanson tillhört Ebenezer-församlingen. En tid tjänstgjorde han som kyrkoväktare i församlingens förra kyrka å Mission st., nära 9 gatan. Till yrket var han snickare. Han kom till sin död genom olyckshändelse, som hände honom den 12 oktober under arbete på en stallbyggnad på 16 gatan nära Dolores.

Johanson hade vår församling mycket kär, och ofta var han i kyrkan. Han bar inom sig intet svek, utan det som låg på hjärtat, det måste fram. Han var fullkomligt ärlig i sin vänskap och hade en stor vänkrets. Såsom människa var han hjärtegod och till sitt sätt liflig och ibland nästan pojkaktig.

* * *

Dorotea C. Erikson är ock en af de äldsta medlemmarna och ingick i början på år 1885. Hon föddes år 1862 i Bosebo, Jönköpings län. Till Amerika anlände hon 1883. År 1888 vistades hon en tid i Minneapolis, Minnesota.

* * *

Carl Rosen och hans hustru Johanna hafva varit med i just 19 år. Rosen är en kronobergare från Ekberga, där han såg dagens ljus 1864. Hans hustru är ifrån samma läns Ljuders församling. De sammanvigdes i San Francisco 1890. Kyrkostämmoprotokollena omtala icke om någon söndagsskolföreståndare invaldes emellan åren 1882 och 1890, och pastor Telleen var under de åren själf föreståndare. Under åren 1891 och 1892 var Rosen invald till föreståndare, och då han med familj flyttade till Sansalito, tvärs öfver gyllene porten, måste han öfverlämna sysslan till en annan. Han har dock alltid stått som söndagsskollärare och varit vice superintendent flere gånger, och nu leder han söndagsskolans bibelklass. Sedan 1889 har han oafbrutet tjänat som diakon, eller i 18 år. Rosen är en logisk, ledig talare och har deltagit mycket uti ungdomsföreningens arbete. Ofta har han predikat. Han älskar att närvara vid sånggudstjänster, och har han en god sångröst och deltager gladt i uppbyggelsemöten. Detta år konfirmeras hans äldste son. Till yrket är han vagnmakare och har i flere år drifvit en god affär. Rosen kom till Amerika 1888. Vid 20 års ålder började han egen affär i Lemry socken, i en by som kallas Bro, Kronobergs län. Till San Francisco kom han direkt från Sverige, arbetade här först som förman, men påbörjade snart egen affär. Till Sansalito, där han köpt hus, flyttade han 1892 och bodde kvar där till 1900, då han åter flyttade sin affär tillbaka till San Francisco och köpte sig en tomt på Golden Gate ave., där han nu har sitt hem.

Rosén är en ledig talare på både svenska och engelska, vet huru en katekisation med söndagsskolbarnen bör hållas, äger logisk tankeskärpa, är aldrig rädd att uttala sin åsikt, alltid vänlig och leende och står orubbligt på församlingens sida. Han har varit en af de fasta pelarna i församlingen.

Han ville studera vid omkring 16 års ålder och läste privat för pastor Palmgren i Ekeberga för att vinna inträde i tredje klassen vid elementarläroverket i Vexjö, men studierna afbrötos, emedan den som lofvat underhålla honom genomgick en stor finansiell förlust och kunde icke gifva det bidrag han lofvat till unge Rosén.

* * *

Frans Anton Rosén stammar från Ekeberga församling, Kronobergs län, där han föddes 1867. Hit till landet kom han 1887 från Linnehäfda och ingick i vår församling 1888. I 7 år var han med i söndagsskolans arbete som lärare. 1897 reste han till Sverige på besök. Äfven i ungdomsföreningen var han mycket verksam. I Sverige besökte han Stockholms utställning 1897. Återkom till San Francisco efter ett års vistelse i fäderneslandet. Fadern är smed till yrket. Har äfven arbetat i samma yrke och har de sista tio åren haft anställning i Union Iron Works som "iron ship builder".

* * *

Där finnas flere i församlingen, som vi kunna kalla pelare, och det är en obestridlig sanning, att *Frank Gustav Strandberg* är en af dessa. Piteå, Norrland, var hans barndomshem, och där vistades han, då han icke var med sin fader, Lars August Strandberg, som var hamnlots på Bottniska vikens kust. År 1861 var han född, och när han var 20 år gammal, finna vi honom i Iron Mountain, Michigan, där han valt snickeriyrket såsom sitt. Samma år som han blef myndig, valdes han till diakon i därvarande lutherska församling och ingick samma år äktenskap med Betty Martin, som var född i Jio, Finland, men hvars bekantskap han gjort i Sverige.

Ända sedan Strandbergs 1888 anlände hit, hafva de tagit lifiig del i vårt församlingsarbete, och har Strandberg nästan oafbrutet tjänat i församlingsstyrelsen, än som diakon och än som kyrkovärd. Förr deltog han ock i söndagsskolarbetet, och än i dag besöker han allt som oftast ungdomsmötena. Han är ytterst mån om att allt skall gå rätt och redligt tillväga.

Strandberg har här hela tiden följt sitt yrke först som snickare, så som förman för kontraktören och som "superintendent of construction".

Sonen Paul föddes 1884 i Iron Mountain, men dottern Hulda och sonen Albert äro California-"natives". Paul och Hulda voro med om att grundlägga Lutherförbundet, eller rättare, de voro med om att återuppväcka intresset för det af dr Esbjörn stiftade konfirmandförbundet. Mrs Strandberg har alltid varit med i kvinnoföreningsarbetet.

Strandberg är en äkta svensk typ till sitt yttre, högrest, ljuslagd, icke olik doktor Carl Swensson, med en ärlig och manlig uppsikt, och det intrycket gifver han strax, att han är en man för sina ord. Alla hans barn äro konfirmerade inom vår församling. Detta år är Strandberg ordförande för trustees. Han var ock medlem af byggnadskommittéen. Innerligt varmt

KYRKOVÄRD FRANK RENSTRÖM.

MRS A. W. JOHNSON.

MRS JOHANNA SMIDT OCH HENNES DÖTTRAR CHARLOTTE OCH ALMA (MRS LARSON)

älskar han Augustana-synoden och dess verksamhet och följer noga med dess utveckling. 1886 var han ombud till Illinois-konferensens möte från Iron Mountain, Mich., och 1896 vårt ombud till Los Angeles.

* * *

En af församlingens mest ifriga medlemmar är *J. P. Sandberg.* På grund af sitt samlarsinne har han under de flydda åren hopsamlat en hel del tidningar, program o. s. v., och tillsammans med C. V. Nelson, J. Nicolas Anderson och Annette Anderson har han betydligt hulpit att skaffa stoff för denna historik.

Efter att hafva farit omkring i de östra staterna i åtta år lämnade han till sist Lincoln, Nebraska, och kom så genom Portland och Astoria, Oregon, 1888 till San Francisco. Här fann han arbete och kom så att besöka vår kyrka en gång. Han skrifver själf:

"Här som aldrig förr fick jag erfara Herrens oändliga kärlek på mitt hjärta till evig salighet och fröjd. Så i slutet af november samma år gick jag upp till pastor Telleen och anmälde mig till inträde uti Ebenezer. Detta var för mig en stor och härlig dag. Onda makter syntes hviska till mig: 'Du blifva kyrkomedlem? Ja, du är en finer en' m. m. Men trots allt, så gick jag lika väl i Herrens namn till verket. Under alla dessa gångna åren har jag aldrig helt ångrat detta steg, utan har jag i stället å andra sidan varit bedröfvad, att jag icke tagit detta steg förr. Första söndagen i december 1888 fick jag nåd att inför hela församlingen återigen förnya mitt löfte till min Herre och Gud, i det att jag lofvade vidblifva mina konfirmationslöften, som jag en gång aflagt. Och vardt detta för mig en långt härligare dag än den föregående söndagen."

Sandberg blef snart söndagsskollärare, medlem i ungdomsföreningen o. s. v. Under skolåret 1891—1892 idkade han studier vid Bethany College och var där skolkamrat med sin nuvarande pastor. I flere år har Sandberg representerat Augustana Book Concern här, sålt *Augustana, Ungdomsvännen, Vår Kyrka,* psalmböcker o. s. v. Under detta jubelår företog han en resa till synoden i New Britain såsom California-konferensens ombud. Han är född i Stora Lundby församling, Vettle härad, Elfsborgs län, 1861.

* * *

Benjamin Franklins självbiografi hafva vi läst, men detta är en kort biografisk teckning öfver *Edward Franklin* och hans familj. Denne Franklin föddes i Ljusterö, Stockholms skärgård, 1859, där han som gosse seglade. Med sin vikinganatur låg hans lust till hafvet. Han landsteg i San Francisco 1881 efter en 5 månaders segeltur omkring Cape Horn, och i mer än två år var han seglare och fiskare utmed Californias kust, och en gång var han nästan omkommen vid "Columbia River bar", då han låg i vattnet i flere timmar. Franklin körde en kort tid t. o. m. spårvagn med häst på 6th st. här.

På våren 1884 kom Franklin tillbaka till Stockholm, där han i den idylliska skärgården blef bekant med henne, som sedermera skulle blifva hans trogna följeslagerska genom lifvet, nämligen Johanna Lindstrom från Carlshamn, Blekinge. Då han 1885 återvände till San Francisco, var det med löftet, att hans trolofvade snart skulle följa honom efter, och i sep-

tember 1886 kom hon, trogen sitt löfte, och stod brud elfva dagar efter sin ankomst, den 23 samma månad.

Den 1 jan. 1889 förenade sig Franklins med församlingen, och påföljande januari valdes Franklin till trustee, men då han 1892 flyttade till Palo Alto, resignerade han, men ehuru familjen i 4½ år bodde här vid Stamford University, stodo de dock kvar som medlemmar. Till Sansalito flyttade familjen 1896 och bodde kvar där till 1898, då Franklin företog en färd till Goldfield, Alaska, där han under fyra års tid dels var grufarbetare och dels dref handel, men han lyckades väl, och 1900 köpte han ett bekvämt hem å Diamond st. Under de senaste 6 åren har Franklin varit "engineer" och maskinist för Southern Pacific Company och blef nu, detta år, "steamfitter" på grund af den goda daglönen. Han har nu i fem år varit trustee igen och är alltid på sin post. Mrs Franklin har under de senaste åren varit kassör för kvinnoföreningen, i hvars verksamhet hon tagit ifrig del. Båda hafva en varm känsla för vår församling och för vår lutherska kyrka. De fyra sönerna heta Herbert, konfirmerad i år, Fred, Martin och Ben.

Konfirmerad i vår kyrka 1899 har miss Nellie Blade, född i Linderås, Jönköpings län, ända sedan hon kom till detta land, 1893, haft sin hufvudstamort hos Franklins, hvilket har varit ett godt hem för henne. Miss Blade har sjungit i vår sångkör och arbetat i våra ungdomsföreningar.

* * *

Frank A. Hjelte, en af de förnämsta bassångare som funnits i San Franciscos svenska värld, är kunglig östgöte från Ekeby, där han öppnade sina ögon för första gången den 5 augusti 1863. Hans hustru är småländska från Högsby och hette en gång i världen Axelina Löf, men hjälten tog löfvet. Då Hjelte var 17 år gammal (1880), anlände han till Warren, Pa., och intogs där i vår församling af pastor Nordberg. Tre år därefter flyttade han till Kansas City, Mo., men stannade blott ett år och gjorde sedermera, 1884, Clinton, Iowa, till sitt hem. Efter att hafva bott här i tre år gjorde han under fyra månaders tid 1887 Moline, Ill., till sitt hem. Här blef han bekant med doktor Fredrik Westerberg, som då var läkare i Moline och lärare i gymnastik vid Augustana College. Under åren 1888 och 1889 bodde han åter i Kansas City, Mo., och det var där pastor Andreen, då studerande vid Bethany College, blef först bekant med Hjelte. På vägen till San Francisco 1889 stannade Hjelte i Los Angeles en kort tid, men så snart han anlände hit, ingick han i församlingen. Hjelte har tillhört våra församligar i Warren, Pa., Kansas City, Mo., Clinton, Iowa, Moline, Ill., och sist Ebenezer här. I femton år har han varit diakon utan afbrott samt äfven tjänstgjort som en af konferensens förtroendemän, nämligen såsom medlem af verkställande kommittéen.

Hela Hjelte-familjen är kyrklig. I Sverige äldste brodern Johan Alfred Hjelte, i Warren, Pa., bröderna Charles Peterson och Anders Ekey, i Denver brodern Adolf Hjelte och i Oakland brodern Anton Hjelte. I Ebenezerkyrkans kör har Hjelte alltid sjungit, och hans hustru har varit en ifrig arbetare i kvinnoföreningen hela tiden. Till yrket är Hjelte tillskärare af kläder och har äfven haft egen affär. Efter jordbäfningen bildades firman Sörensen och Hjelte, och bedrifver den en stor affär här i staden. Som varande sangare har Hjelte äfven tillhört Svenska sångsällskapet.

ARKITEKT AUGUST NORDIN.

CALIFORNIA-KONFERENSEN, OCH GÄSTER, SAMLAD I RIVERSIDE, I FEBRUARI 1907.

Hjeltes öppna, ärliga väsen, hans trofasthet i vänskap har gjort honom allmänt älskad och aktad.

* * *

Mr Anton Hjelte var född i Rinna socken, Östergötlands län, den 3 juli 1865. År 1886 kom han till Amerika och bodde först i Warren, Pa., därefter i Kansas City, Mo. Å båda platserna var han verksam i våra församlingar. I Topeka, Kans., ingick han äktenskap med Augusta Pihlgren. År 1889 ingick han med sin familj i Ebenezer-församlingen och kvarstod i sex år, eller tills han flyttade till Oakland, där han allt sedan tillhört St Pauli-församlingen, hvars kassör han nu är. År 1907 var han St Pauli-församlingens ombud till konferensmötet i Riverside. Till sex får han räkna, då han skall gifva antalet af sina barn.

* * *

Esaias E. Nylander och hans hustru Maria, född Johnson, kommo till San Francisco 1887. Som gosse studerade Esaias privat för en pastor Sandstrom i Tolg socken, Kronobergs län, där han först öppnat sina ögon i dagsljuset den 7 febr. 1858. Vid 11 års ålder finna vi honom vid Vexiö elementarskola, och vid 17 år blef han informator för en Nelson Aschan, som sedermera blef kapten på Sunnanvik. Redan som barn hade han börjat musikaliska studier. I Skåne dref han handel en kort tid och var så frivolontär. Genom sin faders död, klockarn och skolläraren i Tolg, som tjänstgjort i 35 år, blef den 20-årige Esaias anställd som skollärare och kvarstod i 1½ år; men redan 1880 finna vi honom i detta land, i Bailytown, Indiana, dit han kommit till en släkting, Fred Burstrom. Äfven här blef han organist och skollärare; han var ock med pastor Challman till Chesterton och spelade. På kallelse från Berlins församling i Swedona, Ill., att där blifva skollärare och organist flyttade han dit 1882, och under en tid af närmare 3 år fyllde han denna plats, hållande svensk småbarnsskola i 5 olika församlingsrotar 10 månader om året (2 månader i hvarje rote).

Då Esaias Nylander 1887 kom till California, var det hans mening att upptaga missionsverksamhet i Fresno och att söka inträde i vår synod som präst, men det blef icke af, ty sedan han några år nära Fresno skött en vingård, flyttade han 1889 till San Francisco, var här en tid fastighetsmäklare och bokagent och blef så 1890 kyrkoväktare i vår församling, hvilken syssla han höll i 5 års tid. Han var äfven en tid diakon, deltog ifrigt i söndagsskolarbetet, sjöng med i sångkören och var då och då organist i församlingen utan lön. Sedan 1891, eller i 16 år, har han nu varit i onkel Sams tjänst som brefbärare. Hustrun är släkt med en grosshandlare S. J. Johanson i Jönköping, från hvilken hon nyligen fått ett arf.

Nylanders hafva haft åtskilliga fosterbarn. Mrs Nylander har varit medlem af kvinnoföreningen. På sommaren 1907 flytta de till Sverige för att där slå sig i ro.

* * *

J. Nicolas Anderson och hans hustru ingingo i församlingen 1889. Anderson föddes i Halmstad 1845 och hans hutsru Aurora Octavia, född Rundin, i Göteborg 1846. Då Anderson var 11 år gammal, höll han på att drunkna, men räddades af sin äldre broder Carl. Efter sin konfirmation

gick han till sjös, 1860, och seglade först till Danmark samt till Bergen, Norge. År 1864 mönstrade han från Köpenhamn på ett danskt fartyg och deltog i det dansk-tyska kriget. Många gånger var han i lifsfara. År 1867 höll det skepp, på hvilket han seglade, på att förolyckas i en svår storm utanför Englands kust. Han räddade då kaptenen från att spolas öfverbord. I sex dagar kastades deras skepp omkring på vågorna, men räddning kom slutligen från Fredrikshamn. Det nya testamentet och psalmboken hade Anderson alltid med sig. I flere år seglade Anderson utefter tyska kusten, genom Medelhafvet och besökte de grekiska öarna. Vid Dardanellerna ledo de skeppsbrott och måste lämna båten, och per ångbåt fördes besättningen till Konstantinopel. År 1870 besökte han för sista gången sin fädernestad. Därefter mönstrade han ut på en rysk bark, seglade i Nordsjön, besökte St Petersburg. I Norrland, Sverige, blef han bekant med sin blifvande maka, med hvilken han ingick äktenskap 1871. Under år 1871 gjorde han en segeltur till Ostindien och tillbaka. I fyra års tid gjorde han sedermera mindre segelturer och tillbragte så mycken tid han kunde hos sin maka. År 1875 tog han hyra med ett engelskt skepp, och i november ankom han till San Francisco, och 1877 kom hans familj hit till San Francisco. Först längtade hans hustru tillbaka såväl till England som till Sverige, till sina vänner, men sedan Ebenezer-församlingen stiftades och Andersons funnit ett andligt hem, voro de nöjda med San Francisco. Till 1883 seglade Anderson utefter vår kust, och nu hafva snart 25 år gått tilländа, sedan han tog farväl af "böljan blå". Den 10 januari 1904 afled hustrun, och det var ett svårt slag för Anderson, ty ömt och innerligt älskade dessa makar hvarandra. Anderson har fyra söner, en dotter och två barnbarn. Anderson är alltid på sin plats i kyrkan. Under åren 1905 och 1906 var han orgelpumpare. Själf skrifver Anderson: "Efter den stora jordbäfningen bad jag varmt till Gud, att han skulle bevara vår kyrka från branden. Så gick jag ned mot kyrkan, och där mötte jag pastorn, som kom emot mig och räckte mig sin hand, lika glad, modig och mild som vanligt. Jag gick hem, full af förtröstan till Gud, med fast hopp, att kyrkan skulle Gud spara. Så har ock skett, prisadt vare Herrens namn."

* * *

En rooseveltian i fråga om stora familjer är *Carl Victor Nelson* från det kungliga Östergötlands Tiserums församling. Nelson har nu sett ett halft sekel försvinna, och det är nu 22 år, sedan han 1885 i Creston, Iowa, af pastor D. Renström sammanvigdes med småländskan Hanna Håkanson från Edshult socken. I Creston, Iowa, var Nelson speceri (grocery) handlande och gjorde stora affärer, men västern-febern kom öfver honom, och i början af 1889 reste han med hustru och enda barnet, dottern Edna, till Los Angeles, Cal., där han och hans hustru voro med om att grundlägga Angelica-församlingen. I Los Angeles föddes dottern Ester. På hösten flyttade Nelsons till vår stad och blefvo med ens medlemmar af vår församling. Barnen Carl, Clarence, Arthur och Eva äro alla födda här.

Ömt och innerligt hafva Nelsons älskat sin församling. Mrs Nelson har alltid tagit en aktiv del i kvinnoföreningen. År 1892 och år 1897 valdes Nelson till trustee i församlingen. Åtskilliga år har han varit

församlingssekreterare. Under dr C. M. Esbjörns tid var han annonsföreståndare för församlingsbladet *Beständig*. Till yrket är Nelson "upholsterer", men under största delen af sin tid här har han varit agent för brand- och lifförsäkringsbolag. Efter den stora jordbäfningen och branden den 18 april 1906 bodde familjen en tid i prästgården hos pastor Andreens, men flyttade i juli 1906 ut till Larkspur, Marin county, där familjen nu är bosatt. Detta år konfirmerades sönerna Carl och Clarence. Unge Carl Nelson har redan kringseglat världen en gång. Dottern Edna Nelson tillhör Ebenezers sångkör, och äger hon en högst behaglig, känslig och ren sopranröst.

* * *

H. A. Hendrikson och hans hustru Johanna tillhöra de sanna pietisterna. De äro båda rosenianer. Mr Hendrikson är född i Valda socken, Halland, den 27 sept. 1843. Han är bondson. Vid 27 års ålder (1870) kom han till Amerika, och efter att hafva besökt olika platser kom han slutligen 1872 efter den stora branden till Chicago. I Chicago kom han i beröring med pastor C. B. L. Boman och ingick i Salemsförsamlingen. En tid bodde han i Pullman, där han ock var trustee. Dr L. G. Abrahamson, som nu är pastor i Salems-församlingen i Chicago, nämnde i sitt tal, då hörnstenen för vår nya kyrka lades, att hon här i Ebenezer hade forna medlemmar. Ett par terminer har han tjänstgjort som diakon härstädes. Den 16 okt. 1885, i Chicago, ingick han äktenskap med skollärarinnan Johanna Swenson. Deras son Samuel är död. Sonen Emanuel, född här i San Francisco, är en af våra söndagsskollärare. Hendrikson har ock varit söndagsskollärare såväl i Chicago som härstädes. Under åren 1886—1887, då han bodde i Pullman, Ill., var pastor Ekeberg pastor därstädes. Den 15 mars 1886 var mrs Hendrikson med om att grundlägga kvinnoföreningen inom Pullman-församlingen. I fem års tid, 1880—1885, innan hon ingick äktenskap med Hendrikson, var mrs Hendrikson skollärarinna i Salems-församlingen för de mindre barnen samt äfven verksam i söndagsskolan. Det är nu mer än 20 år, sedan hennes giktvärk i lederna började, och för att finna lisa från plågorna var det som Hendriksons kom till Californias milda klimat. Under dessa år har hon lidit lika mycket, men burit sitt lidande med ett af Gud genom Kristus helgadt tålamod.

* * *

Gustaf Adolf Nylander har varit i Amerika sedan 1882. Han gick i publikskola i gamla Swedona, Illinois, hvars sv. ev. lutherska församling han ock tillhörde. En tid vistades han i Moline, Ill. Den 21 april 1889 ingick han i Ebenezer-församlingen i San Francisco och stod kvar till 1904, då han med familj flyttade till Alameda, Cal., och ingick i Oaklands St Pauli-församling, där han nu tjänar som diakon och vice superintendent för söndagsskolan. I vår församling arbetade han i flere år som söndagsskollärare, äfvenså som ordförande för trustees, då han enligt statens lagar fick begära af domstolen rättighet att sälja gamla kyrkan å Mission st. till Frälsningsarmén samt underskrifva köpebrefven. Äfven var han med om att underteckna kontraktet för uppförandet af vår nya kyrka och var från början medlem af byggnadskommittéen. Till yrket är han målare.

Före branden var han föreståndare för malareafdelningen vid Palace Hotel. Sedan branden har han varit malarmästare. I gamla kyrkan sammanvigdes han den 26 juni 1890 med Augusta Rosén af pastor Telleen, och deras äktenskap har välsignats med fem barn, af hvilka ett är dödt.

* * *

Mrs Louise Vance, född Vingren, är en af våra medlemmar, som varit förbunden med vår verksamhet i östern. För 25 år sedan, under den tid som Zions-församlingen i Philadelphia grundlades, tillhörde hon synoden. På den tiden förestods församlingen en tid af pastor Carl Petri och sedermera en tid af pastor Martin Englund. Augustana-synodens verksamhet här blef henne ock kär, och hon älskar sitt Ebenezer. Hon har genom sömnad försörjt sig själf och uppfostrat sin dotter Thelma, som detta jubelår konfirmerats. I kvinnoföreningen har hon arbetat hårdt. Mrs Vance föddes i Vinberg, Hallands län, för 50 år sedan och kom till Amerika 1879. De två första åren vistades hon i New York, och 1881 flyttade hon till Philadelphia, där hon strax blef införlifvad med vår verksamhet. Till California kom hon 1885 och har tillhört församlingen ända sedan 1886. I Philadelphia blef mrs Vance bekant med pastor C. M. Esbjörn, som då idkade teologiska studier vid Mt Airy seminarium. De enda två personer, som pastor Esbjörn kände igen, då han som pastor 1890 anlände till San Francisco, voro mrs Louise Vance och medicine doktor Fredrik Westerberg.

* * *

Organist *O. A. Classell* var född i Gireköpinge, Malmöhus län. År 1885 kom han till Amerika, och 1887 blef han Ebenezers organist.

* * *

Mrs Hilda Bernhardina Nelson, född Simonson, från Grebbestad, Bohus län, ingick i vår församling i början af 1888. Fyra år senare ingick hon äktenskap med sjökaptenen John A. Nelson, som stammar från Ouslunda, Småland. Efter en del år följde den gode kapten sin makas exempel och ingick i församlingen. Kapten Nelson skrifver om sig själf: "Jag har farit öfver hela världen och kom först med mina föräldrar till detta land 1869, då blott en gosse 7 år gammal. Med mina föräldrar bodde jag först i Diamond Hill, Rhode Island, och sedermera i Boston, Mass., till dess jag 1884 som sjöman anlände till San Francisco. Paret sammanvigdes af pastor Esbjörn 1892 och sonen Frank är deras enda barn. Mrs Nelson har alltid varit en trogen kyrkogångare och i många år verksam i kvinnoföreningen.

* * *

Peter A. Herlin är en af de äldsta medlemmarna. Han var en aktiv medlem då församlingen ännu sammanträdde i en hall å Mission street och tillhörde församlingens första byggnadskommitté. I 17 år bodde han på Minna street i ett af boningshusen, som tillhörde församlingen; i flera år var han granne med pastor Telleen. Hans döttrar Theresa och Ebba äro båda konfirmerade i den första kyrkan och dottern Selma konfirmerades i den nya kyrkan. Theresa (mrs kapten Wilson) firade sitt bröllop i den gamla kyrkan. Mrs Herlin dog i augusti 1895 och begrafdes från kyrkan. I många år var Theresa söndagsskollärarinna. Alla tre af Herlins dött-

SV. EV. LUTH. EBENEZER-KYRKAN.

EFTER FOTOGRAFI.

rar hafva gått i söndagsskolan och i lördagsskolan, äfven hafva alla tre sjungit i församlingskören. Vid basaren, som hölls under dr Nelanders tid, var Ebba (nu mrs Carlson) vald att representera Svea. Alla hafva graduerat i högskolan. Viola Carlson, det enda barnbarn i familjen, döptes i den nya kyrkan.

* * *

Sjukföreningens ordförande, *Louis Fredrik Sanden*, f. d. kyrkovärd, medlem af byggnadskommittéen o. s. v., såg dagens ljus på sjusofvardagen i gryningsstunden den 27 juli 1862 klockan 23 och ½ minut efter 4 i arla timma. Sanden känner sig som om detta skett 20 år senare än hvad det verkligen gjorde. Platsen var Vasängen, Norra Härneds församling, icke långt från Skara, Västergötland. I sex års tid, från 10 års ålder till 16 år, var han vallgosse, och huru han då satt och grät, läste och grät under det att han utförde sitt ensliga, långtråkiga arbete kan ej gärna framvisas. Men så ljusnade det för den fattige gossen. I Borås började han lära sig snickeriyrket och blef snart en munter, oberoende arbetskarl. I maj 1888 blef Odebolt, Iowa, hans hem och tre år senare, 1891, kom han hit. Han deltog i ungdomsföreningsarbete ifrån början, och på dr Esbjörns inbjudan förenade han sig med församlingen påskdagen 1892. "Detta var en af de viktigaste händelser i mitt lif, ty från den dagen har det varit idel glädjedagar, ty att vara med i kyrkligt arbete och i den glada, lifliga ungdomsföreningen har varit lärorikt, nyttigt och intressant. Kifvades vi en gång, så var det glömt nästa gång." Flera, flera terminer har Sanden varit ordförande i föreningen, samt äfven varit sekreterare, kassör, o. s. v.

Men hur det var, så började Sanden tröttna på ungkarlslifvet, det syntes allt för enformigt sedan han sett en liten ljushårig, blåögd liflig smålandsjänta, som förfbryllat hufvudet på den konservative västgöten. Hon bodde på Van Ness avenue och han på 14 och Minna street, men det var att lefva allt för långt isär, och den 20 maj 1899 knöt pastor Haterius dem sammans i äktenskapets fasta band, märkvärdigt nog, jämt 11 år på dagen sedan Sanden landstigit i New York. Det beryktade ungkarlshemmet, som grundlagts af Tengborg — Sanden — Yngve, upplöstes, och nu hinner Sanden icke tänka på ungkarlsdagar, ty gossen och flickan upptaga all hans tid när han är hemma hos mor, ty i hemmet där är nog mor herre och Sanden snäll som ett lamm.

I Sandenska hemmet råder lycka. Snickarmästare är Sanden nu för tiden.

* * *

J. August Sandell, som i 10 års tid har tillhört församlingen, föddes i Grangärde, Kopparbergs län, den 10 oktober 1863. Vid sex års ålder kom han med sina föräldrar till Lindsborg, Kansas, där han tillbragte sina gossår. Genomgick den publika skolan, studerade ett par år vid Bethany College, konfirmerades af pastor Carl Swensson, Ph. D., och begaf sig tidigt ut för att försörja sig själf. Ebenezer-församlingens närvarande pastor, då en gosse på 14 år, arbetade en sommar för samme farmare som Sandell. "Go west young man", hette det på den tiden äfven i Lindsborg, och Sandell gjorde som många andra, han begaf sig mot västern. En tid var han i Wyoming som fåraherde, så kom han till California och arbetade en tid

inåt landet, kom så till San Francisco och upprättade här en barberarestuga. Ingick så äktenskap 1890 med en dam af tysk härkomst. Paret hade framgång i flera landspekulationer och vid hennes död ägde de gemensamt värderik egendom. År 1899 ingick Sandell äktenskap med Minnie Petterson, som konfirmerats af pastor Nelander, Sandells fordne lärare vid Bethany College. Förut hade han ingått i församlingen och har tjänat som kyrkovärd ända sedan. Sandell håller sin kyrka kär. Under senare åren har från hans penna flutit flera poem, en del om hvilka Ernst Skarstedt uttalat sig fördelaktigt. Ett poem, en hälsning till Ebenezer under sin jubelfest, har han författat för denna historik. Han har äfven varit konferensombud.

* * *

Johan Adolph Johnsons maka, *Emma Kristina*, född Anderson, kom till San Francisco 1890 från Brooklyn, N. Y., och förenade sig snart med verksamheten och har hon stått oss bi i 17 år. Till Galesburg, Ill., kom hon 1896 från Sverige, där hon föddes i Serums församling, Bohus län. Hennes man förenade sig med församlingen strax efter deras äktenskap, i november 1903. Han är från Uddevalla. Hvarje söndag finna vi detta par på deras plats i kyrkan.

* * *

Andrew Peterson, en norrlänning från Luleå, har sett sina 52 år, ehuru han ser yngre ut. Med sin hustru, Maria Peterson, som är af dansk börd, har han lefvat i lyckligt äktenskap i 25 år. Adopterade sonen är född 1887.

I vår församling i Eureka var Peterson i många, många år den ledande själen. Under vårt besök i Eureka sade flera, att då Petersons 1898 flyttade till San Francisco, uppstod efter dem ett stort tomrum. Den 26 september 1892, 15 år sedan, skref Peterson ett bref till pastor Esbjörn, som trycktes i *Beständig*. Brefvet lyder: "Glädje fyllde våra hjärtan, när vi sågo, att ni ville vara oss behjälplig att skaffa oss en lärare. Måtte Herren snart sända en lärare att bryta lifvets bröd bland oss här i Eureka. Efter pastor Edlunds flyttning kallade vi studeranden Philip Andreen, men han afgaf nekande svar. Här kan man hafva rätt trefligt om sommaren, t. ex. resa uppåt bergen för att dricka af de friska vattukällor, som där finnas, och blifva uppvärmd af en härlig, varm sol... 'Bara nu en pastor ville komma och stanna ibland oss!' Så ropar den lilla Eureka-församlingen i sina bönesuckar denna aftonstund till Gud".

Sedan Peterson kom till Eebenezer har han nästan hela tiden varit diakon, varit söndagsskolföreståndare och med i sångkören. Peterson är ock talare såväl som sångare. Han är nu president för en båtbyggningsfirma. Under detta år är han kassör för jubelfonden.

Under sina tidiga år efter faderns död kastades han ut i världen, vallade en tid kor och 1872 vid 18 års ålder gick han till sjös. Han mönstrade ut på en finsk skonare, kom till Danmark, Finland och 1874 till New York, där han ingick i skeppsbyggarelära. Gick så 1876 åter till sjös, återvände till New York 1878. Under denna resa hade han besökt Peru och Frankrike. Till år 1883 var han åter skeppsbyggare. I Perth Amboy, N. J.,

ingick han äktenskap 1883 och ankom till California 1884. Han bosatte sig i Eureka, Humboldt county, där han stod i 14 år i Ben Dixon Shipyard.

Han grundlade församlingen i Eureka och har varit det mänskliga medlet att bevara församlingen från undergång vid flera tillfällen. Han är en af kyrkans sanna och trogna vänner, alltid uppriktig och varm i sin vänskap. Han är en välsignelse i en församling, ty han tål intet som vill gå smygvägar, ty enligt hans åskådning skall allt vara "above board", rätt och ärligt.

Paret Petersons fosterson heter Egbert.

* * *

August Johnson har kryssat sig upp till framgång från torftighet genom många svårigheter. Han är född den 26 maj 1871 i Refteled, Jönköpings län, Småland. Hårda år hade han i Sverige, men han ägde ett lyckligt och kristligt föräldrahem. Vid 15 års ålder kom han till Eureka, Cal., och arbetade i sågverk, men under fritimmarna arbetade han med sina böcker med det resultat, att han snart inskrefs uti Eurekas folkhögskola, där han tillbragte två år. Sedermera genomgick han affärs- och stenografiafdelning i Normal- och Academic-afdelningarna. År 1893 kom han till San Francisco och fick plats som stenograf och bokhållare. Under åren 1897 och 1898 hade han egen specerihandel i Spokane, Wash., men kom 1898 tillbaka till San Francisco, där han i flera år var föreståndare för en speceriaffär. Genom sitt vänliga, rättskaffens och ärliga bemötande mot människor har han vunnit ett stort förtroende.

Mr Johnson har alltid tagit aktiv och verksam del uti lutherska Ebenezer-församlingens verksamhet. I flera år har han varit en af de ledande i ungdomsföreningen, och på grund af hans trohet mot och kärlek till den kristliga verksamheten samt hans samvetsgrannhet har Ebenezer-församlingen gifvit honom förtroendet att invälja honom till diakon, hvilken syssla han i flera år fyllt.

Hans hustru, mrs Agda Johnson, dotter till byggmästaren Emanuel Anderson, är född i San Francisco och är hon således "a native daughter." Hon konfirmerades uti Ebenezer-kyrkan under dr C. M. Esbjörns tid. I flera år har hon varit organist i kyrkans söndagsskola samt äfven tjänstgjort som organist i församlingen.

Deras äktenskap firades i den nya kyrkan den 14 oktober 1905.

Mr Johnson har öfvat sig i talkonsten och är gedigen och samvetsgrann i allt hvad han gör. Sedan branden 1906 har han haft egen speceriaffär.

En vän sände honom och hans maka följande lilla rim en gång:

"Vid lugna, stilla vågors rand
i västerns sköna sommarland,
i land förutan is och snö,
Augustus famn sin hulda mö. — —
Han vandre lyckligt hand i hand
med Agda sin i rosenland
på San Francisco viks halfö,
bland liljor hvita såsom snö! — —"

* * *

Kyrkovärden *Fritz Palm*, som i fem år varit kassör, nämligen från nyåret 1902 till nyåret 1906, kom till Amerika och direkt till San Francisco 1887. Hans hustru Tilda, född Anderson, kom till detta landet 1886 och vistades de första 3 åren i Minnesota. År 1889 anlände hon till vår stad. Palm stammar från Vedby, Kristianstads län, och hans hustru från Lingjum, Skaraborgs län. Palm, som är född den 25 december 1862, har varit bosatt här i 20 års tid, och nästan hela tiden har han varit "teamster".

År 1896 ingick han i församlingen och tjänar nu sin tredje termin som trustee. Han har äfven tagit aktiv del i Luther-förbundets arbete, och hustrun har tillhört kvinnoföreningen. Enda barnet, dottern Ida, är nu söndagsskollärarinna. Hon föddes 1891 och konfirmerades i vår nya kyrka 1906. Om Palms heroiska arbete efter jordbäfningen den 18 april 1906 läs "Jordbäfningen i San Francisco", å annat ställe.

* * *

Diakon *Göran Bergstrom* har tillhört församlingen sedan 1895, eller i tolf år, och nu oafbrutet stått som diakon i 10 år. Då han var 21 år gammal anlände han hit till Amerika ifrån Nordingrå församling, Vesternorrlands län, där han först sett dagens ljus den 27 september 1871. I två år vistades han i Ogden, Utah, och 1904 på hösten anlände han till Argonotternas stad.

Den 9 november 1901 förenades han i äktenskap med vestgötskan Augusta Amalia Johnson. I elfva års tid har Bergstrom varit lärare i söndagsskolan och regelbundet fann man honom på sin post. Ofta har han ledt söndagsskolan och varit föreståndare, såväl som vice föreståndare. Hans två småttingar, Abbert och Clara, ha under det senaste året upptagit hans tid på fristunder. Till yrke är Bergström målare. I sånggudstjänster och bönemöten har han tagit ifrig del, och han har en ren och klar sångröst.

* * *

Charles J. Lander, kyrkovärd, ordförande för Luther-förbundet och nuvarande församlingskassör, gläder sig öfver att han är smålänning, stammande från Linderås, Jönköpings län. Han kan nu blicka tillbaka på 31 lyckliga år. Som mycket ung gosse kom han till Marshalltown, Iowa, i sällskap med sina föräldrar. Han konfirmerades af pastor J. V. Carlson, som då var präst i Marshalltown. Han gaf sig ut i det spansk-amerikanska kriget. På grund af så många soldaters sjukdom blef han anlitad som "nurse". Efter krigets slut ämnade han följa arméen till Filippinerna, men utmönstrades här i San Francisco 1899. Till på hösten 1905 var han sjukskötare, men började då att studera medicin. Om några år kommer San Francisco att få sig en svensk läkare till. Att Lander kommer att vinna framgång som läkare, det äro alla eniga om. Vid synoden 1905 i Stanton, Iowa, var han medlem af verkställande kommittéen.

* * *

Louise Frank är dotter till en af de gamla medlemmarna af församlingen i Aledo, Ill., Samuel Frank. Ända sedan sin konfirmation här 1894 har hon varit sina konfirmationslöften trogen. En ifrig och ledande del har hon tagit uti såväl ungdomsföreningen som i Luther-förbundet och nästan alltid haft någon syssla. En verksam ande kan icke vara sysslo-

Kyrkovärd *Frank O. Renstrom*, mycket energisk, upprättade för en kort tid sedan egen affär i 421-446 Stanyan street, San Francisco. Han har nämligen öppnat en första klassens Automobile Repair Shop and Garage, med mest moderna verktyg etc. Äfven har han ingått uti "brokerage"- och assurans-affär samt köper och säljer automobiler. Mr Renstrom har stor begåfning för sitt yrke och är en "expert". Det ligger i blodet, ty hans fader var en gång föreståndare för Skönviks Mekaniska verkstad i Sundsvall. År 1889 anlände han hit till San Francisco med sina föräldrar och fick strax som gosse börja söka sin utkomst. Han började i Pacific Rolling Mills Steel Works, och sina studier bedref han om kvällarna samt graduerade från Lincoln Evening Grammar School. År 1893 ingick han som maskinistlärling uti Union Iron Works, och efter blott tre års arbete befordrades han till "maskinuppsättare". Under tiden hade han ock tagit ett års kurs i Aftonhögskolan, samt två års kurs i klasserna för mekanisk ritning. Så snart som R. blef maskinist, blef han tillsatt som föreståndare för The Electrical Manufacturing Department och förestod allt det arbete i denna afdelning, som bolaget gjort för krigsskeppen, hvilka byggts här i San Francisco. Efter att i mer än 8 år med stor framgång hafva förestått denna afdelning beslöt sig hr R. att gå in uti affär på egen hand. Det finnes intet uti maskin-väg, som han icke förstår sig på, och under de senaste åren har han ägnat särskilda studier åt "automobile-manufacturing."

Hr Renstrom har äfven tagit en fullständig kurs uti The International Correspondence School i mekanisk och elektrisk "engineering".

Hr R. är medlem af den lutherska församlingen och dess tvenne ungdomsföreningar. Det var icke gärna som Union Iron Works såg honom afgå, men då hr R. såg ett tillfälle att förbättra sin ställning, kunde det stora bolaget icke hålla honom kvar.

Hr Renstrom är född i Härnösand för cirka 30 år sedan och konfirmerades uti Ebenezer-församlingen härstädes. Vid nyåret 1907 invaldes han till trustee för 3 år. Han är den förste af dem som konfirmerats i församlingen, som blifvit vald till medlem af kyrkostyrelsen.

* * *

Mrs Emma C. Peterson kom till Amerika för 33 år sedan, eller 1874. Hon kom ifrån Segerstad, Öland, där hon var född 1856. Hon var ofta och hörde pastor Rydholm, då han var här, och gladde sig åt att vi här hade hopp om att få en luthersk församling till stånd. År 1875 äktade hon Daniel Peterson. Från första början var hon med, men ingick icke i församlingen, emedan hennes man höll tillbaka, och i nästan 10 års tid stod hon utom församlingen, ehuru hon var med i arbetet. Under dr Esbjörns tid, 1892, ingick hon tillsammans med sin man och de två barnen, Per Albert och Minnie Chenette (numera mrs J. August Sandell). För orgeln, som köpts under dr Nelanders tid, gjorde hon tillsammans med mrs Haterius insamling, och många gånger har hon gått sig trött i försök att sälja biljetter för fester och insamlingar för kyrkan. Alltid har hon försökt att öfvertala vänner och bekanta att ingå i församlingen. I kvinnoföreningen har hon tagit ett särskildt intresse.

* * *

Karin Hanson ingick i vår församling i juni 1883. Hon hade förut 1879 anländt hit till landet. Den 24 mars 1844 föddes hon i västra Dalarne, Kopparbergs län.

* * *

Mrs Karin Olson († 1904), född den 3 mars 1829 i Bolnäs, Helsingland, ankom till Amerika 1876, var under de 10 år hon tillhörde vår församling en flitig gudstjänstbesökare. Hennes son, Nels Olson, är föreståndare för bokfirman Whittaker & Ray.

* * *

Dr Gottfrid Bergstrom, skåning, tandläkare, sångare, har sett 35 år af lifvet, och hans make, Elna, född Troili, står honom fyra år bakefter. När Bergstrom som ung gosse 1887 kom ifrån Sverige, ingick han strax i församlingen. Fru Bergstrom konfirmerades af pastor A. M. LeVeau i St Pauls-församlingen i Oakland, där hon varit medlem sedan hon var 14 år gammal. Hon föddes i Roslagen, Södermanland.

Bergstrom tillhörde senare Oakland-församlingen, men i augusti 1901 ingick han åter i vår församling, och då följde hans "Elna" med, ty den 6 maj hade de förenats uti äktenskapligt band. Som tandläkare har Bergstrom haft stor framgång, och han är mycket populär och omtyckt. Att innehafva ämbeten i församlingen har icke varit hans ambition. Tvenne små, Otto och Dora, äro fars och mors glädje.

* * *

C. A. Telleen och hans hustru Kristina, född Johanson, tillhöra församlingens nyare medlemmar. De ingingo nämligen i december 1902. Vid stämman 1903 valdes Telleen till trustee och till medlem af byggnadskommittéen. Telleen, som är en broder till denna församlings grundläggare, är hallänning och hans hustru östgöte. Telleen har redan sett 63 år. Han ankom till Templeton, California, 1887 ifrån Ottumwa, Iowa. Han kom till Amerika som gosse och genomgick publika skolan i Moline, Ill. En tid bodde familjen i Paxton, Ill. Telleens föräldrar stodo i nära vänskapsförhållande till pastorn och doktor T. N. Hasselquist, Augustana colleges president, och flyttade till Paxton för hans skull. I Templeton representerade Telleen West Coast Land Company, samt elfva olika brandstodsförsäkringsbolag. Han var äfven med om att grundlägga Citizen Bank i Paso Robles som aktie delägare. Hans son, Ed. Telleen, var där bokförare. Telleen-hemmet har alltid varit ett gästvänligt hem, och det särskildt mot Augustana-pastorer. Mr Telleen idkar här "Real estate"-affär. Under detta år är han medlem af konferensens verkställande kommitté. Han är ock söndagsskolans kassör.

Mrs Telleen tillbragte sin ungdom i New Sweden, Iowa, där den äldsta svenska församlingen i Amerika finnes. Hon sjöng med då i sina ungdomsår i församlingskören i annexförsamligen Fairfield. Pastor Rehnström var då präst där. I Templeton var mrs Telleen söndagsskollärarinna i 16 år och har äfven undervisat en klass här en tid. I kvinnoföreningen är hon mycket verksam.

C. A. Telleen har trenne gånger varit synodalombud, nämligen i Minneapolis 1886, i Chicago 1887 och i Ishpeming 1902. Under de 16 år han bodde i Ottumwa, Iowa, var han flera gånger konferensombud. Telleen har

varit medlem af församlingarna i Moline, Ill., Wataga, Ill. (hvilken församling han var med om att grundlägga), Paxton, Ill., Ottumwa, Iowa (hvilken församling han och hans hustru voro med om att grundlägga), Templeton, Cal. (där familjen var bosatt i 15 år), och i San Francisco. Telleens fa i höst, den 4 september 1907, passera den 35:te milstolpen af äktenskapligt lif. *Prärieblomman 1905* innehåller en intressant artikel om Nilla Anderson, C. A. och pastor J. Telleens moder.

Ed. Telleen, som natt sina 30 år, är född i Ottumwa, Iowa, och vid 12 års ålder medföljde han sina föräldrar till Templeton, Calif., där hans fader var en af de förste kolonisterna. Unge Telleen är brorson till dr J. Telleen, Ebenezer-församlingens stiftare och grundläggare. För snart fyra år sedan bosatte sig familjen C. A. Telleen här i San Francisco, och äga de ett elegant hem å 15 gatan, nära kyrkan. C. A. Telleen är välkänd som fastighetsmäklare och representant för assuransbolag.

Efter att ha genomgått publika skolan och Garden City Business College i San José blef Ed. Telleen anställd som stenograf i Citizens Bank i Paso Robles, där han stannade i två år. År 1896 började han studera vid Augustana College i Rock Island, Ill., där han fullbordade en sjuårig klassisk kurs på fem och ett halft år, afläggande 1902 maturitetsexamen med höga betyg. Hans klasskamrater valde honom att å klassens vägnar hålla till lärare och till kamrater "the valedictory" eller afskedstalet. Under sin studietid deltog han med ifver i de olika atletiska såväl som litterära och musikaliska föreningarnas verksamhet vid Augustana College, var medlem af "Adelphic Society", tvenne diskussionsföreningar, tvenne musikaliska sällskap, gymnastikklubben "Ling", the basket-ball team", med flera föreningar. Han tjänstgjorde som ordförande för "The Lyceum", hvilken förening innesluter inom sig alla de olika föreningarna vid läroverket. Ordförandeskapet i The Lyceum är det högsta förtroendeuppdrag de 600 studerande vid läroverket hafva att gifva åt en kamrat. Efter aflagd studentexamen tjänstgjorde T. först som skollärare och senare som bokhållare för C. B. & Q. R. R. Under det att han var anställd vid järnvägsbolaget i östern, fick han anbud ifrån *Germania National Bank* här i staden, hvilket han antog och ännu innehar. Liksom föräldrarna alltid gjort, så gör och sonen. Mr Ed. Telleen är en verksam medlem i ungdomsföreningar, i söndagsskolan. Han har äfven tjänstgjort som Ebenezerförsamlingens sekreterare. Vid nyåret invaldes han till ordförande för ungdomsföreningen. Telleen är här anställd i en bank, där han har en förmånlig plats. Han är äfven vår sjukförenings kassör.

* * *

Ludvig Olsson, sjukföreningens sekreterare, är icke svensk, d. v. s. han är fryntlig skåning ifrån Frenninge och är nu 44 år, guldförgyllare till yrket, och familjefader. Kerstin Johnson hette hans ädla maka, innan hon den 22 april 1889 i Eslöf sammanvigdes med Olsson. Guldförgyllare har Olsson varit i alla sina arbetsdagar, både här och i Sverige, utom efter den stora jordbäfningen 1906, då han visade, att han äfven kunde företaga sig annat, om det gällde; han *snickrade* hela den sommaren, men nu är han åter vid sitt yrke igen. Hustrun är född i Grönby, Anderslöf, 1864. I sju år innan hon äktade Olsson hade hon varit skollärarinna i Eslöfs västra folkskola.

EBENEZER MANSKVARTETT.

ED TELLEEN, 2:dra tenor; GOTTLIEB MAGNEY, 2:dra bas;
MARSHALL SOHL, 1:sta tenor; CARL ANDREEN, 1:sta bas.

En längre tid har hon tagit en mycket aktiv del i kvinnoföreningens arbete. Deras tvenne äldsta döttrar, Sigrid och Ingeborg, äro konfirmerade, och den lilla rara babyn blir det med tiden, om hon får lefva.

* * *

Om *mrs Johanna Smidt* skrifver hennes dotter Charlotta Smidt: "Min moder stammar från Gardby, Öland, och kom till California 1894, tillsammans med sin dotter Alma. Jag lämnade Sverige 1890 och kom först till Brooklyn, N. Y., där jag i tre år stod som medlem i Bethlehems-församlingen, dr Fritz Jacobson pastor. Vår närvarande pastor, Philip Andreen, var under året 1893 som studerande assistent åt dr Fritz Jacobson. Vår fader lämnade Sverige, då hans två döttrar ännu voro små barn, och återsågo vi honom ej tills vi, efter 20 års skillsmässa, åter förenades här i San Francisco. Men denna hemmets gemensamma lycka blef ej långvarig alldenstund vår fader snart insjuknade, och har han nu i flera år vårdats af de sina. År 1902 ingick Alma äktenskap med Peter Larson, och två barn, Frank och Ethel, glädja nu deras hem." Smidts hafva varit med i församlingen ända sedan de kommo hit.

* * *

Ungdomsföreningens vice ordförande *John Olof Hanson* är född den 17 december 1881 i Chicago, Ill. Han konfirmerades den 2 juni 1895 af pastor G. Lundahl, i den svenska lutherska Betania-kyrkan i South Chicago, Ill. Hans fader, Adolf Nels Hanson, var med om att organisera denna församling och att bygga kyrkan. Sedermera förenade sig familjen Hansons med en annan kyrka i South Chicago, nämligen vår församling som bär namnet Bethesda. Unge Hanson tillhör en af våra gamla "Augustana-familjer", och ända sedan han kom hit, har han varit verksam i församlingen, men särskildt i våra tvenne ungdomsföreningar. Flera sysslor har han haft och alltid fyllt sin plats med beröm. Till yrket är Hanson "draftsman".

* * *

Nils Kinell. När Ebenezers pastor, Andreen, 1903 reste i Sverige, kom han på sina färder till Gillberga, Värmland. Där blef han bekant med en af de ädlaste kristna män han någonsin träffat, Gustaf Olson i Källås. Han är gudfader åt Nils Kinell, som föddes i Kila, Värmland, 1881. Tidigt kom han med sina föräldrar hit till landet och har varit bosatt i Nebraska, Florida, Illinois, tills han, 1899, kom till California med sina föräldrar, pastor A. Kinells, som sedan dess haft sitt hem i Templeton. I omkring 8 år har Kinell varit anställd vid South Pacific Co., där han har en mycket förmånlig anställning. Hans uppfostran i det älskvärda pastorshemmet har satt sin prägel på Nils. Han är den som fick idén — och en god idé var det — att omändra konfirmationsförbundet till *Luther League*, och så är han, tillsammans med pastor och fru Haterius och andra, grundläggare för denna engelska gren inom församlingen. Systrarna Anna Kinell och Maria Kinell hafva ock varit medlemmar af församlingen. I juli 1907 sammanvigdes Anna Kinell med pastor George Fahlund.

* * *

Fred. J. Larson är en värmlänning från Brattfors församling, född 1871. Under åren 1906 och 1907 var han medlem af synodalrådet från

California-konferensen. Efter sin konfirmation i Sverige 1886 vistades han hemma till 1892, då han kom till Amerika, ingick som studerande vid Upsala College i New Jersey, men efter ett par år afbröt han sina studier och har hela tiden sedan varit veckotidningen *Hemlandets* representant. Djup kärlek fattade han från början till vår synods verksamhet. Flera gånger har han genomrest hela Förenta staterna, besökande samhällen där svenskar bo och bygga. Ehuru han vistas mest på "resande fot" med Chicago som center, föredrager han att stå som medlem af vår församling här i San Francisco.

* * *

Carl Adolph Sandell, barberare, en yngre broder till J. August Sandell, vice ordförande för ungdomsföreningen, föddes i Lindsborg, Kansas, den 25 augusti 1870. Han döptes af prof. O. Olsson och konfirmerades af pastor Carl Swensson. Sandell-brödernas fader, Lars Alfred Sandell, född i Småland och uppfostrad i Skåne, var en af de tre, som 1867 af Svenska kolonisationsbolaget i Chicago utsändes, för att söka upp passande land för kolonisation, och valdes så Smoky Hill-dalen i Kansas, där Lindsborg nu är förlagdt. År 1869 eftersände han sin familj, hustru och barnen Amanda, Alfred, Emma, Ida, August och Hilma. Carl föddes här. År 1871 afled Sandell. Mrs Sandell, i ett andra äktenskap med N. Bartelson, hade tvenne barn till, Albert och Hanna. Så inalles äro där nio syskon. Carl Sandell intresserar sig förnämligast bland församlingens föreningar för ungdomsföreningen.

* * *

Systrarna *Betty* och *Gerda Troedson* hafva under de senare åren varit mycket arbetsamma inom ungdomsföreningen. De stamma från Horred, Brännestad. Gudstjänsten och församlingen äro dem kära. Båda äro af gladt lynne och vänligt sätt, och hafva de varit till välsignelse och nytta i ungdomsarbetet.

* * *

Edwin A. Adams, ungdomsföreningens ordförande andra terminen detta jubelår, såg dagens ljus i Falerumsstationssamhälle, Småland, år 1883. Från Sverige ankom han 1902 till Kansas City, Mo., och blef med ens införlifvad med vår kyrka där. Under två år studerade han vid Bethany College i Lindsborg, Kansas. I oktober 1906 kom han hit för att studera lagfarenhet. Till yrket är han murare. I Sverige, emellan åren 14 till 19 år, var han maskinist. Hans fader, C. P. Adams, snickare, är strängt kyrklig, och hur det än är, så faller icke äpplet långt ifrån trädet. Kvällar och fridagar läser Adams lag. Adams är en begåfvad talare, särskildt då han behandlar det svenska språket, i hvilket han är fullt hemma.

* * *

Carl E. Andreen, kassör för Luther League, skollärare, är född i Swedona, Ill., prästgård, den 28 november 1872, hvilket händelsevis inträffade på tacksägelsedagen. Vid 8 års ålder blef han, genom moderns och faderns nästan samtidiga död, föräldralös, och kom så till Kansas, där han i flera år tjänade sitt uppehälle som "vallpojke". År 1887 började han studera vid Bethany College i Lindsborg, Kansas. Den 6 maj 1888 kon-

firmerades han af dr Carl Swensson. På våren 1893 graduerades han från Bethany Colleges affärsafdelning och flyttade så till New York City, där han i två år hade sitt hem. 1895 började han studera vid Yale University och aflade maturitetsexamen 1898.

Vintern 1891 och 1892 höll han engelsk publik skola i Salemsborg, Kansas. Svensk församlingsskola har han hållit i Lindsborg, sommaren 1891, i Hartford, Conn., sommaren 1894, och i San Francisco, Calif., sommaren 1905. Emellan 1898—1902 var han reseagent för *Svea*. Under åren 1902—1904 var han vid synodens bokförläggarbolag, Augustana Book Concern, "first clerk". På hösten 1904 kom han till västkusten, först till Washington och Oregon och slutligen till California. En tid tjänstgjorde han här i en bank och innehar nu anställning i U. S. Pension Bureau här i staden.

* * *

En af våra unga svensk-amerikaner är *Philip Englund*, ungdomsföreningens kassör. Till yrket är han skräddare, och sedan jordbäfningen har han bott uti 206 Dolores street, i prästgårdens bottenvåning. Vänlig och gemytlig är han alltid, och intet stör gärna hans lugna sinne. Sin kyrka älskar han djupt, och detta lärde han nog i sitt hem från barndomen. Englunds äldre broder, pastor Martin Englund, är en af synodens mera välkända prästmän och författare. Hans föräldrar, Mattias Englund och hans maka Christina, kommo från Gräsmarks socken, Värmland. Som barn och ungdom uppfostrades de under inflytande af det s. k. "värmländska läseriet", blefvo så "rosenianer", och alltid har Guds ord varit dem kärt. År 1861 kommo de från Sverige till St Peter, Minn., där Philip föddes den 27 mars 1877. År 1889 följde han sina föräldrar till Templeton, Cal., där de ännu bo i kolonien Vasa. Philip Englund konfirmerades 1892 i Templeton af sin broder, pastor Martin Englund. A. Kinell är nu pastor i Templeton.

* * *

Alexius Oscar Eckman, Ebenezer-kyrkans organist och körledare, prof. Eckman, är icke okänd för våra kyrkogångare. Vid hvarje gudstjänst är han troget vid sin plats och låter orgelns toner frambrusa vår sköna och högtidliga psalmmelodi. Han representerar tredje generationen af organister, ty så väl hans far som farfar voro på sin tid organister i Tuna församling, Småland, där han själf först såg dagens ljus den 27 november 1843. Vid 18 års ålder lämnade han sitt fädernesland, och efter att en tid hafva vistats i England och Havana ankom han till New York 1863, innan svensk församling där fanns. Sjövägen omkring Horn-kapet förde honom till San Francisco 1865, och här har han allt sedan vistats. Under de 40 år han varit här, har han tjänat som organist i flera af stadens förnämsta kyrkor, bland andra i det nedbrunna *Metropolitan Temple*, där San Franciscos största orgel lär hafva funnits. Under festligheterna vid biskop von Schéeles besök 1893 var det han som "smekte med musikens ljud". Föreningen af musiklärare i San Francisco, hvars sekreterare han varit, skänkte honom 1897 en dyrbar käpp samt affattade och tillsände honom tacksamhetsresolutioner. Han är äfven kompositör, och ett af hans förnämsta produktioner är: "*The Lord is my Shepherd.*" I flera år har han med lif och intresse verkat för musikens lyftning i detta samhälle och är känd som en

ledare på det musikaliska området. Prof. E. är nu 64 år gammal och njuter icke som förr af att deltaga i större festligheter och har därför dragit sig delvis tillbaka. Till oss sade han en gång: "Det kändes som att komma hem att slutligen efter en 40-årig verksamhet bland amerikaner och reformerta kyrkor som organist blifva körledare och organist i en *svensk luthersk* kyrka". I 6 år har han ledt kören och nästan lika länge varit organist.

Om huru han kom till San Francisco skrifver han själf på landets tungomål:

"In the year 1861 the brigantine Nerius.Captain Hägglund from Sundsvall, left Sweden for the purpose of sailing from place to place, as the owners should direct from time to time.

A boy of only 18 was one of her crew: it was my mothers son. After being knocked about the world for nearly 2 years "The Nerius", was wrecked on Cubas' Coral Reefs about 60 miles from Havana near a place called Rio Blanco. No one was lost, all were taken up to Havana on a small coasting vessel and dismissed by the captain, and within a few hours shipped at the American Consul's office to take the American bark "C. B. Hamilton" of Boston, to New York, U. S. A., whose crew had all died except three. — Never a thought of music then. The old Viking spirit within me was in full command — roving — take chances in whatsoever seemed risky etc. — The war was on between the North and the South — all the better — something doing.

The day after shipping I was laid low by the yellow fever. The mate of our lost "Nerius" came and carried me on board of the Hamilton in his arms. — On the trip from Havana to New York one of the boys, "Carl Carlson", died of the fever and was burried in the sea. Oh, how sad the sea looked to me that calm beautiful evening.

Here was a handsome boy going to his *eternal rest.* — His mother waiting for him in the old home. Probably she has never found out what became of him unless, indeed, they have met on *the other side long ago.*

The first time I received food under the American flag I was so surprised to see the magnificent spread placed before the men. — All the meat they could eat — white bread baked every day, no restriction as to quantity. I just wondered at everything. It was a revelation — a new life to me. The second mate of the vessel was a nephew of Gen. Butler, we became great friends. I have admired and loved Americans ever since.

Well, we got to New York at last, and after staying there a week or so went down to Aspinwall and back to New York, where I got on the articles of the ship "G. Griswold" bound for San Francisco. She carried a double crew so as to be able to crack on sail, and thereby keep away from the "Alabama." My, but she was a fine boat. Had a splendid trip, which lasted exactly four months. When arriving in San Francisco the "Viking" had had enough of roving for a time, and I settled down to resume the study of music. Glorious music by which man may approach his Maker, and come so near as almost to feel his touch upon the heartstring.

It was through music that the Swedish Evangelical Lutheran Ebenezer church found me, and I her. I love the Ebenezer. It is by her aid that I hope to meet my sweet mother and my respected father some day, when God shall call."

George Emil Lohr, söndagsskolans ärade sekreterare, är en af de senast anlända arbetarne i vår krets. Stockholmare till börden såg han dagens ljus i augusti 1856. När han var 18 år gammal blef han sjöman och kom till England, och i flera år seglade han på orientens haf och var flera gånger i Ostindien och i Kina. Han äktade en engelsk dam. Efter hennes död, 1893, reste han från England till västra Australien och bosatte sig i Perth, där han med sina barn bodde i 11 år. De äldre barnen äro där ännu bosatta och gifta. Under hela tiden var han lärare i söndagsskolan därstädes i en engelsk kyrka. Då han 1905 anlände hit med sina två yngsta gossar, George, jr., och Percy, sökte han snart upp den *svenska* kyrkan, och blef strax införlifvad med dess verksamhet, ehuru han i 31 års tid hade arbetat med och lefvat bland engelsmän. Till yrket är han snickare och entreprenör. Redan har han satt sig in i församlingsverksamheten här. Sedan jordbäfningen har han varit med som medlem af Svensk-amerikanska nödhjälpskommittéen och i denna kommitté utfört ett troget arbete. På 31 år kunde han icke glömma sitt svenska modersmål, utan talar än en god stockholmsdialekt och hans engelska är australisk. Han intresserar sig för all kristlig verksamhet; och är en rätt god talare, särskildt då han använder engelskan. I sjukföreningen är Lohr en af de trenne förtroendemännen.

* * *

Carolina Mannström har varit trotjänarinna i Ebenezer prästgård i tvenne år, eller ända sedan hon anlände från Sverige 1905. Hon tillhör därför de allra nyaste medlemmarna. Det är hennes plan att på hösten 1907 begära inträde vid vår synods diakonissanstalt i Omaha, Nebraska, och att där bereda sig för det ädla diakonisskallet för att verka som diakonissa inom synoden. Hon är född i Sundsvall och stammar från ett godt hem; hennes åldrige fader är en f. d. sjökapten. Begåfvad med ett ädelt sinne, ett lungt temperament och i besittning af en fin bildning och god fostran samt ägande ett hjärta, som ömt klappar för medmänniskors lidanden, är hon väl vuxen att följa den bana hon valt. Att denna diakonissa skall komma från Ebenezer är för oss en fröjd.

* * *

Mrs Alida Rosengren, nu 57 år gammal, från Borås, Västergötland, har nu länge varit verksam i församlingen. Af familjen är ock dottern Edith, född i Los Angeles, medlem. Mrs Rosengren har alltid haft synnerligen god framgång med att sälja biljetter för fester.

* * *

August Nordin, arkitekt för vår vackra nya kyrka, är född i Stockholm för 38 år sedan. I Sverige studerade han vid Stockholms tekniska högskola och kom hit 1889, blott 20 år gammal. Nyligen förenade han sig med församlingen. Nordin är en af San Franciscos förnämsta arkitekter. Vår kyrka är ett af Nordins förnämsta monument i byggnadsväg i staden. Ofta säga besökande: "Jag har aldrig sett en så smakfull träkyrka förr!" Nordin, som är änkeman, har tre barn.

* * *

Efter jordbäfningsdagarna i april 1906 var *Fredrik Ingmanson*, expressman, ofta nära kyrkan för att bistå med hjälp. Han stammar från Hemse, Gottland, och hans hustru Emily från Grefje, Skåne. Sonen Emil är enda barnet. Ingmansons firade sitt bröllop 1890 i Berkeley. Ingmanson kom hit till landet 1885 och året därpå, 1886, kom Emily Swenson, som sedermera blef mrs Ingmanson.

* * *

Margaret Troili, född i Roslagen, Uppland, kom till Amerika som barn, genomgick "grammar" och högskolorna i Oakland, Calif., och University of California, där hon erhöll graden A. B. 1901. Hon har undervisat i olika skolor i staden de sista fyra åren. Detta jubelår förestår hon vår församlings sommarskola.

* * *

Per August Lind och hans hustru Margareta äro trogna medlemmar, som tillhört församlingen sedan 1890. De kommo hit från Moline, Ill.

* * *

Johan Adolf Johnson är bland nyare medlemmar, men hans hustru, Emma, född Anderson, har tillhört sedan 1891.

Från 4:de juli-utflykten 1907 på Beuna Vista Hill.
(Fotografi taget af Claus Johnson.)

Carl Yngve ingick 1891, men utgick 1905. Den 1 januari 1907 ingick han med sin hustru och ett barn åter i församlingen. Yngve är en munter dalslänning.

* * *

Charlotta Carlson och mrs Augusta Gröning förenade sig med församlingen 1894; mrs Alida Rosengren från Borås och hennes dotter Edith 1895; Lydia Anderson och Sofi Olson 1896; miss Augusta Bergman 1897; Anna Hubbert 1898; Carl August Johanson och hans hustru Jenny, Annette Anderson, Jenny Anderson, F. W. Swenson och hans hustru Ida Carolina, Nellie Blade, Erik August Eklund och hans hustru Betty samt Matilda Anderson 1899; Nels Olson och hans hustru Anna 1900; Nels Kinell samt dr och mrs Gottfrid Bergstrom 1901.

* * *

En stor tillökning af medlemmar har skett under de senaste åren.

Julen i California.

AF PH. A. (1905).

Väl skådar här på Californias kust
ej nattlig stjärna ned i snöhöljd dal,
då kyrkogångarn med fornärfd lust
i arlastund går upp till tempelsal.

Här dofta blommorna i juletid,
och yppig grönska täcker bördig jord. —
dock lika säll är julens stilla frid,
och lika ljuft och mildt är Herrens ord.

Vid Stilla hafvets lugna, täcka strand
har San Franciscos svenska folk uppbyggt
ett härligt tempel. Af vår Faders hand
står Ebenezer alltid skyddadt, tryggt.

Nu folk, du bjuds till ottesång att där
i ljusa templet höja lofvets ljud,
Till *Frälsaren*, med änglaskarors här
gladt, hänfördt sjunga: "Ära vare Gud!"

Ebenezer-församlingens statistik, enligt synodalprotokollen.

(Församlingen stiftad 1882, Inkorporerad 1882. Kyrkan uppförd 1884, Material: "Frame".)

För år	Värde	Skuld	Kommunikanter	Hela antalet	Döpta	Konfirmerade	Intagna	Utflyttade	Döda	"Dropped"	Vigda par	Söndagsskollärare	Barn	Till synoden	Till konferensen	I församlingen	Totalsumma	Hvardagsskola		Pastor
																		Lärare	Barn	
1882	tomt	....	67	113	....	....	29	....	....	..	....	....	..	.. ....	....	....	Subskri'n	....	....	J. Telleen
1883	$10,500.00	$6,500.00	123	209	7	2	103	5	2	4	2	....	....	$ 11.00	$ 160.00	$ 932.00	$ 1,038.00	....	....	"
1884	20,500.00	13,000.00	163	251	13	....	62	2	2	19	4	..	40	3 00	35.00	23,226.90	*23,304,90	1	20	"
1885	23.000,00	12,000.00	206	287	13	2	106	16	5	17	9	12	63	13 00	....	4,136.76	4,149 76	1	15	"
1886	23,000.00	11,870.00	255	346	16	8	105	32	2	13	2	16	60	295 80	10.00	1,949.45	2,255.25	1	**15	"
1887	30,000.00	10,320.00	264	353	12	9	55	27	3	27	10	22	94	81 50	399.85	3,144.00	3,625.35	1	20	"
1888	30,000 00	9,886.00	296	377	8	8	67	28	6	15	6	20	90	586.50	415.50	2,825.72	3,827.72	1	12	"
1889	30,000,00	8,000.00	316	403	16	10	83	7	9	39	9	16	50	200 00	105.00	3,963.55	4,268.55	1	12	C. M. Esbjörn
1890	32,000.00	7,785.00	346	442	77	21	31	19	1	...	71	12	50	59.70	9.25	2,903.25	2,972.20	....	....	"
1891	32,000.00	7,785.00	385	492	82	12	52	8	7	....	56	12	50	59.70	9.25	2,903.25	2,972.20	...	...	"
1892	32,000.00	7,785.00	423	555	74	9	54	3	4	6	52	14	75	....	18 69	3,000.00	? 3,000.00	1	39	"
1893	†	....	423	555	86	10	29	9	4	....	47	14	82	25.00	27.05	....	? 3,000.00	...	....	"
1894	30,000,00	10,141.70	443	570	75	15	27	11	10	....	49	10	71	21 10	38 20	2,023.95	2,083.25	....	....	Edward Neland r.
1895	‡	....	....	....	...	.	....	....	....	...	....	....	....	....	....	....	....	....	....	"
1896	29,209.20	8,700.00	488	573	89	10	22	9	3	7	52	11	89	42 90	5.80	1,384.45	1,433.15	....	....	Vakant
1897	28,598.00	8,935.36	171	273	36	8	18	9	1	...	31	14	70	17 60	8.05	2,315.00	2,340.65	....	**	"
1898	28,413.00	7,948.00	185	283	45	..	32	9	17	....	20	14	70	....	....	....	2,533.70	....	....	C. J. E. Haterius
1899	28,448.00	8,258.00	228	328	40	17	29	3	...	....	32	12	60	30.80	27.90	2,765.84	2,824.54	....	....	"
1900	27,005.00	8,108.00	257	331	42	13	27	3	3	...	31	14	70	32.50	146.20	2,709.50	2,888.20	....	....	"
1901	27,228.00	7,926.00	268	331	28	12	15	3	1	...	38	15	70	2 50	237.40	2,827.80	3,067.70	1	30	"
1902	25.000.00	?	287	330	37	....	20	3	3	....	40	16	75	333 85	265.00	2,407.65	3,006.50	....	..	"
1903	30,000.00	?	304	330	33	17	20	10	3	.	40	16	80	202.20	120.00	15,669.64	§ 15,991.84	....	....	"
1904	34,042.79	10,500.00	225	325	43	10	40	7	6	119	36	14	70	....	36 50	5,308.35	5,344.85	....	....	"
1905	40,098.39	9,576.60	235	401	60	14	72	16	2	38	64	17	150	99.65	106 85	8,639.30	8,845.80	1	34	Philip Andreen
1906	43,745.30	4,000.00	301	481	107	60	99	16	4	81	86	21	162	137.48	110 65	16,619.32	‖ 16,867.45	1	• 35	"
		Summa....			1039	266	1195	255	98	286	787	....	....	....	....	....	$101,641.56			

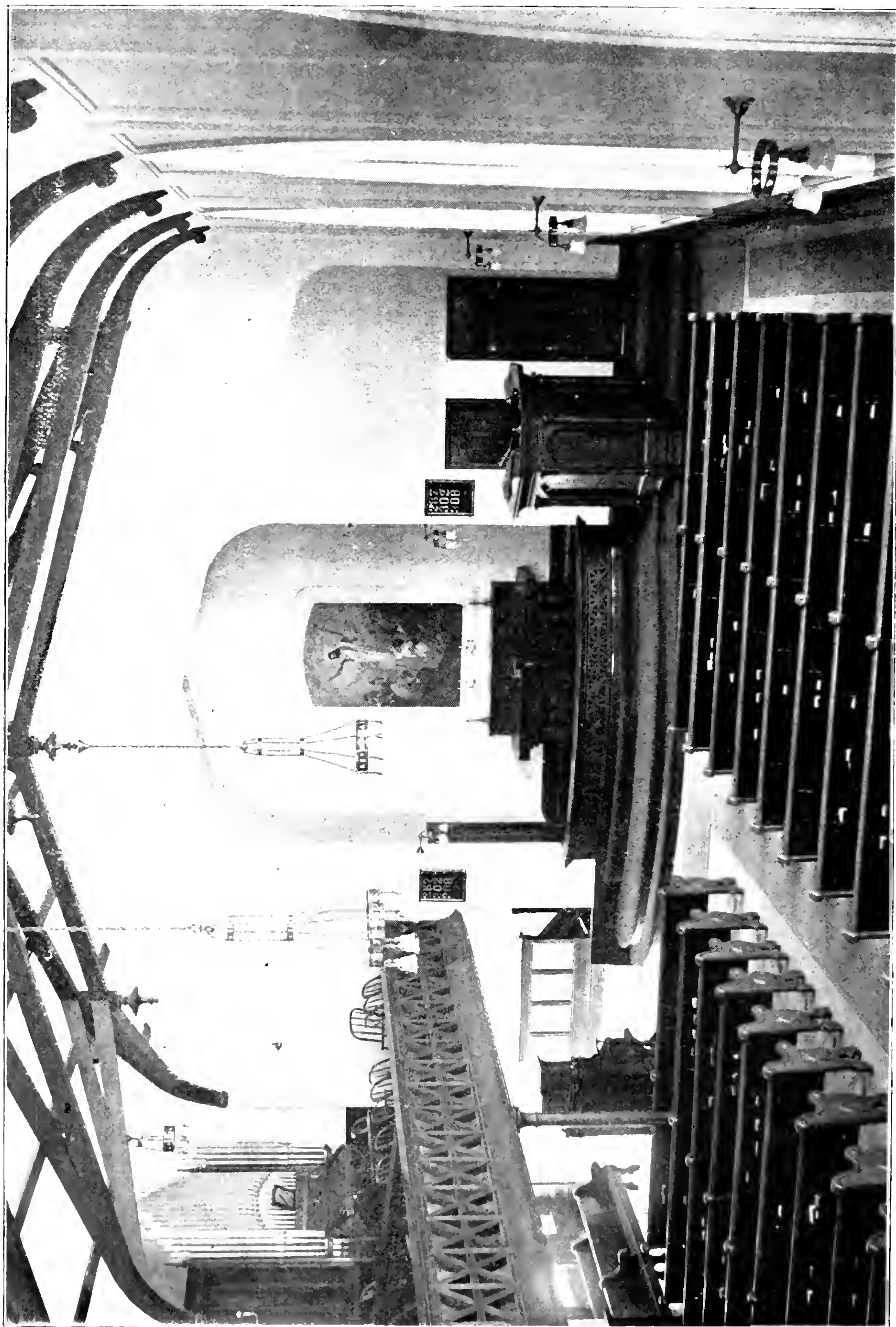
* Kyrkobygge. **Lördagsskola. † Ingen rapport om värdet. ‡ Ingen rapport från California-konferensen. § Gamla kyrkan såld. ‖ Relief $6,945.20.
• Ingen skola på grund af jordbäfningen.

Vi intaga ingen statistik för detta år, 1907, emedan det är just påbörjadt, då vi utarbeta dessa tabeller. Sedan församlingen stiftades, ha 1,195 kommunikanter intagits i församlingen förutom de 266, som intagits genom konfirmation, eller hela antalet 1,461. Vid nyaret hade församlingen 301 kommunikanter. På betyg hafva 255 utflyttat, 98 medlemmar hafva afgått genom döden, följaktligen har det stora antalet af 807 kommunikanter lämnat församlingen under årens lopp utan att säga ett ord därom till någon. Tänk, om dessa ända hade uttagit sina betyg! Men nej! Vi hoppas, att det blir bättre i detta afseende i framtiden. Barn döpta äro 1,039. Par vigda äro 787.

Församlingens totala inkomst under dessa år har varit (från den 1 jan. 1883 — under år 1882 voro inga inkomster — till den 1 jan. 1907): $101,641.56. Således öfver ett hundra tusen dollar-märket! Af denna summa äro $28,000 lån tagna och egendom såld och därför icke en egentlig inkomst. Svenska kyrkan skänkte genom Oscar II en summa af $800. Vår synod bidrog till pastorns underhåll under de första åren med bortåt $3,000. Omkring $7,000 insändes som nödhjälp under år 1906 efter den stora jordbäfningen och branden. Inkomsterna i San Francisco hafva varit (och summan är på det närmaste rätt) $63,641.56. Genom pastor Telleens, fru Haterii och pastor C. T. Sandströms arbete samt genom andras insamlingsarbete har utom församlingen inkommit $15,000. Då återstår $48,641.56, som samlats under dessa år, genom hårdt arbete förvärfvade kontanter, af församlingens trogna och uppoffrande medlemmar. Församlingens medlemmar hafva således insamlat mer än $2,000 årligen för kyrkans underhåll. Församlingens aktuella betalande medlemmar hafva sällan öfverstigit 200 personer och oftast varit långt mindre, ibland knappast 100, om vi se, icke i kyrkoboken, utan i kassörens bok. Ty ledsamt nog finnas icke alla namn i kassörens bok, som äro inskrifna i kyrkoboken.

Konferensens ordförande, dr C. M. Esbjörn, skrifver i sin konferensårsberättelse 1906 följande: "I vår moderförsamling, Ebenezer-kyrkan i San Francisco, inom hvilken konferensen nu är samlad, har ett präktigt arbete pågått dels för det inre fullbordandet af den vackra, stilrena kyrkan, dels för insamlandet af medel för betalande af byggnadsutgifterna, i hvilket senare arbete pastor C. T. Sandström, tillhörande Kansas-konferensen, varit flitigt sysselsatt. Midt under insamlingsarbetet för de stora lokala behofven gifver denna församling alla sina döttrar ett lysande föredöme i fullgörandet af sina skyldigheter mot hela kyrkosamfundet. Rastlöst pågår för öfrigt under ledning af den unge och driftige pastorn arbetet inom alla grenar af församlingsverksamheten. Till befordrande af det kyrkliga arbetet utgifver han ett prydligt månadsblad, benämndt *Vår Kyrka*, i hvilket äfven Oaklands-församlingens pastor tager del och som nu finner väg till öfver 1,000 hem och enskilda personer. Den nya kyrkan står nu färdig att invigas nästa söndag den 18 februari vid detta konferensmöte."

Vidare skrifver dr Esbjörn i februari 1906: "Såsom gäster närvarande vid detta möte har konferensen nöjet att se tvenne män, hvilka hvar för sig, ehuru af skilda anledningar och på olika sätt, stå vårt hjärta nära, nämligen pastorn och professorn fil. dr Gustav A. Andreen, R. N. O.,

INTERIÖR AF EBENEZER-KYRKAN.

president för Augustana College och Teol. Seminarium, och pastor C. J. E. Haterius. Den förre är chef vid den lärdomsanstalt, som har om hand utbildningen af ämnessvenner till hela vår svensk-amerikanska nationalitets fromma och i synnerhet blifvande lärare för våra evangelisk-lutherska församlingar i detta land; och det är första gången, han har tillfälle att besöka västkusten. Den senare kommer ej som främling ibland oss; han har själf såsom präst helt nyligen verkat till rik välsignelse i vår bygd, det var under hans ordförandeskap och ledning, som den kyrka här uppfördes, hvilken om några dagar skall invigas, och därjämte stod han under flera år såsom afhållen och uppburen chef för hela vår konferens, hvarför han i dessa dagar blott uppfriskar minnet af kärleksband, som under den tiden knötos. Båda ha af kyrkorådet i San Francisco inbjudits att öfvervara den förestående kyrkoinvigningen härstädes. Då därjämte de flesta pastorerna inom vår konferens på pastor Ph. Andreens föranstaltande åtagit sig att garantera den förres reseomkostnader hit ut, tillställde jag honom den 18 december en officiell inbjudning att såsom vårt läroverks främste målsman bevista vår konferens' nu pågående årsmöte och under sin vistelse här ute äfven besöka vår konferens' församlingar samt att deltaga i invigningen af den nya kyrkan, särskildt genom ett engelskt tal. I sitt svar på denna inbjudning "uttrycker han det hoppet, att detta besök må bidraga till stärkandet af den samhörighetskänsla, som bör finnas mellan vår synods spridda delar i detta land", samt uttalar den önskan: "Må vårt folk ena sig om den betydelsefulla uppgiften att för all framtid befästa det arbete och de inrättningar, som våra fäder genom Guds ledning grundlagt!" Den senare har jag likaledes anmodat att taga personlig del i konferens-högtidligheterna under dessa dagar. Jag beder att få bringa dessa båda bröder uppriktig tack för den heder de bevisa oss genom sin närvaro, och är viss, att denna skall genom de inlägg, de komma att göra i vårt kyrkomötes förhandlingar och förehafvanden, lända oss alla till gagn och glädje."

* * *

Med anledning af H. M. Konung Oscar II:s nådiga hälsningsbref till Ebenezer-församlingen nu vid jubelfesten återgifves här en del af en uppsats, som pastor Andreen lät trycka i *Ungdomsvännen* på hösten 1903 efter sin resa genom Sverige: "Kungen inväntas till Stockholm vid sex-tiden på kvällen ifrån Narvik, där han och hans 'suite' varit för att inviga jordens mest nordliga järnväg. Vid centralstationen hade samlats minst 1,500 människor, mestadels turister, som befunno sig i staden. Alla ville se kungen! Pastor Lindvall och jag voro också där. Genom grefve Taube, en af direktörerna för statens järnvägar, och som nu stod för mottagandet af kungen vid stationen, hade vi blifvit införda i kungens privata väntsal och anvisats plats bland statsrådsherrarna, hvilka infunnit sig för att välkomna sin monark hem till hufvudstaden. Vi känna oss mycket tacksamma till grefve Taube för hans artighet och vänlighet, särskildt då vi voro de enda bland så många främlingar, som gåfvos tillfälle att hälsa på och samtala med Sveriges afhållne konung.

Då konung Oscar, prins Carl och hans gemål, prinsessan Ingeborg, slottets solstrale, stigit af tåget, tillbringade de tre kvarts timme med att

hälsa på och samtala med dem, som voro i väntsalen. Kungen gick alltid förut. Man måste beundra den 75-årige svenske konungen. I sitt uppträdande sammanbinder han en naturligen majestätisk hållning och en imponerande värdighet med en manlig älskvärdhet och hjärtlig värma, som det är fåfängt för någon att efterhärma. Hvilken spänstighet har han icke ännu vid sin höga ålder!

Från man till man går han, hälsar, säger några ord, klappar på axeln och går vidare. Vår tur kom äfven. Sedan vi framlämnat vårt visitkort, fattar han min hand helt lätt. Vi omtala i korhet, att vi kommit *hem* till *fädernas land* för att lägga en blomma på fädernas grafvar. Han frågar, om icke vi tycka, att Sverige är ett vackert land, huru länge sedan föräldrarna emigrerade, hvar vårt hem är. Han kom väl ihåg Augustanas president, doktor Andreen, samt audiensen om Oscar II-professuren, som skall upprättas vid det svensk-amerikanska läroverket. Och nu har han själf gifvit 5,000 kronor till professuren! Under samtalet tryckte kungen ofta min hand med värma. Då vi till sist yttrade, att '*vi bland svensk-amerikanerna göra hvad vi kunna för att bevara kärlek till Sverige, till svenska språket och till vår lutherska kyrka*', slog han sin arm öfver min axel och tryckte mig med värma och kraft till sig. Äfven med prins Carl hade vi ett kort samtal samt fingo hälsa på prinsessan Ingeborg och dottern, den lilla prinsessan Margareta.

Det sades oss, att kungen numera ofta förefaller åldrad och allvarstryckt och har behof af att draga sig undan umgängeslifvet för att söka hvila. I salongen och i riksdagen uppträder han dock ännu med samma raskhet och fina hållning som förr."

I språkfrågan.

Ebenezer-församlingen skulle icke gärna hafva bättre och mera vist kunnat afgöra språkfrågan inom församlingen än den gjort. En engelsk gudstjänst hålles nu hvarje månad, nämligen den sista söndagskvällen i månaden, och de öfriga sju eller atta på svenska. En söndag i månaden ledes söndagsskolan på engelska och de öfriga tre söndagarna på svenska, ehuru undervisningen i klasserna hvarje söndag är dels på svenska och dels på engelska. Hvarje månad ledes ett ungdomsmöte på engelska, och alla de öfriga ungdomsmötena ledas på svenska. När en församling handlar i sådana frågor som språkfrågan, måste den handla varsamt och konservativt. Under konferensmötena hålles vanligen en predikan och ett tal på engelska, men de öfriga predikningarna och talen på svenska. Vi äro en svensk församling och böra taga vara på och odla vårt språk, men så mycket af engelskan bör gifvas erkännande, som församlingens kraf fordrar, på grund af det uppväxande släktet, som nu fostras att blifva kommunicerande medlemmar i församlingen. Det program, som församlingen antagit i språkfrågan, kan utan tvifvel stå som det nu är i några år. Ingen får drifvas bort ifrån kyrkan, därför att han icke förstår svenska, och

ingen får drifvas ifrån kyrkan, därför att han icke förstår engelskan. Alla vår församlings äldre medlemmar, födda och fostrade i Sverige som de äro, föredraga naturligtvis att höra en gudstjänst på svenska, men det är för dem en allvarlig samvets- och hjärtefråga, att rum och tillfälle beredas deras barn, som i späda år kommo med dem hit eller äro födda här, att, på grund af barnens amerikanska fostran, ordna det så, att de små stå kvar uti den församling, i hvilken de fostrats. När man betraktar sådana frågor som den ofvanstående uti en församling, måste man lära sig att se den i stort, för det helas bästa, ihågkommande, att ingen församling är i första hand en språkskola, utan en Guds församling, där evangelium skall predikas så, att det kan nå alla dess medlemmar, t. o. m. om två språk måste användas, såsom fallet nu är med så många församlingar inom Augustana-synoden.

Den omständighet, att svenska och engelska måste brukas sida vid sida, ökar för en pastor och äfven för en församling arbetets tyngd och vill gärna motarbeta andens och kraftens enhet. Vårt svenska språk är en dyrbar fäderneärfd skatt, af Gud oss gifven, som vi böra väl vårda till vår egen och våra barns fromma. Vårt engelska språk är för oss en vunnen skatt, af Gud oss gifven, som vi böra vårda till vår egen och våra barns fromma. Vi äro lyckligt lottade: vi hafva vårt fädernearf. Ve oss, om vi bespotta vår förvärfvade skatt! Vi måste se till, att vår språkliga rikedom ej föder en ohjälplig fattigdom genom att fostra en föraktets, en oenighetens och bitterhetens ande, som röfvar våra hjärtan bort från det enda nödvändiga. Guds namns ära och själars frälsning måste vara den kristna församlingens ena och enda mål. *Nådemedlen måste delgifvas människorna, och det språk som användes bör vara det, som innerligast träffar hjärtat.* Ebenezer, du må glädja dig i Herren, att du så väl förstått hans vilja!

Jordbäfningen i San Francisco.

Onsdagsmorgonen den 18 April 1906, klockan 5:14.

Af flera personer ombedd att nedteckna vår personliga erfarenhet under San Franciscos hemska hemsökelse, jordbäfningen, den 18 april, och den därpå följande och i flera dagar varande förfärliga branden, skola vi söka, ehuru i all enkelhet, att tillmötesgå denna begäran.

En storm eller en cyklon tillkännagifver sin ankomst med mörka, hotande moln, men den jordbäfning, som den 18 april, kl. 5:14 på morgonen, hemsökte vår stad och större delen af mellersta Californias kust, gaf intet tecken, förrän den var här med sin gräsliga förödelse. Hela stadens befolkning sof i lugn och ro; en och annan hade stigit upp för att bereda sig för dagens värf, då plötsligt, utan något som helst förebud, en stark jordstöt kom, som väckte hvarje människa ur sin ljufva sömn. På mindre än en minuts tid (ty jordbäfningen varade just 47 sekunder) följde jordrörelser åt alla möjliga håll, ehuru jordbäfningens riktning gick i hästskoform, gående mot norr, formande en cirkel mot väster och så tillbaka söder igen. Jordytan hade kastats mot hafvet omkring 2 eller 3 tum, då jordbäfningen afstannade. Detta är enligt uppgifterna, som seismografen visade, hvilken "the weather bureau" använder för att nedteckna jordbäfningars gång. Vid första jordstöten väcktes vi och rusade upp och fram till fönstret. På grund af husets skakningar kunde vi knappast hålla balansen. Ifrån tredje våningen af vårt hus (vårt hus är nämligen fyra våningar högt) sågo vi husen åt söder höja och sänka sig såsom vågor på hafvet samt, som det syntes, ryckas åt alla möjliga håll. Öfverallt började skorstenarna ramla, och rundt om oss och särskildt inunder jorden var ett sådant buller, att vi icke ens hörde då kyrkans stora skorsten föll, delande sig i två delar och fallande genom prästgårdens tak och genom ett golf i rummet bakom köket. Icke förrän vi kommo ned i vårt förmaksrum och matsal för att se om någon skada skett i vårt hem, fingo vi reda på att kyrkans skorsten fallit. Alla vaser i hela huset lågo sönderslagna på golfvet, rappningen, särskildt i förmaket, men äfven i andra rum, var sönderspruckeu öfverallt, och pianot hade flyttats långt ut i rummet. Hemmets medlemmar, som för tillfället voro 8, samlades snart omkring husfadern, ty, såsom någon anmärkte, när det är fara å färde, blir

RUIN AF CROCKER-WOOLWORTH BYGGNAD, SEDD FRÅN MISSION- OCH NEW MONTGOMERY-GATORNA.

husfadern allas tillflyktsort. Vi hade ännu ingen aning om den skada, som skett omkring i staden. Vi trodde, att det icke var så farligt, ty vi kunde icke då föreställa oss, att någon vederfarits värre skada än den som kommit vårt hem till del.

Under det att vi påförde oss våra klädedräkter, stodo vi frågande: "Hvad kommer näst?" men allt var nu lugnt och stilla, en dödstystnad förnams därute, och snart började fåglarna att spela och sjunga, som om intet underbart eller ovanligt händt. Vår nästa tanke var kyrkan. Hade den skadats? Då vi kommo ut på gatan, stod den där lika lugn och trygg som förr, men då vi undersökte den invändigt, funno vi att rappningen rundt hela kyrkan, halfvägs upp mot taket, sprückit sönder, och bitar som lossnat hade fallit på golfvet. Vi tackade Gud, att vi bevarats från en fasansfull död, ty så mycket började vi redan förstå, att hade stötarna fortsatt några sekunder till, hade utan tvifvel äfven de nyare husen i staden ramlat.

En folksamling (ty alla gator började redan fyllas af folk) skockade sig vid 16 gatan, ett kvarter ifrån oss, borta vid den nya, stora romerska Mission Dolores-kyrkan. Denna tegelkyrka hade trenne stora sprickor i tornet, alla småtorn hade nedskakats, och en stor del af den nybyggda södra flygeln hade fallit bort. "Old Dolores Mission", San Franciscos äldsta byggnad, uppförd år 1776, som står strax bredvid den nya katedralen, stod kvar oskadd, ehuru den är byggd af lera, men de gamla grafvårdarna stodo lutande, och många hade fallit; en af de största stod lutande mot kyrkan. Vid 6-tiden började kyrkostyrelsens medlemmar komma för att se hur det gått med vår kyrka, och inom en timme hade hela styrelsen varit här. Denna deras omtanke uppskattas af oss. Sedan de sett om sina egna hem, var kyrkan deras nästa omtanke. Välsigne Gud en sådan kyrkostyrelse!

Vid 7-tiden på morgonen togo vi våra små barn, Leone och Dwight (ty de ville följa med) ned till 18 och Valencia gatorna för att se förödelsen där. Här hade jorden sjunkit flera fot på öfver ett kvarters område, och det stora Valencia hotellet låg långt ute på gatan. Ryktet hade spridts, att 260 människor här omkommit; det är dock nu stateradt, att alla undkommo utom omkring 30 personer, som här funno en nästan ögonblicklig död. Underligt är, att större delen af husen stå kvar, men faktum är, att i hela San Franciscos stad finnes icke ett enda hus, eller ens skjul, utan att någon skada skett detsamma. Man beräknar nu, att omkring 500 personer ljutit döden genom jordbäfningen och elden, men säkert är, att ett förfärligt stort antal dödats och uppbränts i elden, hvilkas antal aldrig blir kändt.

Då vi stodo här på 18 och Valencia gatorna, kom, klockan 8:13, en andra jordstöt, som varade i 9 sekunder, och skorstenar, lösgjorda i den stora jordbäfningen, började ramla. På 22:dra och Mission gatorna hade elden utbrutit uti Lippmans stora butik, hvilken hastigt förstördes af lågorna. Lycka var, att här fanns litet vatten till hands, så att man lyckades hämma denna morgoneld i "The Mission district", ty annars hade vår del af staden brunnit redan första dagen. Med barnen skyndade vi hem till vår väntande familj, som sedan den andra jordstöten ägt rum icke vågade sig in i prästgården. Särskildt var min hustru mycket uppskakad, men ingen undrade däröfver, ty ända sedan jul, i tre månaders tid, hade

hon suttit bunden vid vårt yngsta barns sjukläger och hårdt pröfvats under hela denna långa tid. Där vi stodo framför vårt hem, kunde vi se flera hus nedåt 17 gatan som ramlat. Vi sågo ock nedåt affärsstaden, att den stod i brand. Vid 2:dra och Mission gatorna samt vid 6:te och Folsom gatorna hade en härjande och förtärande eld utbrutit. Vi hoppades, att det var slut med jordstötarna. Stilla kunde vi icke hålla oss, utan i sällskap med Carl Andreen gingo vi ned mot elden, vandrande utefter Market

SAN FRANCISCOS "CITY HALL" STRAX EFTER JORDBÄFNINGEN DEN 18 APRIL 1906.

gatan. Spårvagnarna stodo kvar där de voro, då förödelsen kom. "The pride of San Francisco", vår arkitektoniskt sköna City Hall, hade alldeles sönderskakats, en del väggar stodo kvar, men allt tegel i det närmare 350 fot höga tornet hade bortskakats och format stora högar på gatan nedom. I fängelset hade flera omkommit, sades det oss. Hela Market gatan härifrån ända ned till färjan, en sträcka af omkring två mil, var täckt med tegel och sten; och väldiga, höga väggar stodo färdiga att falla. De enda byggnader, som kunnat motstå jordbäfningen, voro de nya, moderna stålbyggnaderna, såsom The Flood, The Claus Speckels, The Mills, The Monadnock m. fl. byggnader. Hastigt närmade sig elden Market

street. Redan hade 3,000 soldater utkallats ifran Presidio-fästningen att tjänstgöra som vaktmän samt att halla ordning. Sasom pastor tilläts jag af soldaterna att passera linierna, och under ett par timmars tid vandrade vi här inom linierna pa folklösa gator och skådade ruinerna. Vi stodo strax bredvid "The Call"-byggnad, då elden utbröt här, och inom en timme var byggnaden förstörd, ehuru den stod kvar, byggd som den är af stal och sten. Alla stalbyggnader brunno, men skadades dock ej mer än att de kunna repareras. De flesta af stadens "water mains" hade vid jordstötarna gatt sönder, icke en droppe vatten kunde fås, och som en följd hade elden fritt spel; den fick härja bäst den ville. Vid middagstiden kommo dynamitsprängare från "the Marine station" å ön Alcatras, ty det enda medel som fanns till hands var att medelst dynamit sönderspränga byggnader och jämna dem med marken för att på så sätt åtminstone göra ett försök att rädda staden. Minst 20 af stadens allra förnämsta kvarter stodo nu i brand, ty elden sträckte sig ifrån 2 till 9 gatan.

Vi hade sett nog . . . Återvändande till de våra började vi göra förberedelser att flytta. Da vi därför gjorde förfrågningar om expressvagn, funno vi, att det var omöjligt att anskaffa någon. Hela eftermiddagen, under varm sol, tillbragtes under bar himmel. Redaktör Ernst Skarstedt, hvilkens hem redan brunnit upp, kom vandrande med sin familj, och vi bado honom stanna kvar hos oss tills vidare. I stora skaror kom folk tågande under hela eftermiddagens lopp, förande med sig hvad de kunde. Endast den som hade godt om pengar kunde hyra expressvagn, ty det allmänna priset var $50 för ett lass husgerådssaker. Vissa personer betalde t. o. m. $100 för att få en del husgerådssaker räddade. De flesta maste på grund häraf förlora hvad de hade, och för resten fanns det icke på långt när nog expressmän till hands att bortföra allt. Blott en liten bråkdel af husgerådssaker kunde räddas. Det var både tragiskt och komiskt att se skaran. En åldrig man, som sade sig vara 110 år gammal, drog och slet på sin säng, en annan bar en madrass, en gammal ungmö räddade blott sin papegoja. Vid nattens inbrott var hela staden upplyst som om dagen; och det har berättats oss, att man kunde se ljuset från elden mer än 150 mil från staden. Vi hade beredt oss på att vänta till dess soldaterna drefvo oss bort ifrån hemmet, och — låta allt brinna. Framåt midnatt blefvo barnen sömniga och trötta, och uti F. B. Hultings hem, tvärs öfver gatan, bäddades på golfvet för barnen, och där sofvo 9 barn tryggt (ty Skarstedts, Hultings och vi hade tremne barn hvardera) under mödrarnas skydd. Hela natten vakade vi män utanför för att vara beredda, ifall vi måste fly, ty man visste icke, när eld kunde bryta ut. Vår egen församlingskassör, Fritz Palm, hade kommit såsom en räddande ängel till oss och för natten slagit läger med sina hästar och sin lastvagn framför prästgården. När han kom, sade han: "I am here to help you and your family out, pastor, if the fire should reach us tonight." Pastor Sandström hvilade på gräsmattan och sökte sofva. På torsdagsmorgonen blåste en stark hafsvind, som höll på hela dagen. Vi började förstå, att det fanns litet eller intet hopp, och sökte känna oss "resigned to the situation." Mr Palm, med hjälp af en del vänner, var under torsdagen sysselsatt med att flytta sina egna, Hultings, våra, och en del af Skarstedts husgerådssaker ut till "The Panhandle" i Golden Gate

SV. EV. LUTH. EBENEZER-KYRKAN EFTER BRANDEN. Fotografi tagen af Ernst Skarstedt.

Pastor Ph. Andreen och apotekaren F. B. Hulting med sina två söner i förgrunden bland ruinerna efter Hultings hus.

Park. Kvinnorna och barnen hade ock flyttats dit ut, där de för tillfället åtminstone hade en säker tillflyktsort. Elden kom oss allt närmare och närmare. Flera gånger hade min hustru med Palm sändt bud, att jag skulle komma ut till parken, men det var mig omöjligt att gå, förrän kyrkan tillsammans med prästgården antingen hade brunnit eller räddats. Vid 8-tiden på torsdagskvällen hade elden hoppat öfver Guerrero gatan och var nu blott ett halft kvarter ifrån kyrkan. St Mary's College vid 16 och Dolores gatorna hade redan fattat eld, och för att rädda "Old Dolores Mission" var *a bucket brigade* verksam. I vattenpiporna fanns intet vatten, utan man körde det dit i mjölkkannor och i andra stora ämbar. Det enda sättet att rädda vår egendom och husraden i vårt kvarter var ock genom en vatten brigad. Åskådare i hundratal stodo rundtom med händerna i byxfickorna. "The Marines" voro där, och med 5 dynamitskott sprängdes i luften hela husraden å motsatta sidan af gatan från kyrkan. De hus som icke föllo till marken drogos ned med rep. Om några ögonblick stod hela raden i brand. Mr och mrs Hulting hade stått på höjden vid 14 gatan och sett sitt kära hem sprängas i luften för att sedermera gå upp i rök. Vinden hade lagt sig något. Ack, hvilken villervalla det var kring kyrkan! "Spräng kyrkan i luften!" ropade en del af soldaterna och åskådarna. "Mitt hus sprängdes i luften, och kyrkan är väl icke för mer än mitt hus!" hväste en annan. Pastor Sandstrom, J. A. Sandell, Carl Andreen och jag yrkade på att vi borde åtminstone göra ett försök att rädda den först. "The Marines" drogo sig tillbaka med sin dynamitbomb upp mot 14 gatan. Ämbar, kannor, allt hvad som kunde användas för vattenbärande, hämtades. "The Standard Milk Co." kom med 60 mjölkkannor. Det föll på min del att springa omkring bland åskådarna och tillropa dem att nu gifva oss "a helping hand". Ur en springkälla snedt öfver gatan hämtades vatten. J. A. Sandell och Carl Andreen hämtade den första kannan. Kloaken öppnades och äfven där fanns en del vatten. Själf hade jag upplåst kyrkdörrarna, och den förste upp i tornet var Ola Anderson. Än bars vatten upp, än drogs det upp med rep. Öfverallt, i tornet, i prästgården och i de närgränsande husen, arbetade kraftiga män, och med våta täcken och mattor arbetade man på att hindra elden att starta. De våta täckena och mattorna hängdes framför de mest ansatta delarna. Hela fronten af kyrkan var nästan hvit af hetta. Tornets topp började ryka, och hade icke hela tornet varit beslaget med järnplåt, hade man nog icke kunnat hindra elden att börja. I tornöppningen var det så hett att blyet smälte, de arbetande männen bundo våta näsdukar framför sina ansikten, och för att icke själfva fatta eld slogo de vatten på sina kläder. Hade kyrkan fattat eld, hade hela kvarteret brunnit, och det är troligt, att hela den del af staden, som ligger bakom kyrkan, ock hade blifvit lågornas rof. Ett annat medel till räddning var Dolores gatans vidd. Än bar jag vatten och än sprang jag bland åskådarna och tillropade dem hjälpa oss, särskildt då jag såg lederna glesna. Minst 200 män deltogo uti arbetet att rädda vår kyrka. Ack om vi hade namnen å alla dessa frivilliga! De flesta som deltogo voro män (af många nationaliteter), som äga hus och hem ofvanför kyrkan. Utom dem som nämnts deltogo, så vidt vi kunna utröna: George Lohr, J. Aron Nelson, Alfred Johnson, L. F. Anderson, E. Tengborg, J. A. Hammerlind, J. Sandberg, J. Bergman.

PARTI FRÅN SAN FRANCISCOS BRAND. Taget af Ernst Skarstedt.
Under denna tegel- och järnhög ligga alla Ernst Skarstedts samlingar — troligtvis uppbrunna.

Robt. Nelson, Victor Sjögren, M. Törner, m. fl., m. fl., . . . Pastor Sandström lämnade icke heller scenen, förrän han såg kyrkan bevarad undan lågorna. Carl Andreen ville hålla på med vattenbärandet, äfven sedan lågorna på andra sidan gatan lagt sig.

Räddad stod ju kyrkan, — se, så mäktig, så lugn, så ädel, så mild! Trötta, svettiga, ja, utmattade män omfamnade hvarandra, gratulerade hvarandra och gräto af glädje.

I många, många svenska hem å hela kullen bakom kyrkan, hvarifrån tusenden vaktat utgången, tackade man Gud, att kyrkan stod kvar, då de märkte att elden började förlora sin kraft. Visserligen hade kyrkoegendomen genom jordbäfningen, dynamitsprängningen och den hotande elden skadats till ett belopp af omkring $2,000; men hvad var ändå det, blott vårt folk nu hade arbete och sina hem i behåll! Vi visste dock att synodens församlingar skulle gifva oss den undsättning vi under de närmaste månaderna behöfde, och det med ett gladt hjärta. Vår gamla kyrka på Mission gatan, nära 9, försåld till Frälsningsarmén, nedbrann redan den första natten. Alla de svenska kyrkorna i staden hafva brunnit, utom vår. Vår stads bredaste gator, Van Ness avenue åt nordväst och Dolores gatan åt sydväst, voro räddningspunkterna. Vår kyrka utgjorde nyckeln till hela den del af staden som ligger ofvanför och bakom oss. De svenska metodist- och baptistförsamlingarna höllo en tid sina möten i vår kyrka, kl. 2 och kl. 4 respektive, söndagseftermiddagar. Åtskilliga af vattenbärarna, och vi med dem, gingo upp i tornet, och t. o. m. sedan all fara för eld var förbi, var järnet så hett, att man knappast kunde vidröra det. Vid elfvatiden, sedan vi igenlåst kyrkdörrarna, styrde vi i sällskap med J. A Sandell våra trötta steg mot vår "camp" i parken för att berätta för de våra den glada nyheten, att kyrkan var räddad. "Kom med mig hem i natt och tag din lille sjuke Earl och din hustru med dig", sade Sandell. Vid ett-tiden voro vi framme. Ack, hvad hvilan smakade godt efter dessa uppskakande händelser. Vi hade icke sofvit en blund på närmare 2 dygn, och ingen jordstöt kunde nu hindra sömnen att komma. Under fredagen och lördagen dog elden så småningom bort, och nu såg man endast rykande askhögar och spöklika, ramlande murar. Den första byggnad som räddades emellan Ferry Station och Dolores street, en sträcka af 2¾ mil, är vår egen helgedom. Den yttre linien af det nedbrunna området utgör en sträcka af 26 mil. Minst 300,000 människor hafva blifvit husvilla. Mer än 150,000 hafva lämnat vår stad. Sedan den stora jordbäfningen har man rekord på omkring 50 små jorddallringar, af hvilka blott omkring 10 varit förnimbara.

Måndagen den 23 april förde den människovänlige byggmästaren Gottfrid Peterson våra husgerådssaker hem ifrån parken. Hjärtligt vilja vi tacka mr och mrs J. A. Sandell, därför att de öppnat sitt hem för oss under dessa dagar. Det beräknas, att 5,000 svenskar blifvit husvilla i vår stad, d. v. s. omkring hälften af vår stads svenska befolkning.

* * *

Ur djupet af vårt hjärta känna vi deltagande med alla, som förlorat hus och hem i den förskräckliga jordbäfningen och den därpå följande eldbranden, som hemsökte vår vackra och lugna stad tidigt onsdagsmorgonen

SAN FRANCISCOS CITY HALL EFTER BRANDEN.

den 18 april. Den del af vår stad som brunnit var i vårt tycke den mest tilltalande affärscenter af någon stad i hela Amerika. Market street, som ägde världsrykte för sin skönhet, är nu blott en askhög.

Att den sv. ev. lutherska Ebenezer-kyrkan, vår egen kära helgedom, bevarades såväl från vidare skador under jordbäfningen som helt och hållet från den härjande och allting förtärande elden, är ett allmänt glädje- och tacksamhetsämne inom Ebenezer-församlingen och bland vår stads hela svenska befolkning. Då vi nu på söndagseftermiddagen den 29 april i hast sammanskrifva dessa rader, är det en fröjd för oss att omtala, att såväl i dag som förliden söndag den 22 april var vår vackra helgedom fullsatt af en tacksam om än försagd åhörareskara. De mest framstående svenskar i staden och ledarna i den svensk-amerikanska världen härstädes hafva varit med oss. Att beskrifva gudstjänsten söndagen den 22 april är nära nog omöjligt, åtminstone för oss som ledde densamma. Vi hade valt som text: "*Edert hjärta vare icke oroligt.*" "*Min frid gifver jag eder.*"

Hela församlingen smalt i tacksamhets- och glädjetårar. Dr C. M. Esbjörn, vår konferens' ordförande, hade icke fruktat faran, utan kommit ned ifrån sitt lugna Kingsburg (där jordbäfningen var knappast förnimbar) för att såsom en sann fader förmana och trösta det förkrossade Ebenezer, sin förra älskade församling. Den 29 april höll pastor C. T. Sandström, som nu icke längre kunde fortsätta med insamlingsarbetet till kyrkoskulden, en mästerlig, kraftig och hjärtegripande predikan, hvilken gjorde ett väldigt intryck på hela församlingen, ty alla åhörde hans tal med den spändaste uppmärksamhet. Det var hans afskedspredikan till Ebenezer, som han i två år betjänat som solicitör. Å församlingens vägnar tillställde vi pastor Sandström några ord af tacksamhet och erkänsla för hans trogna och nitiska arbete. Han äger förvisso allas i San Francisco kärlek och tacksamhet, och han förer med sig hundratals lyckönskningar till välgång.

Ensam som luthersk pastor få vi nu stå här i ruin-staden, men ur ruinerna skall en ny stad uppväxa, större och skönare än den som gått upp i rök. En del folk hafva flytt ifrån vår stad, men andra modiga och käcka män skola snart taga deras platser. Denna västerns drottningsstad får och kan icke ligga öde. För vår egen obetydliga del stå vi lika trygga här på San Franciscos halfö som på någon annan del af jordklotet. Allt står i Guds hand! Vi förtrösta på honom. Såsom det lilla barnet med full tillit låter sig slutas i modersfamnen, så känna vi oss omslutna af vår Guds och Faders eviga kärlek, nåd och kraft. Vår kyrka står kvar efter ödeläggelsen som en fyrbåk både i yttre och andlig måtto. Om än kyrkan brunnit, hade *Ebenezer* ändå stått kvar. Dr Gustav Andreen, president för Augustana College i Rock Island, Ill., skrifver: "I hafven nu ett stort verk att utföra i San Francisco. Stån trogna och fasta!" Huru sköna äro icke dessa uppmuntringsord!

I stoftet kasta vi oss inför vår allsmäktige Gud! Vi hafva sett hans stora under! Så länge det är hans vilja, skall Ebenezer stå; vi äro blott hans tjänare. Låt ingen förlora modet! Friskt och hurtigt, med förtröstan och tillit till Gud, gripa vi åter verket an!

DEN NYA KYRKAN, MED FÖNSTERN UTSPRÄNGDA, EFTER BRANDEN DEN 19 APRIL 1906.

San Francisco.

af Ph. A.

Gladt skrattar hon på sina runda kullar här,
omringad utaf lugna, klara, blåa vatten.
Med fläkten af sin andedräkt hon tjusar dem,
som roa sig i solklar dag, i mörka natten.
Hon ur ett sorgfritt hjärta hvisslar fram sin sång;
hon fager är, men yster! Se hon ler mot skaran,
som, ur förtrollad, nöjeslysten rusar fram; —
och aldrig tänker någon uppå gömda faran — — —

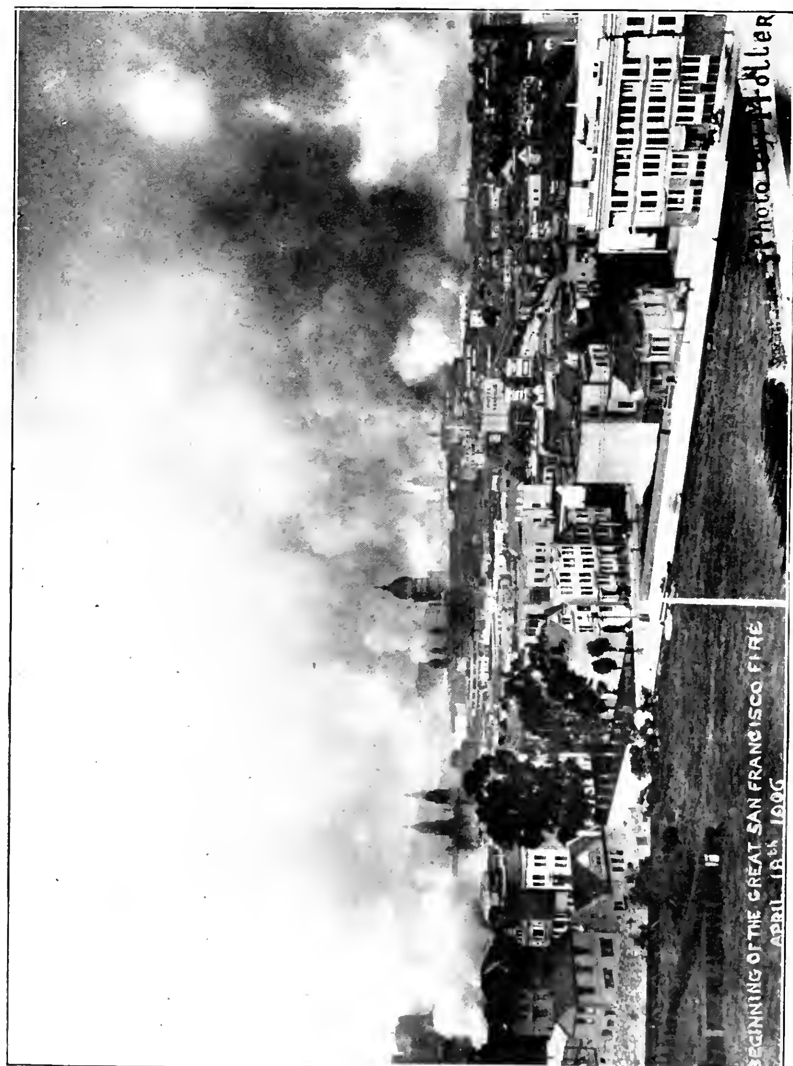
* * *

Ack! Hon med ljufva blommor af sin fägring är
nu krossad under fallna murar, under gruset. —

* * *

Men se! Hon reser sig, — och genom pröfningen
förädlad, skönare hon träder fram i ljuset:
ett stilla allvar helgar hennes anletsdrag,
som bådar för hvar en en lyckligare dag.
Och skaran, till besinning väckt, vill sig bemanna
att kraftigt kämpa för det "*sköna, goda, sanna*."

BEGINNING OF THE GREAT SAN FRANCISCO FIRE
APRIL 18th 1906

Till sv. ev. Ebenezer-församlingen i San Francisco, Cal.

Vid dess 25års-fest den 10 Augusti 1907.

När jordens klot i vida rymder låg,
ett kaos, mörkt på djupet, tomt och öde,
och utan lif, då Skaparen det såg,
och gudomsljuset i ett mäktigt flöde
upplyste alltet: strax i dolda schakter
arbeta, ordnande, naturens makter.

I jordens sköte ligger gömd,
sitt höga värde själf han icke känner.
Naturens rikedom förblifver glömd,
om tanken ej till flykt sin vinge spänner.
Men mänskosnillet för allt fram i ljuset,
när det som herre träder in i huset.

Hvem kallar fram från skenbart döda frön
dess millioner växter, blommor, skördar?
Är det väl vinterns mörker, isen, snön,
som lif och glädje med sin kyla mördar?
Nej, solens ljus och regnets droppe väcker
det döda upp och skalet sönderbräcker.

* * *

Hvem tända kan i själens kaos ljus?
Hvem kan väl hjärtats hårda malm arbeta?
Hvem härska kan i mänskoandens hus?
Hvem kan dess hemligheter där uppleta?
Hvad sol och regn kan skördarna framkalla
från himmelsk säd, Gud lät i hjärtat falla?

Här står naturen stum, den pekar blott
till boningen, där allt är tyst och öde:
Densamma dom, som människan har fått:
"Af jord till jord", ett oundvikligt öde.
Vanmäktig tanken öfver grafven svätvar,
tro, hopp och kärlek slockna, själen bäfvar.

Det finns blott En, hvars "varde" tända kan
i själens kaos gudomsljuset skära:
just den lärjungarna vid Jordan fann,

han som till jorden kom med himlens lära.
Den lärans ljus allt mörker undandrifver.
hvad hemligt är af detta upptäckt blifver.

Det finns blott En, hvars eld kan smälta ned
de berg, som hjärtats dolda malmer hysa:
den som bland gyllne ljusstakar framskred.
Hans ögon såsom eldens lågor lysa.
Som död Johannes till hans fötter dignar.
men lifvas åter. när hans röst välsignar.

* * *

"En såningsman gick ut att så sin säd".
Hans verk framskred. Det kom till Höga norden.
Upp säden sköt, i början svag och späd,
men rika skördar kommo utur jorden.
Och nu vid Stilla hafvet ser mitt öga
Guds åkertegar ifrån Norden höga.

I våra hjärtan Gud sin säd har sått,
Och nådens regn på den han låtit flöda.
Från ordets sol den riklig värme fått.
den kan, den bör då bära evig gröda.
Guds verk skall framgång se vid Stilla hafvet,
och Ebenezers pund är ej begrafvet.

Gud här skall bryta malm och luttra guld.
Hans helga eld inunder degeln bränner.
Han ännu är den gode herden huld,
som lammen bär och fåren igenkänner.
Guds Son själf öfver sin församling vakar.
Han vandrar än bland gyllne ljusastakar.

Kom då. o Gud. fullborda här ditt verk!
Tag det i dina egna starka händer.
Du din församling rena. fostra. stärk.
hör hennes böner. som hon till dig sänder.
Bevara henne du i helgonskruden
till bröllopsdagen. då du hemför bruden.

A. M. Le Veau.

Historik öfver Augustana-synoden

af *M. J. ENGLUND.*

Augustana-synodens namn.

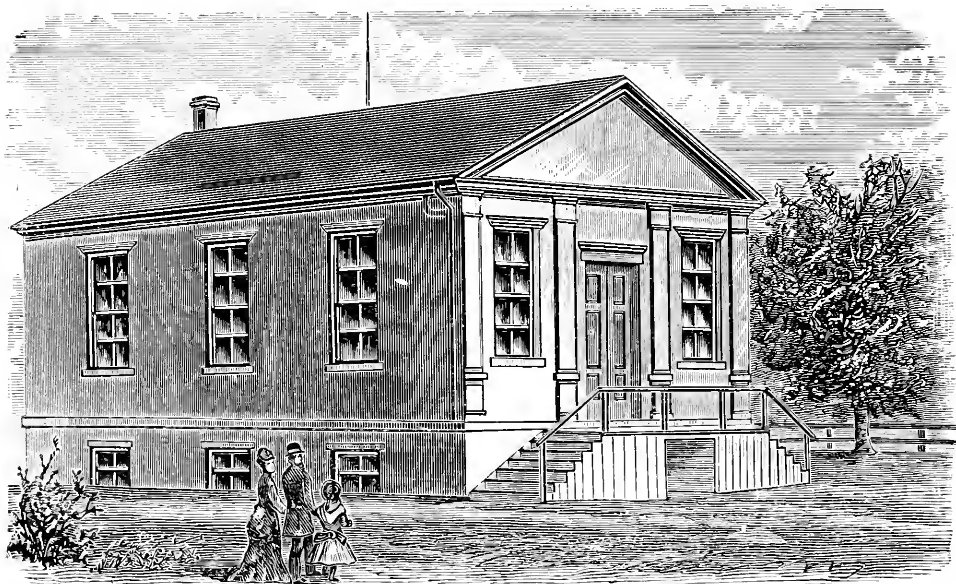
"Augustana" är ett älskadt och hatadt namn. Till och med bland synodens egna medlemmar hafva röster höjts mot namnet, ty om det också har klang, föga svensk klang har det. I Sverige betraktas synoden som den svenska kyrkans dotter, af hvilken hon har heder, och mer än en har framhållit, att den mera begripligt bort heta: "Den svenska kyrkan i Amerika." Icke desto mindre lefver "Augustana", och nu är det för sent att krångla in historien.

"Augustana" har af begynnelsen varit ett vedernamn i mångas ögon, ett spe- och stickord. Ville man riktigt häda oss i de olika lägren, så kom man fram med "Augustanarne", det värsta epitet man kände, alldeles som "nazaré" på Jesu tid eller "lutheran" under reformationstiden och i vår tid. För tjugufem år sedan sades det, att "Augustana" och "Beelsebub" voro identiska begrepp, och till en af dessa medlemmar sades det: "Säga vi icke rätt, att du är en samarit och hafver djäfvulen?" Säkerligen skall det förvåna flera af synodens egna medlemmar, att Augustana-synoden betyder den Augsburgiska bekännelsens synod, eller den *evangeliska* synoden eller kyrkan. Det är således tavtologi att kalla synoden den evangelisk-lutherska Augustana-synoden, liksom det är tavtologi att kalla våra församlingar svenska evangeliskt lutherska församlingar, ty samma sak ligger i "Augustana" och "luthersk." Endast för svaga samveten ske dessa omsägelser. Det latinska namnet på Augsburgiska bekännelsen är *Confessio Augustana*, eller helt enkelt "Augustana." Häraf namnet "Augustana-synoden." Synodens grundläggare hade särskild anledning att antaga detta namn, därför att de redan från början råkade i delo med det slags "evangeliska" lutheraner, som kastade skugga på denna bekännelse. Dess antagande var en officiell återgång till evangelii källa, en högstämd protest mot slappheten i trossaker, hvartill de amerikanska lutheranerna gjorde sig skyldiga. Denna akt blef de svenska lutheranernas fri- och själfständighetsförklaring, sedermera ett lystringsord till alla lutheraner i den nya världen. Augustana blef hvad Sveaborg var för Finland, och så länge Sveaborg "var vårt", kunde man kämpa och försaka allt.

Kärt blef därför detta namn: älskadt och värderadt är det i dag å båda sidor världshafvet.

Synodens vagga.

Tjugofem mil sydost om Rock Island, i staten Illinois, det äldsta och förnämsta svenska lärdomssätets stad, finnes en stor och rik svensk koloni. Såväl denna som den ännu oansenliga byn erhöll det stolta namnet Andover. Här finna vi Augustana-synodens vagga. Den bördiga "gräs-

GAMLA KYRKAN I ANDOVER.

öknen" befolkades så småningom af landsmän, som under stora umbäranden förvandlade ödemarken till en lustgård. Dit anlände den svenske pastorn Lars Paul Esbjörn 1849 i sällskap med 140 immigranter, hvilka dock funno andra före sig på platsen. Här stiftades den 18 mars 1850 den första svensk-lutherska församling sedan Delaware-svenskarnas dagar. Endast tio — pastorn och hans fru inberäknade — räknade då denna församling, ett senapskorn, "det minsta af alla frön." Nästan med ens togs itu med kyrkobygge, men året 1851 blef öfvermåttan regnigt, så att teglet för kyrkan förstördes, sågkvarnar och dammar bortfördes af floden, hvadan allting måste köpas dyrt samt köras 30 mils väg öfver djupa vägar, som inga vägar voro. Därtill hopade sig bekymren öfver förstörd majsgröda och brist på arbetsförtjänster. Därtill sällade sig en fruktansvärd hemsökelse af kolera med ty atföljande fasor. En betydlig del af för kyrkobygget anskaffade bräder måste i stället begagnas för likkistor.

Först den 3 december 1851 kunde kyrkan, ehuru ej fullt färdig, invigas. Detta var den första kyrkoinvigning bland svenska lutheraner i Amerika sedan Delaware-kolonisternas dagar, och man kan lätt tänka sig hvilken gripande högtid det var. Kyrkan, som är 45x30 fot och rymmer, tätt packad, något öfver 300 personer, skulle i dag — säger dr Norelius — anses vara för liten och oansenlig som vanlig ladugårdsbyggnad, men betraktades då som ett storverk. Jordvåningen — egentligen en mörk håla — hade skolrum och sakristia, hvilka fingo tjänstgöra som boningsrum för nykomna invandrare. Många utaf dem utandades där sin sista suck. Hon hade länge sedan fått förfalla, till och med nedrifvits, därest koloniens äldre kvinnor ej för henne fällt sin förbön. Ty borta voro männen, som kunde förtälja hennes lefnadssaga och värna henne mot vandalism. Framför henne ligger den gamla kyrkogården, där flera af dessa tempelbyggare fingo sin hvilostad. Tyst och högtidligt blickar hon hän utöfver den lilla "tysta staden", och redan nu är hon den ende som på stenarnas språk hviskar: "Sofven i ro, I banbrytare!" Som en förvaring mot helgerån och vandalism må här Starbäcks ord ljuda:

"Minnet är sin kos, men vinningslystnaden och okynnet hafva kommit i stället. Därför försvinner år efter år det ena minnesmärket efter det andra, och när ättehögarna väl hunnit utföras till grusfyllnad på vägar och stigar, må vi väl kunna i ordets egentliga bemärkelse säga, att våra fötter trampa på fädrens grafvar."

I burgne Andover-bor och I andre i vår synod, vården och bevaren dessa minnen för kommande generationer.

Med blottadt hufvud hafva vi bidat länge, kanske för länge, vid detta minne. Vi måste lämna det.

Vi stiga upp i

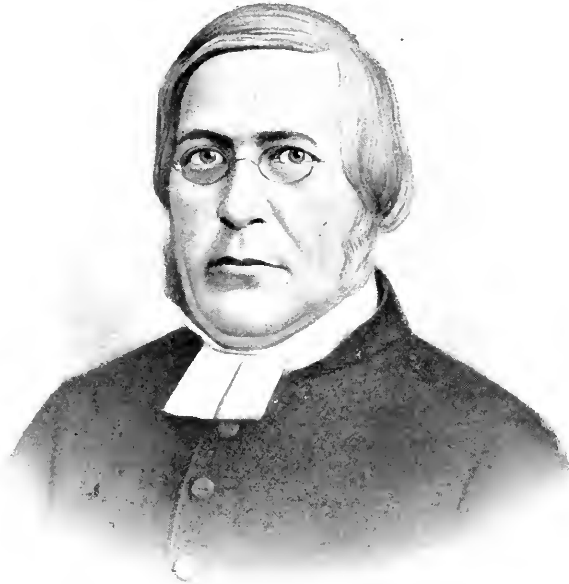
Vakttornet.

Ur geografisk synpunkt står nog ej Andovers kyrka högt; men i öfrigt står den högt nog att tjänstgöra som vakttorn och observatorium, tills synkretsen vidgar sig.

Vi märka då, att de anländande skarorna bli allt större och större. Från sin hufvudstation anställde Esbjörn utfärder till kringliggande orter, där han hört landsmän slagit sig ned, och där han organiserade församlingar och röjde väg för en verksamhet, som skulle blifva mera vidtomfattande, än han då ens anade. Före synodens stiftelse finna vi omkring Andover församlingar i Moline, Swedona, Geneseo, Galesburg, Princeton, Altona, Wataga, Chicago, Geneva, Rockford (alla i Illinois), La Porte och Attica (i Indiana). I Minnesota finna vi församlingar i Chisago Lake, New Scandia, St. Paul, Vasa, Red Wing, Cannon River, Welch, Spring Garden, St Peter, Scandian Grove, East och West Union, Vista och Götaholm. I staten Iowa hafva vi församlingar i New Sweden, Munterville, Burlington, Madrid och Stratford. I staten New York funnos endast två, nämligen i New York City och i Jamestown, samt en i Pennsylvania, näm-

ligen församlingen i Chandler's Valley. Från början utgjordes Andover-församlingen af svenskarna i nuvarande Swedona, Orion, Woodhull, New Windsor, Opheim, Cable och Cambridge.

Man ser, huru hastigt synkretsen vidgar sig, och huru fälten hvitna till skörd.

PROF. L. P. ESBJÖRN.

Att börja med stod Esbjörn alldeles ensam som präst och själasörjare. Men snart nog anlände dock flera prästmän från Sverige. Huru lättad kände han sig ej, då pastorerna T. N. Hasselquist, Erland Carlsson och O. C. T. Andrén anlände. Dock begagnade man sig af dugande lekmän, hvilka erhöllo predikovenia för att sedermera efter aflagd examen och noggrann pröfning prästvigas. Bland de mera bemärkta män, som på den tiden utbildades här i landet, må dr Norelius i detta sammanhang omnämnas. Han erhöll universitetsbildning.

Liksom man i många, många år tänkte sig, att de män, som utgingo ur vår "prästfabrik" (ett smeknamn (!) på vårt läroverk), voro föga kunniga män, så föreställer man sig ock, att de allra första prästerna

voro "okunniga kolportörer", och nog voro de i likhet med apostlarna "olärde och lekmän"; men man misstager sig mycket, om man stämplar dem som "raa bönder." Vi, som lärt känna dem pa närmare håll, veta förvisso, att de voro väl hemmastadda i sina ämnen. Hvarken *Vetus* eller *Novum* voro dem obekanta. De kunde ibland sätta nyare och "yngre krafter" pa skam i såväl bibelns grundspråk som ock i "mangom androm styckjom." Och sa voro de dugande praktiska män. Egna voro nagra af dem, det är sant; men de voro särdeles intressanta personligheter.

Samfundsbildningen.

Huru tidigt samfundsbildningen föddes, är svårt att bestämma. Broderskänslan var på den tiden stark. En var deras Mästare, och de voro alla bröder. Den titel, som länge begagnades i protokollen, var "broder." Sinnes-författningen var mer än andra författningar. De voro sig "själfvom lag", och de voro det för hvarandra i de broderliga råd, som gåfvos och togos.

Dock märker man, att ensamhetskänslan i förskingringen tog ut sin rätt. Snart höra vi såväl norskarna som svenskarna rådgöra om en sammanslutning med hvarandra och med någon af de i Amerika redan organiserade synoderna. Då Norra Illinois-synoden såg dagen, slöto sig våra präster och församlingar till densamma.

I det hela taget var nog föreningen mindre solid och lyckad; men man vann icke så liten erfarenhet uti ordnandet och styrandet af en frikyrka. Den nämnda synoden var långt ifrån ortodox, men just genom sin slapphet lärde den våra pastorer att uppskatta de skatter, kyrkan ägde i sina bekännelseskrifter. De svenska prästernas öfverlägsenhet och deras bekännelsetrohet, väckte väl något afundsjukan och vreden till lifs. Dock väckte de äfven respekt, en respekt, som ännu lefver bland såväl tyskar som amerikaner. Här stod den drabbning, som gjorde landet fritt. De kunde icke vika, men falla kunde de — falla ur Norra Illinois-synodens nåd.

De våra skulle ju få en "skandinavisk" afdelning vid statsuniversitetet i Springfield, och den svenske professorn däri skulle ju blifva Esbjörn, hvilket han ock blef. Men denna anordning gaf anledningen till egen synodalbildning. Afvogheten växte ända därhän, att man förbjöd de svenska och norska ynglingarna och deras lärare att fira nattvarden på sitt eget språk. Alla, utom två, lämnade universitetet och följde Esbjörn till Chicago. Denna i och för sig sorgliga affär framtvingade Augustanasynoden, och härom kan i dag sägas: "I tänkten ondt emot mig, men Gud har vändt det till godo." Det formliga beslutet följde vid ett möte i Chicago i april 1860. Samma år den 5 juni samlades de våra i norsklutherska kyrkan på Jefferson Prairie, några mil utanför Clinton, Rock county, Wisconsin. Där och då på eftermiddagen stiftades Augustanasynoden. Dagen blef en af de största i svensk-amerikanernas historia i detta land. Det låg något apostoliskt högstämdt öfver det hela. Då den första pingstförsamlingen framträdde ur den första skärselden, heter det om henne, att "antalet af männen vardt omkring fem tusen." Nära nog

ordagrant så står det i synodens apostlagärningar, fastän mera detaljeradt. Där står, att antalet kommunikanter var 4,967, fördelade på 36 svenska och 13 norska församlingar med 27 (28?) präster och 29 kyrkor. Endast 18 af hela antalet svenska och norska prästmän synas dock hafva varit med vid stiftelsemötet, jämte 18 lekmannaombud. Dr Norelius, som

DR T. N. HASSELQUIST.

var med den dagen, säger om tilldragelsen: "Där stodo vi alla som en man utan kompromisser på Guds rena ords grund, såsom den lutherska kyrkan i sina bekännelseskrifter uppfattar det samma, och jag tror att jag vågar säga, att icke ett enda missljud hördes."

Äfven häri ligger någonting apostoliskt. Det inspirerande ekot från pingstförsamlingen om "ett hjärta och en själ" kunde förnimmas äfven på en amerikansk "prairie."

Synodens hastiga utveckling.

Som endast synodens oskrifna historia finnes att tillgå, d. v. s. endast dess referat, är det svårt att åskådliggöra de hastigt på hvarandra följande tilldragelserna. Men det blir en "yttre ram" i alla fall. Här hafva vi då att börja med

DEN PATRIARKALISKA TIDEN.

1860—1870.

T. N. Hasselquist, som korades till synodens första president, förde spiran i tio år, hvilken tidsrymd med rätta nämnts "den patriarkaliska tiden". En patriark var ock Hasselquist, och såsom sådan sågo alla upp till honom. I bästa mening kunde han säga: "Staten är jag." Till undvikande af tröttande detaljer må här endast anföras, att synoden under Hasselquists "regering" växte från 49 församlingar till 142 (däraf 99 svenska, 30 norska och 13 "skandinaviska"), från 27 (28?) präster till 69, från 4,967 kommunikanter till 18,816, hela medlemskapet 30,555.

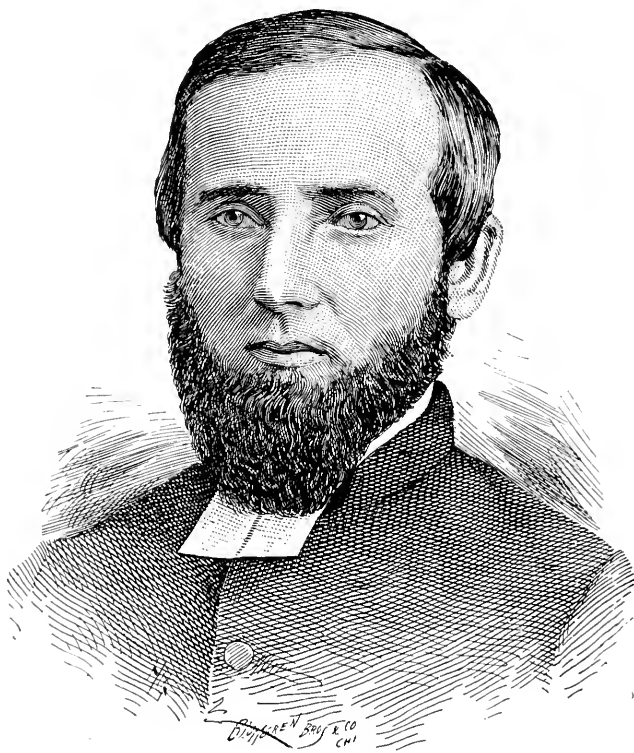
Mycket af denna framgång torde få tillskrifvas den patriarkaliska styrelseformen, som var ganska kraftig. Man hade äfven då en "kyrkolag", men denna gaf presidenten biskopligt välde. Hasselquist var biskop till gagnet, fast icke till namnet. Han skulle "*rägleda* och *råda* synodens medlemmar i hänseende till deras pastorala åligganden". Och dessa "råd" voro lag, som ej fingo öfverträdas: Han skulle, "när han så fann nödigt, uppmana dem till trohet och heligt lefverne". Och det gjorde han. Han "skulle besöka synodens församlingar, undersöka deras timliga och andliga behof". Med ett ord: han skulle upprätthålla ordningen inom hela synoden. Sin biskopliga plikt likmätigt besökte han församlingarna och höll t. o. m. katekesförhör med ungdomen. Och dessa besök nämndes "visitation". Det heter: "Vid hvarje sådan visitation skall han också höra ungdomen i katekesen." Enligt parlamentariska fordringar var han "en af de sämsta ordförande vi haft; med ett ord: han kunde icke ordentligt föra ordet, när han satt på stolen. Allt blef sammanrördt." Men hvad han brast i stolen, det tog han igen vid "visitationerna", ty alla lyssnade med djup vördnad. "Och hvem kände sig hugad att sätta sig öfver honom? Ingen."

Denna sin patriarkaliska värdighet uppehöll han lifvet igenom. Hvad frågade han efter "ordet" eller "rules of order" vid några möten? Han brydde sig föga om konstitutionen. Då han fann det nödigt, steg han helt enkelt upp, afhögg alla gordiska knutar, gaf sina faderliga förmaningar till enhvar, vanligen hämtade ur något lämpligt bibelspråk. Och tyst blef det.

Gud vet, om det icke varit bäst för oss, att vi fått behålla vår biskop. Vi hade då sluppit allt konstitutionsmakeri med alla dess obehag. Men den paragrafen upphäfdes för länge sedan, och därmed försvann det patriarkaliska lifvet inom synoden.

Under hans presidenttid vardt läroverket (1860) officiellt till, fastän det redan förut fanns till såsom en patriarkalisk institution. Dess namn var då: "Augustana-Seminariet" och erhöll först längre fram sitt nuva-

rande namn: "Augustana College and Theological Seminary." Under hans tid begynte den beryktade agitationen rörande Paxton-traktens kolonisering. Och var han den ledande själen däri. Hans syftemål var att trygga läroverkets framtid. Han blef vid dess flyttning från Chicago till Paxton äfven läroverkspresident, hvilken plats han innehade och patriarkaliskt skötte, såsom ingen annan kunnat sköta den, ända till sin död. Här må

PASTOR JONAS SWENSSON.

det ock sägas, att läroverket under hans ledning utvecklades till fullständigt college med teologiskt seminarium, hvilka bådadera å båda sidor Atlanten åtnjuta högt anseende.

JONAS SWENSSON, PRESIDENT.

1870—1873.

Jonas Swensson, den vid synodalmötena "tyste åhöraren" och flera år dess sekreterare, blef Hasselquists värdige efterträdare. Väl bekant med synodens tendenser och antecedentia kunde han med säker hand leda dess

öden. Under hans "regering" framskymtar den välkända bilden af P. Sjöblom i form af sekreterare.

Då får synoden sin första barmhärtighetsinrättning, Andovers barnhem, hvars grundläggare Swensson väl må anses vara.

"Reglemente för Augustana-synodens byggnadskassa antogs", och fastän alltid i torftiga omständigheter har likväl denna kassa fått tjäna många församlingar i fattiga omständigheter. Hon heter nu "Church Extension Society".

Sorgligt nog raka grannförsamlingar i oenighet med hvarandra. Så hände sig äfven då. Därför må ett stadgande, som då kom till stånd och ännu lefver, här citeras: "En medlem af den ena eller andra församlingen får ej mottagas af den andra, om en sådan medlem utgått af missnöje, eller därest han är ställd under kyrkotukt eller blifvit från församlingen utesluten."

Läroverkets flyttning till Rock Island, dess nuvarande hem, genomdrefs.

Den patriarkaliska tiden en gång till ända, trängde sig behofvet af en konstitution på synoden. Revideringarnas tidehvarf tog sin början, men dess slut har ingen ens anat. Det maktpåliggande uppdraget lades i sådana händer som Erland Carlssons, T. N. Hasselquists, E. Norelii, O. Olssons och tvenne lekmäns händer. Sedan dess har revideringen haft sina skiftande öden. Framsteg hafva gjorts, men slutresultatet är ännu icke inom synhåll.

En epokgörande fråga må väl frågan om "predikstolsutbyte" och "nattvardsgemenskap" med icke-lutheraner anses vara. En brinnande fråga var den och hotade en tid med förödelse. Dyningar förnimmas väl ännu, men den ansågs dock vara afgjord i och med antagandet af den beryktade s. k. Galesburg-regeln: "Lutheran pulpits for Lutheran ministers only; Lutheran altars for Lutheran communicants only." Åter stod Augustanasynoden enad och obeveklig och afgick äfven denna gång med segern.

Ett minne från denna tid bör kanske räddas. Jag menar det s. k. "konsistoriet". Det tillkom på det sättet, att presidenten behöfde hjälp, därest han ej skulle digna under församlings- och synodalbördan. Denna hjälp gafs honom medelst ett konsistorium, som ingalunda lät sig föraktas. Det hette naturligtvis icke konsistorium, ty det skulle hafva smakat väl mycket af det biskopliga, hvilket icke låg i den tidens smak; nej, det hette helt enkelt och demokratiskt "presidentens biträde"; men det tillerkändes stor makt och myndighet. Det skulle "sköta synodens löpande göromål". Det skulle "undersöka ansökningar till ordination", och det skulle "bestämma hvarest de teologiska studerande skulle användas" o. s. v. Konsistorienotarien blef, ex officio, synodens sekreterare, hvars rang var närmast presidenten, hvars plats han skulle intaga vid dennes frånfälle, såsom skedde under Swenssons tid. Sjöblom var *då* mannen. Detta konsistorium skulle bestå af *en* präst och *en* lekman från hvarje konferens, var sålunda fullkomligt representativt. Intressant är att läsa de första konsistorieledamöternas namn. Dessa lyda så:

Dr T. N. Hasselquist och hr Peter Colseth från Illinois-konferensen.
Pastor Håkan Olson och hr N. Thorson från Iowa-konferensen.
Dr E. Norelius och hr T. G. Pearson från Minnesota-konferensen.

Pastor H. O. Lindeblad och hr August Lindblad från New York-konferensen.

Dr O. Olsson och hr A. Haff från Kansas- konferensen.

Äfven "konsistorium" är ett minne blott. Nu heter det *synodalråd* och är endast ett beredningsutskott, som sammanträder före hvarje möte för att förbereda ärendena.

Katekes-frågan, som också länge utgjorde föremål för allvarliga öfverläggningar och ihärdigt arbete af synodens bästa krafter, uppstod under denna tidpunkt. Hasselquist, Swensson, Carlsson och J. Auslund ålades att antingen granska och till synoden rekommendera något i Sverige utkommet katekesförslag eller ock utarbeta ett nytt. Äfvenså antogs formulär för intagning af personer i församlingen.

E. NORELIUS, PRESIDENT.

1874—1881.

År 1874 sammanträdde synoden i Rockford, Ill. "Pastor Swensson är död", var det sorgebudskap, som bragte tårar till mångens öga. Sekreteraren, P. Sjöblom, afgaf årsrapport i den hänsofnes ställe. Vid företaget val föll den fallna manteln på E. Norelius, hvars första ämbetstid räckte till 1881.

Fastän hemmissionen tog alla krafter och resurser i anspråk, hade den känslan legat dold i vårt folks hjärta, att man dock borde tänka på hedningarnas nöd. Man sökte länge efter ett lämpligt fält, tills man slutligen fäste sig vid Delaware-indianerna i Indian-territoriet eller söderns negrer.

Pastorerna Telleen och O. Olsson aflade besök hos olika indianstammar. Eldade särskildt af Olssons glödande berättelse beslöt man att upptaga mission bland Comanche-indianerna. På pastor Telleens inrådan sökte man genom en beskickning af synodens yppersta män till regeringen i Washington erhålla egen indian-agentur, särskildt framhållande trakten omkring Fort Sill. Goda löften, som aldrig infriades, blefvo resultatet. Detta oaktadt utsågs missionär, hvarvid valet helt naturligt föll på pastor Telleen. Men som han nekade, invaldes Matthias Wahlström, då student. De finnas nog ibland oss som minnas, hvilken stor och gripande högtid det var, då Wahlström afskildes som indian-missionär. Han for åstad under de mest förhoppningsfulla omständigheter. Det kännes nästan som helgerån att här säga, det af denna mission vardt endast ett redligt försök. Krigsoroligheter bland indianerna gjorde ett snöpligt slut på företaget. Wahlström blef vår förste och siste missionär till indianerna. Tre indianynglingar vistades en tid vid vårt läroverk, men äfven dessa försvunno. Sedan dess har synoden förenat sig med General-konciliet om mission i Indien samt ditskickat flera af de våra som missionärer.

Men allt skyndar med raska steg. Hvarje pastor måste till sin president afgifva årlig rapport från sina församlingar. Hvad dessa pastoralrapporter skulle innehålla, beslöts nu (1874). Beslutet gäller än i dag.

Den s. k. 25 cents-afgiften såg dagen. Femton (15) cents skulle begagnas till underhåll för fattiga studerande, tio (10) cents till professors-

löner. Denna afgift lefver än, men sedan de olika konferenserna fått sig egna läroverk, tillfaller endast en del däraf det gemensamma läroverket i Rock Island, i New York-konferensen t. ex. endast tio (10) cents.

Synoden vardt för stor för att härbärgeras af ens de största församlingarna. Det nuvarande representationsförslaget framtvingades. I stället för direkt ombud fran hvarje församling skulle *en* präst och *en* lekman representera 1,000 kommunikanter, nu en präst och en lekman pa hvarje 1,500 kommunikanter. Äfvensa skulle konferenserna representeras i synodalradet af konferensordförandena jämte *en* präst och *en* lekman. Detta rad skulle utgöra examenskommitté och missionsbestyrelse. Disciplinen öfverläts at konferenserna (1874).

DR E. NORELIUS.

Behofvet af ny kyrkohandbok och psalmbok blef, liksom i fäderneslandet, allt mera kännbart. Den första handbokskommittéen utgjordes af O. Olsson, C. O. Granere och P. Sjöblom. Nya namn förekomma på kommittéen, allt efter som arbetet fortgick. Icke förr än 1881 kunde den inberätta, att arbetet var fullbordadt. Men äfven den första handboken, som utgafs från trycket, genomgick en slutrevision. Den, som nu är i bruk, är i hufvudsak densamma som svenska kyrkans, endast så förändrad, att den lämpar sig för våra förhållanden som frikyrka i en fri republik. Synodens handbok har dessutom formulär för aftonsången. Antogs i Chicago 1895. Nästan svårare blef det med psalmboken, ty att revidera en psalmbok är icke hvar mans, hvilket svenska kyrkans utskott, redan grånadt i tjänsten, fått erfara. Sedan Davids-harpans strängar tystnat, är psalmdiktning i Norden sällsynt. Samma känsla erfor synodens utskott, hvarför man beslöt att afvakta psalmboksarbetet i Sverige. Så mycket gjordes likväl, att Thomanders och Wieselgrens förslag antogs, hvilken psalmbok nu är syno-

dens. Kommittéen utgjordes af Hasselquist, J. Auslund och Winquist, den sistnämnde sedermera präst i Sverige.

Under denna tid fattades det ödesdigra beslutet att sälja bokhandeln för ett pris ej understigande $15,660. Detta beslut fattades i Rockford, Ill., år 1874, och vid synodalmötet i Vasa 1875 öfverläts bokhandeln åt firman Engberg, Holmberg och Lindell i Chicago mot $17,000, betalbart under 15 år, dock utan intresse. Äfven synodens förlagsartiklar ingingo i köpet. Länge dröjde det icke, innan synoden kände sin stora förlust. Den agitation, som slutade med bildandet af The Lutheran Augustana Book Concern, var långvarig och aflöpte icke utan obehagliga känslor.

Under denna period gjordes förarbetena till vår nuvarande katekes, hvilken icke ännu synes motsvara sitt ändamål. Fyra af de nuvarande läroverksbyggnaderna uppfördes. Lektor U. L. Ullman — sedermera biskop Ullman — kallades till teologie professor, men utan resultat. I hans ställe utnämndes O. Olsson, då pastor i Lindsborg, Kansas. Ny studieplan utarbetades för seminariet, och St Ansgarii akademi flyttades till St Peter, Minn., där den ännu befinner sig, men heter Gustavus Adolphus College. Augustana college och teologiska seminarium invigdes (1875) med stor högtidlighet.

Hasselquist och Olsson korades till redaktörer för *Augustana;* Erland Carlsson och A. G. Setterdahl — nu svensk kyrkoherde — för *Missionären;* och dr Lindahl skänkte *Barnvännen* åt synoden.

Vid mötet i Burlington, Iowa, framhölls, att efter 17-årig verksamhet synoden så utvecklats, att ingen pastor kunde sköta president-tjänsten och på samma gång hafva vården af en församling utan förfång för ettdera ämbetet. Beslut fattades, att presidenten skulle erhålla $500 till aflöning för vice pastor; och är detta första gången vice pastorsämbetet ter sig inom Augustana-synoden.

Samma år utgåfvos läroverksstadgar och Konkordieboken. "Order of business" och "Rules of order" för synodens möte sågo ock dagen. Då antogs äfven synodalkonstitutionen. Princeton (Ill.)-mötet var ett af de märkligaste i synodens historia. Man beslöt att hänvända sig till Kunglig Majestät för att utverka tillåtelse för våra studenter att utan svensk maturitetsexamen idka studier och absolvera examina vid Sveriges universiteter. Detta uppdrag öfverläts åt Joh. A. Enander, som det året aflade besök i fäderneslandet. Konungen mottog så väl honom som petitionen mycket nådigt, och innan årets slut gafs gynnsamt svar. Därmed höjdes läroverket i så väl Sveriges som i svensk-amerikanernas ögon. Nya ansträngningar gjordes ock att gifva läroverket en högre lyftning. Bland de män, som begagnat sig af denna förmån, märka vi dr Andreen, läroverkets president, som i Sverige är fördelaktigt känd. De amerikanska universiteten hafva följt Sveriges exempel och öppnat sina dörrar för våra "graduates". Af dessa står väl Yale-universitetet i New Haven, Conn., främst.

Initiativet till sångbok för söndagsskolan togs. Pastorerna G. Peters och C. P. Rydholm åtogo sig uppdraget. Denna boks öden voro skiftande, men nu har dock synoden en utmärkt sångbok för söndagsskolan. Vid samma möte höjdes presidentens lön till $1,000, på det han må kunna ägna hela sin tid åt synodens angelägenheter.

Vid Princeton-mötet förekom Augustana-synodens första "heresy trial". Pastorn vid Gustaf Adolfs-kyrkan i New York, J. G. Princell, hade gjort sig beryktad som försvarare af den waldenströmska uppfattningen af försoningen, egentligen ett uppkok på den gamla socinianismen. Ryktesvis hade man hört, att så många af New York-konferensen så starkt lutade åt samma riktning, att det man och man emellan talades om att hela konferensen skulle blifva waldenströmiansk. Det ryktet lefver än i dag vid

DR O. OLSSON.

östervåg. Det förhör, som företogs med Princell, var både opartiskt, broderligt och grundligt. Betänketid gafs ock åt honom, och först då han skriftligen erkänt och vidblifvit sin villfarelse, afsattes han från sitt ämbete. Sin oärlighet häfdade Princell bland annat därmed, att han behöll sitt prästbref och agerade fortfarande luthersk präst. Som han prästvigts af Pennsylvania Ministerium, höll han före, att han ej var skyldig att lämna sitt prästbref. Men icke heller till sagda Ministerium ville han lämna detsamma. Detta var synodens första "heresy trial", och vi hoppas den sista. Femton andra afsättningar hafva skett, men af andra orsaker.

Den högre skolbildningen fick, såsom redan antydts, ny impetus.

Vid Chicago-mötet (1879) fattades det goda beslutet, att presidenten uppdrager åt någon att vid hvarje synodalmöte hålla ett föredrag om vikten och betydelsen af högre skolbildning i kristlig mening för vårt folk. Huru detta beslut hållits i helgd, framgår ej tydligt af referaten. Hurusomhelst synes kunskapstörsten bland vårt folk hafva stegrats. Snart såg man ynglingar, för att ej säga jungfrur, i tusental flocka sig vid läroverken, och skarorna snarare ökas än minskas. Man har t. o. m. tyckt, att allt för många sökt college-bildning och utrymt "farmen" eller lämnat yrket. Men Augustana-synodens folk har dock blifvit ett bildadt folk. Vid konferens- och synodalmöten sitta nu män, som äro artiummagistrar, filosofie och medicine doktorer, advokater, professorer m. m., m. m.

Redan nu dök den "engelska" frågan upp med sådan kraft, att man vid Des Moines-mötet (i Iowa 1880) började "rådgöra om bästa sättet för öfvergång från svenska till engelska". Så trängande var nog ej frågan, ty hon tränger icke ännu. Folket har i det hela taget blifvit mera svenskt än det var. Man finner, att den ene efter den andre af våra på engelska språket talföra män antager kallelse till svenska församlingar. Flera församlingar hafva blifvit så svenska, att de infört svenska psalmboken vid alla sina gudstjänster. Folket har ock blifvit mera liturgiskt. Detta är ett högst märkligt drag i synodens historia.

Vi möta vid denna tid den mycket omtalade "minimikursen" vid läroverket. Den skulle motsvara kunskapsmåttet i läroverkets 3 första klasser och kom till för att hjälpa äldre, men annars dugande män in i prästämbetet.

Inrättningen var välmenande och tidsenlig, men som den i likhet med andra goda ting missbrukades, råkade den i förfall och blef omsider afskaffad. I olika former och gestalter har den likväl dykt upp vid olika tider. En tid skulle väl ingen få prästvigas, som icke genomgått fullständig teologisk kurs, men så slogos dörrarna åter upp, och genom öppningen blickade "minimikursen" in i helgedomen och bad: "Får icke äfven jag blifva präst?" Och hvem kunde neka en sådan bön? I Denver, Colo., kom år 1906 "kursen" åter fram i följande "nödtorftighetsåtgärd":

"I extraordinarie fall kan synoden utan den föreskrifna prästexamen ordinera äldre, erfarna, dugliga och praktiska män, hvilka förete rekommendation från en konferens rörande praktisk duglighet och intyg från den teologiska fakulteten om *nödtorftig teologisk utrustning* för det heliga prästämbetet."

ERLAND CARLSSON, PRESIDENT.

1881—1888.

Den ena händelsen aflöser som vanligt hastigt den andra. Åter arbete på konstitutionsförändring, söndagsskolverksamhetens befrämjande, kyrkohandbokens slutrevidering, förändring af läroverksstadgar, representationsfrågan, jubelfest med anledning af 400 års-dagen af Luthers födelse, antagandet för bruk i församlingarna af svenska bibelkommissionens proföfversättning, synodens 25 års-jubileum i Rockford, Ill., 1885, Utah-missionen

en verklighet. Church Extension Society inkorporeradt enligt Illinois' lagar, lärobok i biblisk historia utgifven, katekesens öfversättning till engelska, brandstodsförening för synodens kyrkor och pastorsboställen — se där några af de epokgörande händelserna under Carlssons president-tid.

Några åtgärder må närmare framhållas. I Rockford (1885) konstaterades, att kongregationalisterna "are and prove themselves to be so very

DR ERLAND CARLSSON.

ignorant in regard to the status of Christianity among the Swedes"; och det beslöts, "that we protest against such false statements and condemn as unchristian all proselyting, particularly when based on falsehood and deception."

Ord och inga visor.

Om den tidens strid för fridens skull häntyda sådana uttalanden som det att "church fairs, suppers, and festivals" äro "ytterst vådliga"; att "enkel majoritet" i konstituionen är desamma som "pluralitet"; att "där

synodens egna ordningsregler icke äro nog tydliga, skola Roberts' Rules of Order vara gällande vid synodens förhandlingar".

Den som var med vid den tiden erinrar sig väl, att bakom dessa antydningar ligger en hel historia.

S. P. A. LINDAHL, PRESIDENT.

1888—1891.

Emedan två och ett halft sekel förflutit, sedan de första svenska lutheranerna landstego å Amerikas jord och den första predikan på svenskt språk hölls här i landet, föranstaltades en högtidlig fest till minne af kolonisterna från Oxenstjernas dagar.

DR S. P. A. LINDAHL.

Af särskildt intresse är programmet för det utvidgade *Augustana*. Hufvudredaktör skulle E. Norelius blifva, men hela tjoget af redaktörer tillsattes därjämte. En väldig tidning föresväfvade synodens män; men då dr Lindahl tillträdde befattningen som hufvudredaktör, fann han denna anordning tryckande, hvadan den stora redaktionsstaben fick smälta ihop, hvilket nog lände till fromma för tidningen och samfundet. Allt gick nog efter ordspråket: "Ju flera kockar, ju sämre soppa." Soppan blef alltför mycket kryddad.

Vid denna tid (1888) var det den nu aflidne P. J. Swärd valdes till teologie professor.

Den svenska grenen af episkopalkyrkan presenterade sig som "den svenska kyrkan i Amerika" och blef oerhördt pompös. Presidenten ålades

att hänvända sig till Svea rikes ärkebiskop och stiftsbiskoparna för att erhålla ett officiellt utlåtande. Äfvenledes skulle han delgifva detta beslut at "the House of Bishops of U. S. and Canada". Utförandet af detta uppdrag föll på Swärd, som då valdes till president. Från flera af Sveriges biskopar erhöllos svar, som voro ogynnsamma för episkopalkyrkan; men

DR P. J. SWÄRD.

"the House of Bishops" sökte undanflykter och nedsatte en nämnd, som skulle undersöka "the validity of Swedish orders". Än i dag har episkopalkyrkan ej kommit till visshet om huruvida Sveriges biskopar och präster hafva den apostoliska successionen, så att de äro "riktiga" präster. Oss bekymra sådana insinuationer föga, och säga vi med en insiktsfull man: "Though you have a straight line of Apostolic successors, if your work is poor, you are not in line of succession."

P. J. SWÄRD, PRESIDENT.

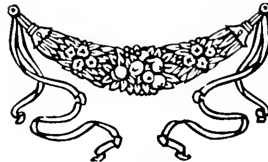
1891—1899.

Johan A. Enander, nestorn bland svensk-amerikanska tidningsmän, korades till professor i svenska språket och litteraturen vid Augustana College.

Den märkligaste tilldragelsen under detta skede är jubelfesten i Rock Island 1892, då 300 års-jubileet af Uppsala mötes beslut 1593 gick af stapeln. Då erhöll synoden det första besöket af svensk biskop. Denne biskop var biskop von Schéele, som af Oscar II utnämnts till svenska kyrkans officiella ombud till Augustana-synoden. Det var en storartad tilldragelse i synodens historia, då biskopen öfverlämnade konung Oscars fullmakt. Själf höll han jubeltalet öfver ämnet: "Det dyrbaraste arfvet, som vi från våra fäder mottagit: Uppsala mötes testamente, det eviga evangeliet (Uppb. 14: 6, 7). Norelius talade öfver ämnet: Den sv. luth. kyrkan i Sverige 1593 och den svenska lutherska kyrkan i Amerika 1893 (Ps. 84: 6). I sitt svar på synodens tacksamhetsadress angaf biskopen hvad som utgjort syfte- och önskemålet för hans besök, nämligen ett "vändande af fädernas hjärta till barnen och barnens hjärta till fäderna", en närmare förbindelse mellan den svenska kyrkan och den svensk-amerikanska lutherska kyrkan i Amerika. Man säger ej för mycket, om man säger, att synoden, som vid denna jubelhögtid var representerad af 275 prästmän och 145 lekmän, var segerdrucken. Biskopen själf var också upprymd af hvad han den 5 juni såg och hörde.

Besöket var i flera hänseenden epokgörande.

Swärds beslut att återvända till fäderneslandets kyrka föranledde synoden att för andra gången kora dr Norelius till president. Denna plats har han innehaft sedan 1899 och innehar den vid detta möte. Han har varit präst i öfver ett halft sekel. Länge lefve banbrytaren och samfundsdanarn.

AUGUSTANA COLLEGE & THEOLOGICAL SEMINARY, ROCK ISLAND, ILL.

DR. GUSTAV ANDREEN, PRES. AUGUSTANA COLLEGE & THEOLOGICAL SEMINARY.

Program vid Sv. Ev. Lutherska Ebenezer-Församlingens i San Francisco, Calif., tjugofemars-fest den 8—11 Augusti 1907 och California-konferensens pastoral-konferens.

Torsdagen den 8 augusti.

Högmässogudstjänst kl. 8 e. m.

LITURGI ....pastorerna A. Kinell och A. M. Le Veau
SÅNG, "Herrens lof" ....C. H. Rink
Ebenezer kyrkokör
HÖGMÄSSOPREDIKAN ....pastor Edward Nelander, Ph. D., California-konferensens vice ordförande
SÅNG, Davids psalm 150 ....Wennerberg
Ebenezer kyrkokör
VÄLKOMSTHÄLSNING .... församlingens pastor
LITURGI ....
(Kollekt till församlingen).

Fredagen den 9 augusti.

Pastoral-konferens kl. 2 e. m.

Samtal öfver ämnet: "Orsakerna till prästbristen inom var synod" .... Inledes af pastor A. Kinell

JUBEL-KONSERT kl. 8 e. m.

I.

1. ORGELSOLO, "The Heavens are telling—Haydn............ .... Olof Alexius Eckman
(Ebenezer-församlingens organist)
2. SÅNG, Davids psalm 55—Wennerberg ....
Ebenezer kyrkokör
3. SOPRANSOLO .... Mildred Hawkinson
Lärarinna i sang vid Jewell College, Iowa.
4. SÅNG .... Svenska Sångsällskapet af San Francisco
5. VIOLINSOLO .... Nils Kinell

II.

6. TAL, "Minnen från min resa genom Sverige 1906".......... ....pastor John Telleen, D. D.

III.

7. SOPRANSOLO .... Elvira Le Veau
8. SÅNG .... Svenska Sångsällskapet af San Francisco
9. SOPRANSOLO .... Mildred Hawkinson
10. SÅNG, Sjungen Herren en ny sång"—Skoog..................
Ebenezer kyrkokör

Ackompanjatör: Prof. Alexius Eckman och mrs Tekla Andreen.

Lördagen den 10 augusti.

Pastoral-konferens kl. 2 e. m.

Samtal öfver ämnet: "Sabbatens rätta helgd" ....
..........................Inledes af pastor M. A. Nordström

25 års-jubelprogram kl. 8 e. m.

PSALMSÅNG. Sv. ps. 124: 1—2.............................
BIBELLÄSNING OCH BÖN..................pastor A. M. Le Veau
SÅNG. Davids psalm 24—Wennerberg ....
Ebenezer kyrkokör.
KORT FÖRSAMLINGSHISTORIK..........pastor Philip Andreen
SÅNG. Davids psalm 84. "Huru ljufliga"—Skoog.................
Ebenezer kyrkokör.
HÖGTIDS- OCH MINNESTAL.........pastor John Telleen, D. D.
(Ebenezer-församlingens stiftare)
SÅNG. Stig upp på ett högt berg."—Skoog.......................
Ebenezer kyrkokör
BÖN OCH VÄLSIGNELSEN..................................
.... pastor Edward Nelander, Ph. D.
PSALMSÅNG. Sv. ps. 141: 12—14.............................

Söndagen den 11 augusti.

Högmässogudstjänst och nattvardsgång kl. 11 f. m.

PSALMSåNG ....
SKRIFTETAL .... pastor A. Kinell
LITURGER ....pastorerna O. N. Glim och Oscar Ostrom
HÖGMÄSSOPREDIKAN...............pastor John Telleen, D. D.
SÅNG. Davids psalm 126—Wennerberg.........................
Ebenezer kyrkokör
LITURGI OCH FIRANDET AF HERRENS HELIGA NATTVARD
PSALMSåNG ....
(Kollekt och offer till Jubelfonden.)

Efter gudstjänsten serverades af församlingens Kvinnoförening och af de yngre damerna middag i kyrkosalen.

Ungdoms- och söndagsskolfest kl. 3 e. m.

I

SÅNG .... söndagsskolan
LÄSNING af Tio Guds bud och tron samt bön.................
.......................Ledes af föreståndaren, Carl Ahlgren
ADDRESS TO THE SUNDAY-SCHOOL (English) ....
.... stud. Carl Emelius

II

SÅNG, Davids psalm 96—Wennerberg ....
Ebenezer kyrkokör
UNGDOMSTAL .... pastor A. M. Le Veau
SÅNG .... Manskvartetten
ADDRESS TO THE YOUNG PEOPLE (English) ....
.............................Pastor Edward Nelander, Ph. D.
BÖN OCH VÄLSIGNELSEN ...... Carl Rosén, vice superintendent
HEMLANDSSÅNG 176 ....

Emellan 5 och 7 på söndagseftermiddagen serverades kaffe i kyrkan till alla af kyrkans damer.

Afslutningsgudstjänst Kl. 8 e. m.

PSALMSÅNG ....
AFTONSÅNGSRITUAL ....
................pastorerna A. M. Le Veau och M. A. Nordström
PREDIKAN .... pastor O. N. Glim
SÅNG, "Hemma, hemma få vi hvila....................Lagerström
PREDIKAN .... pastor Oscar Ostrom
ORGELSOLO, "Amen"—Handel ....prof. Alexius Eckman
LITURGI ....
VÄLSIGNELSEN .... af konferensens ordförande
PSALMSÅNG, Sv. ps. 500: 5—6.................................

Festkommittéen utgjordes af: pastorn;

Diakonerna:	*Kyrkorärdarna:*
Carl Ahlgren,	Edward Franklin,
Göran Bergström,	Chas. J. Lander,
F. A. Hjelte,	Fritz Palm
August Johnson,	Frank O. Renström,
Andrew Peterson,	J. August Sandell,
Carl Rosen,	F. G. Strandberg.

Uppassare vid konserten den 9 augusti voro: Chas. J. Lander, ledare: Philip Englund, Paul Strandberg, John O. Hanson, Marshall Sohl, Edwin Adams, Walter Mattson, Emil Ingmanson.

Medlemmarna af Ebenezer kyrkokör äro: Prof. Alexius Eckman, anförare; mrs Agda Johnson, Edna Nelson, Elvira Johnson, Alma Hjelte, Sigrid Mellin, Hulda Long; Louise Frank, Ester Helin, mrs Elna Bergström, Esaias Nylander, August Johnson, Gottlieb Magny, Andrew Peterson, Edw. Telleen, Carl Carlén, Carl Andreen, John O. Hanson, F. A. Hjelte.

Manskvartettens medlemmar äro: Edw. Telleen, anförare: Marshall Sohl, Gottlieb Magny och Carl Andreen.

Söndagen den 11 augusti vistades församlingen hela dagen i kyrkan. Middagen serverades af församlingens kvinnor.

FRU PASTORSKAN J. TELLEEN.

(Porträtt inkom för sent att låta tryckas i början af detta album, där det borde vara).

Slutord.

En karakteristik öfver församlingen, sådan som den nu är, kan jag icke skrifva, om än jag ville, men det är själfklart, att reda och ordning uti en församlingsverksamhet icke kommer på *en* dag.

Då församlingens grundläggare, den älsklige och själfuppoffrande missionären, past. J. Telleen, stiftade församlingen, var det ingen af dem som ingingo, som hade någon vidare kännedom om kyrklig verksamhet, ännu mindre någon kännedom om vår dyra Augustana-synod. Men ett brinnande nit för Kristi rikssak på jorden fattades icke hos en del af grundläggarna. Det är ock helt naturligt, att man i början icke tänkte så mycket på församlingsordning, författningar och bruken inom det samfund, man blifvit medlem af. Allt detta inhämtas under årens lopp. Det är en fostran. Ebenezer församlingen har fått en mångsidig sådan. Den har haft pastorer, som i kyrkliga frågor haft vidt åtskilda åskådningar. Såväl den kongregationalistiska som den biskopliga åskådningen har inplantats uti medlemmarna. För vår ringa del hafva vi sökt följa den gyllene medelvägen. Därför har ock äldre medlemmar sagt till oss, att vi i vårt verksamhetssätt påminner dem om än den ene, än den andre.

Centralisationsprincipen, enhetsidéen, har vuxit år från år. Med varmt intresse samlar nu församlingen årligen sin del till synod och konferens, och det fastän vi äro så långt borta ifrån centrum. Kyrkorådet och trustees, kyrkostyrelsen, utföra sina respektiva sysslor troget och konstitutionellt, ärligt och utan fruktan. När den styrelse, församlingen valt att leda församlingen, också *får* leda, så går allt väl.

På vår kyrkas bekännelse står församlingen fast och orubblig. Guds ord, bibeln, tolkad af Apostoliska och Augsburgiska bekännelserna, är rättesnöret för dess lif.

Låt aldrig den dag komma, då något annat än ett rent, klart och frälsande Guds ord förkunnas från Ebenezers predikstol

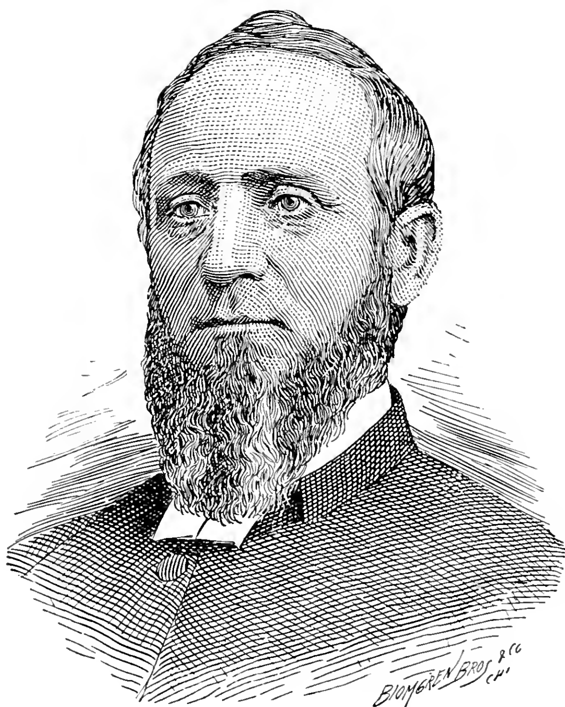
Tillväxe vi alla uti Jesu Kritsi nåd!

Gifve Gud ock alla trogna ebenezeriter slutligen en riklig och skön ingång i sitt eviga och härliga rike!

Och nu sluta vi denna bok med vår lärofader Luthers ord:

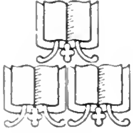
"Guds ord och löfte skall bestå;
vi det i hjärtat bäre.
För himmel, ej för jord, vi gå
till strids och glade äre;
äro alltid väl till mods,
fast vi våge gods
och ära, lif och allt.
Ske blott som Gud befallt!
Guds rike vi behålle!"

AF PH. A.

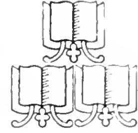

PASTOR A. ANDREEN.

Fader till Ebenezer-församlingens nuv. lärare.

PASTOR M. J. ENGLUND.

EBENEZER-FÖRSAMLINGENS SOMMARSKOLA 1907. MARGARET TROILI, LÄRARINNA.

Illustrationer.

D.

E.

F.

G.

H.

O.

P.

R.

S.

Register.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S.

T.

U.

V.

Tillägg.

Carl Ahlgren (tillägg). Diakon Carl Ahlgrens fader var skräddare, och som gosse fick den unge Carl lära sig att sy, och än i dag kan han sy in en knapp så att den sitter, men redan som gosse föredrog han sågverk, kvarnar och tröskverk. Vid 14 år byggde han ett tröskverk, som han drog per hand. Vid 28 års ålder kom han till Amerika och anlände till St. Paul, Minn., 1882. Först försökte han sig på järnvägsarbete, men trifdes icke vid det. I Minneapolis fick han anställning som svarfvare, kom sedan till Eau Claire, Wis., där han blef vagn- och slädmakare. En vinter var han skogshuggare. Kom så in i sågkvarnen som sågfilare, där han skötte om 34 sagar för dagen. På hösten 1884 ankom Ahlgren till San Francisco till en släkting. (Vidare se sid. 185.) Här har han arbetat sig upp till en framstående plats som byggmästare. Särskildt är han känd för sin ärlighet och pålitlighet.

REDAKTÖR ALEX. OLSSON MED FAMILJ.
(Ägare af *Vestkusten*, som grundlades af dr Telleen och Ebenezer-församlingen).

Innehållsförteckning.

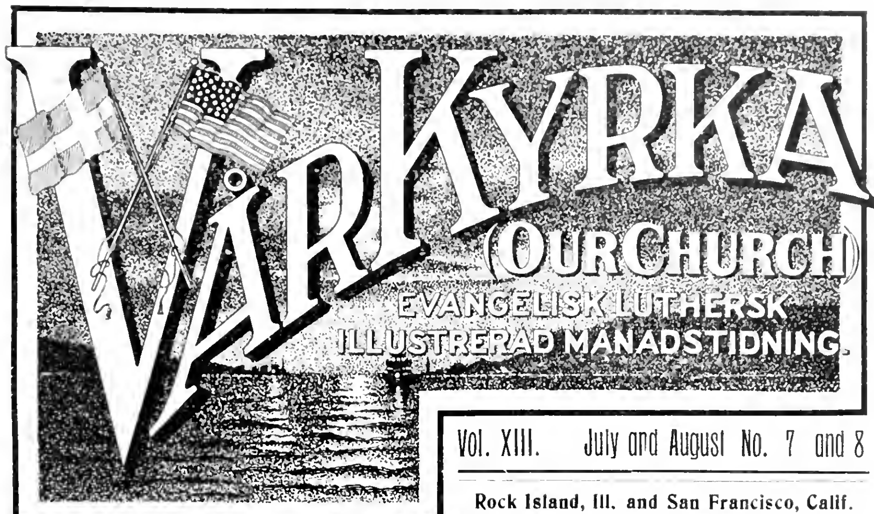
Hufvudafdelningar.

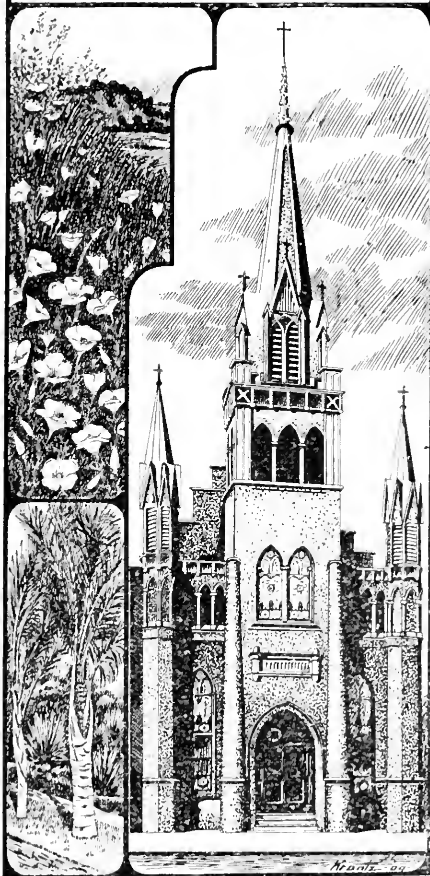
JESU FAMN ÄR DEN KRISTNES MÅL.

JUBEL-NUMMER

Vol. XIII. July and August No. 7 and 8

Rock Island, Ill. and San Francisco, Calif.

HÄLSNING!

Till California-konferensens pastorer, Norra distriktet och trosfränder kring San Francisco-viken, samt till vårt folk i allmänhet uttalas ett hjärtligt

VÄLKOMNA ALLA

att med Ebenezer-församlingen i San Francisco fira högtid

DEN 8—11 AUGUSTI 1912.

Till alla gudstjänster och högtidsstunder är fritt inträde, utom till konserten, fredagskvällen den 9 augusti, då inträret blir 50 cts för äldre, och för barn 12 till 15 år, 25c. Barn under 12 år fritt.

Gemensam middag i kyrkan söndagen den 11 augusti, serveras af Ebenezer Systrar.

Å Ebenezer-församl:s vägnar

PHILIP ANDREEN,

pastor.

PROGRAM

vid lutherska Ebenezer-församlingens i San Francisco, Calif.,

TRETTIOÅRSFEST,

Torsdag, fredag, lördag och söndag, den 8, 9, 10, 11 augusti 1912,

samt California-konferensens pastoral-konferens och Norra distriktets möte.

TORSDAGEN

(den 8 augusti).

Högmässogudstjänst kl. 8 e. m.
Liturger: pastorerna dr Edw. Nelander och A. M. Le Veau.
Sång — Ebenezer kyrkokör, Ed. Telleen, dirigent.
Högtidspredikan — teol. dr Petrus E. Berg, konferensens ordförande.
Bassolo — hr Frank Hjelte.
Kort historik öfver de sista fem åren — dr Andreen.
Kollekt till pastoralkonferensens kassa
Välkomsthälsning.
Liturgi.

FREDAGEN

(den 9 augusti).

Kl. 2 e. m. pastoralkonferens. Samtal: "Det nya lifvet i Kristus", (Gal. 2: 20), inledt af pastor Gustav Hidén.

Jubelkonsert kl. 8 e. m. Inträde 50 cents.

Orgelsolo — miss Alma Hjelte, organist

Vid denna konsert deltaga: Svenska sångsällskapet, Ebenezer kyrkokör, mr Nels Kinell, violinist, miss Esther Hjelte, pianist, barytonsångaren hr Hugo Oliver, sopransångerskan miss Elaine Kinell, kvartett af Ebenezer kyrkokör. The address will be given by the Rev. Dr. Edw. Nelander, vice president of the Conference. It will be a rare musical and literary treat. Let everyone attend!

LÖRDAGEN

(den 10 augusti)

är åsidosatt som en utflykts- och hvilodag för konferensens pastorer.

SÖNDAGEN

(den 11 augusti)

10 a. m. Addresses to the Sunday-school by the pastors Luther Dahlsten and N. P. Anseen.
Kl. 11 f. m. Skrift och nattvardsgång. Liturger: pastorerna N. P. Anseen och Luther Dahlsten.
Solo — Edna Nelson.
Kören.
Skriftetal — pastor A. M. Le Veau.
Högmässopredikan — pastor M. A. Nordström.
Kollekt: jubelgåfva till församlingen på 30:de årsdagen. Låt hvar och en denna dag komma med en gåfva till församlingen!
Sånger af kören, Herbert Linden, Anna Erlandson, Edna Nelson.
Kl. 1 till 2:30. Gemensam middag i kyrkosalen, serverad af Ebenezer systrar.
Kl. 3 e. m. Young People's Services, led by Rev. Luther Dahlsten. Addresses in English and Swedish by the pastors Luther Dahlsten, A. Kinell, Gustav Hidén, dr Edw. Nelander, N. P. Anseen, etc.
Sång af manskören Svea (Oakland), kören, solon.
Jubelgåfva till församlingen.
Kl. 5:30, servering af förfriskningar i kyrkosalen.
Kl. 8 e. m. Afslutningsgudstjänst. Aftonsång. Liturgi: pastorerna Kinell och Hidén. Predikan af pastor B. O. Berg.
Slutord af dr Berg, konferensens ordförande och af dr Andreen, församlingens pastor.
Kollekt till Norra distriktets mission.
Välsignelsen.

Adress: Vår Kyrka, 208 Dolores St., San Francisco, Cal. *5,000 readers each month*

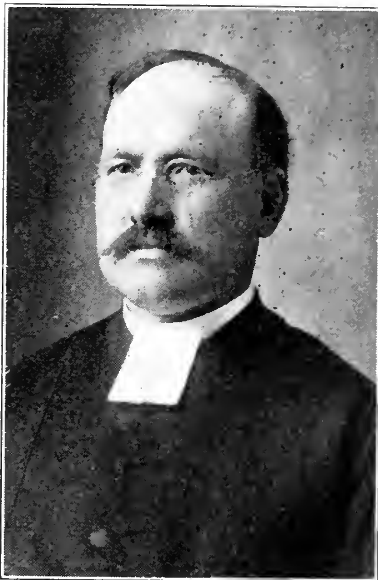
VÅR KYRKA

Vol. XIII. Rock Island, Ill., Juli och Aug. 1912. N:r 7 & 8

Utgifves till förmån för Lutherska Ebenezer-församlingen i San Francisco, Cal.

Utan Rubrik.

Trettio år! Hvarför har Ebenezer-församlingen funnits till under dessa flydda 30 åren? Är icke *den* den mest tillbörliga fråga som vi kunna ställa till oss? Hvad är månne svaret? Jo, för att göra människor lyckliga och glada, nöjda och sälla. Där finnes intet lyckligare folk än kyrkofolket! I hela Svensk-Amerika finnes ingen större sammanslutning än lutherska Augustana-synoden. *Augustanarna* äro ett lyckligt folk. Vi, Ebenezeriter, äro Augustanare! Svenske ministern Lagercrantz sade för några år sedan att af svensk-amerikanerna ha intet samfund så bevarat de genuint svenska anorna som just augustanarna. Augustanarna äro förnämligast en sammanslutning på det rent andliga området. Vår synod är den *äkta* dottern till den svenska statskyrkan, omplantad på frikyrklig mark. Liksom den svenska statskyrkan är varmt patriotisk, så är äfven vår kyrka med hela sitt hjärta patriotisk. Allt svenskt, som är ädelt, godt, upplyftande, renande och helgande vill denna vår kyrka bevara och odla. Genom sina 9 colleges meddelar hon en gedigen och vetenskaplig bildning. Genom sitt teologiska seminarium fostrar hon vidsynta, lärda och för det svenska folkets väl ömmande präster. Uti sina 1,200 församlingar

REV. P. E. BERG, D. D.,
California-konferensens ordf.

bland sina 270,000 medlemmar söker hon bevara kärlek till fosterlandet, det aldrig glömda. Hon samlar i sin ömma famn hög och låg, lärd och olärd, rik och fattig. Hvilka olikheter än må skilja oss här i lifvet, vill hon söka utjämna dem genom jämlikhetsläran funnen uti ordet, den Heliga skrift. *Hon sätter ett pris på människovärdet!* Inför Skaparen äro alla lika. Vår kyrka är icke någon sektkyrka; hon är ett evangeliskt folksamfund. Därför är hon en folkets kyrka. Vår

kyrka vill att vi, under det att vi sträfva efter lycka och framgång på jorden, skola innerst i vår själ hafva ett godt, gladt hopp för evigheten. Detta hoppet finnes uti Jesus Kristus, världens Frälsare och försonare. Hon vill, att våra själar skola blifva frälsta! Ingen är riktigt glad förrän han vet att han har sin sak uppgjord med Gud. Det är sant, så sant, så visst! För alla tänkande, kännande och älskande människor är religionskampen den största i lifvet. August Strindbergs hela lif var en religionskamp, och i bibeln fann han till sist hvad han sökt. Han var icke en hvardagsmänniska; de flesta af oss äro hvardagsmänniskor: vi få uti viss bemärkelse lefva på de rön andra funnit. Vi ha intet val, utan måste följa andras, större andars erfarenhet. Våra stora ledare, såsom en L. P. Esbjörn, en Hasselquist, en Olsson, en Swensson hafva gått före oss, och vi gå i deras skola. De hafva talat, vittnat och deras meddelade erfarenhet kommer till oss såsom ett arf; och detta på samma gång som vi enskildt hafva våra egna erfarenheter och vinna vår egen inblick uti de andliga tingen. Våra egna f. d. pastorer, Telleen, Esbjörn, Nelander, Haterius hafva också vittnat, omtalat för oss lifvets högsta sträfvan och mål! Det ord de talat går fram i tiden. Vi minnas hvad de sagt. Det har varit ett vittnesbörd att "först söka Guds rike och hans rättfärdighet", på det att "allt annat må tillfalla oss". Att lyckliggöra människoanden, att tillfredsställa själens innersta åtrå, att göra själen lycksalig i detta lifvet och salig i evigheten, det är kyrkans mål. Närmare 1,000 döda ha jordfästats af våra pastorer och vid alla dessa högtidliga och allvarliga högtidsstunder— stunder af bitter sorg och saknad för de närmaste — har ljudit detta budskap, som aldrig blifver gammalt, aldrig föråldrars att uti Försonaren är evighet och salighet människosjälen gifven. För människan att blifva realist eller materialist är helt naturligt; det är, säger man, det logiska. Att blifva idealist, att äga tro, hopp, visshet om själens frigörelse och öfvertygelsen om "lifvet efter detta" är större, härligare, ädlare! Det är att vara lik det eviga. Det är ock naturligt, ty ingen kan ens tänka på frågan: "Hvarför äro vi här?" utan att i lifvets förnimmelser blifva öfvertygad om det stora, härliga målet: *själens frälsning.* Vi vilja alla vara vandrare mot det högst tänkbara målet. Det högst tänkbara kan intet annat vara än själens evigt lyckliggörande. Gifve, att Ebenezer kunnat fylla sin plats uti all enfald och ödmjukhet!

* * *

Under ganska gynsamma omständigheter få vi nu i Ebenezer fira 30-årsfest. Konferensens pastorer komma alla att besöka oss och att uppmuntra oss i vårt arbete både med tal och umgänge. Konferensens vördade ordförande dr Petrus E. Berg, som under sommaren varit på ferier i Minnesota, kommer att öppna festligheterna på torsdagskvällen den 8 augusti med predikan öfver ämnet: "Den jublande församlingen".

* * *

Vi sade, att vi fira 30-årsfest under rätt gynnsamma omständigheter. Inga stora stormsteg hafva tagits. Det är icke blott tankar af glädje, som komma till oss vid denna fest, utan äfven sorgens tankar. Det har varit icke blott framgångar utan det har varit äfven motgångar. Om alla, som ingått uti församlingen under de senaste fem åren blifvit kvar som medlemmar, så skulle församlingen vara dubbelt större än den är. En del hafva flyttat bort, de fleste, och åter en och annan har tröttnat. Det kännes tungt, när de, församlingen litat på och haft den största förhoppning om, gifva upp. Dock, det finnes mången orsak hvarför vi alla kunna glädjas. Säkert och grundligt har församlingsverksamheten gått framåt. Den allra största enighet och samkänsla finnes i alla församlingens verksamhetsgrenar. Al-

Ebenezers tjänstemän

Trustees: 1. L. P. Sandén, 2. Ludwig Olsson, fin. sekr., 3. Edw. Franklin, ordf. för trustees, 4. Nels Kinell, 9. Carl Monson, 11. Ed Telleen, kassör.
Diakoner: 5. Carl Ahlgren, 6. [illegible], 7. Carl A. Telleen, 8. N. A. Johnson, 10. Andrew Peterson, 12. Frank A. [illegible], 14. [illegible], Carl E. Nelson, 13. Pastor Philip Andreen.

la verka mot ett mål. Vi äro glada öfver att vi "have held our own" hittills!

* * *

Augustana-synoden får ofta heta världskyrkan. Så hafva sekterna i tvenne mansåldrar benämnt henne; men trots det har hon fatt utföra ett välsignelsebringande arbete och har vuxit om dem allesammans och blifvit svensk-amerikanernas förnämsta och största samfund, räknande 270,000 medlemmar och egendom för $10,000,000. Augustana-synoden är i ordets mening en folkkyrka. Vi upptaga de små barnen genom dopet uti kyrkan. Dopet är ingången; uti dopet sker födelsen till ett lif i Kristi efterföljd. Kyrkan vill handla logiskt och följdriktigt: *alla de döpta barnen äro medlemmar.* Till sitt rätta innehåll äro ofta orden "Jag tror på en helig, *allmännelig* kyrka" främmande för en del. "En del vilja se kyrkan såsom en liten skara heliga, förföljda af världen — en liten skara, som berömmer sig af sin rättfärdighet, sin syndfrihet, icke vetande eller förstående att hela deras rättfärdighet utvecklas till den mest gränslösa egenrättfärdighet och egoism", säger Klaveness. En folkkyrka är icke blott en "liten hjord". Det är icke emot Jesu vilja att kyrkan skall blifva folkkyrka, utan det är i enlighet med hans vilja och uttryckliga befallning: "Gån ut och gören *alla* folk till lärjungar". Denna folkkyrka kallar Jesus "himmelriket". Denna folkkyrka är senapskornet utveckladt till träd med fåglar och nästen; hon är surdegen, hvaruti kvinnan blandade mjölet, tills *alltsammans* blef genomsyradt. Ebenezer har aldrig förr i dess historia varit så enig som i dag. De sekteriskt anlagda hafva spridts, gått dit de tillhöra.

* * *

Läran om Gud, den är evig. Behofvet af Gud kommer aldrig att försvinna. Otron förer ofta ett stolt språk. Ingenting skall dock kunna göra Kristi rike om intet! *En stor gestalt tränges undan endast af en större. Hvem kan sättas i Jesu ställe?* Kristus kan aldrig ersättas. Han dör aldrig. Kyrkan är himmelriket. Sekter och olika meningar komma och försvinna, men kyrkan förblifver. Kyrkan byggde det första skolhuset; de fromma stiftelserna, barnhem, sjukhus, anstalter för vanföra, för ålderstigna, etc., äro kristendomens verk. Kyrkan var den som först gaf människan sitt rätta värde. Trots allt är kyrkan människans bäste vän: *hon är himmelriket.* Hvem kan mäta verkningarna af evangelii surdeg i samhället?

MISS ALMA HJELTE.

* * *

Trettio år! Vi stå icke öfver all kritik. Nej, visst icke! I mycket hafva vi felat och kommit till korta. Enskildt och unisont måste bekännelsen läsas: "Jag fattig, syndig människa". Från altaret i helgedomen ser den uppfarandes bild ned på oss och talar om förlåtelse, om evigt lif. Tänk, om den stunden skulle komma, då intet kyrktorn funnes mer! Ingen predikan och ingen Jesus mer! Tänk godt om din kyrka. Böj knä vid altarringen, be-

känn fel och synder. Håll till godo med de smulor, som falla från predikstolen. Var med i bönen och predikan, så skall du af gudstjänsten hämta andlig styrka att vandra på Herrens vägar. Ät och drick din Frälsares lekamen och blod i bröd och vin till hans åminnelse. Det blir då din lott att tjäna Herren i villig lydnad, att lindra nöden hos de betryckta och att på allt sätt söka befrämja Guds rike.

* * *

Ringa är vår församling. Den får ofta heta "moderförsamlingen" i konferensen, blott emedan den var den som först stiftades. I någon annan mening är den icke moder, mer än flera andra församlingar inom vårt område såsom konferens. Ett är dock visst, att hon är en liten gren i kyrkans stora träd, och att hon vill söka göra sin plikt mot konferens och synod.

* * *

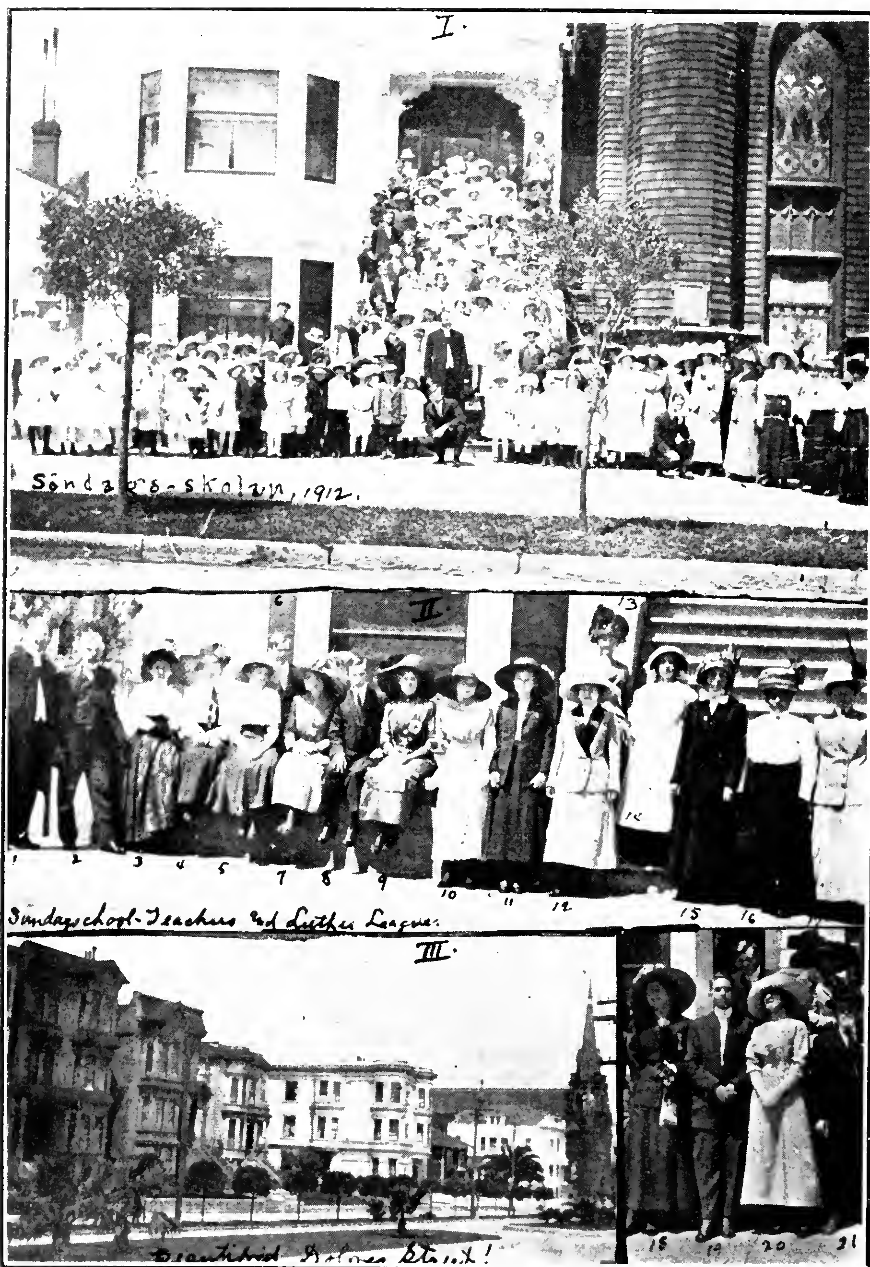
Detta träd är himmelriket. Bygg här ditt näste. Offra här lifvets ros åt Gud och lifvets törnen åt dig själf! Låt Jesu bergspredikan lysa i din blick; låt skenet af förklaringsberget bestråla din panna! Var glad öfver de välsignelser vi fått röna under 30 år, som flytt.

* * *

The future is hidden. We cannot know the future; yet we can in a rational way measure what we possess, build our premises, and draw certain conclusions what the future might have in store for us. As the past has been more or less of a struggle, so the future will also mean effort, struggle, battle. All upbuilding work requires sincere and conscientious work, hard work. Beautifully ideal it would have been if *all* the children that have grown up in the church would have remained in the "family". What a powerful congregation we would be to-day! The language question is one of the trying questions. We meet it in all our churches. When it comes to the language-question, then everyone in a church, where we have two languages as in our, should exercise the best, coolest and sincerest judgment, make use of the very best common sense that one possesses. It is perfectly natural and to be expected that the language of the land presses on and crowds, crowds, slowly but surely, forcing the language of the fathers to give way a little here and a little there. Once we could use the Swedish exclusively in the Sunday-school; now the English prevails there, and from a perfectly natural cause, a cause that no one is able to overthrow. We, who love the Swedish, we try to hold to it with strong pertinacity and unyielding adherence, not to say with dogged perseverance. To reach that point which does the most good to the most members should be the sensible object of every member. By cool consideration of the question the majority of the members will attain this object. It is not a question for the pastor; he is ready to preach in either language as the church dictates. The pastor has no fault in the language-question. That is a condition, a state of things. In this question he is perfectly resigned and ready to act only as the congregation decides. In some of our very largest churches in Chicago and in other places, lately they have begun to celebrate one morning service a month in English, while the other three services are kept by the Swedish. It has become a matter of compromise. The evening services alternate in Swedish and English. The pastors are generally conservative and hold to the Swedish, and only let in the English as it becomes an absolute necessity. That has been the stand of the writer. May God lead us on to success, give us a healthy growth, no matter what comes in the use of languages!

* * *

We have a strong hope for the future. We believe in the Gospel of Jesus Christ. We expect to grow. We expect of our people, that they will remain faithful. We believe in the doc-

I. Söndagsskolan.

II. Sondagsskollärare: 2. Gust Johnson, 3. mrs P. F. Eklund, 4. Mrs Aron Nelson, 5 Stella Floodberg, 6. Frank Nelson, 7. Lillie Schoenbeck, 8. Rudolph Dogge, 9. Alma Hjelte, 10. Elvera Johnson, 11. Laura Larson, 12. Ruby Meyer, 13. Mrs L. Olsson, 14. Clara Lang, 15. Ellen Johnson, 16. Mrs C. E. Erickson, 17. Mrs Carl Olson, 18. Ingeborg Olsson, 19. Harold Parsons, 20. Lillie Schoenbeck, 21. Carl Teleen, 22. Sigrid Mellin.

III. Dolores street.

I. 1. Gust Persson. 2. Mr och mrs Capt. E. Johnson (Tiburon); 3. Rudolph Dogge, 4. Mrs Krestin Dogge, 5. mrs Lina Guilli, 6. Jenny C. Johnson, 7. Jenny Alb. Anderson, 8. John Alden, 9. Edna Lundstrom, 10. Mrs L. F. Sandén (ordf. Ebenezer Systrar). 11. Robt. Nelson, 12. mr och mrs Botolf Sellman. 13. Mr och mrs Carl Yngve, 14. Alzire Nelson, 15. Mrs Aron Nelson, 16. Ruth Nelson, 17. Thomas Olsson, 18. Anna Olson, 35. Mrs Clara Renker.

II. Kören: 19. Jno Oller, 20 Frank Hjelte, 21. Ed Telleen (körens ledare), 22. Thekla Andreen, 23. Mrs Frank Hjelte, 24. Anton Hjelte, 25. Alma Hjelte, 26. Anna Erlandson. 27. Emil Ingmanson, 28. Gust Fredéen, 29. Mrs C. Erlandson, 30. Herbert Linden, 31. Hulda Long, 32. Mrs Agda Johnson, 33. August Johnson, 34. Delia Larson.

trine of our Lutheran church. Occasionally we find inroads made by the system of theology and therapeutics called Christian Science. The Bible and Mrs. Eddy's book "Science and Health with key to the Scriptures" are the text-books of this sect. It teaches that Christianity principally is intended to heal the sick. Sickness is only a mental condition, and therefore Christian Science denies Medical Science. Christian Science also denies the atonement of Jesus Christ. We freely admit that some sicknesses are mental and that selfcontrol exercises a good influence, but Christian Science is a falacy, both as to its relation to atonement of Christ and to medical science. In diseases due to germs antitoxine is the only effective remedy. Rötgen rays and Finsen light are powerful weapons for the diagnosis and treatment of disease. Surgery and medicine are and will remain the true treatment and cure of disease, and in the atonement oi Christ only is the sinner saved. This is the standpoint of the Evangelical church, of all the orthodox churches. The spirit of love, friendliness, kindliness, purity, honesty, humility, unselfishness etc., etc., and of mastery of ones thoughts has always been taught by our church and will be taught and practiced in all time to come. The church is gladly willing to meet new ideas and inventions that are for the benefit of man, that are good, but will not leave the grand teaching that Christ is the propitiation of our sins. *By grace we are saved through the love of God in Jesus Christ.*

* * *

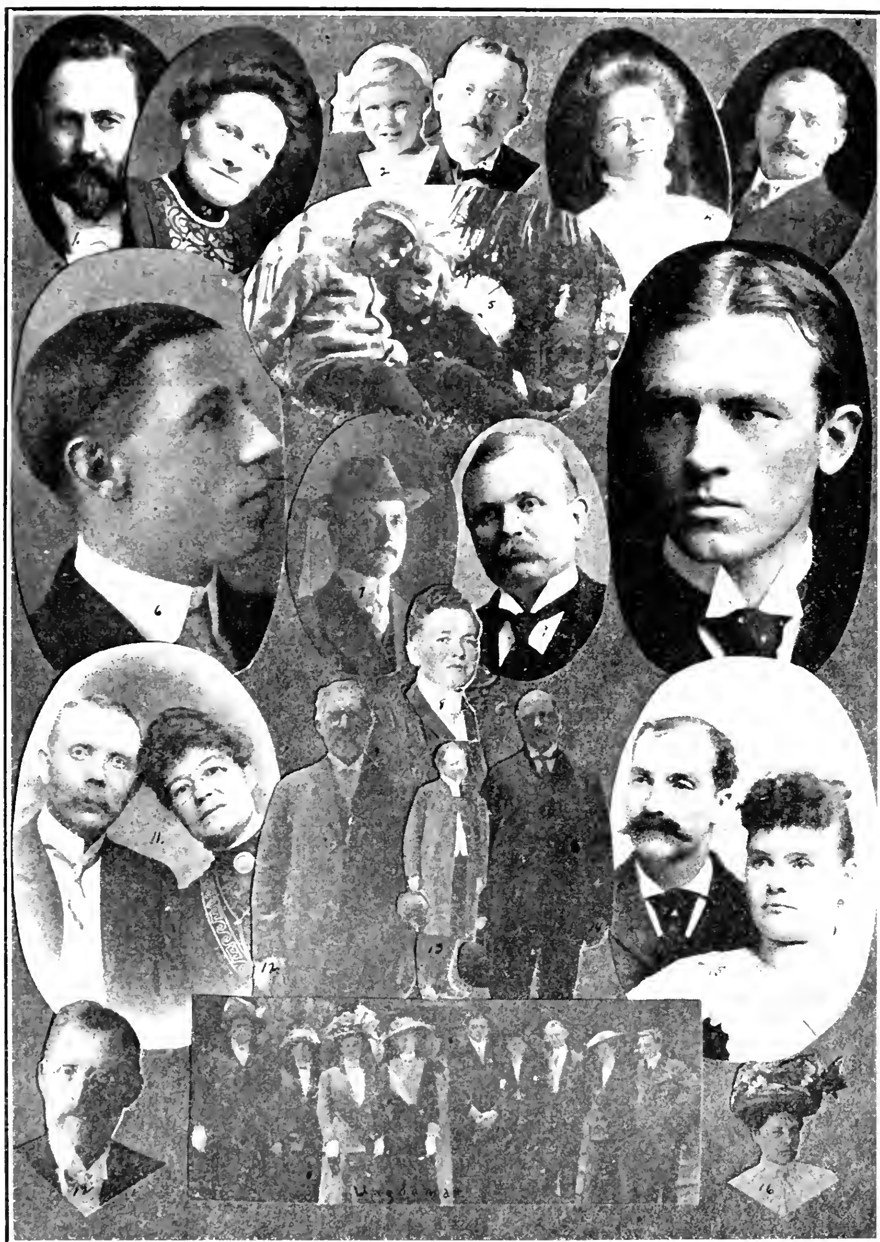
Sometimes—not very often—we meet atheism, it is a distinct denial of God's existence; but all intelligent men know that it is an odious and dangerous position to hold. More often we meet the agnostic, who denies that behind the phenomena of knowing, feeling and willing there *may* be a permanent entity or soul. To all questions he answers: "We do not know." The great majority of men believe in God, his love and his care. The future is hidden. But we know that we have a mission to fill among men, we know that our church is loved by the great majority of our Swedish people, we know that our Swedish people are coming more and more to understand the absolute need of the church and the preaching of the Gospel. We are full of faith! The future belongs to God! PH. A.

* * *

"The days for heroic deeds are not past. If you could only read the heart records of some of the people you meet you would read the life of many a hero."

* * *

I Lindsborgs-Posten skrifves om ett föredrag, som nyligen hållits vid Bethany College för yngre och äldre af den vidt kände föreläsaren George Stuart. Han talade öfver det populära ämnet "Fun". Han advocerade den gamla satsen "ett godt skratt förlänger lifvet", och syftet eller kärnan i hans tal gick ut på att visa, att människan skall vara glad och god. "Hvarför har skrattet skapats, om det icke skulle användas och vara människan till nytta?" "Det kan ej ligga något orätt i att skratta. Naturen har gifvit oss skrattets gåfva, och hvad man får af naturen, måste man tillgodose sig och begagna sig af. Därför skall man aldrig lägga bort sin skrattlystnad. Man bör skratta så ofta man kan, ty skrattet är ett lifselexir. Det skänker styrka och smidighet åt ansiktsmusklerna, inverkar förmånligt på ögon, näsa, mun, nerver, blodomlopp och matsmältning. Att afhålla sig från skratt verkar menligt på hela människokroppen." Talet var späckadt med otaliga roande infall och lustiga anekdoter. Man kunde icke undgå utan att i sitt stilla sinne medgifva att doktorns påståenden voro både sanna och rätta. Alla som hörde föredraget hafva allt sedan med leende tänkt därpå.

1. Diakon och mrs Carl Ahlgren. 2 och 3. Redaktör Alex Olsson och dotter Martha (Red. Olsson är sekreterare för Svensk-amerikanska utställningskommittéen samt utgivare av *Vestkusten*). 4. Mr och mrs Gustaf Erikson. (mr Erickson har i flera år varit Ebenezers Sjuk- och begravningshjälpförenings sekreterare). 5. De minsta i prästgården. 6. Frank Sundstrom, t. d. ordförande för ungdomsföreningen. 7. John Olzer, pianist för kören. 8. Axel Thulin, f. n. ordförande för ungdomsföreningen. 9. F. G. Strandberg, t. d. trustee, och ombud till jubelsynoden. 10. Frank M. Hultman, den svenske lagkarlen i Mills Bldg. konferensens jurist, församlingens representant å Svensk-amerikanska utställningskommittéen. 11. Mr. och mrs Nels Person. 12. Kyrkovaktmästaren Edw. Tengborg. 13. Pastorn. 14. Ludw. Olsson. 16. Anna Olsson. 17. En del ungdomar.

Eben Ezer-Krönika.

San Francisco, California.

KORTFATTAD HISTORIK.

1907—1912.

"*Ebenezer*" — *Herren, vår hjälp.* 1 Sam. 7: 12.

För fem år sedan utgaf församlingen "Minnesskrift, 1907". Det var en rätt diger volym, innehållande närmare 300 sidor samt 160 klichéer och många hundra välkända anleten i denna församling. Troligen utgifves icke någon ny minnesskrift förr än församlingen firar sitt femtioårs-jubileum, 1832. Då den dagen kommer, äro de flesta gamla gångna "all världens väg" och, som vi hoppas, hemma i härlighetesn rike därofvan. Ett nytt släkte utgör då medlemsantalet i denna församling. Denna "Minnesskrift 1907" blir för det nya släktet säkerligen en kär bok, och visar på hvilken grund "fäderna" byggde, nämligen på den klippan *Jesus Kristus!* (Några exemplar af "Minnesskrift 1907" äro ännu kvar, och det är att hoppas att de nya medlemmarna anskaffa sig ett exemplar vid denna jubelfest.) Denna tidning, "Vår Kyrka", som nu på det 8:e året hvarje månad utkommit, berättande om Ebenezer-församlingens verksamhet, innehåller äfven mycket af hvad som skett och uträttats. Detta nummer har fått namnet "Jubelnummer" och innehåller några kortfattade uppgifter om de senaste fem åren af församlingens historia.

Medlemsafgiften.

Församlingen, genom sin kyrkostyrelse, har ständigt varit verksam att förbättra församlingens finansiella ställning. Den har vinnlagt sig om att söka föra det därhän, att *alla* medlemmarna skola känna sig gladt villiga att regelbundet inlämna den månatliga afgiften, på det att de finansiella bekymren må så långt som möjligt blifva undanröjda. Under åren 1890 till 1904 intogs genom medlemsafgiften årligen från omkring $600 till något öfver $800. År 1905 uppgick denna inkomst till $1,131.70, och år 1906 till $1,302.90. Under de senaste fem åren har denna inkomst varit:

1907—$1,564.45.
1908—$1,434.55.
1909—$1,542.25.
1910—$1,508.30.
1911—$1,620.00.

Trots det att tiderna varit kändt dåliga under de senaste åren, har dock denna inkomst hittills med en liten variation varit ständigt i stegrande; en af orsakerna är den, att det yngre släktet börjat med mera allvar känna sin kärleksplikt att med de äldre medlemmarna deltaga uti församlingens underhåll.

Tjänsteinnehafvare.

Pastorn. Philip Andreen är nu pastor på det 8:e året och har innehaft pastorsämbetet redan längre än någon af företrädarna.

Diakoner valda (för tre år): 1907, August Johnson och Frank Hjelte; 1908, C. A. A. Rosen och Emil Andrén; 1909, Carl N. P. Ahlgren och Andrew Peterson; 1910, F. A. Hjelte, C. A. Telleen och Emanuel Anderson (1 år); 1911, N. A. Johnson och August Johnson; 1912, Carl N. N. Ahlgren och Andrew Peterson.

Trustees valda (för 3 år): 1907, Edward Franklin och F. O. Renstrom, Sr.; 1908, dr Chas. J. Lander och Nels Kinell; 1909, F. G. Strandberg och Ludwig Olsson; 1910, Edward Franklin och L. F. Sandén; 1911, Ed Telleen och Carl Monson; 1912, Ludwig Olsson och Nels Kinell.

Kassörer: 1907 dr Chas. J. Lander; 1908, dr Chas. J. Lander; 1909, Ludwig Olsson; 1910, Ludwig Olsson; 1911, Ludwig Olsson, fin. sekr., Ed Telleen, kassör; 1912, Ludwig Olsson, fin. sekr., Ed Telleen, kassör.

Församlingssekreterare: 1907, Chas. J. Lander; 1908, Carl E. Andreen. Hr Andreen har sedan hvarje år återvalts till sekreterare och tjänstgör nu.

Organist och körledare: 1907, A. O. Eckman; 1908, A. O. Eckman; 1909, miss Alma Hjelte. Miss Hjelte har sedan tjänstgjort som organist. 1909, Ed Telleen har innehaft sysslan at körledare och tjänstgör nu.

Konferensombud: 1907, C. A. Telleen till Riverside; 1908, C. A. A. Rosen till Kingsburg; 1909, Andrew Peterson till Eureka; 1910, Carl N. P. Ahlgren till Fresno; 1911, Carl A. Telleen till Templeton; 1912, Edward Franklin till Los Angeles.

Delegat till Jubelsynoden 1910: F. G. Strandberg, Rock Island, Ill.

Kyrkovaktmästare: 1907, Edward Tengborg. Mr Tengborg har tjänstgjort sedan 1906 och tjänstgör ännu med trohet.

Ebenezer systrar. 1907, mrs O. Hawkins, ordf., mrs Ludwig Olsson, v. ordf., mrs August Johnson, sekr., mrs Edw. Franklin, kassör; 1908, mrs O. Hawkins, ordf., mrs Ludwig Olsson, v ordf., mrs Minnie Sandell, sekr., mrs Edw. Franklin, kassör; 1909, mrs L. F. Sandén, ordf., mrs E. H. Arnold, v. ordf., mrs dr Abel Johnson, sekr., mrs Edw. Franklin, kassör; 1910, mrs L. F. Sandén, ordf., mrs E. H. Arnold, v. ordf., mrs Thekla Andreen, sekr., mrs Edw. Franklin, kassör; 1911, mrs dr G. Bergstrom, ordf., mrs L. F. Sandén, v. ordf., mrs Thekla Andreen, sekr., mrs Edw. Franklin, kassör; 1912, mrs L. F. Sandén, ordf., mrs Carl Erlandson, v. ordf., mrs Minnie Sandell, sekr., mrs Edw. Franklin, kassör.

Söndagsskolan: 1907, Carl N. P. Ahlgren, superintendent. 1908: Vid årsstämman invaldes pastorn till superintendent, och med den nya konstitutionens antagande öfverlämnades valet af föreståndare och lärare till kyrkorådet. Enligt kyrkorådets önskan har pastorn sedan varit superintendent, med Carl N. P. Ahlgren såsom vice superintendent och föreståndare för bibelklassen. Detta är äro lärarna, utom de tvenne nämnda, C. A. Telleen, kassör; Stella Floodberg, fin. sekr.; Frank Nelson, bibliotekarie; Rudolph Dogge, assistant in Bible class; Anna Erlandson, Ingeborg Olsson, Esther Ahlgren, Ruby Fisher, Sigrid Mellin, organist, Clara Lang, Alma Hjelte, Gust Johnson, John L. Wallin, mrs Aron Nelson, Alpha Mattson, Ruth Nelson, Alzire Nelson, Lillie Schoenbeck, Ellen Johnson, Elvera Johnson, Ruby Meyer, Laura Larson, J. A. Hammerlind, mrs C. E. Erickson, mrs P. F. Eklund, mrs Carl Olsson. Under ett år besökes skolan af omkring 200 barn. Aldrig förut ha vi haft så många lärare och lärarinnor. Välsigne dem Gud!

Svenska skolan. 1905 på sommaren höll Carl E. Andreen 4 veckors skola med 34 barn inskrifna. 1907 på sommaren höll miss Margaret Troili fyra veckors skola med 20 inskrifna. 1908 höll miss Ellen Ström skola i fyra veckor med 23 barn. 1909 på sommaren höll miss Marie Kinell fyra veckors skola med 14 barn inskrifna. 1912, från 15 jan. till 1 juni hvarje lördag, höll miss Marie Kinell skola med 26 inskrifna barn. (Vår församling är den enda i konferensen, som anordnat om svensk veckodagsskola.)

Ungdomsföreningen. Den idéen, att man skulle tillhöra ungdomsföreningen och icke församlingen, har försvunnit, och väl är det. Det var att bygga på en lös grund och betydde litet för församlingens framtid. Nu äro alla medlemmarna trogna mot församlingen. Såsom ordförande ha tjänat: Robert Nelson, Frank Sundstrom, Gust Persson, Jenny C. Johnson, Jenny Alb. Anderson, Axel Thulin.

Luther League. Its members are faithful to the church, and also members there. As presidents have served: Rudolph Dogge, Walter Mattson, Herbert Franklin, Harold Parsons, Ed Telleen, Jno Hanson, and have they done faithful work.

Finanserna.

1907. Egendomsvärde $44,000; kommunikanter 371; medlemsantal 501. skulder $4,000.

På hösten 1910 hölls under "Ebenezer systrars" auspicier, biträdd af ungdomsföreningen, Luther League och kyrkostyrelsen, en basar i kyrkan, som inbringade omkring $900. De ordinarie inkomsterna ha uppgått hvarje år till något öfver $3,000. Under alla de sista fem åren har församlingen insamlat den erforderliga summan för mission, barnhem och välgörenhet och inför synod och konferens "fullgjort all rättfärdighet". Till jubelfonden skänktes $325 år 1910. Detta år har lofvats till den, som nu samlas för Augustana College, $40, att inbetalas före den 1 okt. 1912.

1912. Egendomsvärde $45,000; kommunikanter 380; medlemsantal 521; skulder något öfver $3,000. Under de senaste fem åren har skulderna således reducerats med omkring $1,000.

Konferensen.

Vår medlem hr August Johnson har nu i flera år varit konferenskassör, och denna syssla har han skött till stort beröm för sig själf, fritt och utan ersättning. Att vara kassör har äfven betydt att vara medlem i konferensdirektionen, och här har han varit till stor hjälp. Ehuru vår konferens är liten, jämförd med andra konferenser — och kanhända just därför — har den icke litet bekymmer med att väl ordna missionsarbetet. Där fordras lugnt omdöme, tåligt sinnelag, rättvis behandling, och säkert är, att hr Johnson gjort sin del för att planlägga och handla om missionens bästa.

Ebenezer Sick Benefit Society.

This society is now five years old. It has gathered a treasury of $2,000 and has paid out quite a great deal to its members who have been sick. Mr Carl Wengord is now its president and takes great interest for the welfare of the society. Mr August Johnson has been financial secretary from the beginning. Mr Gustaf Erickson has made an excellent secretary and has served many terms. This society is a great strength to the church. All our members are invited to join this society. Especially do we ask our younger members to come on now. On Wednesday evening, the 28th of August, the society gives a free entertainment to the members of the church. Refreshments will be served. It is an evening for the members. The society invites all the church members. Come whether you care to join the society or not. You need not feel backward about coming, if you do not care to join the society now. All should, however, join.

Om pastorer och medlemmar.

Församlingens förste pastor, teol. dr J. Telleen, utförde under de 7 år han var pastor ett grundligt och ordnande arbete. Han stiftade församlingen den 10 augusti 1882 och återvände till sin församling i Denver, Colo., men på kallelse kom han hit såsom ordinarie pastor i februari 1883 och stannade till på våren 1890. Under det sista året af dr Telleens verksamhet, 1890, uppgick inkomsten från medlemsafgifterna till $825, hvilket är ett bevis på att församlingen var redan då ganska stark. Under de första tvenne åren af dr Esbjörns tid var denna inkomst årligen närmare $1,000. Så kom de hårda tiderna, då man hade "soup-houses" i San Francisco, där de fattigaste kunde få mat fritt, och under de följande tvenne åren gick denna inkomst ned till $700. Riddaren af Vasaorden, teol. och fil. doktorn Konstantin Magnus Esbjörn var en af synodens lärdaste män och förnämsta predikstolstalare. Han saknade kanske delvis den praktiska förmåga, som kunde finna på planer att insamla medel. Liksom under slutet af dr Telleens tid, så uppstod äfven på slutet af dr Esbjörns tid oenighet och osämja i församlingen, för

många år till stor skada uti församlingsverksamheten. Under en 8 års tid stod församlingen stilla. Ifrån 1894 till 1903 var medlemsafgiftens inkomster blott från $500 till $700 årligen; men år 1904, under dr Haterii tid, uppgick den till öfver $800 igen. Dr Esbjörn var pastor i fyra år. Professorn, läroverkspresidenten och fil. doktorn Edward Nelander betjänade församlingen i något öfver två år och med synnerligen stor framgang, och visst är, att det hade varit till församlingens fördel, om dr Nelander stannat kvar, men en kallelse från den engelska Generalsynodens församling i staden hade lockat honom från Ebenezer. Pastor P. A. Mattsons tjänstetid var blott tillfällig, men betydelsefull. Teol. dr Carl J. E. Haterius och hans maka, den verksamma Olivia, gjorde församlingen en god tjänst under de 6 och ett halft år de voro här. Mrs Haterius var oupphörligt verksam uti insamlandet af medel. Dr Haterius genom sin kraftiga predikan samlade folket. Han hade yttrat: "Antingen skall jag predika kyrkan tom eller full", och säkert är, att folket flitigt besökte gudstjänsterna. På eget bevåg inköpte dr Haterius tomterna å 15 och Dolores st., byggde prästgård i eget namn och stod själf ansvarig för det hela. Att han icke gjorde det utan kritik är klart. Men den gamla kyrkan å Mission st. såldes, och den nya kyrkan blef byggd och egendomen öfverskrifven från dr Haterius till församlingen. Det påstås, att hade saken behandlats pa stämma, hade aldrig enighet blifvit rådande. Nu berömmes dr Haterius af alla, att han gjorde ett utmärkt "schackdrag". "Det var hans "mästareslag" sade en. Då pastor Philip Andreen anlände, låg en stor skuld på församlingen, och kyrkan var icke inredd. Under de första åren af sin tjänstetid sysselsatte han sig med skuldens reducerande. Inkomsterna i den reguljära medlemsafgiften ha under hans tid betydligt vuxit och församlingens arbetskraft har fördubblats.

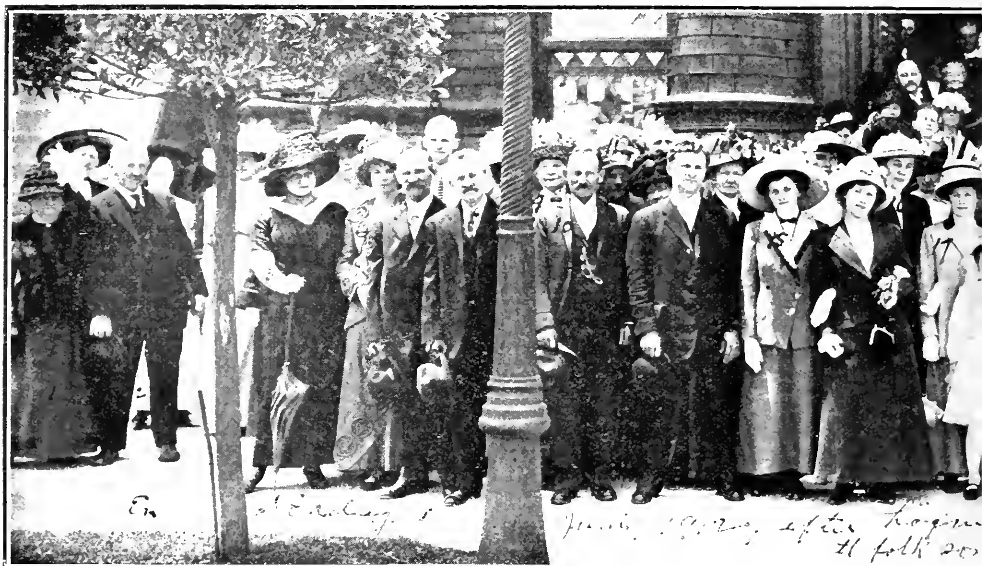
"Aflöggare"

nummer 1 blef Emanuels-församlingen, som stiftades af dr Andreen den 22 december 1910, å Courtland ave. och Gates st., San Fr. Denna nya församling har ett fält, där en del svenskar och mest svensk-finnar bo, samt en mycket förhoppningsfull söndagsskola med 7 barn. Gustav Hidén är nu pastor där. Denna församling har förut betjänats af pastorerna Waldo Ekeberg och K. J. Peel. Pastor A. Kinell i Berkeley skrifver själf, att Betaniaförsamlingen, stiftad den 25 juni 1912, kan betraktas som Ebenezers "aflöggare" nummer 2, ty de flesta af denna församlings medlemmar äro eller ha varit medlemmar förut af Ebenezer, men under de senare åren flyttat bort till denna förstad. Vi önska innerligt dessa nya församlingar framgång. Det går icke så fort att uppbygga självunderhållande församlingar, men genom träget och troget arbete, genom enighet och samverkan går det till sist. Ebenezer räknar nu 380 kommunikanter, af hvilka 300 betalte sin afgift under året 1911.

Medlemmarna

från 80- och 90-talet ha sin historik skrifven uti "Minnesskriften 1907". Af medlemmarna från 80-talet ha de allra flesta stått trogna till församlingen. Många af de gamla äro döda. Af de medlemmar, som intogos under 90-talet, ha blott ett fåtal blifvit kvar, och orsaken är icke lätt att gifva. Bland de trogna äro: Carl Yngve och maka, L. F. Sandén och maka, J. A. Johnson och maka, Josephine Abrahamson, mrs Nels Person (Charlotta Smidt) och föräldrar, mrs Augusta Bergman, J. Aug. Sandell och maka, August Johnson, mr och mrs C. A. Johanson, mrs Louise Vance samt dottern Thelma (mrs Walter Westman) m. fl.

Från 1910: mrs Betty Eklund (samt hennes man, P. F. Eklund), Annette Anderson, Theresia Anderson, Carl Johan Johnson och maka, mrs Amanda

1. och 2. Mr och mrs Gus Swenson, 3. Esther Le Vean, 4 Mrs Dogge, 5. Bengt Nelson, 6. J. Nelson, 8. Dr Gabe Le Vean, 9. Miss Bellman, 10. C. H. Gustafson, 11 och 12. Mr och mrs Andrew Peterson, mrs Geo. Lohr, 14. Mrs Aron Nelson, 15. Jenny Carlson, 16. Jenny A. Anderson, 17. Mari Olson, 19. Mrs Borgeson, 20. Anna Olson, 21. Pete Johnson, 22. Martin

Ebene[illegible] Systra hos mrs Anna Arnold, den 1 [illegible] 1912: Fruarna: 1. J. A. Johnson, 2. J. Mellin, 3 Emma Peterson, 4. Hanna Franklin, 5. Fred Ingmanson, 6. Carl Erlandson, 7. Hulda Yngve, 8. Ida Sandén, 9. Thekla Andreen, 10. Mrs Fisher-Morrison, 11. O. Hawkins, 12. Miss Ruby Fisher, 13. Janne Anderson, 14. Berkenkopt, 15. C. Carlen, 16. C. A. Peterson.

Borgeson. 23 och 24. Mr och mrs Nils Person. 25. K. A. Carlson, 26 och 27. Mr och mrs J. A. Johnson, 28. Frank Hjelte, 29. Carl Carlen, 30. Ludw. Olsson, 31 och 32. Mr och mrs C. A. Johanson. 33. J. A. Hammerlind. 34. Frans Rosen, 35. Mrs O. Hawkins. 36 och 37. Mr och mrs August Johnson, etc., etc.

17. Anna Bohm. 18. Capt. Nelson. 19. Otto Peterson. 20. Josephine Abrahamsen. 21. Minnie Sandell. 22. Oscar Lawrence. 23. Anna Arnold, 24. Mari Agerup. 25. Fredrickson. 26. Ie Swenson. 27. Capt. Carlson. 28. Thelma Westman. 29. Louise Vance.

Johnson och dottern Ellen, kapten och mrs E. Johnson samt son (Tiburon), Sofi Bertels, Nels Kinell, Marie Kinell, dr och mrs Gottfrid Bergstrom, Per Nilson och maka, Maria D. Holmberg, mrs Hilda Olsson, Carl Telleen och maka samt sonen Edward Telleen, dr Chas. J. Lander, P. A. Larson och maka, Anders Otto Peterson och maka samt döttrar, Hjalmar Gröning och maka, Peter Johnson, Carl Monson och maka, mrs Alida Berkenkopf samt dotter. C. E. Erickson och maka, Olof Wilson m. fl.

Sedan dr Andreen blef vår pastor kunna nämnas: Jno O. Hanson, Carl E. Andreen. Carl A. Sandell och maka, Frank O. Renstrom och maka, Hilma L. Olsson, mrs Jno B. Lasbon, Hulda Long, mrs dr Abel Johnson, Geo. E. Lohr och maka med barn, dr Fredrik Westerberg (vice konsul) och maka, Jenny Alb. Anderson, Ludwig Olsson och maka samt döttrar, Nils N. Mattson och maka samt sonen Walter och dottern Alpha, mr Herlins trenne döttrar: mrs kapt. Wilson, mrs Ebba Carlson. mrs kapt. C. Youngren, Hedwig Anderson, Minnie Benson, änkan Augusta S. Anderson, Ruby Fisher, Stella Floodberg, Emil Ingmanson, Philip Englund (en tid diakon). Fredrik Ingmanson och maka. Wilhelm Mannstrom, Carl T. Wengord och maka, Selma Christofferson, mrs Botilda Larson, mrs Thekla Donhert, Oscar Swanson, Peter M. Nelson och maka, mrs Petronella Helin, Henry Simpson och maka (Sausalito), Carl August Carlson och dotter Jenny, Anna Roberts †, arkitekt August Nordin, Albert Dahlstrom och maka samt döttrar, Gustaf Erickson och maka, Jenny C. Johnson, Emil Andrén och maka. Anna Sandsjö-Johnson, Nels Person, Carl Erlandson och maka samt dottern Anna, Anna Olsson. Pontus Olsson och maka samt dotter, Janne Anderson och maka, Cora Simpson. Oscar Lawrence och maka samt sonen Raymond, Walter Westman, kapten J. A. W. Carlson och maka, Thomas Olson, C. A. Peterson och maka samt flere barn, Martin Borgeson och maka, Peter Johnson och hustrun Betty (†), John Alden, änkan Marie Erickson, Pontus Bjornström och maka, N. A. Johnson (diakon), John Olsson, Jenny Aug. Anderson, Nellie Magnusson, Jenny Noachson, Thina Johnson, advokat Frank Hultman, Tora Sandelin, Anselm Lindstrom och maka, Carl Olson och maka, Carl J. Nelson och maka, Frank Sundstrom, Tillie Johnson, Edna Lundstrom, Alfred Swenson och maka, mrs Emma Rose, Algot Peterson, Gust Pearsson, Gust E. Bergstedt och maka, Delwin Samuelson, Hulda Stark, Elna Gustafson, mrs Olivia Ongman, Chas. L. Lind och maka, John Björk och maka, Edna Franzén Gunnar Johnson, Gust Peterson och maka, pastor A. Kinell med familj, Lillie Benson, Marie Olson, Sam Anderson och maka, Theo. F. Anderson och maka, Axel Johnson, August Olson och maka (Larkspur), Manne Peterson och maka, Oscar Jacobson, Laura Larson. Robert Nelson, Mandis Liljebeck, Delia Larson, Herbert Sheers och maka, John Oller, kapten Chas. Bagge och maka, Andrew J. Benson och maka, Botolf Sellman och maka samt dotter, mrs Minnie Fisher-Morrison, kapt. R. Agerup och maka, John Hedquist † och maka, samt dotter, Wilhelmina Christianson, Clara Lang, mrs Krestin Dogge samt sonen Rudolph, Matilda Bellman, dr Axel O. Lindstrom och maka, mrs Sofi Seppich och son, Sofia Anderson, Amanda Olson, Albertina Mattson, Augusta Johnson, Elin Swenson, Olof Johnson och maka och döttrar, Chas. Johnson och maka med barn (Baden), Mathilda Larson, Harold Parsons, m. fl., m. fl. Många andra hafva intagits, men de hafva kommit och gått igen. Äfven bland konfirmanderna finnas icke så få, som förblifvit trogna medlemmar. En annan gång blir dessas historia skrifven.

* * *

Tills just de senare åren ha blott tvenne församlingar funnits uti Greater San Francisco (Greater San Fran-

I. Mr och mrs Carl Erlandson samt dottern, sångerskan Anna Erlandson, lärarinna i söndagsskolan.
II. Mr och mrs Carl J. Johnson, förut bosatta i Rockford.

Ungdomar: 1. och 4. Mr och mrs Karl Lundgren, 2. Anna Lundgren, 3. Leone Andreen, 5. Frank Sundstrom, 6. Emil Ingmanson, 7. Carl E. Andreen, 8. Alma Hjelte, 9. Mrs Capt. Carlson, 10. Raymond Lawrence, 11. Edna Franzen, 12. August Swanson, 13. Axel Thulin, 14. Axel Johnson, 15. Anna E. Johnson, 16. Hulda Long, 17. Mandis Liljebeck, 18. Augusta Johnson, Jenny C. Johnson, 20. Diakon N. A. Johnson, 21. Alfred Swanson, 22. Oscar Jacobson, 23. Sofi Anderson, 24. Robt Nelson, 25. Earl Andreen, 26. Joel Peterson, 27. Mari Olson.

1. Ernst Skarstedt, (skref 1894 ett poem om Ebenezer-församlingen och dr Konstantin Esbjörn). 2. K. A. Carlson och dotter Jenny. 3. Pastor A. Kinell och familj (har varit medlemmar här i tvenne år). Sonen och kyrkovärden Nels Kinell är assisterande General Passenger Agent för S. P.-banan. 4. Mr och mrs F. G. Strandberg. 5. Mr och mrs Janne Anderson (firade femårsbröllop den 6 juli). 6. Mr och mrs Martin Borgeson (mrs Borgesons hem var ursprungligen i Lindsborg, Kans.). 7. Mr och mrs Carl T. Wengord samt äldsta dottern; där finnes två till samt en son född i dagarna. Mr Wengord är Sjukföreningens energiske ordförande.

cisco, sade vi, ty icke många år härefter blir säkerligen alla förstäderna en del af centern), nämligen Ebenezer i San Francisco och St. Paul i Oakland. Nu finnes där fyra församlingar, tvenne unga, förhoppningsfulla plantor till: Emanuel å Bernal Heights och Betania i Berkeley. De fyra församlingarna betjänas af hvar sin pastor. Således finnes nu fyra svenska lutherska pastorer i Greater San Francisco: Andreen, Anseen, Hidén och Kinell. Såsom en följd är fältet mera uppdeladt än förut.

* * *

Esaias Nylander, numera bosatt i Tolg, Sverige, har berättat om huru det talades om och huru han påyrkade stiftandet af annan församling redan 1894, under oenigheten som uppstod då. Dr Nelander påbörjade söndagsskola 1896 å Pottrero Hill med mål att stifta församling, om skolan var framgångsfull. Tanken och idéen om tvenne församlingar har legat i luften i närmare 20 års tid. De tvenne riktningar, som alltid funnits i vår synod, nämligen den s. k. högkyrkliga och den s. k. lågkyrkliga, har utan tvifvel äfven gjort sig gällande i Ebenezer i det flydda. En del i våra församlingar luta i sitt tänkesätt mot den form, som finnes i den svenska statskyrkan i det gamla fäderneslandet. Andra åter känna sig dragna mot den frikyrkliga rörelsen, såsom den uppenbarade sig i det gamla landet för en mansålder sedan. Ebenezer är hvarken hög- eller lågkyrklig, den vill följa den gyllene medelvägen, som synoden alltid intagit. Den vill vara en folkkyrka i ordets bästa betydelse, den vill vara det svensklutherska folkets kyrka. Om något,

lutar den mot den högkyrkliga idéen. Den har inga "predikosjuka" medlemmar; den genomgående tanken i församlingen är, att "pastorn skall sköta om sitt ämbete". Därför är det också enhet, förståelse och kärlek.

Intressant statistik.

Under de flydda 30 åren hafva ämbetsförrättningar utförts af Ebenezerkyrkans pastorer som följer:

Dop.

Dr John Telleen	444
Dr C. M. Esbjorn	346
Dr Edw. Nelander	214
Dr C. J. Haterius	284
Dr Philip Andreen	601
Summa	1,889

Konfirmerade.

Af dr Telleen	62
Af dr Esbjörn	46
Af dr Nelander	34
Af dr Haterius	81
Af dr Andreen	301
Summa	524

Vigda par.

Af dr Telleen	362
Af dr Esbjörn	217
Af dr Nelander	146
Af dr Haterius	227
Af dr Andreen	487
Antal par	1,439

Jordfästade.

Af dr Telleen	237
Af dr Esbjörn	112
Af rd Nelander	98
Af dr Haterius	116
Af dr Andreen	362
Antal	925

Totalsumma ämbetsförrättningar 4,777.

* * *

Herbert Linden, sångare, har otta latit höra sin vackra röst vid våra gudstjänster det sista året.

Att hålla grundläggarnas barn i kyrkan måste ock vara ett af kyrkans syftemål. Många gånger ha vi hört det anmärkas under flera års tid sasom något oförklarligt, att ungdomen från våra landtförsamlingar, då de komma till städerna för att finna sin utkomst, synas undvika att ingå sasom medlemmar, och icke blott det, utan undvika till och med att ens besöka kyrkans gudstjänster. Det goda Templetonfolket, trogna och nitiska sasom de gamle där äro, ha äfven i detta afseende fått göra bittra erfarenheter. Visst är, att all den ungdom, som kommer från landet, hälsas välkommen till församlingarna i städerna, och utan tvifvel vore det bästa medlet att vinna dessa ungdomar, om pastorerna i landtförsamlingarna gåfve de unga sina betyg med rekommendation att ingå strax de komma till staden.

Rudolph Dogge, har biträdt med bibelklassen i söndagsskolan och är en gärna hörd predikant.

SPECIALNYHET.

Vi äro glada att meddela något om rörelsen bland stadens specerihandlanden om butikernas stängande på söndag. Några "groceri"-handlande i San Francisco hafva alltid haft sina butiker stängda på sabbatsdagen, och fastän tid efter annan försök na blifvit gjorda utaf några af de andra att igenstänga butikerna på söndag, har det dock misslyckats, och så hafva de återvändt till den gamla rutinen. Nu synes det dock som om söndagsstängandet af butikerna skall blifva en verklighet, och visst är, att vi hoppas det, ty både direkt och indirekt blir det en hjälp i det kyrkliga arbetet. Troligen ock blir det en början att gifva söndagen sin fulla rätt: en dag för hvila och kyrkobesök.

Icke litet erkännande bör gifvas vår medlem mr August Johnson, som många gånger med logisk skärpa och brinnande entusiasm på specerihandlandenas möten talat för "Sunday closing" samt äfven alltid i enskildt samtal med "kollegor" fört öfvertygelsens språk. Äfven har han författat uppsatser för specerihandlandenas veckliga tidning i samma syften. Hvad som dock är mest prisvärdt är det exempel han satt genom att alltid hafva haft sin butik stängd i ett distrikt, där nästan alla de öfriga hållit sina butiker öppna om söndagarna, en del hela söndagen, andra en del af dagen. Det är icke utan en stor uppoffring man så håller fast vid en princip, som är sann och i enlighet med kyrkans idé om söndagens helgande. Det är icke alls för mycket sagdt, om vi påminna alla ebenezeriter och för öfrigt alla våra läsare att ihågkomma mr August Johnson med sin handel, alldenstund han troget stått för butikernas igenstängande på sabbatsdagen "against many odds", såsom det heter på landets sprak. Med en bråkdel af denna uppoffring å publikens sida, genom att göra nog uppköp under veckodagarna för äfven sabbatsdagen, blir butikernas stängande på söndagen jämförelsevis lätt. För att vinna god framgång bör publiken kooperera med handlandena, och kyrkfolket borde vara de allra första att ställa sig i ledet.

Dr A. O. Lindstrom, presid ent för Svensk-amerikanska utställningskommittéen, en af våra ledande svensk-amerikaner, progressiv, verksam, vurmande för allt svenskt, af gammal god svensk släkt

TO THE YOUNG PEOPLE.

Sunday afternoon, Aug. 11, during the Jubilee, has been set asiue for the young people of the church, and it is hoped that *all* will avail themselves of the opportunity to hear good, short, spicy addresses. The Rev. Luther Dahlsten, who will conduct this meeting, will speak first: "The Young People in the service of the Lord and the church" (1 Sam. 12: 24). Rev. Gustav Hidén, subject: "Ungdomen uti sällskapslifvet". Rev. A. Kinell, subject: "Ungdomsföreningarna och språkfrågan". Rev. N. P. Anseen: "En uti hemmet tidsenlig fostran för ungdomen" (2 Tim. 3: 2—5). Rev. Dr. Nelander, subject: "The Young People, our future hope".

The speeches, which will be short and to the point, will be interspersed by songs, English and Swedish. The Svea Male Chorus of Oakland will also sing.

—Be sure to attend the Jubilee Concert on Friday eve., August 9th! Hear dr Nelander speak! It will be a beautiful and grand entertainment, one of the very highest order.

—Let not a matter of language keep us away from the meetings during the Jubilee. Come to all tne festivities! Let Sunday afternoon, Aug. 11th, be a regular reunion of our young people!

—All members who have "Minnesskrift 1907" can preserve this number of "Vår Kyrka" in the book. Those who wish extra copies can get them at the price of 10 cents each. The expense for "cuts" and extra size has been some $60 or more, and we hope that every one assists in paying this by buying a few extra copies. It will help a little. The editor has gone to this expense for the sake of the members, and in order to preserve a little of the history of the last five years. Let each one help a little with a 50 cent piece or a "two-bit".

HAROLD R. PARSONS.

ETT OCH ANNAT.

Under de senare åren har immigrationen från Sverige hit icke varit stor. Särskildt under detta år, 1912, har denna immigration varit ytterst liten, och man märker det äfven uti det kyrkliga arbetet, ty icke så många nya ansikten synas jämt och samt uti kyrkan som förut. Välbärgade svensk-amerikaner från östern, som sökt ett hem för ålderdomen, ha mestadels valt södra delen af staten, helst Los Angeles, såsom ett hem. Så snart som arbetet påbörjas med allvar på 1915 års världsutställning här, väntar man ock att svensk-amerikaner i hundratal skola komma till San Francisco, och säkert är det, att kyrkorna äfven få sin del af dessa. En ovanligt stor massa af vårt folk ha sedan branden och jordbäfningen 1906 flyttat ut i förstäderna och byggt sina egna hem. Svensken är hemälskande och vill gärna, om möjligt, sätta eget bo. Dock, i San Francisco finnes nu mer än 6,000 svenskfödda och, om man inberäknar afkomlingarna, bortåt 12,000 svensk-amerikaner. Vi få dock minnas, att en stor del af dessa äro sjömän, som äro registrerade i San Francisco, men tillbringa sin tid på hafvet eller äro borta på arbete i Alaska. Många äro denna sommar på besök i Sverige.

Det är icke utan tillfredsställelse vi meddela, att vårt svenska folk i sin helhet akta *Ebenezer* och visa sitt intresse mer an på ett sätt. Icke på långt när alla, som annars hålla sig till vår församling, som låta döpa och konfirmera sina barn, hafva ännu blifvit medlemmar; men det hoppet hyses af församlingens medlemmar, att äfven dessa skola komma. I allmänhet anlitas pastorn för pastorala förrättningar, såsom vid dop, vigslar och begrafningar. De känna alla, att vår kyrka är dem en varm och trofast vän och det uti de viktigaste stunderna i lifvet. Såsom en sann, öm, älskande moder vill Ebenezer vårda sig om sina andliga barn. Den lärde vetenskapsmannen fil. dr J. A. Udden (en varm vän till nyligen aflidne fil. dr Josua Lindahl) säger i sitt tal sistlidne 30 maj till den graduerande klassen vid Trinity College, Texas: Om ett folk skall bestå, är det nödvändigt att tillväxa icke blott materiellt och intellektuellt, utan äfven spirituellt. Det andliga lifvet är det, som andas hopp, gifmildhet och kärlek — de gudomliga attributerna. Ett sådant lif födes och underhålles i deras hjärtan, som älska nästan och älska Gud. Var tid behöfver sådana människor." Alltför många missförstå kyrkans kallelse i världen. "Den predikant, som alltid endast fördömer och förkastar, kanhända gör godt; men han uppbygger aldrig. De tio budorden bygga icke upp: de blott bereda vägen för byggandet. Öfver budordet måste han stiga och förkunna evangeliet: "Så älskade Gud världen, att han utgaf sin ende Son; den som tror på honom skall icke förgås, utan hafva evigt lif". En dum tåne kan nedrifva ett fint hus, men blott en intelligent och vetenskaplig arkitekt kan uppbygga det. En del berömma sig öfver sin kritiska förmåga, och fröjdas uti att söka plocka sönder bibeln i bitar; men 100 af världens lärdaste män, biträdda af alla universitet, skulle icke kunna skapa en bok hälften så god och nyttig som bibeln. Lagen är negativ, men evangeliet är positivt. Kyrkan står för uppbyggandet af samhället. Det är det positiva lärandet, som uppbygger. Egenkära manniskor vilja aldrig vara med om uppbyggande, men de som tänka på sin nästa jämväl, de som känna sitt ansvar, de vilja vara med. Såsom en skyddande, bevarande, uppbyggande kraft är kyrkan den förnämsta. Jesus är mäktig att uppbygga. Den som följer honom och lär af honom skall finna, att hans lif blir skönt, rikt, härligt och evigt. Att följa Jesus icke blott i ord, utan äfven i handling, är det viktiga. Där finnes för mången en tid i lifvet, då man undrar, spekulerar, tviflar; men sedan man filosoferat ut, bör man ställa sig på den enda grunden, som finnes, nämligen på den fasta och säkra klippan, som heter Jesus Kristus. Allt det mänskliga tänkandet går i alla fall blott i en liten cirkel, rundt, rundt — man kommer aldrig någonstans i alla fall, och sedan man tänkt igenom allt, så står dock det samma kvar, som var förut: Jesus Kristus, världens hopp och frälsning", yttras: *Aug. J.*

* * *

Barnen! Visst lär du dina barn att bedja sin lilla aftonbön, sitt Fader vår! Låt barnet äfven få en gedigen, god, kristlig uppfostran! "Det bästa arf du kan gifva det, bättre än hus, gårdar, hem och rikedomar, är tron på Gud", så sade de gamle. Det gäller visst än. Det är icke något ondt i att gifva dem rikedomar, det är något godt; men med tron på Gud skola de bättre använda de rikedomar du möjligtvis kan gifva dem. Den gamla sanningen håller.

* * *

Till alla, som deltaga uti jubelprogrammen, vilja vi uttala ett hjärtligt tack för visadt intresse. Konsertens program utkommer i särskildt tryck.

* * *

Ebenezer har förtjänat en gåfva af hvar och en af oss på sin 30:e födelsedag. Tänk om denna gåfva blefve $1,000! Intressant för alla blefve det.

Vår landsman, Colonel John A. Lundeen, vid Coast Artillery Corps, har återvändt från Phillippinerna, där han vistats i två år. Han har tjänat ut sin tid och är nu pensionerad och tänker på att göra San Francisco sitt hem, sedan han med maka en tid vistats i östern. Hans vänliga uppvaktning i prästgården under besöket här värderas mycket. Ph. A.

NYA MEDLEMMAR.

31. Mrs. Matilda Larson, född i Ängse förs., Västmanland. (Det är mrs Larson, som inbjuder våra svenska unga kvinnor, att hos henne finna en hviloplats.)

SVENSKA KVINNOR.

Det händer ofta att våra unga svenska damer, som icke själfva ha hem, önskade att det funnes en plats där de kunde tillbringa en tid i hvila; en plats där de kunde känna sig hemma och hafva det så, som i ett verkligt hem. En af våra medlemmar, mrs Mathilda Larson å 3677—19 st., nära Dolores st., strax intill 18 st. Park, har ett sådant hem. Hennes Fon-nummer är Market 3544. Hos mrs Larson kunnen I stanna och ha det godt till ett mycket rimligt pris. I kunnen nå henne per telefon eller själfva besöka henne. Här kunnen I finna ett godt hufvudkvarter. Äfven kvinnor, som hafva sitt arbete i staden, kunna här få ett permanent hem. Hemmet är väl beläget, är ljust och trefligt och endast några få kvarter från kyrkan.

SVENSKA LÖRDAGS-SKOLAN.

Inkomster:

Afgifter från barnen	$36.50
Andrew Peterson, gåfva	1.00
Kollekt vid festen	9.15
Sålda biljetter, gåfvor	7.50
Summa	$54.15

Utgifter:

Biljetter, tryckta	1.50
Glass, etc., för barnen	1.35
Lärarinnan Marie Kinell	51.30
Summa	$54.15

Vördsamt

Kyrkorådet, **Skolstyrelsen.**

ORGELFONDEN.

Inkomster:

Konserten i december 1911, biljetter sålda	$55.75

Utgifter:

Biljetter, annons, program	10.50
I fonden den 1 juni 1912	45.25

Ed. Telleen, körmästare.
Gus Persson, kassör.

ALKOHOL OCH DEGENERATION.

I denna fråga uttalar sig professor Frey Svensson i sin bok Själslifvets hygien på följande sätt:

"Komma vi så till de i kroppen utifrån införda gifterna. Af dessa är utan tvifvel alkoholen den betydelsefullaste — morfinet, etern, opiet och de andra som njutningsmedel använda gifterna förstöra hos oss icke tusendelen så många individer som alkoholen. Den kan otvifvelaktigt äga rätt att bära namnet gifternas konung. Jag har ock vid något patetiskt tillfälle kallat den en djäfvul och hade full rätt till bilden. Under sken af att skänka glädje, styrka och hälsa, har den genomsyrat folken från de högsta ned till de lägsta och blifvit en den mäktigaste källa till urartning. Under sitt lönnmördarearbete kläder den sig i många dräkter. Den sprudlar i champagnen, glöder i tokayern, glimmar i rhenvinet, skummar i de bayerska ölen och lockar med vattnets oskyldiga färg i finkeln. Och — må vi fortsätta att vara patetiska! — den risar den, som dyrkar den mest, och den straffar barnen för föräldrarnas skull. Det ligger en skärande ironi däri, att ur de härligaste jordens produkter — drufvan, säden, potatisen — ur dem distillerar människan med möda och

svett sitt eget fördärf. Ty det torde, som sagdt, vara intet tvifvel därom, att alkoholen är en af de främsta källorna till mänsklighetens degeneration."

FRÅN SKILDA HÅLL.

En okänd stad i Sahara. Djupt inne i öknen Sahara ligger en tills nu okänd stad, hemlighetsfullare än Timbuktu varit och som längre än denna trotsat nyfikenheten. Det är Walata. Nu är dess hemliga trolleri brutet. Den 27 januari inträngde öfverste Roulet utan svärdslag i staden med sina trupper, nästan på dagen aderton år efter öfverste Bonniers inmarsch i Timbuktu.

I det tionde århundradet var Walata muselmännens stora centrum, hvarifrån Islam utbredde sig öfver hela Västafrika. I det tolfte århundradet var det den blomstrande hufvudstaden i konungariket Gana, den torgplats, där Afrikas folk stämde möte och dit karavanerna drogo från alla håll. Staden var slutligen det intellektuella och religiösa centrum, dit alla muhammedanska vetenskapsmän strömmade samman.

Småningom började en nedgångens tid för Walata. Grannstaden Timbuktu öfverstrålade den alldeles och drog till sig handel och vetenskap. I det 17:de århundradet drogo de marockanska härskarna väpnade söderut och bemäktigade sig den historiska staden. Slutligen kom förfallet. Walata blef ett röfvarenäste, som ingen vågade närma sig. Och så har det varit ända till vår tid: ingen europé har satt sin fot i den hemlighetsfulla staden. Där samlades allt kontraband som infördes, därifrån företogo djärfva banditer sina röfvaretåg mot grannländerna, decimerade småningom deras städers befolkning och vållade att de föllo i det djupaste elände. Walata fick rykte för att vara otillgängligt. Det sades, att invånarna voro fast beslutna att med den vildaste energi försvara platsen.

Det kräfves omfångsrika forskningar, innan slöjan som höljer den hemlighetsfulla stadens historia och konst blir lyftad. Rika manuskriptskatter skola lämna upplysningar. Ortens grundläggare voro negrer, som kommo från södern och talade Markas språk. De kallade sig Walater och bodde i halmhyddor. Först efter arabernas infall under den ryktbare Jahai uppkommo stenbyggnaderna. En brunn upptäcktes, som gaf vatten i öfverflöd, och staden uppblomstrade. Salthandeln var den källa, af hvilken Walatas rikedom härflöt. Nu vajar trikoloren från toppen af Kasba, den gamla borgen, och fransmännen ha tagit denna en försvunnen kulturs nekropol i besittning.

Dyrt pojkstrek. Mrs Jennie Beckman i St. Paul, Minn., rapporterade i fredags å. d. till polisen, att hon förlorat en börs, som innehöll juveler och nipper till ett värde af $500. Hon hade lagt börsen på bordet i köpet, hvilket hennes 6-årige sonson observerade. Denne anställde en undersökning och fann en encentare bland ringarna, hvadan han stack börsen i fickan såsom en man och begaf sig till en butik för att köpa karameller. När han kom dit, hade han emellertid tappat börsen.

Bedja påfven att medla. Påfven i Rom har blifvit ombedd att bilägga en strid inom den österrikisk-katolska kyrkan i Waukegan, Ill. Under en tid har kyrkan betjänats af tvenne präster. Pastor Jacob Kalen har förestått församlingen under flera månader, men då svårigheter begynte förekomma, sändes pastor Joseph Stukle att fylla hans plats. Kalen vägrade att lämna fältet, och nyligen sände ärkebiskopen Quigley ett bref, som upplästes i kyrkan, och hvilket förklarade Kalen afsatt från ämbetet. Man vände sig nu till påfven med bön om hjälp. Ett annat bref sändes till ärkebiskopen med begäran om att Kalen får kvarstå eller att någon annan sändes i Stukles ställe.

EBENEZER-FÖRSAMLINGENS PASTOR.

AF PASTOR C. A. LINDVALL.

Dr Philip Andreen, hvars manliga men på samma gång fina drag bilden utvisar, föddes i Swedona, Ill., den 20 augusti 1867. Tidigt fick han göra bekantskap med lifvets bitterhet, i det att han redan vid 12 års ålder stod föräldralös. Han var då studerande vid Augustana College. Hvad skulle han nu taga sig till? Det såg rätt mörkt ut. Dock, han hade friskt mod och glad förtröstan. Det fanns i honom stål af mycket god beskaffenhet. Med den sega ihärdighet, som städse varit ett utmärkande drag hos honom, slog han sig godt ut och drog sig icke för att med sina händers verk tjäna nödiga medel till fortsättandet af de studier han gång på gång nödgats afbryta. Och så begaf det sig, att han år 1892 eröfrade den hvita mössan vid Bethany College. Tre år senare blef han artium magister. År 1900 afgick han från Augustana teologiska seminarium med graden B. D. och 1908 erhöll han af Wittenberg College i Springfield, Ohio, hedersgraden D. D.

På 1890-talet var han under fem års tid professor i latin och engelska vid Upsala College, då förlagdt i Brooklyn, N. Y. Han prästvigdes år 1900 och tillträdde genast som pastor vår församling i Pittsburg, Pa., hvarest han under flera år verkade med stor framgång samt gjorde sig känd och älskad vida utöfver sin församlings råmärken. Stor var därför ledsnaden, då han ryckte upp sina tältpinnar, tog "Vår Kyrka" med sig, som han ju alltid gör hvart han far, samt styrde kosan mot västervåg.

Under de sista åtta åren har dr Andreen betjänat Ebenezer-församlingen i San Francisco, och detta har han gjort som en hel karl. Det arbete, som under hans tid utförts, är af sådan beskaffenhet att det förtjänar sitt eget kapitel. I detta sammanhang tänka vi särskildt på den stora förtjänst, som han inlade vid den svåra jordbäfningen 1906 om kyrkans räddande från total förstörelse. Vill man ha vidare bevis för denna sak, så läse man hvad Skarstedt skrifver härom i sin förträffliga historik öfver "Svenskar i California", och herr Skarstedt vet hvad han talar om, ty äfven han var med. Han är ock grundläggaren af konferensens barnhemsfond.

Dr Andreen har under en följd af år tjänat som president för California-konferensen och som sådan gjort en betydelsefull insats om dess välfärd. Hvad han uträttat i kyrkans och upplysningens tjänst och för svenskhetens bevarande i detta land har uppmärksammats t. o. m. i det aflägsna fäderneslandet, så att kunglig ynnest i form af en "vasa-trissa" kommit honom till del.

Han är känd som vältalare, lutar starkt åt lifvets och tingens praktiska sida, följer i god bemärkelse med sin tid och är höjd ganska mycket öfver medelmåttans nivå. Mer än de fleste blid och tillmötesgående är han en ytterst sympatisk personlighet. Han är kanske något för öppenhjärtig, men detta må väl ej räknas som ett fel. Han är trofast som vän och en synnerligt treflig sällskapsmänniska. Han besitter stor arbetsförmåga parad med seg uthållighet. Och slutligen är han tillfällighetspoet af icke så oäfven kaliber.

Det är godt blod som flyter i hans ådror, något som ju bör tagas i betraktande, men framför allt är det genom *strängt arbete, flit* och *uthållighet*, som han skurit sina lagrar.

Från "The Windy City", Ill., hälsar jag Ebenezer-församlingen på hennes 30-årsfest, samt hennes pastor, förre skolkamraten och mitt ressällskap under en sommar i Europa.

SVENSKA LUTHERSKA EBENEZER KYRKAN.

15 och Dolores Sts., San Francisco, Cal.

Gudstjänst: Söndagar kl. 11 f. m. och kl. 8. e. m.
Söndagsskola kl. 9:45 f. m.
"*Ebenezer Systrar*", kvinnornas förening, möter i hemmen första onsdagen i månaden kl. 2 e. m.
Ungdomsföreningen möter fredagskvällar kl. 8.
'*Luther League*" meets the 1st Friday eve. of each month.
Hjälpföreningen håller kaffefest den sista fredagen i månaden, då kollekt till kassan för sjuka och lidande upptages.
Sjukföreningen möter den sista onsdagskvällen i månaden. Alla församlingens medlemmar kunna ingå i den.
Nattvardsklass, fredagar kl. 7 e. m.

Teol Dr PHILIP ANDREEN, Pastor
Tel. Market 3305. 208 Dolores st., San Francisco

Published monthly by the Augustana Book Concern, Rock Island, Ill. PHILIP ANDREEN. Editor. Entered at the post office of Rock Island, Ill., as second class matter. Price: 50 cents One year.

